

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ ПОСІБНИК

АКТИВІСТИ
ПІДТРИМУЮТЬ
АДВОКАТІВ

АДВОКАТИ
ПІДТРИМУЮТЬ
АКТИВІСТІВ

ЗМІСТ

ПРО ПОСІБНИК	1
НА ПЕРЕТИНІ ВІДЕО І ЗАКОНУ	4
Цінність відеозапису за межами судової зали	
• Частина I: Процес захисту і відповідальність за порушення прав людини	4
• Практичний приклад: Роль відео в захисті прав людини: <i>Справа «Добробут народу Ендоройс проти держави Кенії»</i>	6
• Частина II: Учасники процесу	10
• Стадії кримінального впровадження та стандарти для доказів	14
• Практичний приклад: Роль відеозапису в кримінальному процесі: Від ДРК до МКС	19
• Анатомія злочину	25
• Практичний приклад: Використання відеозапису, щоб допомогти довести один з елементів того, «як» був вчинений злочин, <i>Міжнародний Кримінальний Трибунал щодо Колишньої Югославії проти Толіміра</i>	32
Усе про докази	35
• Практичний приклад: Називайте речі своїми іменами, <i>Від Гути до Бхопалу-Частина I</i>	
• Частина I: Джерела доказів	38
• Частина II: Призначення доказів	42
• Практичний приклад: Відеозапис є лише однією частиною системи доказів, <i>Від Гути до Бхопалу-Частина II</i>	45
• Частина III: Характеристики юридичних доказів	48
БАЗОВІ НАВИЧКИ	53
Основні практики - знімання, зберігання і поширення відеодоказів	53
• Частина I: Підготовка до зйомки	55
• Частина II: Натисніть кнопку «запис»	59
• Частина III: Захистіть ваш матеріал	62
• Частина IV: Поширення відео	65
• Частина V: Дізнайтеся більше	71
ВІДЕОЗЙОМКА З МЕТОЮ ДОКАЗУ	72
Планування збору доказів	72
Відеозйомка безпечних місць подій	85
• Практичний приклад: Зйомки задовго після злочину: <i>МКТЮ проти Докмановіча</i>	95
Додавання необхідної інформації	98
Доведення відповідальності: докази причетності до злочину	107
• Частина I: Закон - яким чином людина може приймати участь у скоєнні злочину?	111
• Практичний приклад: Як злочинець може вчинити злочин, <i>МКТР проти Руджі, Нахімана та Барайягвіза</i>	113
• Частина II: Відповідальність військових командирів та інших начальників	115
• Практичний приклад: Ефективний та обізнаний командир, <i>Конституційний Суд Гватемали проти Ріос Монтта</i>	118

- **Практичний приклад:** Обізнаний командир, *МКС проти Бемби* – Частина I 121
- **Практичний приклад:** Бемба не перешкоджав вчиненню злочину, *МКС проти Бемби* - Частина II 124
- **Частина III:** Як відео може допомогти довести причетність? 127

ВІДЕОЗЙОМКА З МЕТОЮ ДОКАЗУ, ПРОДОВЖЕНО 113

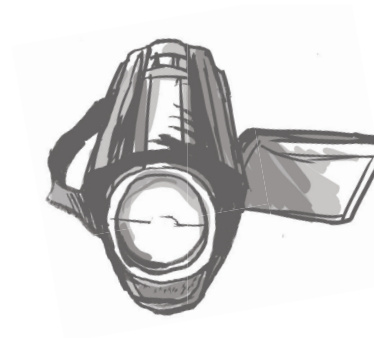
Показання: відеозйомка свідчень	113
• Частина I: Прелімінарні опитування на місці події vs. повні показання	136
• Частина II: Оберіть свій метод документування	139
• Частина III: Принципи та практичні поради для фільмування прелімінарних опитувань на місці події	144
• Частина IV: Проведення прелімінарних опитувань: до, протягом та після.	146
• Частина V: Більше про поінформовану згоду.	155
Технічні засоби передачі файлів	162

ВИКОРИСТАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ВІДЕОЗАПИСІВ СВІДКІВ 168

Підтвердження відеозапису свідка	168
Етичні Рекомендації: використання відеозаписів свідків в репортажах та захисті прав людини	173
• Частина I: Зобов'язання щодо зазнятих осіб	175
• Практичний приклад: Свідки знімають гомофобський напад	180
• Частина II: Відповідальність щодо особи, яка зняла відеозапис	183
• Практичний приклад: Два різні описи відеозапису та недостатність вірогідності бентежать глядачів	189
• Частина III: Відповідальність перед аудиторією	190
• Практичний Приклад: Монтаж кліпів поза контекстом робить із репортажу «плакат насилля»	191

МІНІ-ПОСІБНИК

• Основні практики 1, 2, 3, 4, 5	198
• Планування збору доказів	202
• Відеозйомка безпечних місць подій	203
• Додавання необхідної інформації	204
• Доведення відповідальності	205
• Показання: відеозйомка свідчень	207
• Етичні Рекомендації	212

КОРОТКО ПО СУТІ

- Відеоматеріали, відзняті пересічними громадянами та активістами, можуть зробити набагато більше, ніж публічно розкрити несправедливість. Також вони можуть стати важливим доказом у кримінальному та цивільному судочинстві.
- Часто громадяни, правозахисники та активісти стають свідками порушень прав людини і можуть отримати кращі дані щодо скоєного, ніж професійні слідчі, які прибувають на місце події постфактум, коли вирішальних доказів уже нема.

Відео, відзняте пересічними громадянами та активістами-правозахисниками, може відігравати значну роль, привертаючи увагу до порушень прав людини. Але багато хто з його власників хоче, щоб ці матеріали мали ще більший вплив. Вони мають сподівання, що відео, яке оприлюднює факт зловживань чи порушень, може допомогти відновити справедливість. І воно може.

Воно може, тому що в багатьох ситуаціях громадяни та активісти мають кращі можливості для збору доказів порушення прав людини, ніж професійні слідчі, які майже завжди прибувають на місце події після самої події, коли докази вже спотворено або їх нема взагалі. Тим не менш, якість та інші характеристики такого відео зрідка відповідають високим вимогам, які ставляться перед матеріалами, придатними для використання в суді.

Цей Посібник пропонує основні та найновіші практики, які активісти можуть залучати, щоб збільшити ймовірність використання їх відео в кримінальному та цивільному судочинстві в ролі доказу. Посібник стане допоміжним керівництвом для пересічних громадян, свідків та активістів-правозахисників, які намагаються використовувати відео не лише для документування порушення, але й для кінцевої, більш амбітної, мети – притягнути до відповідальності порушника і звільнити несправедливо звинуваченого.

НАВІЩО ЦЕЙ ПОСІБНИК?

Мета Посібника – забезпечити тих, хто знімає відеоматеріали, такими інструментами, які зроблять їх відео максимально цінним для викриття неправомірних дій і відновлення справедливості.

Активісти, які роблять подібні відео і сподіваються, що їх інформація буде використана не лише журналістами, але й слідчими, в судах, повинні взяти до уваги наступні важливі питання: Чи ясно, коли і де було знято відео? Чи може це відео отримати підтвердження своєї достовірності? Чи було воно якимось спотворене або відредаговане? Чи має воно відношення до порушень прав людини? Чи може бути доведена безпека передачі відео як речового доказу? Чи буде його допоміжна роль у захисті справедливості переважати можливий негативний вплив від нього на встановлення справедливості?

Це лише частина того, що ми досліджуємо в Посібнику, одночасно пропонуючи практичні поради з цих питань.

ВСТУП

ДЛЯ КОГО ВІН?

Перш за все, цільова аудиторія цього Посібника – люди, які працюють у правозахисній сфері і які фільмують або будуть фільмувати в майбутньому випадки порушення прав людини. Це можуть бути журналісти громадських ЗМІ, активісти, місцеві репортери та експерти з питань прав людини. Якщо ви вже знімаєте неправомірні дії, Посібник може допомогти вам збільшити доказову цінність вашого відео. А якщо ви вже займаєтесь дослідженням порушень прав людини за допомогою традиційних засобів, Посібник може допомогти вам стратегічно долучати відеоматеріали до ваших досліджень в області прав людини і зробити збір доказів ефективнішим.

ЩО ВСЕРЕДИНІ?

У Посібнику йдеться про:

- **Закон:** основні правові принципи та процеси.
- **Фільмування:** практики створення відеоматеріалів із підвищеною доказовою цінністю.
- **Організацію та менеджмент:** інструкції з організації та управління вашим відео з метою доведення певного факту.
- **Засвідчення оригінальності:** техніки як для підтвердження оригінальності відео контенту, так і для створення відео контенту, оригінальність якого легко довести.

ДОДАТКОВА
ІНФОРМАЦІЯ

www.witness.org

ЗНАЧЕННЯ ВІДЕОЗАПИСУ ЗА МЕЖАМИ СУДОВОЇ ЗАЛИ

Зйомки відео з метою захисту прав людини можуть бути небезпечними. Вони можуть піддавати ризику вас, як людей, які знімають, так і спільноти, в яких ви проводите зйомку. Добре оцініть ці ризики до того, як ви натиснете кнопку «Запис».

ВСТУП

Посібник пропонує рекомендації, техніки, практики та ідеї, які допоможуть вам зібрати та задокументувати відеоматеріали відповідно до найвищих стандартів, які також називають судовими стандартами («trial-ready»). Це гарантує, що слідчі, аналітики, адвокати та судді можуть покластись на відео, приймаючи рішення стосовно винності чи невинності в ході кримінального розслідування або щодо заходів правового захисту в цивільній справі. Цей посібник може також дуже допомогти вам у створенні простішого для верифікації та гідного довіри відео; однак, не варто хвилюватись, якщо ви не можете втілити в життя все, що тут є. Кожен документатор з передової інколи постає в цій царині перед такими складнощами, які роблять неможливим ані фільмування, ані захист відеоматеріалу, ані його безпечно поширення відповідно судового стандарту. Насправді, лише фрагмент відзнятого документаторами матеріалу буде відповідати таким стандартам і його буде представлено в кімнаті суду.

Виходячи з цього, в даному розділі ми покажемо такі процеси правозахисного правосуддя та притягнення до відповідальності, де відео все ж мало значну цінність під час захисту прав людини, при цьому не відповідаючи судовому стандарту.

Мета цього розділу Посібника: коротко розповісти про головні процеси в області захисту прав людини та залучення до відповідальності порушників – поза межами зали суду, де відео може бути використане для захисту прав людини.

ЧАСТИНА I ПРОЦЕС ЗАХИСТУ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

ЧАСТИНА II УЧАСНИКИ ПРОЦЕСУ

ЧАСТИНА I

ПРОЦЕС ЗАХИСТУ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Урядові та неурядові організації працюють в багатьох напрямках у пошуку справедливості. Пропонуємо п'ять найважливіших, які ми можемо задіяти, шукаючи правду та визначаючи відповідальність.

1) Моніторинг прав людини та виявлення факту порушення

Моніторинг – це широке поняття, під яким мається на увазі детальне спостереження за ситуацією (наприклад, конфліктами, у виправних закладах, таборах для біженців) або специфічною подією (наприклад, виборами, судами, демонстраціями) протягом тривалого періоду часу. Цей процес включає в себе цілеспрямоване збирання та перевірку достовірності інформації. Ґрунтуючись на цій інформації, захисники роблять висновки щодо факту порушення і використовують їх, щоб визначити дії необхідні для ліквідації порушень прав людини. Продуктом моніторингу та виявлення фактів, як правило, є звіт, що включає в себе оцінку ситуації і рекомендовані кроки для її виправлення.

2) Адвокація прав людини

Адвокація прав людини – це набір організованих дій, виконаних членами державних та громадських організацій, які здійснюють тиск на державну владу, міжнародні фінансові інституції та на інші впливові організації та переконують їх змінити державну політику, суспільне ставлення та закони.

3) Адвокація через ЗМІ

Адвокація через ЗМІ – це стратегічне використання місцевих, регіональних, національних чи міжнародних медіа, щоб привернути увагу до соціальних питань і, відповідно, вплинути та змінити державну політику, установки суспільства та закони.

4) Правосуддя перехідного періоду

Правосуддя перехідного періоду – це набір заходів, які було вжито країнами після конфлікту, щоб реалізувати рух суспільства від війни до миру, ліквідувати порушення, відбудувати довіру спільноти та запровадити закони, які ґрунтуються на захисту прав людини. Заходами правосуддя перехідного періоду зазвичай вважають:

- **Комісії правди та примирення.** Такі організації засновують, щоб досліджувати історію порушень прав людини в конкретній країні, включно з порушеннями з боку військових, інших владних структур або сил озброєної опозиції. Завданням комісій є розкрити та показати колишні правопорушення з надією на владнання будь-якого залишкового конфлікту.
- **Реформа інституцій.** Відбудова уряду після конфлікту. Це процес перегляду та реструктуризації державних інституцій (таких як внутрішні сили, військові і суди) так, щоб вони поважали права людини і охороняли право закону, а також несли відповідальність перед своїми виборцями після того, як конфлікт скінчиться.
- **Репарації.** В двох словах, репарації – це відшкодування за образу чи фізичну шкоду. Більш детально – це заходи, які вживає держава, щоб розпізнати систематичне порушення прав людини та надати певну форму підтримки жертвам. Відшкодування може бути символічним або матеріальним. Воно може бути у формі публічного вибачення за минулі порушення або фінансової компенсації за фізичне насильство, або у формі психологічної підтримки, освітніх фондів, мікрофінансування, тощо.

5) Кримінальне правосуддя та відповідальність

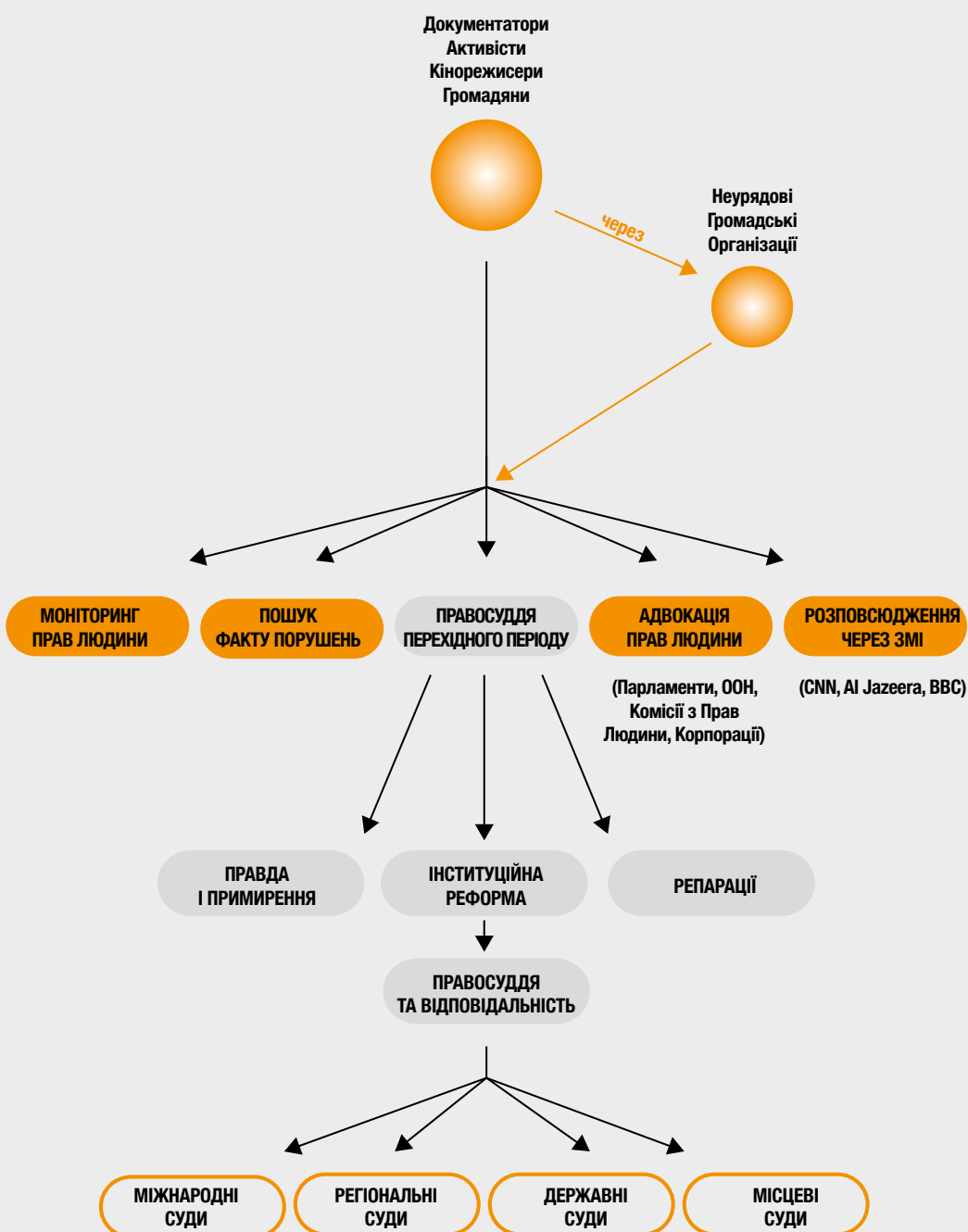
Це стосується процесу притягнення винного до відповідальності за злочини, які він вчинив. Цей процес передбачає розслідування злочинів, збір доказів, проведення арешту, висування звинувачення, представлення позиції захисту, проведення суду, винесення вироку та виконання вироку.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте більш глибокі звіти щодо моніторингу і правосуддя перехідного періоду в матеріалах наведених в частині Додаткові Джерела в кінці цього розділу.

ПРОЦЕС ЗАХИСТУ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

ДОКУМЕНТУВАННЯ ПОРУШЕНЬ

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

РОЛЬ ВІДЕО В ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

СПРАВА «ДОБРОБУТ НАРОДУ ЕНДОРОЙС ПРОТИ ДЕРЖАВИ КЕНІЇ»

Основне

Орган правосуддя: Африканська комісія з питань прав людини та народів (АКПЛН)

Хто і Що: Уряд Кенії був звинувачений у порушенні наступних прав ендоройс, групи корінних жителів Кенії:

- власності
- на природні ресурси
- на розвиток
- на культуру
- на здоров'я
- на свободу віросповідання

Передісторія

Ендоройс – це спільнота, що складається з близько 60 000 кочовиків-скотарів, які століттями жили в області озера Богорія в провінції Ріфт-Валлі центральної Кенії. Кризь віки народ ендоройс зберіг свій самодостатній побут, нерозривно пов'язаний із землею. Крім того що вона була джерелом всього необхідного, земля була для цього народу ще й святиною. Ендоройс берегли її для майбутніх поколінь. Їх стосунки із землею були і є надзвичайно важливими для їх способу життя та й для їх виживання як корінного народу загалом.

У 1973 році уряд Кенії примусово виселив народ ендоройс з його земель, щоб звільнити місце для розвитку нового проекту – заповідника Лейк Богорія Гейм (Lake Bogoria Game). Ендоройс вигнали з батьківщини із заборобою наближатись до своїх домівок, своїх традиційних пасовищ, своїх священних місць і місць, де вони збирали свої традиційні ліки. Тоді спільнота заявила, що цей прецедент веде до порушення прав, викладених в «Африканській хартії прав людини та народів», включаючи право власності, право на природні ресурси, на розвиток, культуру, здоров'я та свободу віросповідання.

Спочатку народ ендоройс звернувся зі своєю справою до Найвищого суду Кенії. Після того як кенійський суд відмовив у її розгляді в 2002 році, ендоройс подали скаргу до Африканської комісії з питань прав людини та народів (АКПЛН). У 2003 році вони попросили АКПЛН повернути їм їхню землю, а також фінансове відшкодування збитків від кенійського уряду. Юридична назва цього процесу – «реституція».

ВІДЕО, СТВОРЕНІ НА ПІДТРИМКУ НАРОДУ ЕНДОРОЙС

Відео #1: Доказові аргументи для АКПЛН

Центр з прав меншин, Рада з питань добробуту народу ендоройс (РДЕ), Міжнародна група з прав меншин (ГПМ) і WITNESS створили дев'ятихвилинне відео, яке було подано на розгляд АКПЛН як доказ.

Ендоройс та їх адвокати прийняли рішення відзняти і подати відеодоказ, тому що:

- за допомогою відео члени Комісії отримували розуміння контексту справи. АКПЛН розглядала справу у Гамбії, яка знаходиться майже за 8000 км від традиційних земель ендоройс. Відео ж давало змогу показати комісіонерам землі, які традиційно заселяли ендоройс, землі, на які їх виселили, деякі їх культурні практики та складнощі, із якими вони зіштовхнулись після того, як їх насильно виселили з їх традиційних земель.
- Відео допомогло ефективно та доступно подати ключові аргументи. Оскільки комісіонери АКПЛН добровільно присвячують свій час для роботи в Комісії, а в цій роботі безліч справ водночас, дев'ятихвилинне відео дозволило їм запам'ятати суть справи.
- Відео підтвердило заяви ендоройс про порушення їх прав, детально демонструючи, як жебрацькі умови життя, в яких змусили жити спільноту, порушують «Африканську хартію прав людини та народів».
- Відео захищало правозахисні принципи свободи вибору, участі, та доступу до справедливості. В більшості випадків на слуханнях адвокати роблять промови в інтересах своїх клієнтів. Відео ж дозволило комісіонерам почути голоси та показання самих ендоройс.

Відео #2: Відео захисту

Враховуючи, що відео доказових аргументів для АКПЛН було конфіденційне до прийняття Комісією остаточного рішення, в 2007 році Центр з прав меншин, ГПМ і WITNESS зробили другий, 16-хвилинний ролик, «Місце, що належить по праву». Це відео було використане, щоб привернути увагу до питання виселення ендоройс, як в Кенії, так і на міжнародному рівні. Цільовою аудиторією додаткового адвокаційного фільму були:

- кенійські міністерства юстиції та конституційних справ, планування та національного розвитку, земель, внутрішніх справ, туризму та дикої природи;
- локальні уряди провінцій (в особливості Баринго и Койбатек);
- кенійські агентства, включно з Комісією з прав людини, Туристичним трасовим фондом, Національною владою з питань навколишнього середовища та менеджменту, кенійською службою з питань дикої природи;
- Робоча група ООН з питань меншин та корінних населень;
- національні та міжнародні неурядові організації, що займаються правами на землю та захистом корінного населення;
- національні та міжнародні ЗМІ та ендоройс.

Доказові аргументи для АКПЛН

Це відео показує землі, які традиційно населяли ендоройс, та культурні практики, які відрізняли їх як корінне населення цієї місцевості. На тлі цих картин – свідчення представників ендоройс, одночасно з якими демонструються цитати з «Африканської хартії прав людини та народів», пояснюючи, як було порушено Хартію. Особливу увагу відео приділило тому, як було зневажено право власності, право на природні ресурси, розвиток, культуру, здоров'я та свободу віросповідання. Дивіться відео на: [bit.ly/ Evidentiary Submission CEMIRIDE](https://bit.ly/EvidentiarySubmissionCEMIRIDE)

ЗМІСТ ВІДЕО

«Місце, що належить по праву» розповідає особисті історії представників спільноти ендоройс, щоб проілюструвати вплив примусового виселення на народ та про його боротьбу за повернення своїх традиційних земель. Дивіться фільм на: bit.ly/RightfulPlace

ВПЛИВ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ

На рішення АКПЛН

У 2009 році АКПЛН прийняла безпрецедентне рішення, яке визнало уряд Кенії винним у порушенні прав спільноти ендоройс через виселення її у 1970 році з її земель заради створення заповідника дикої природи. Зокрема, АКПЛН виявила, що

- ендоройс були корінним населенням і
- виселення порушило їх право власності, права на природні ресурси, розвиток, культуру, здоров'я та свободу віросповідання.

Потім Комісія наказала Кенії повернути ендоройс на їх історичні землі та компенсувати їм шкоду, завдану неправомірним виселенням.

Приймаючи рішення щодо цієї справи, члени Комісії спирались на відеодокази, що доводили, що

- ендоройс – це окремий корінний народ, а, відповідно, на додаток до прав особистості в нього є права спільноти;
- доступ до чистої питної води було серйозно обмежено в результаті виселення ендоройс із землі пращурів і
- їх традиційний засіб до існування – випас тварин – був обмежений через відсутність доступу до зелених пасовищ їх рідних земель.

Рішення АКПЛН стало законом лише після того, як Африканський Союз схвалив його 2 лютого 2010 року. Ці події стали значимою перемогою для корінних народів по всій Африці і піком 40-річної боротьби, яку вела спільнота ендоройс.

Для адвокації

Щоб досягти цільової аудиторії, фільм «*Місце, що належить по праву*» було продемонстровано на міжнародних подіях таких, як Форум ООН з питань корінних народів, а також в столиці Кенії Найробі та в місцях біля земель пращурів народу ендоройс, у провінції Ріфт-Валлі.

Вся кампанія, підсилена фільмом, викликала серйозні дискусії про права корінного населення та право на землю протягом підготовки останньої редакції конституції Кенії. В результаті обговорень конституція країни 2010 року краще захищає корінні народи та їх право на землю. На регіональному рівні корінні групи Танзанії, така як Масаї, успішно використали рішення Комісії, щоб гарантувати інструменти захисту своїх прав у майбутньому.

Крім того, спільнота ендоройс відчула себе сильнішою завдяки створеному відео. Фільм мотивував її до більшої згуртованості і продовження багаторічної боротьби, адже вона відчула, що хтось з-зовні нарешті почув їх і захотів допомогти. Більш того, записані багатогодинні інтерв'ю тепер служать важливою складовою усної історії народу ендоройс, яка потрапить до прийдешніх поколінь.

КОНТРПРИКЛАД

Щоб відповісти на аргументи ендоройс, уряд Кенії вирішив представити власне відео. Але на відміну від фільму спільноти, урядове відео було довгим та грубо відредагованим. Комісіонери не схотіли дивитись кількогадинні відеоматеріали, тож вони переглянули лише частину урядового фільму.

Демонстрація цього фільму в суді подарувала той момент, про який будь-який адвокат мріє для своєї кар'єри. Відео, представлене кенійським урядом, включало в себе інтерв'ю з представником народу ендоройс. У той час як вождь цього племені говорив на камеру мовою кішахілі, внизу йшли субтитри англійською. Переклад одного із тверджень вождя свідчив, що всі ендоройс отримали повну компенсацію від уряду Кенії. Однак один з африканських комісіонерів володів мовою кішахілі. Слухаючи, він зауважив, що оригінальне аудіо не відповідає англійським субтитрам, тож він попросив урядовців перекрутити плівку і ще раз показати момент фільму. При повторному перегляді Комісія виявила, що насправді вождь казав протилежне: ендоройс не отримали повної компенсації.

Довіра до кенійського уряду була знищена!

ПІДСУМКИ

По-перше, на додаток до використання відео в кримінальному судочинстві, варто розглянути можливості його залучення до моніторингу та захисту прав людини, використання в медіа, для гарантування відшкодування, в процесах встановлення істини та примирення. У викладеному прикладі, ендоройс вдало використали відео для АКПЛН та перед основною цільовою аудиторією, яка могла вплинути на зміни в політиці.

По-друге, відео, зняте для судового процесу, має стосуватись справи і бути достовірним. Тим не менш, найвищим стандартам воно повинно відповідати лише тоді, коли воно представлено в суді загальної юрисдикції, як це було із «Доказовими аргументами» спільноти ендоройс для АКПЛН. Навіть якщо б відео не відповідало судовому стандарту, воно все одно могло б бути корисним для захисту прав людини. Про це свідчить приклад використання фільму *«Місце, що належить по праву»*.

По-третє, один і той самий відеоматеріал можна відредагувати, щоб він служив для різних цілей. У наведеному прикладі фільм використовувався як доказ перед АКПЛН, а потім був відредагований для захисту і спрямований на урядових представників, які приймають рішення, на інформаційні агентства, а також з метою розвитку спільноти за парадигмою «нульовий рівень – усвідомлення - підняття». Він також став важливим для племені, написавши його історію.

По-четверте, важливо мислити стратегічно і враховувати, коли і де ділитись відеоматеріалами. Публічна демонстрація дев'ятихвилинного відео для АКПЛН була заборонена. Іншими словами, воно не могло стати публічним, доки рішення АКПЛН не було остаточним. Інколи ви не зможете поділитись відео, що відкриває очі на правду в певній справі, через обмеження, передбачені процесом.

По-п'яте, ніколи не ризикуйте довірою, тому що, втративши її один раз, буде дуже важко (неможливо) повернути її.

По-шосте, будьте розважливі стосовно тривалості вашого відео. Комісіонери із задоволенням подивились дев'ять хвилин фільму ендоройс, але вони не дивились кількогадинне відео, яке представив уряд.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб визначити що таке «належність» та «вірогідність» відео доказів, та що саме кваліфікує відео готовим до суду, звертайтеся до четвертого розділу посібника «Усе про Докази». vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЧАСТИНА II

УЧАСНИКИ ПРОЦЕСУ

АДВОКАТИ ПІДТРИМУЮТЬ АКТИВІСТІВ, АКТИВІСТИ ПІДТРИМУЮТЬ АДВОКАТІВ

Для правозахисників-активістів завжди корисно попрацювати разом з адвокатами із захисту прав людини, тому що адвокати можуть порадити, які відеоматеріали стануть найкращою підтримкою зусиль моніторингу та захисту. Тим не менш, є кілька ситуацій, в яких співпраця правозахисників-активістів і захисників з передової з адвокатами є обов'язковою, наприклад, коли ви:

- працюєте над побудовою справи, з якою плануєте йти до суду;
- випадково виявляєте, що ви втягнуті в процесуальні дії, бо були свідком злочину чи помилково звинувачені в злочині; або
- зняли відеоматеріал про порушення, який адвокат хотів би використати при розслідуванні або, можливо, в суді.

Іншими словами, пересічним громадянам, активістам, журналістам, авторам фільмів, неурядовим організаціям та іншим не потрібно, щоб адвокати ділились відео з органами ООН, комісіями з вивчення питання, комісіями з прав людини, закладами, що займаються військовими злочинами, парламентами, комісіями з правди, сільськими радами, фінансовими інституціями, інформаційними агентствами тощо. Але якщо ви хочете, щоб ваше відео було використане в суді, вам доведеться співпрацювати з слідчими, аналітиками та адвокатами. Нижче ми розглянемо, хто чим займається.

ПОСАДОВІ ОБОВ'ЯЗКИ

Документатор з передової (наприклад, спостерігач, медіа-активіст, правозахисник-документатор): збирає докази (або випадково, або цілеспрямовано) на місці під час того, як протікає порушення, або внаслідок порушення. Зберігає докази до того моменту, поки їх можна буде передати відповідним зацікавленим сторонам.

Враховуючи, що документатори передової найчастіше є тими, хто перебуває на місці події під час події, їх значення надзвичайно велике, адже:

слідчі рідко перебувають на місці, де відбувається порушення прав людини, а відповідно вони не встигають зібрати свіжі докази, включно з відео;

- коли слідчі прибувають на місце порушення – інколи це через кілька годин, днів і, навіть, років – докази найбільш ймовірно будуть порушені або їх взагалі не буде; і інколи злочини розслідуються поліцією недобросовісно. Навіть якщо злочин розслідується і є достатньо доказів, щоб висунути звинувачення потенційному злочинцю в суді, адвокат може не передавати справу до суду з політичних міркувань. У таких ситуаціях, хоча притягнення до відповідальності ніколи не гарантоване, відео, зняте документаторами з передової, забезпечує виявлення правди.

Правозахисна неурядова організація (NGO): Неурядові організації відіграють безліч ролей. У даному випадку вони сприяють передачі інформації від документаторів з передової особам, що приймають рішення, а також інформаційним агентствам. Зокрема, вони моніторять, вивчають та документують ситуації з правами людини. Вони також можуть збирати інформацію, забезпечувати аналіз та активно закликати до дій. Неурядові організації підтримують документаторів з передової, отримуючи інформацію зібрану в полях, зберігаючи та аналізуючи її в контексті всієї іншої зібраної інформації, а потім доставляючи її до більш широкої аудиторії, часто як частину більшої стратегії чи кампанії із захисту.

Слідчий: Збирає докази, щоб розкрити злочин, а потім відфільтровує ці докази, приймаючи перші рішення щодо того, що є цінним, а що – ні. Повідомляє отримані результати та висновки аналітику.

Аналітик: Оцінює докази, зібрані слідчим, щоб визначити, чи вони підходять до справи або чи вони будуть прийнятними для суду. Переглядає докази опозиції, щоб знайти можливість для виключення їх використання в суді. Повідомляє отримані результати та висновки адвокату.

Адвокат: Оцінює докази, щоб встановити факти і визначити, як найкращим чином вести справу проти потенційного злочинця або захистити особу, яка була звинувачена в злочині. Розробляє правову стратегію та аргументи. Просить суд про дозвіл надати докази і тоді представляє докази суддям та присяжним.

Суддя: Вирішує, чи відповідає доказ юридичним стандартам, а, отже, чи буде доказ прийнято судом. Вислуховує справу, показання свідків, переглядає всі докази, надані протягом суду, представляє процедурне рішення і повідомляє остаточне рішення щодо винності чи невинності підозрюваного, якщо немає присяжних. Коли присяжні є, суддя інструктує їх, що розглядати, приймаючи рішення про винність чи невинність підозрюваного.

Судові присяжні: Відповідають за прийняття рішення щодо винності чи невинності особи в злочині, в якому її звинувачують. Підґрунтям для такого рішення можуть бути лише докази, представлені в суді, і вказівки судді, а, приймаючи його, присяжні керуються виключно фактами справи.

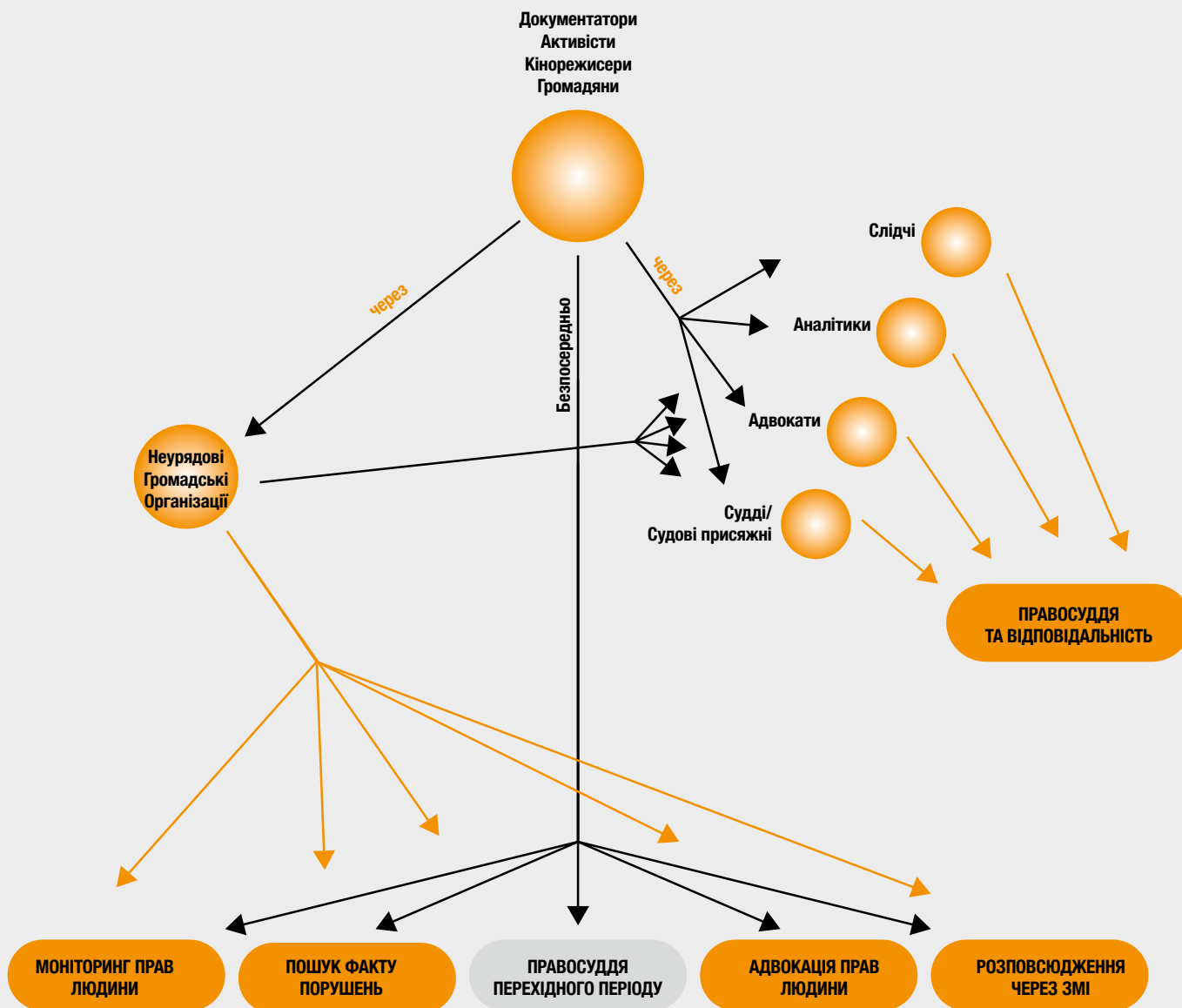
ВІД ЕКСПЕРТА

ІЛЮСТРАЦІЯ ЦІННОСТІ ЗАХИСНИКІВ З ПЕРЕДОВОЇ

У Бразилії, якщо поліцейський офіцер звинувачений в тому, що він застрелив когось без причини, існує лише 0,8% ймовірності, що державна прокуратура буде розслідувати справу жорстокого протистояння за участі поліції. Часто неправдива версія подій від офіцера стає офіційною, доки нема відео. Прісцила Нері, старший менеджер програм в організації WITNESS пояснює ситуацію в Бразилії:

«[Так] дивовижно, поглянути назад... і зрозуміти, яким важливим стало відео для того, щоб зламати цей закоренілий зразок безкарності. Незважаючи ні на що, існування відео [знятого випадковим свідком] часто стає справжньою надією – інколи єдиною – для встановлення істини та притягнення до відповідальності у справах правопорушень, скоєних поліцією. Відео надає беззаперечні докази, нівелюючи неправдиві свідчення і допомагаючи збільшити тиск на процеси, інституції та владні органи, що відповідають за забезпечення справедливості...Це так, ніби існування відео – це найкраща гарантія того, що слово поліцейського офіцера не переважить тишу мертвої жертви».

Подібні історії чути, як відлуння, по всьому світі, і вони ілюструють, яку неоціненну роль документатори з передової відіграють у зборі інформації, що може бути використана для захисту прав людини, однаково – в кімнаті суду чи поза нею. Більше відомостей від Нері з цього питання ви можете отримати на: bit.ly/PoliceAbuse_Brazil.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

HURIDOCS – «Що таке моніторинг?», Мануел Гузьман і Берт Верстаппен.

http://www.mediafire.com/view/vg0ozrt8i1tndt0/OHCHR_Training_Manual_on_HR_Monitoring.pdf

Норвежський Центр з Прав Людини, Університет Осло- «Посібник з моніторингу прав людини: Вступ для кураторів польових офісів», Маріт Молум.

http://www.mediafire.com/view/45cpn4p3z6pixnz/HURIDOCS_What_is_Monitoring.pdf

Управління Верховного комісара ООН з прав людини – «Тренувальний посібник з моніторингу прав людини».

http://www.mediafire.com/view/vg0ozrt8i1tndt0/OHCHR_Training_Manual_on_HR_Monitoring.pdf

Інститут для Демократії та Вирішення Конфлікту – «Правосуддя перехідного періоду: Основні положення процеси і труднощі», Клара Сандовал Влалба.

http://www.mediafire.com/view/wbe5255mzdb8o6s/IDCR_Transitional_Justice_Concepts_Processes_Challenges.pdf

Африканська комісія з питань прав людини та народів (АКПЛН)- Рішення щодо добробуту народу ендоройс проти держави Кенії.

http://www.mediafire.com/view/15rygmz3ik6vn2w/EWC_v_Kenya_ACHPR_Decision.pdf

Міжнародна Група з Прав Меншин -«Знакове рішення суду забезпечує перемогу корінному народу Кенії ендоройс» –Люсі Кларідж

http://www.mediafire.com/view/syre1c3lcbwhggp/Briefing_EWC_v_Kenya.pdf

WITNESS – «Депеша з Бразилії: Якщо вбитий поліцією, винуватий за замовчуванням... окрім коли є відео». Присцила Нері.

<https://blog.witness.org/2015/09/dispatch-from-brazil-if-killed-by-police-guilty-by-default-unless-theres-video/>

WITNESS – Курс навчання «Адвокація за допомоги відео».

<https://library.witness.org/product-category/curriculum/>

Ще один хороший ресурс- Освітній проект про військові злочини:

www.crimesofwar.org/category/a-z-guide/

Особлива подяка

Дякуємо Клайву Болдвіну та Синтії Морел за їх допомогу в підготовці Практичного прикладу на тему *справи ендоройс проти уряду Кенії*.

СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ТА СТАНДАРТИ ДЛЯ ДОКАЗІВ

Зйомки відео з метою захисту прав людини можуть бути небезпечними. Вони можуть піддавати ризику вас, як людей, які знімають, так і спільноти, в яких ви проводите зйомку. Добре оцініть ці ризики до того, як ви натиснете кнопку «Запис».

ВСТУП

У цьому розділі ми вивчатимемо роль відеозапису у кримінальному процесі шляхом виділення стадій процесу та опису різних стандартів доказів. Кримінальне правосуддя повинно забезпечувати щоб злочинці понесли відповідальність за вчинені злочини, а невинні особи не були протиправно засуджені. Кримінальне правосуддя стосується процесу розслідування злочинів, збору доказів, здійснення арештів, висунення звинувачень, здійснення захисту, ведення судового процесу, винесення вироку та призначення покарання. Ми також розглянемо справу з Демократичної Республіки Конго, у якій побачимо, як відеозапис був включений у розслідування та судовий розгляд, який дозволив врешті притягнути до відповідальності військового командира.

Після вивчення цього розділу, збирачі доказів повинні отримати відчуття того, як недержавні організації, слідчі, аналітики та юристи можуть успішно використати зняті відеозаписи у кримінальному процесі.

КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

КОРОТКИЙ ЗМІСТ

Завдяки різноманітним кримінальним телепрограмам, різні стадії кримінального процесу та відповідні стандарти доказування знайомі багатьом з нас. Хоча назви стадій та стандарти відрізняються в окремих країнах та судах, загалом стадії та стандарти є такими.

СТАДІЯ	СТАНДАРТ	ПОЯСНЕННЯ
Вчинення злочину	Діяння та психічне ставлення	Для того, щоб мало місце порушення кримінального закону, правопорушник повинен вчинити шкідливе діяння, зазвичай з метою заподіяти шкоду.
Розслідування обставин	Достатні підстави для підозри, що був вчинений злочин	Коли вчинені міжнародні злочини, перші команди на місці злочину після збирання доказів мають завдання розслідування обставин події. Особи, що розслідують обставини, уповноважені оцінити ситуацію, якщо є підозра, що злочин було вчинено у юрисдикції органу розслідування. Їх завдання — зібрати детальну інформацію, яку установи такі як Рада Безпеки ООН або Слідчі Комісії використовують для прийняття рішення щодо миру та безпеки. Ця інформація також допомагає слідчим вирішити, чи є достатні підстави для початку повного розслідування.
Порушення справи	Достатні підстави вважати, що вчинено злочин	І в національних і в міжнародних справах слідчі та юристи вивчають зібрані початкові докази та вирішують, чи є достатні підстави вважати, що вчинено злочин. Якщо так, вони розпочинають офіційне розслідування.
Розслідування	Достатні підстави вважати, що вчинено злочин	Розслідування – це тривалий систематичний процес збору, збереження та аналізу доказів з метою виявлення істини щодо вчинення злочину, включаючи особу, яка вчинила злочин (або злочини) та спосіб вчинення.
Ордер на арешт	Достатні підстави вважати, що конкретна особа вчинила злочин	Коли юристи, які працюють разом з слідчими, мають достатньо доказів проти конкретної особи, вони просять суддю видати «ордер на арешт», офіційний документ, що надає їм право взяти підозрюваного під варту.
Арешт	Достатні підстави вважати, що конкретна особа вчинила злочин	Фізичне затримання особи та її утримання під вартою на підставі ордеру.
Перша поява в суді	Достатні підстави вважати, що конкретна особа вчинила злочин	Підозрювана особа вперше з'являється перед суддею. Суддя повідомляє підозрюваному про звинувачення проти нього чи неї, повідомляє підозрюваного про його чи її права, встановлює заставу або закриває справу за відсутністю доказів.

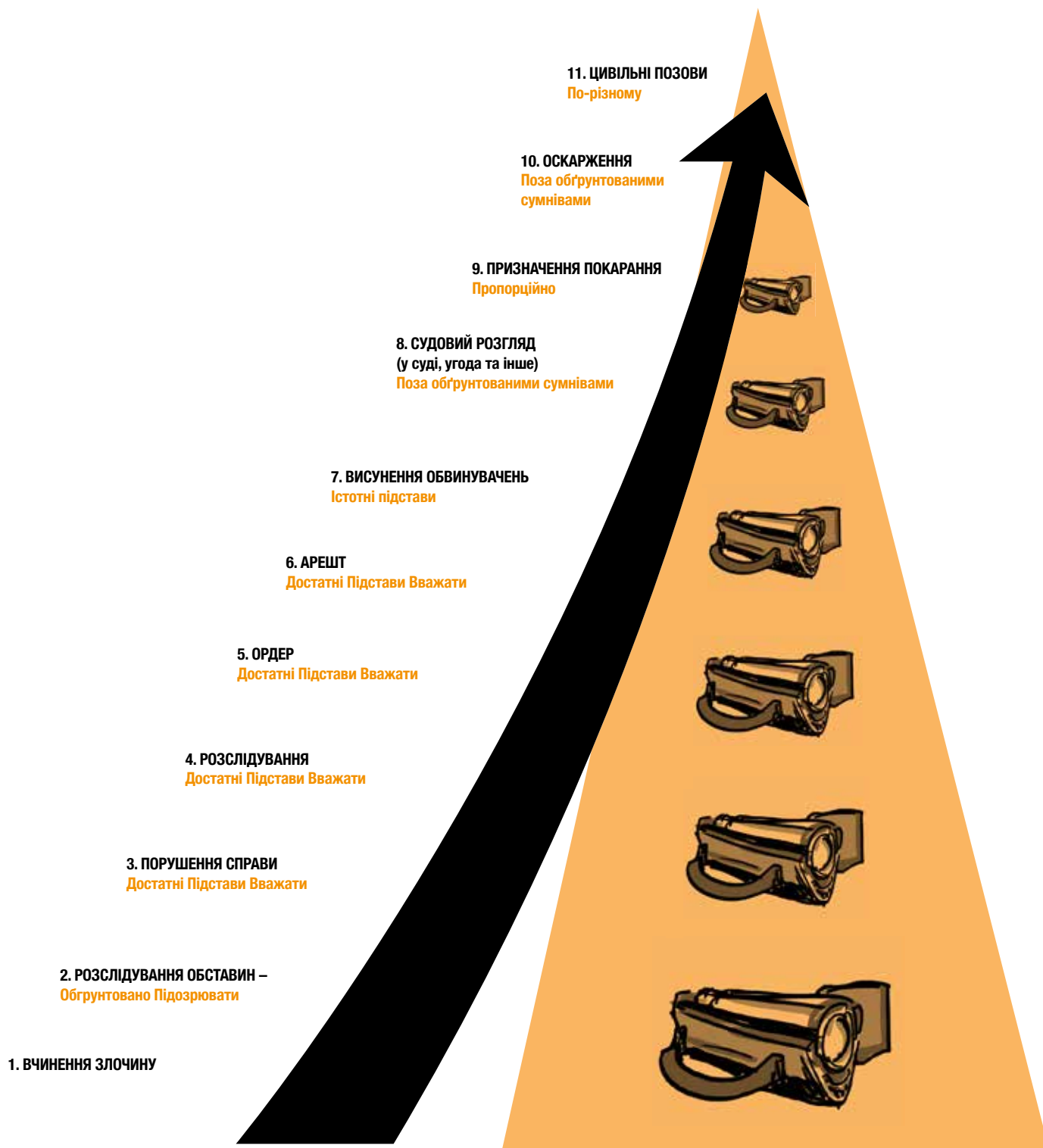
STAGE	STANDARD	ABOUT
Підтвердження обвинувачень / попереднє слухання або велике журі	Суттєві підстави вважати, що затримана особа вчинила злочин	Метою цього дня (або цих днів) у суді є забезпечення того, що невинні особи не будуть помилково піддані судовому процесу. Тут обвинувач підсумовує докази, які він чи вона має проти підозрюваного, щоб суддя міг встановити, чи достатньо доказів, щоб висунути обвинувачення підозрюваному у злочинах, в яких його чи її обвинувачують. Якщо доказів достатньо, затверджується обвинувальний акт. Обвинувальний акт — це просто перелік злочинів, у вчиненні яких обвинувачується підозрюваний. Якщо доказів недостатньо, підозрюваного випускають з-під варти.
Судовий розгляд	Поза обґрунтованими сумнівами	Тут обвинувачення та захист пред'являють докази (свідки, документи, відеозаписи, фотографії, висновки експертів та інше), щоб суддя або присяжні могли вирішити, чи обвинувачений винний чи невинний.
Призначення покарання	Пропорційно злочину	Якщо обвинуваченого визнають винним, тоді він чи вона проходить слухання щодо призначення покарання. Обвинувач часто просить суддю призначити максимальне покарання. Адвокат засудженого зазвичай просить мінімальне покарання. Пропорційно до злочину означає, що покарання повинно відображувати злочин. Наприклад, засуджений не повинен отримати довічне ув'язнення за крадіжку однієї цукерки. При прийнятті рішення, чи ув'язнювати особу і на який строк, судді враховують такі фактори як серйозність та ступінь злочину, кількість жертв, силу доказів, пред'явлений у суді, обставини засудженої особи та вплив злочину на життя жертв.
Оскарження	Поза обґрунтованими сумнівами	Якщо засуджений вважає, що його чи її засуджено неправильно через порушення його чи її прав протягом кримінального процесу, неправильну оцінку доказів або були допущені інші помилки, він чи вона можуть просити вищий суд переглянути рішення нижчого суду та відпустити їх.
Цивільні позови	Змінюється в залежності від справи, але загалом достатні або істотні підстави вірити	Якщо особу неправильно судили, вона може порушити справу проти уряду, який неправильно звинуватив її та піддав судовому переслідуванню, вимагаючи грошового відшкодування.

ПЕРЕГЛЯД СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Хоча справжній перебіг справи у залі суду навіть близько не такий драматичний як ми бачимо на телебаченні, якщо ви бажаєте побачити, що відбувається в залі суду на різних стадіях процесу, Міжнародний Кримінальний Суд записує та завантажує багато своїх слухань на свій канал в YouTube: www.youtube.com/user/IntlCriminalCourt

СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ЗАКОН

РОЛЬ ВІДЕО

ПІДНЯТТЯ СТАНДАРТУ ДОКАЗУВАННЯ

Презумпція невинуватості є визнаним принципом в усіх основних правових системах, тому що суспільства вирішили, що краще відпустити винного, ніж ув'язнити невинуватого. Тому суди виробили рухому шкалу, якщо говорити про стандарти доказування: чим тяжчі наслідки для особистої свободи, тим вищий стандарт.

Наприклад, якщо поліція підозрює вас у вчиненні злочину, вони можуть арештувати і тимчасово ув'язнити вас. Це, очевидно, впливає на ваші безпосередні особисті свободи. Але оскільки це лише короткостроково, стандарти доказування відносно низькі. З іншого боку, якщо вас піддають судовому процесу та визнають винними, вам може загрозувати значно довший термін ув'язнення, і тому стандарт доказування значно вищий (поза обґрунтованими сумнівами), ніж на стадії арешту (достатні підстави вважати).

ЧОМУ ЦЕ МАЄ ЗНАЧЕННЯ?

Це має значення для збирачів доказів, тому що ця рухома шкала також стосується доказів. На стадії розслідування слідчі можуть покладатися на відеозапис, якщо вони мають достатні підстави вважати, що відеозапис є справжнім, а не підробленим або відредагованим. Якщо юристи хочуть використати цей самий відеозапис у суді, вони повинні довести суду, що відеозапис є повністю достовірним та справді зображує те, що він показує.

Оскільки слідчі, аналітики та юристи часто покладаються на інформацію та допомогу збирачів доказів, важливо, щоб інформація, яку ви збираєте – включаючи відео-підтвердження – відповідала принаймні найнижчому стандарту доказування для того, щоб вона могла бути використана на початкових етапах кримінального процесу.

Наприклад, якщо у вас є відеозапис масового поховання, слідчий повинен мати *достатні підстави* вважати, що це насправді справжнє масове поховання, а не вигаданий ролик з голлівудського фільму. Для використання цього ж запису у суді юрист повинен бути впевненим, *поза обґрунтованими сумнівами*, що запис справді показує масове поховання.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Ознайомтесь з техніками зйомки та збереження репортажів у стандарті для суду у «Відеозйомка Безпечних Місць Подій», «Додавання Необхідної Інформації» та «Посібник Активіста для Архівування Відеозапису» на сайті library.witness.org

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

Як наголошується у розділі «Значення Відеозапису за межами Судової Зали», відеозапис, який ви робите, **не повинен відповідати найвищим стандартам, щоб бути цінним**. Для збирачів доказів часто неможливо зробити зйомку, готову для використання в судовому процесі. Однак якщо можливо та практично зібрати докази найвищого стандарту, чому б так не робити? Якщо ви можете, то для усіх, включаючи журналістів та слідчих, юристів та осіб, що приймають рішення, буде легше покластися на ваш матеріал. Чим легше ви зробите для них використання зробленого вами відеозапису, тим вище шанси, що вони не тільки подивляться його, але й використають його, хай навіть і не доказом у суді.

Для ілюстрації того, як відео-активісти, організації із захисту прав людини та юристи використовували відеозаписи на різних стадіях захисту та кримінального процесу, наводимо історію про військового командира Томаса Лубанга Дійло з Демократичної Республіки Конго (ДРК).

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

РОЛЬ ВІДЕОЗАПISУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ВІД ДРК ДО МКС ОБВИНУВАЧ ПРОТИ ЛУБАНГИ

Основне

Трибунал: Міжнародний Кримінальний Суд (МКС)

Хто: Томас Лубанга Дійло

Які злочини: Вербування, мобілізація та активне використання як солдатів у військових діях дітей віком до 15 років

How: Співучасть

Передісторія

Між 1994 та 2003, Демократична Республіка Конго (ДРК) була втягнута у складний конфлікт із участю іноземних армій та місцевих бойовиків. Ця війна призвела до загибелі близько п'яти мільйонів людей. Томас Лубанга Дійло був одним з багатьох лідерів бойовиків. Він був головою Союзу Патріотів Конго (СПК), військової групи, яка проголошувала себе представником інтересів етнічної групи Хема в районі Ітурі на північному сході ДРК. Хема були учасниками багатьох серйозних злочинів, включаючи етнічні бійні, тортури, зґвалтування та використання дітей як солдатів.

Зокрема, про військове крило СПК під керівництвом Лубанги повідомляли, що вони мобілізують молодь, незалежно від віку, у школах та у селах. Деякі з цих мобілізаційних заходів були примусовими, включаючи викрадення. Це означало, що вербувалися діти віком до 15 років – що порушує міжнародне право – незалежно від того, чи робилося це з конкретним наміром. Дітей відправляли до тренувальних таборів, де їх били, пороли, ув'язнювали та неналежно годували. Молодих призовників жіночої статі гвалтували. Дітей заохочували курити коноплю та пити алкоголь, і вони часто були одурманені.

МКС спочатку звинувачував Лубангу у тридцяти трьох злочинах. Після аналізу доказів, найсильніша частина допустимих доказів дозволила МКС звинуватити Лубангу у військових злочинах призову, мобілізації та активного використання як солдатів у військових діях дітей віком до 15 років.

ВИЗНАЧЕНО

Система охорони речових доказів при їх передачі (chain of custody): просто

означає, що МКС повинен знати, як відеозапис дістався з військових тренувальних таборів, де їх робили, до AJEDI-Ка, а потім до МКС. По-простому, через чиї руки запис пройшов по дорозі до МКС?

Співучасник: МКС визнає співучасником людину, яка робить необхідний внесок у спільний план вчинення злочину. Цей необхідний внесок може бути зроблений, коли план складається, коли робиться підготовка до вчинення злочину або під час вчинення злочину.

РОЛЬ ВІДЕОЗАПИСУ НА РІЗНИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

1: Роль Відеозапису

ПОЧАТОК РОЗСЛІДУВАННЯ

У 2003 році AJEDI-Ка, неурядова організація працююча в ДПК, разом з іншими мужніми НУО, почала фіксувати на камеру використання дітей в якості солдат, додатково до їх інших методів збору доказів. AJEDI-Ка пішла на цей ризик, сподіваючись, що колись військових лідерів, відповідальних за використання дітей в якості солдатів, притягнуть до кримінальної відповідальності.

Для досягнення цієї мети AJEDI-Ка об'єднала зусилля з організацією WITNESS для виробництва двох фільмів щоб продемонструвати злочин проти прав людини «Обов'язок захищати»¹ (14 хв.) та «На передовій»² (15 хв.).

Після того як фільми були готові, AJEDI-Ка зустрілася з командою слідчих ДПК в Офісі Прокурора (ОП) МКС. AJEDI-Ка показала два фільми, щоб продемонструвати ОП широкий контекст фактів використання дітей в якості солдат, сподіваючись, що ОП розширить розслідування використання дітей в якості солдат у війні. Прокурор запросив в AJEDI-Ка усі оригінальні необроблені записи та попросив AJEDI-Ка вказати інформацію щодо шляху доказів.

Результат: Надання та передача цього відео репортажу, серед іншого, дала Офісу Прокурора МКС інформацію, необхідну для початку глибокого розслідування щодо вербування, мобілізації та використання дітей як солдат у східній ДПК.

2: Роль Відеозаписів

СЛУХАННЯ ЩОДО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОБВИНУВАЧЕНЬ

Протягом наступних трьох років ОП МКС збирав докази проти Лубанги, включаючи відеодокази. Коли було зібрано достатньо допустимих юридичних доказів, був виданий **ордер на арешт** за обвинуваченням Лубанги у військових злочинах щодо призову, мобілізації та активного використання дітей як солдатів у військових діях.

Після арешту було проведене **попереднє засідання** щодо Лубанги. На цьому слуханні Прокурор МКС повідомив суддям, що він планує показати дванадцять відеозаписів, які доводять, що існують **суттєві підстави вважати**, що Лубанга здійснював призов, мобілізацію та активне використання дітей як солдатів, а тому повинен **постати** перед судом за злочини, в яких його обвинувачують. Адвокати Лубанги просили суддів не долучати ці записи до матеріалів справи. Вони заявляли, що записи не можуть бути визнані доказами та не можуть переглядатися суддями, тому що:

- не була доведена справжність записів,
- не була забезпечена система охорони речових доказів при їх передачі (chain of custody), та
- деякі записи включали розмови на Свахілі та Кінгвана (місцеві мови), а адвокати Лубанги не довіряли перекладам прокурора.

Результат: Після дводенних дебатів судді прийняли рішення переглянути дванадцять відеозаписів. Врешті, коли вони приймали рішення, судді надали особливу вагу відеозаписам, які показували відвідування таборів Лубангою, і вирішили, що дійсно були наявні **суттєві підстави вірити**, що Лубанга використовував у своїй армії дітей в якості солдат. Після цього на підставі усіх доказів судді вирішили, що Лубанга повинен постати перед судом.

ЗМІСТ ВІДЕО

Ці фільми показують історію того, як діти-солдати використовувалися у громадянській війні ДПК. Фільми включають зйомки тренування дітей у військових таборах та неспростовні свідчення демобілізованих дітей-солдат, які перелічують жахливі спогади життя в якості солдат. Відеозаписи не є юридичними доказами.

3: Роль Відеозапису СУДОВИЙ ПРОЦЕС

Кожен злочин розбивається на так звані «елементи злочину». Наприклад, для того, щоб отримати обвинувальний вирок за важкий військовий злочин «призов, мобілізація та активне використання дітей як солдат у військових діях» одним із сімнадцяти елементів, які Прокурор МКС повинен був довести, є те, що деякі з солдат Лубанги були молодше 15 років. У багатьох місцях на земній кулі легко довести вік. Документи такі як свідоцтва про народження, записи в церковних книгах, реєстрація в школі, дипломи, права водія чи ідентифікаційні картки виборця являються основними джерелами доказів для доказу віку. Медичні експерти можуть встановити приблизний вік шляхом перегляду рентген-знімків кісток та зубів; іншою можливістю є запитати членів сім'ї або общини, скільки років дитині. У цьому випадку документи, медичні заключення та свідки не були реальними джерелами доказів для доказування віку з таких причин:

- **Документи** або взагалі не існували або їх було надзвичайно важко одержати.
- **Медичні експертизи** не могли досить точно встановити вік дітей у ДРК, тому що моделі для встановлення віку базуються на здоровому та добре відгодованому європейському та американському населенні; недоїдаючі діти-солдати з суб-сахарської Африки не підходили під жодний із цих критеріїв.
- **Свідки** не завжди могли безпечно розмовляти зі слідчими та інколи не могли сказати правду навіть якщо вони хотіли, тому що їх особистий добробут був під загрозою, якщо вони свідчили б проти військових.

Натомість Прокурор покладалася частково на ряд відеозаписів, щоб показати, що деякі з призовників Лубанги були очевидно молодше 15 років. Записи показували дітей, по яких було видно, що їм немає 15 років

- в тренувальних таборах, де Лубанга підбадьорює молодих рекрутів;
- на службі охоронцями в ряді ситуацій, в тому числі як частина президентського конвою при пересуваннях, під час зустрічей для переговорів, а також біля резиденції Лубанги та його офісу;
- присутні на конвенціях, політичних промовах та зборах, на яких Лубанга звертався до аудиторій, що включали молодь. Він обговорює роботу, яку ще треба зробити, потребу в тренуваннях та необхідність взяти в руки зброю та дякує аудиторії за надану підтримку; та
- присутні на «церемонії оцінювання», що включає отримання батьками солдатів їх військових оцінок.

Зразок запису вступної промови можна [подивитися тут](#).³

Захист заявляв, що неможливо достовірно розрізнити між 12- чи 13-річним та 15- чи 16-річним лише на підставі відеозапису. Судді погодилися, що часто важко визначити вік особи з відеозапису і в свою чергу враховували відеодокази лише в тих випадках, коли відеозапис «ясно» показував, що дитина була молодше 15 років.

Результат: 14 березня 2012 Лубанга був визнаний винним в призові, мобілізації та активному використанні дітей як солдатів у військових діях та був засуджений до чотирнадцяти років ув'язнення.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про елементи злочину, дивіться «Анатомія Злочину» або «Планування збору доказів» за адресою vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЗМІСТ ВІДЕО

Цей запис переносить нас у судовий зал МКС, де Прокурор Луїс Морено Окампо проголошує свою вступну промову в судовому розгляді проти Томаса Лубанги Дійло. Протягом своєї вступної промови він показує багато необроблених відеозаписів того, як, за його словами, діти знаходяться в ізольованих тренувальних таборах та служать охоронцями Лубанги.

Відеозапис, показаний протягом вступної промови, МКС проти Лубанги

4: Роль Відеозапису АПЕЛЯЦІЯ

У травні 2014 року Апеляційна Палата МКС розглянула справу Лубанги. У головному фокусі дводенного слухання було питання, чи перші судді, які розглядали справу – судді в судовому розгляді – могли обґрунтовано встановити, що діти в уривках відеозапису були молодше 15 років.

Лубанга заявляв, що судді не могли покладатися на відеоуривки, які показують фізичний вигляд солдат для вирішення – поза обґрунтованими сумнівами – що люди, зображені на відеоуривках, були молодше 15 років.

Звинувачення підкреслювало, що судді мають здатність – та обов'язок – оцінювати доказову силу відеозаписів та робити обґрунтовані висновки щодо віку зображених осіб. Звинувачення також наголошувало, що судді були дуже обережними і консервативними при розгляді відеодоказів.

Зокрема судді заявили під запис, що дійсно є обмеження щодо визначення віку на підставі фізичного вигляду в уривках відео. І справді судді не були переконані, що усі особи, про яких говорили, що їм менше 15 років, дійсно були молодше 15 років. У зв'язку з цим обмеженням судді були обережні та врахували велику міру похибки при перегляді відеозаписів та досягненні висновків щодо віку на підставі зовнішнього вигляду. Врешті решт вони були переконані, що певні особи, зображені на відеодоказах, були «ясно» молодше 15 років.

Апеляційний Суд вирішив, серед іншого, що судді «мали усі повноваження оцінювати відеозаписи та досягти обґрунтованого висновку щодо віку особи, знятої на них».

Результат: 1 грудня 2014 року засудження Лубанги було залишено в силі.

ПІДСУМКИ

По-перше, відеозаписи, зроблені активістами, можуть ніколи не потрапити до судової зали. Але це не зменшує цінність відеозаписів для притягнення винуватих до відповідальності. Як демонструють розслідування та судовий процес над Лубангою, відеозаписи є корисними на різних стадіях, від ухвалення рішення про початок розслідування до визнання доказом у судовій залі. В цьому випадку відеозаписи використовувалися від початку до кінця процесу.

По-друге, відеозапис, який ви робите, повинен бути належним та вірогідним. Однак на ранніх стадіях кримінального процесу планка є нижчою – ваш відеозапис не обов'язково повинен відповідати тим же високим стандартам, які необхідні для того, щоб бути наданими як доказ у процесі – тому не потрібно переживати, якщо зроблений відеозапис не відповідає стандартам «готовності до суду». Він все одно може бути корисним.

По-третє, відеодокази мають різні цілі в судовому процесі. У вищенаведеному прикладі ми бачили, як відеозапис був ключовим прямими (prima facie) доказом, який довів, що деякі особи з війська Лубанги були молодше 15 років.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про цілі, яким може слугувати відеозапис, дивіться «Усе про Докази»
vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

МКС проти Лубанги

Рішення про Підтвердження Обвинувачення , 29 січня 2007.

http://www.mediafire.com/view/3h89ym762ozdduc/2007_1_29_ICC_v_Lubanga_Decision_on_Confirmation_of_Charges.pdf

Рішення, 24 березня 2012.

http://www.mediafire.com/view/6t3eaaavg05c1zf/2012_3_14_ICC_v_Lubanga_Judgment.pdf

Апеляційне Рішення, 1 грудня 2014.

http://www.mediafire.com/view/j4mdg7s4bqg591r/2014_12_1_ICC_v_Lubanga_Appeal_Decision.pdf

ПРИМІТКИ

¹Обов'язок Захищати: <http://bit.ly/1Od3Dyp>

²На передовій: <http://bit.ly/22e3Cyl>

³Обвинувачення проти Лубанги – Вступна промова: <http://bit.ly/1RX7Fe3>

АНАТОМІЯ ЗЛОЧИНУ

Відеозйомка подій, що стосується прав людини, може бути небезпечною. Вона може піддати ризику вас, людей, яких ви знімаєте, та спільноти, які ви знімаєте. Уважно оцініть ризики до того, як нажати кнопку «запис».

ВСТУП

Якщо ви використовуєте відеозапис для документування подій, що стосуються прав людини, правосуддя чи відповідальності, добре мати базове розуміння того, що юристи повинні довести для притягнення до відповідальності особи, держави чи організації за вчинення порушення прав людини. Мета цього розділу допомогти вам зрозуміти структуру злочину, щоб ви могли робити поінформовані рішення щодо того, куди направити свою камеру, щоб зібрати більше релевантної інформації і, в свою чергу, збільшити користь та доказову цінність вашого репортажу.

КЛЮЧОВІ ВИЗНАЧЕННЯ

Базовий Злочин: Дія або бездіяльність, яка є правопорушенням та карається законом. Наприклад, вбивство, тортури, зґвалтування, мародерство, рабство, недопущення справедливого суду, напад на захищені об'єкти, порушення законів про справедливу заробітну плату, протизаконне виселення, порушення виборчих прав і т.п.

Міжнародний Злочин: Для того, щоб базовий злочин став міжнародним злочином, юристи повинні також довести наявність контексту, в якому був вчинений злочин. Є три визнаних типи міжнародних злочинів. Це:

Військові Злочини: Це звичайні злочини (наприклад, вбивство, тортури, зґвалтування, мародерство, рабство, недопущення справедливого суду, напад на захищені об'єкти), вчинені під час військових дій.

Злочини Проти Людності: Це звичайні злочини (наприклад, вбивство, тортури, зґвалтування, мародерство, рабство, недопущення справедливого суду, напад на захищені об'єкти), які широко розповсюджені або мають систематичний характер та вчинені проти цивільних осіб. Вони можуть бути вчинені як під час військових дій, так і в мирний час.

Геноцид: Намір знищити усіх або частину людей в залежності від їх національності, етнічної приналежності, раси або релігії шляхом вбивства, завдання значної фізичної або психічної шкоди, умисне створення умов життя, які спрямовані на знищення групи людей, запобігання народженню дітей або насильне вилучення дітей з групи.

Категорії Елементів Злочину

Коли юрист хоче довести свою позицію, вони повинні довести дві частини: і) що фізичне діяння мало місце; та ii) що злочинець мав необхідний намір вчинити злочин.

«Фізичне Діяння» інколи називають «Матеріальний Елемент», або «Об'єктивна Сторона». Це є певні дії, які особа повинна зробити для вчинення злочину. Намір особи, або «Психічний Стан», називають «Психічним Ставленням» або «Суб'єктивною Стороною». Простою мовою це те, що особа думає, коли вчиняє злочин – чи мала вона намір вчинити злочин чи це сталося випадково?

Елементи Злочину: Кожний злочин може бути розбитий на окремі елементи (або частини), які мають бути доведені. Для того, щоб засудити особу, юрист повинен довести наявність кожного окремого елемента. Наприклад, щоб довести, що підсудний винний у злочину «нападу на захищені об'єкти», юрист повинен довести:

- підсудний керував нападом.
- Ціллю нападу була будівля(-і), що мають релігійну, освітню, мистецьку, наукову цінність, або благодійне значення або є історичним пам'ятником та/або лікарнею.
- Ціль нападу не є військовим об'єктом.
- Підсудний знав, що будівля(-і), мала релігійну, освітню, мистецьку, наукову цінність, або благодійне значення або була історичним пам'ятником та/або лікарнею.

Вид Відповідальності або Форма Співучасті: Це юридичні терміни того, «як» особа брала участь у вчиненні злочину — або іншими словами, якою була її роль у вчиненні злочину (наприклад, одноосібне вчинення, співучасть, організація, пособництво та підбурювання, причетність, дача наказу, відповідальність начальника і т.п.)

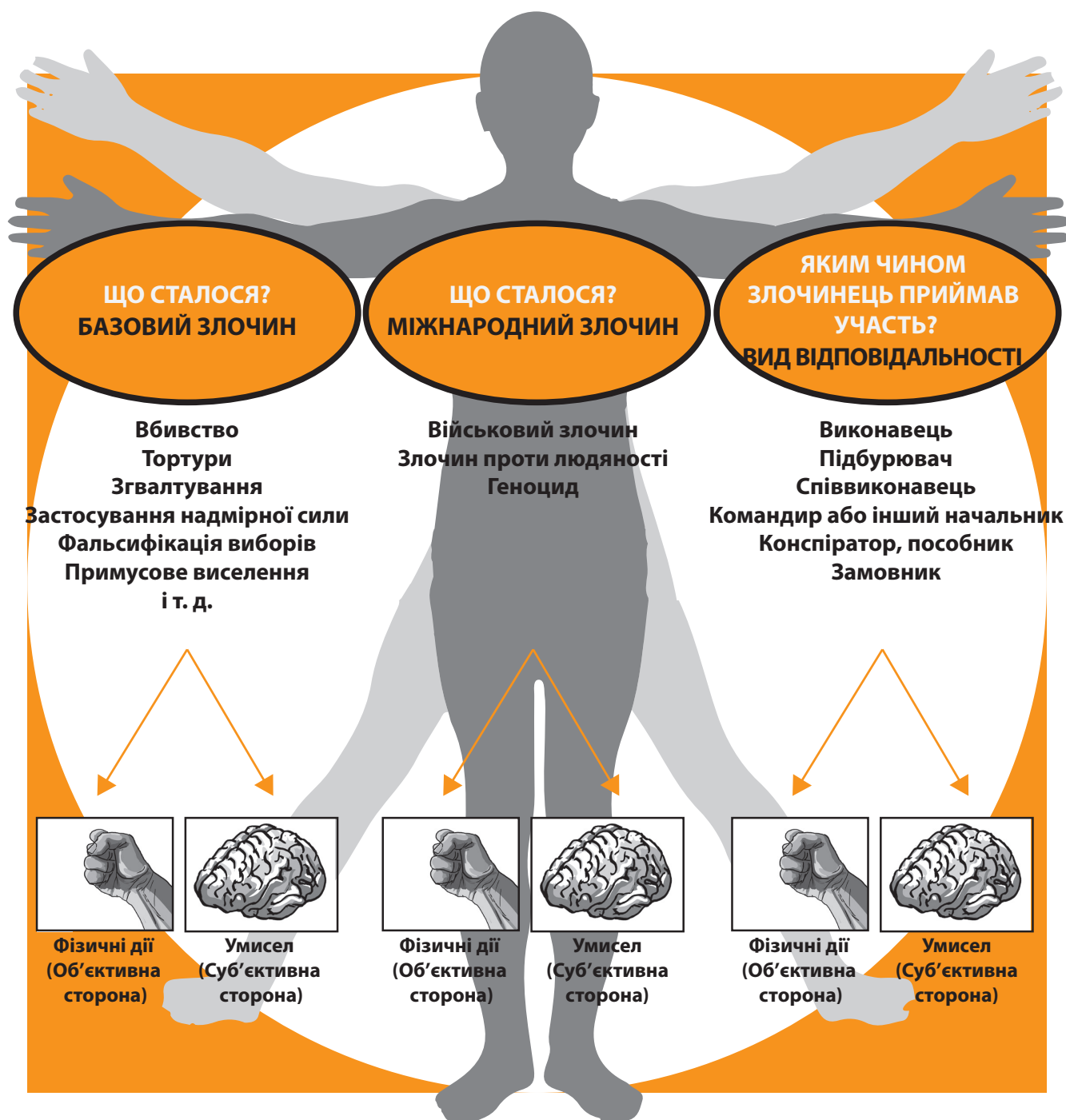
ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про «Види Відповідальності», дивіться «Доведення Відповідальності: Зйомка Доказів Причетності» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

АНАТОМІЯ ЗЛОЧИНУ

Хто скоїв?

Коли маєте підозрюваного, доведіть наступне...

ЗАКОН:

РОЗБІР АНАТОМІЇ ЗЛОЧИНУ

Якщо ви сподіваєтеся використати відеозапис для притягнення злочинців до відповідальності за злочини проти прав людини або для звільнення помилково засудженого, важливо розуміти базову структуру злочину.

В усьому світі для притягнення особи до відповідальності за вчинення злочину юрист повинен довести:

- який «злочин» був вчинений—вбивство, тортури, зґвалтування, пошкодження майна, заклики до ненависті і т.д.;
- хто це зробив—особу злочинця; та
- яким чином злочинець брав участь у вчиненні злочину. Юридичні терміни для цього «вид відповідальності» (ВВ) або «форма співучасті.»

У спірній ситуації або в разі масових звірств юристу також, можливо, треба буде довести, що злочин є не лише злочином за законом країни вчинення, а також і міжнародним злочином (а отже, навіть більш серйозним злочином), довівши, що злочин є:

- військовим злочином,
- злочином проти людяності, або
- геноцидом.

Кожний злочин та ВВ поділяється на окремі елементи, що складаються з «фізичних діянь» та «психічного ставлення».

- «Фізичне діяння» це певні дії, які особа повинна зробити для вчинення злочину, щоб її можна було притягнути до відповідальності за злочин. Це також називають «матеріальними елементами» або «об’єктивною стороною» в деяких частинах світу.

Приклади: Злочинець «завдав болю», «вбив», «насильно переселив», «спричинив», «позбавив», «піддав серйозному ризику», «не здійснив захист» і т.д.

- »Психічне ставлення» це стан думок особи, коли вона вчиняла злочин. Це її намір. Це також називають «психічними елементами» або «суб’єктивною стороною».

Приклади: Злочинець «знав», «усвідомлював», «прагнув», «хотів» і т.д.

Для того, щоб забезпечити засудження, юрист повинний упевнено довести кожний окремий елемент злочину. Якщо є двадцять елементів, і юрист доведе лише дев’ятнадцять, тоді підсудний не має бути засуджений.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися про «Види Відповідальності» або «Як» особа може бути співучасником злочину, дивіться «Доведення Відповідальності: Зйомка Доказів Причетності до Злочину» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/.

ЕЛЕМЕНТИ ЗЛОЧИНУ: ПРИКЛАД МАТРИЦІ

Давайте розглянемо приклад. Важливо знати, що немає потреби запам'ятовувати усі елементи злочину. Більш важливо, що ви зрозумієте принцип, що кожний базовий злочин, міжнародний злочин та вид відповідальності можна розбити на елементи. Кожний елемент повинний бути доведений обвинувачем, щоб забезпечити засудження.

Цей приклад наводить елементи «Тортур» (базовий злочин) як «Злочину Проти Людяності» (міжнародний злочин), вчинений за «Відповідальності Начальника» (вид відповідальності). У цьому прикладі необхідно довести 18 елементів.

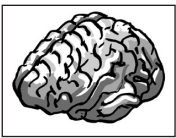
ФІЗИЧНІ ДІЯННЯ також відомі як Матеріальні Елементи Злочину або Об'єктивна Сторона		
ЩО: Елементи Звичайного Злочину ТОРТУРИ	ЩО: Елементи Міжнародного Злочину ЗЛОЧИН ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ	ЯК: Елементи Виду Відповідальності ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАЧАЛЬНИКА
1. Обвинувачені завдали сильного фізичного або психічного болю чи страждань одній або кільком особам. 2. Особа або особи були під вартою або під контролем злочинця(-ів). 3. Біль та страждання виникли не через законні санкції . 	Діяння було вчинене як частина: 4. нападу, який був 5. широко розповсюджений або систематичний і 6. вчинений проти цивільного населення.	7. Обвинувачений був військовим командиром або особою, яка реально діяла як командир сил, що вчинили злочин. 8. Сили, що вчинили злочин, були під реальним командирським контролем або реально підпорядковані обвинуваченому. 9. Злочин був вчинений такими силами в результаті бездіяльності обвинуваченого здійснити належний контроль над своїми силами. 10. Військовий командир або фактичний командир не вжив усіх необхідних та розумних заходів , що були у його владі, для запобігання або припинення їх вчинення або для передачі справи повноважним органам для розслідування та обвинувачення.
ПСИХІЧНЕ СТАВЛЕННЯ також відоме як Психічні Елементи Злочину або Суб'єктивна Сторона		
Обвинувачений: 11. Хотів завдати сильного фізичного або психічного болю чи страждань. 12. Усвідомлював , що сильний фізичний або психічний біль буде заподіяний за звичайного перебігу подій. 13. Усвідомлював , що особи були під його/її вартою чи контролем. 	Обвинувачений знав, що діяння було частиною або хотів, щоб діяння було: 14. нападом, який був 15. широко розповсюдженим або систематичним і 16. вчиненим проти цивільного населення.	17. Військовий командир або особа знали або за даних обставин повинні були знати , що сили вчиняли або збиралися вчинити такі злочини.

ЧОМУ ЦЕ МАЄ ЗНАЧЕННЯ?

Важливо розуміти структуру злочину з простої причини: різні кадри можуть допомогти довести різні елементи. Розуміння структури допоможе вам вирішити, куди направляти вашу камеру, та забезпечить, що ви не прогавите можливість зняти достатньо репортажу, що надасть більш чітку картину того, що трапилося.

Давайте подивимося, як це працює, розглянувши чотири з наведених вище елементів та поміркувавши, як різні відеозаписи можуть допомогти довести різні елементи.

ЧОТИРИ З 18 ЕЛЕМЕНТІВ, ЯКІ ПОТРІБНО ДОВЕСТИ	ВІДЕОЗАПИСИ, ЯКІ МОЖУТЬ ДОПОМОГТИ ДОВЕСТИ ЕЛЕМЕНТ
Обвинувачений завдав сильного фізичного або психічного болю чи страждань одній або кільком особам. 	Зйомки: • безпосереднього вчинення тортур • інструментів, що використовувалися для вчинення тортур • звук (аудіо) криків жертв • з середньої та близької відстані заподіяних травм • з середньої та близької відстані цих травм через три місяці, шість місяців • і т. п.
Вчинене діяння було широко розповсюджене або систематичне. 	Відеозапис: • одного й того ж військового підрозділу, який вчиняє тортури у різних місцях • одного й того ж військового підрозділу, який вчиняє тортури в різні дні • свідчення жертв в різних місцях, які повідомляють, що сталося, коли, де і ким вчинені, • і т. п.
Обвинувачений усвідомлював, що такі особи були під його/її вартою чи контролем. 	Зйомки: • панорамний знімок місцевості • будь-яких обмежень на жертві (наручники, кляпи і т.п.) • зброї і того, чи її застосовували для контролю жертви • кількість людей, що оточує жертву • охоронців по периметру • того, як злочинці обговорюють вчинення тортур • будь-якої ідентифікуючої інформації, яка допоможе слідчим зрозуміти, хто є злочинцем(-ями) та жертвою(-ами) • і т. п.
Обвинувачений був військовим командиром або особою, яка реально діяла як командир сил, що вчинили злочин. 	Запис того, як обвинувачений командир: • віддає накази своїм військам, які війська належно виконують • віддає команди по супутникову чи мобільному телефону або по радіо • отримує новини з місця подій по радіо, стільниковому телефону і т.п. • робить публічні виступи перед контрольованими військами • вшановується своїми військами на публічних подіях • і т. п.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

Вищенаведена таблиця ілюструє ключовий момент, який варто повторити:

Різні зображення можуть допомогти довести різні елементи злочину

На місці події документалісти переважно документують порушення прав людини під час їх вчинення. Такий репортаж однозначно цінний. Але доведення факту порушення є лише частиною того, що юристи мають довести, щоб забезпечити засудження. Розуміння того, з чого складається злочин, допоможе вам подумати про те, куди ще слід повернути камеру для того, щоб ваші знімки допомогли довести різні елементи злочину.

ЕЛЕМЕНТИ ЗЛОЧИНУ: ІНШИЙ ПРИКЛАД

Ось простий приклад. Ця таблиця показує елементи звичайного злочину «вбивство», вчиненого «одноосібним злочинцем». Ця таблиця не включає колонку для «міжнародного злочину», тому що одна людина вбила іншу не у війні та не в ситуації масових звірств. Для доказування вбивства, коли воно не є військовим злочином, злочином проти людяності або геноцидом, потрібно довести лише чотири елементи. Набагато легше.

	ЩО: Базовий Злочин ВБИВСТВО	ЯК: Вид Відповідальності ВИКОНАВЕЦЬ
ФІЗИЧНЕ ДІЯННЯ (Об'єктивна Сторона)	1. Обвинувачений вбив одну чи кілька осіб.	4. Обвинувачений вчинив злочин одноосібно (як протилежність дачі наказу вбити, допомога, підбурювання вбивства і т.п.)
ПСИХІЧНЕ СТАВЛЕННЯ (Суб'єктивна Сторона)	2. Обвинувачений хотів вчинити вбивство однієї чи кількох осіб. 3. Обвинувачений хотів заподіяти смерть або усвідомлював , що смерть була вірогідним наслідком його чи її дій.	5. Обвинувачений хотів вчинити вбивство однієї чи кількох осіб. 6. Обвинувачений хотів заподіяти смерть або усвідомлював , що смерть була вірогідним наслідком його чи її дій.

ПЕРЕВІРТЕ ВАШІ НАВИЧКИ

Складіть список відеозаписів, які могли б допомогти довести чотири елементи, що необхідні для притягнення до відповідальності за вбивство одноосібним злочинцем. Оцініть сильні та слабкі сторони відеозаписів, коли складатимете ваш список.

Тепер давайте подивимося на реальну історію, щоб побачити як відеозапис може допомогти довести елемент того, як був вчинений злочин.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОЗАПИСУ, ЩОБ ДОПОМОГТИ ДОВЕСТИ ОДИН ЕЛЕМЕНТ ТОГО, «ЯК» БУВ ВЧИНЕНИЙ ЗЛОЧИН
МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ ТРИБУНАЛ ЩОДО КОЛИШНЬОЇ ЮГОСЛАВІЇ ПРОТИ ТОЛІМІРА

Основне

Суд: Міжнародний Кримінальний Трибунал щодо Колишньої Югославії (МКТЮ)

Які злочини:

- Геноцид, Змова з метою вчинення геноциду, Винищення, Вбивство, Переслідування, Примусове переселення, Депортація

Хто: Здравко Толімір, Заступник Командира по Розвідці та Безпеці Боснійської Сербської Армії, підпорядкований безпосередньо Генералу Ратко Младічу.

Як: Сумісні Злочинні Дії. Він та інші члени Головного Штабу армії Республіки Сербська спланували, погодились та реалізували план примусового переміщення боснійських мусульман з територій, оголошених ООН «безпечними зонами» для цивільних та страти мусульманських чоловіків і хлопчиків.

Історія

Починаючи з 1991 року, шість республік Югославії – Боснія і Герцоговина, Хорватія, Македонія, Чорногорія, Сербія і Словенія – розв'язали послідовність все більш жорстких війн, які тривали до 2001 року.

Міжнародний Кримінальний Трибунал щодо Колишньої Югославії (МКТЮ) був створений для суду над особами, винними у військових злочинах, злочинах проти людяності та геноциді, з усіх сторін Югославських війн. Одним з епізодів, які МКТЮ розслідував та розглядав у судовому засіданні, було примусове виселення та різанина в Серебрениці.

У липні 1995 року понад 8 000 чоловіків та хлопчиків були вбиті та близько 25 000 – 30 000 жінок, дівчат та літніх людей були примусово переміщені з їх домівок біля міста Серебрениця у східній Боснії та Герцоговині. ООН описала це масове вбивство як найгірший злочин на європейській землі з часів Другої Світової Війни.

Генерал Ратко Младіч та Головний Штаб Боснійської Сербської Армії Республіки Сербської (ВРС) були звинувачені у вчиненні злочинів у Серебрениці. Командир Здравко Толімір був членом цього штабу та одним з найбільш довірених осіб Младіча.

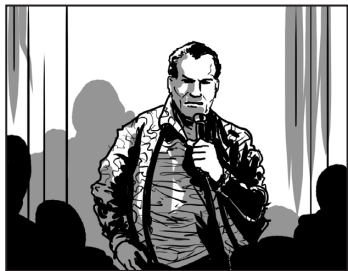
Для успішного засудження Командира Толіміра за масові вбивства та виселення у Серебрениці обвинувачення повинно, зокрема, довести, що Толімір був членом внутрішнього командного кола, яке свідомо спланувало та допомогло виконанню плану викорінення боснійських мусульман. Цей елемент може бути складним для доказування. Але, на щастя, їм допомогла серія світських відеозаписів промов та зустрічей, один з яких був знятий учасником вечірки, який мимоволі задокументував ключовий доказ.

ВИЗНАЧЕННЯ

Не юридичною мовою «сумісні злочинні дії» означає вчинення злочину двома або більше людьми шляхом планування, організації або керуванням вчиненням злочину навіть якщо вони прямо не беруть участь у виконанні злочину.

На новорічній вечірці з старшими лідерами ВРС, начальник Командира Толіміра, Генерал Младіч, виголосив промову, яка була записана на камеру. Ось кілька цитат з його промови:

Дами, дорогі гості, колеги, офіцери та генерали. Генерал Гvero попросив мене сказати кілька слів.

Це було давно, у 1992 році, складному році, коли було важко дивитися на цю місцевість навіть на карті. На щастя, є свідки. Один із них моя дружина та кілька товаришів і братів по зброї... Але мені шкода, що найважливіший з них, Генерал Толімір та його дружина не з нами сьогодні. Як ви знаєте, він на завданні, бореться за сербський народ у Відні, у битві з драконами світу.

Найбільш важливі рішення приймалися групою з п'яти чоловік. Це було внутрішнє коло Головного Штабу, яке, поряд зі мною, включало Генерала Міловановіча як мою праву руку, генералів Дукіча, Гвера та Генерала Толіміра. Це було внутрішнє коло.

З Бокганіци Генерали Толімір та Кучіч стріляли по Рібіочу...

Я також хочу подякувати рехті моїх помічників та товаришів, Генералу Дукічу, Генералу Гvero, Генералу Толіміру.

Роль Відеозапису

Важливість цієї промови як джерела доказів має бути зрозумілою. Младіч чітко перелічив по імені основних осіб, які приймали рішення, та подякував їм за їх допомогу. Толімір був одним із членів його штабу, якому він подякував особисто. Це допомогло довести, що Толімір був членом внутрішнього кола та брав участь у прийнятті рішень. Визнаючи Толіміра винним, колегія трьох суддів чітко зазначила, що вони врахували, зокрема, цю зняту промову, щоб прийти до висновку, що Толімір був справді членом внутрішнього кола командування, або колегіуму, яке приймало «найбільш важливі рішення».

Результат

У грудні 2012 року, Командира Толіміра було визнано винним у геноциді, змові з метою вчинення геноциду, винищення, вбивств, переслідуваннях та примусовому переселенні. Його засудили до довічного ув'язнення. Толімір помер у в'язниці 8 лютого 2016 року.

ЩО ТРЕБА ЗАПАМ'ЯТАТИ

Цей короткий відеозапис не показує процес вчинення злочину чи зображення підсудного, Командира Толіміра. Кліп не має практично жодної цінності у якості новини, тоді як запис того, як Младіч та Толімір брали участь у страті цивільних осіб, очевидно, був би показаний на міжнародних каналах новин. Відеозапис підозрюваного військового злочинця, який виголошує промову з подякою його друзям та колегам – не те, що привертає увагу світу.

Але, якщо говорити про притягнення до відповідальності командирів високого рангу – особливо тих, які знаходяться за багато кроків від фактичного виконання злочинів – юристи повинні довести багато різних елементів, як для того, щоб встановити, що злочин був вчинений, так і для того, щоб довести зв'язок між командиром і злочиним, за вчинення якого командир має бути притягнутий до відповідальності. Хоча цей світський запис здається непримітним для більшості людей, він може бути неоціненним у залі суду. У цьому випадку невинний запис новорічної промови допоміг довести, що Толімір брав активну участь у процесі прийняття військових рішень. Це, в свою чергу, допомогло направити Толіміра за ґрати.

ЩО ПОКАЗАНО НА ВІДЕОЗАПИСІ

Щоб подивитися це двохвилинне відео, йдіть за посиланням bit.ly/VaE_Tolimir.

Відеозапис показує, як Генерал Младіч говорить у мікрофон на новорічній вечірці. Він звертається до інших членів армії та запрошених гостей.

Розшифрування ключових частин його промови наведено зліва.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

Інформація про Справу Здравко Толіміра Міжнародного Кримінального Трибуналу щодо Колишньої Югославії http://www.mediafire.com/view/atyhluxar7c9g09/ICTY_Case_Info_Sheet_Tolimir.pdf.

Рішення у справі Обвинувачення проти Толіміра Міжнародного Кримінального Трибуналу щодо Колишньої Югославії http://www.mediafire.com/view/x7xpuhqotpau3sc/2012_12_12_Trial_Court_Judgement_ICTY_Tolimir.pdf.

Filming for human rights can be dangerous. It can put you, the people you are filming and the communities you are filming in at risk. Carefully assess the risks before you press «record.»

ВСТУП

«Докази є найбільш важливою частиною розслідування. Якщо слідчий не може знайти та задокументувати докази, він чи вона не може розкрити правду...»

- Дермот Грум, Процесуальний Юрист та Професор, Юридична Школа Дікінсона, Університет Штату Пенсільванія.

Метою збору доказів є правильна реконструкція того, що трапилося під час інциденту, коли порушені права людини, щоб ви, разом із слідчими, юристами, суддями та, в загальному, зі світом могли притягнути порушника до відповідальності, звільнити безпідставно обвинуваченого чи знайти вирішення порушень економічних, соціальних та культурних прав. Іноді версія події, що базується на фактах, не є подією, про яку ми сподівалися розказати. Як захисники прав людини ми повинні бути готові до того, щоб з'ясувати правду, навіть якщо ми виявимо, що правда не відповідає нашому початковому уявленню про подію.

МЕТА

Метою цього розділу є ознайомлення вас з базовими поняттями юридичних доказів – визначення, джерела, цілі та характеристики – щоб ви могли краще оцінити, чи ваше відео має потенціал ефективно бути доказом.

Щоб це зробити, ми почнемо з Практичного Прикладу, який демонструє, чому важливо дивитися на зроблений вами запис об'єктивно. Решта розділу поділена на наступні частини:

ЧАСТИНА I. Визначення, Категорії та Джерела Доказів

ЧАСТИНА II. Призначення Доказів

ЧАСТИНА III. Характеристики Юридичних Доказів

ВІД ГУТИ ДО БХОПАЛУ

ЧАСТИНА I: НАЗИВАЙТЕ РЕЧІ СВОЇМИ ІМЕНАМИ

Групі правозахисників, які були добре поінформовані про стверджуване застосування хімічної зброї в передмісті Гути, Сирія, 21 серпня 2013 року, запропонували подивитися відеозаписи наслідків застосування хімічної зброї та порівняти ці записи з наслідками технологічної катастрофи, що сталася 3 грудня 1984 року в Бхопалі, Індія, коли хмара токсичного газу вирвалася з заводу пестицидів Уніон Карбід, вбивши тисячі людей. Переважна більшість глядачів до перегляду відеозапису не знала про інцидент в Індії.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ: Цей запис містить графічні зйомки, які можуть бути не рекомендовані для деяких глядачів:

http://bit.ly/Ghouta_Bhopal

ГУТА, СИРІЯ

БХОПАЛ, ІНДІЯ

ЗМІСТ
ВІДЕО

Цей відеозапис тривалістю 2,5 хвилини поєднує зйомки з Гути та Бхопалу. Спочатку він показує жертви з Гути, які страждають від задихи та неконтрольованого скорочення м'язів, випускають піну з рота та рідину з носа та очей і вмирають. Потім він показує людей з Бхопалу, які мають дуже схожі симптоми. Дивіться відеозапис: [ГРАФІЧНИЙ МАТЕРІАЛ] bit.ly/Ghouta_Bhopal

Правозахисникам потім поставили запитання «Що доводить цей відеозапис?». Загалом вони відповіли, що відеозапис був доказом хімічних атак в Сирії та схоже на якесь отруєння в Індії. Вони були праві щодо Індії, але помилялися щодо Сирії.

Помилку у відповіді щодо Сирії можна зрозуміти. Правозахисники знали додаткові деталі щодо інциденту в Сирії з широкого висвітлення в медіа стверджуваного застосування хімічної зброї і відповідно зробили припущення щодо того, що доводить відеозапис.

Однак після обговорення вони погодилися, що самі по собі відеозаписи зовсім не доводили застосування хімічної зброї. Відеозаписи лише показували, як сотні людей в Гуті та Бхопалі страждають від якогось масованого повітряного отруєння, яке, здавалося, діяло на кожного – від малого до старого. Зображення не доводить, що відбулося отруєння. Зображення також не показує нам, як вірогідні отруєння сталися, чому вони сталися та хто відповідальний. Хоча відеозаписи не дають відповіді на ці критичні питання, вони містять дорогоцінні вказівки для визначення того, що сталося в обох ситуаціях.

ПІДСУМОК

Коли йдеться про аналіз відеозапису як доказу, ми повинні абстрагуватися від нашого зовнішнього знання та припущень і думати критично про те, що відеозапис дійсно показує та доводить.

ЧАСТИНА I

ВИЗНАЧЕННЯ, КАТЕГОРІЇ ТА ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ

ВИЗНАЧЕННЯ ДОКАЗІВ

В широкому сенсі доказ це *будь-що*, що може надати інформацію про подію, яка розслідується. Докази можуть міститися в багатьох джерелах, як ми незабаром побачимо. Однак *юридичний доказ* визначається як «інформація, допустима в суді» або «доказ, що може бути використаний в суді». Це означає, що інформація відповідає ряду стандартів для допустимості, які ми обговоримо далі в частині III.

КАТЕГОРІЇ ДОКАЗІВ

Докази, що використовуються в кримінальних справах, підпадають під дві категорії:

Категорія 1

Докази щодо злочину – це релевантна і надійна інформація про те, що трапилося – який злочин вчинено, проти кого, коли та де. Відеодокази щодо злочину можуть містити зйомки, наприклад, нападу на особу, знищення майна, поранення потерпілих, масове захоронення, як війська конфісковують гуманітарну допомогу та інше.

Категорія 2

Докази причетності – це релевантна та надійна інформація, яка допомагає довести відповідальність за злочин. Іншими словами, вони допомагають довести, хто вчинив злочин та як вони це зробили (наприклад одиничний злочин, змова, пособництво та співучасть або відповідальність за організацію). Це може включати зйомку військового транспорту, уніформи, значків на уніформі, зброї, військових офіцерів, злочинців, які тренують свої війська, промови, в яких підозрюваний визнає, що він чи вона командували військами, які вчинили злочин і так далі.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Міжнародні кримінальні трибунали розглядають справи щодо осіб, найбільш відповідальних за злочини. Ці підозрювані часто знаходяться далеко від місць, де вчинені злочини. Докази причетності допомагають поєднати віддаленого злочинця до злочинів на місці. Для додаткової інформації, дивіться «Доведення відповідальності: докази причетності до злочину» vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

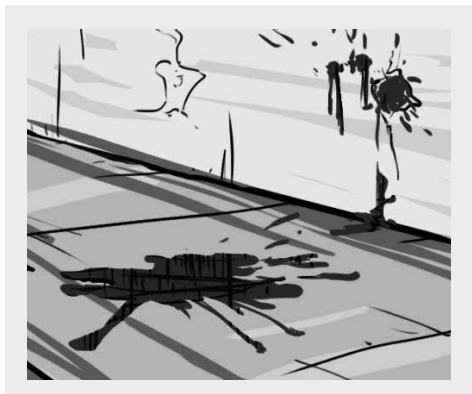
ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ

Докази одержуються з шести основних джерел:

ФІЗИЧНІ

Об'єкти, які можуть надати інформацію щодо подій.

Приклади: Ящики від ракет, резинові кулі, синці на тілі жертви, каністри від сльозогінного газу, сліди крові на місці злочину, сліди шин в грязюці або зразки нафти, що досягла берегу після прориву труби.

СВІДЧЕННЯ

Письмові або усні показання жертв або осіб, які їх знають, свідків, підозрюваних, експертів, слідчих та інших. Показання можуть бути записані на папері, диктофоном або відеокамерою. Рішення опитати свідка під відеокамеру складне. Більш детально дивіться «Показання: відеозйомка свідчень» на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/.

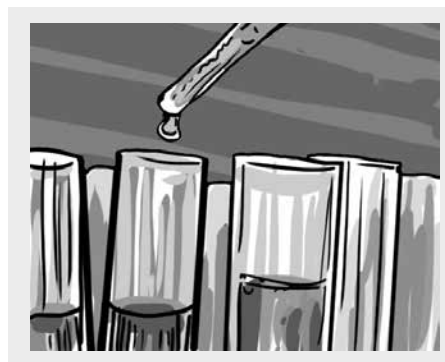
Приклади: Інтерв'ю з власником магазину, який керував магазином, коли його пограбували, заява чоловіка жінки, яка стала жертвою сексуального насильства, або опис слідчим своїх знахідок на місці злочину.

СУДОВИЙ АБО ТЕХНІЧНИЙ АНАЛІЗ

Судово-медична експертиза та технічний аналіз майже завжди є поєднанням фізичних доказів та свідчень, оскільки аналіз зазвичай робиться у вигляді звіту експерта, який базується на його або її висновках щодо фізичних доказів.

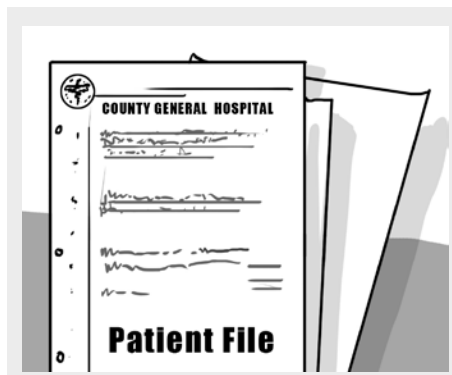
Приклади: Звіти щодо рівня токсичності води у селі після ствердженого отруєння, кількість згорілих будинків на базі супутникових знімків та записів, тип застосованої зброї на підставі зони ураження, чи були сліди хімічної зброї на ящиках від ракет, оцінений об'єм розлитої нафти, оцінена кількість біженців та інше.

ДОКУМЕНТИ

Паперові або цифрові записи.

Приклади: Письмовий та підписаний наказ військового командира, повідомлення військ з поля бою, медичні записи, список телефонних дзвінків, вахтові журнали, банківські виписки та інше.

ВІДКРИТІ ДЖЕРЕЛА

Інформація, отримана з публічних платформ.

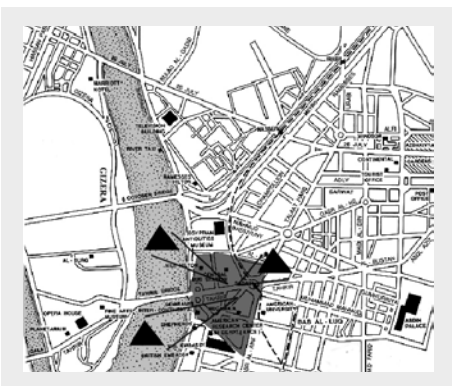
Приклади: Статті в газетах, телевізійні випуски новин, звіти правозахисних організацій, пости в соціальних медіа, включаючи Фейсбук, Твіттер, Ю-Тюб та інші.

ЗОБРАЖЕННЯ

Будь-які візуальні дані, які надають інформацію для слідчих.

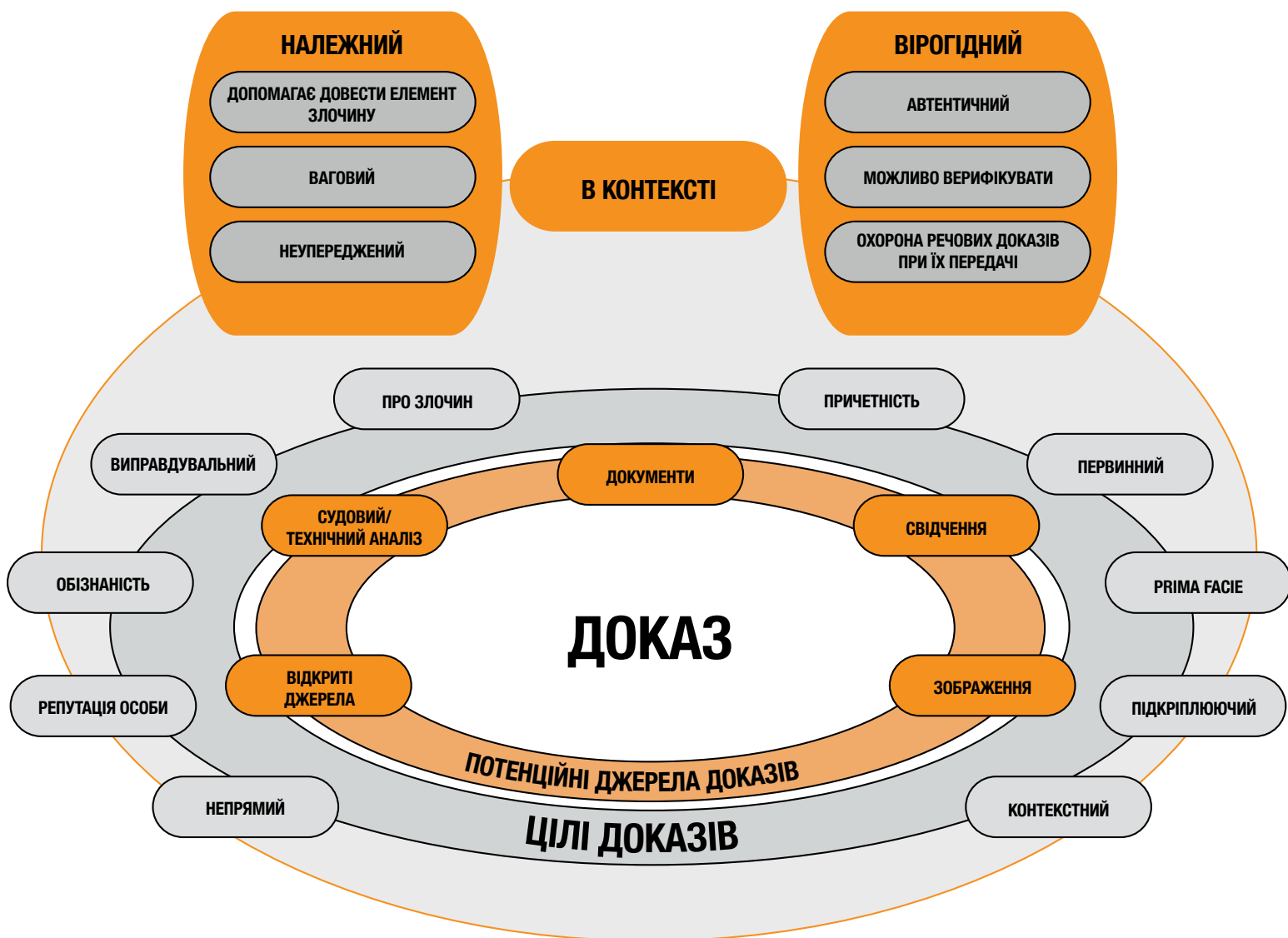
Приклади: Відеозапис використання бойових набоїв на протестах, фотографія повідомлення про виселення, детальна карта масового поховання та інше.

ВІД ЕКСПЕРТА

«На рівні із ДНК, демократизація збору доказів універсальною камерою ... мобільного телефона ... є величезною подією в тому сенсі що має потужний потенціал для справжнього правосуддя...»

—Ларі Краснер, адвокат з захисту, Пенсільванія, США

ЧАСТИНА II

ЦІЛІ ДОКАЗІВ

Так само як відеозапис може походити з різних джерел, він також може служити ряду цілей при складанні вами повної та чесної історії подій. Окрім цього, враховуйте, що один і той же відеозапис може слугувати кільком різним цілям.

Ось короткий перелік різних способів, як відеозапис може допомогти вам забезпечити відповідальність, після чого слідує Практичний Приклад, який це ілюструє. Для збирача доказів найважливіше зрозуміти принцип того, що відеозапис служить різним цілям – це допоможе вам здогадатися, куди направити камеру для того, щоб зняти найбільш корисні кадри. Немає необхідності знати кожну з цілей в деталях.

ПЕРВИННІ ДОКАЗИ

Початкова інформація, що вказує на злочин та дозволяє зробити мотивований здогад щодо того, що могло трапитися. Однак самої інформації недостатньо для визначення, чи мав місце злочин. Необхідно додаткове дослідження, щоб встановити, чи потрібно розпочати слідство.

Приклади: Репортаж, що показує знищення цивільних шкіл, поранення та жертви з причин, які ми не бачимо на відеозаписі, танки, що їдуть по вулицях та стріляють по кварталах, що виглядають жилими, авіаудари і тому подібне.

ПРЯМІ ДОКАЗИ PRIMA FACIE

Інформація, що дозволяє встановити або припустити ключовий факт, поки він не буде спростований.

Приклади: Зйомки здійснення тортур, відеозапис військового командира, який вихваляється, що він має фактичне командування над своїми військами; зображення дитини-солдата, який не може бути старше 15 років.

ПІДКРІПЛЮЮЧІ ДОКАЗИ

Інформація, що підтримує або підтверджує існуючі докази; також називається інформація на підтвердження.

Приклади: Зйомки травм, що підтверджують медичний висновок, відеозапис військового тренування дітей, що підтверджує військові записи, що документують вік, або зйомки госпіталю, зруйнованого повітряними ударами, що підтверджують свідчення очевидця, надаючи деталі обстрілу.

КОНТЕКСТНІ ДОКАЗИ

Інколи контекст потрібно довести. Наприклад, особу не можна засудити за вбивство як військовий злочин, якщо не буде доведено, що вбивство трапилося в контексті збройного конфлікту. За відсутності такого контексту це не військовий злочин, а просто вбивство. В інших випадках контекстні докази не є обов'язковими, але вони можуть мати значення для ілюстрації того, що трапилося. Такі контекстні докази дозволяють судді або присяжним краще зрозуміти атмосферу, географічне місцезнаходження або політичний клімат, в якому сталися події.

Приклади: Зйомки життя міста до конфлікту, учнів, що йдуть до школи до або після авіаудару, госпіталю до того, як його захопив військовий персонал, включаючи появу антен та параболічних антен; зйомки забезпечення водою до та після її отруєння, фізичних наслідків зміни клімату для общини, недостатності базових потреб в господарствах, військових конвоїв або промов військових напередодні конфлікту.

НЕПРЯМІ ДОКАЗИ

Інформація, що дозволяє зробити мотивований здогад щодо намірів злочинця, які повинні надалі бути підтверджені.

Приклади: Відеозапис тіла з сильними травмами, спричиненими побоями, вірогідно вказує на намір завдати сильного болю. Зображення масових захоронень жертв, що були застрелені із зав'язаними руками, вказує на намір вбити.

ДОКАЗИ ОБІЗНАНОСТІ

Інформація, що доводить отримання інформації військовим командиром або цивільним лідером, яка доводить, що вони знали – або мали знати – що люди під їхнім командуванням вчиняють злочини.

Приклади: У телевізійних новинах транслюють відеозаписи тортур, недержавні організації постійно поширюють відеозаписи, що показують злочини, записані на відео публічні заяви перебіжчиків.

ДОКАЗИ РЕПУТАЦІЇ ОСОБИ

Інформація, що показує моральні якості особи, загальну природу, риси, характеристики та репутацію в общині.

Приклади: Відеозаписи, що показують, як обвинувачений вчиняє інші злочини, за які його чи її не було піддано судовому переслідуванню, як він чи вона турбується про сім'ю або виконує волонтерську роботу в його чи її общині.

ВИПРАВДУВАЛЬНІ ДОКАЗИ

Інформація, яка допомагає довести, що обвинувачений невинний або не мав наміру вчинити злочин.

Приклади: Зйомки камери спостереження, на яких видно, що хтось інший вчиняє злочин; запис з підтвердженими відомостями про час та дату, на якому видно, що в момент вчинення злочину підозрюваний знаходиться в іншому місці.

Для ілюстрації різних цілей, для яких може слугувати відеозапис, та як він працює разом із іншими джерелами доказів, давайте переглянемо, як Місія ООН по Розслідуванню Підозрюваного Використання Хімічної Зброї в Сирії збила разом часткову інформацію з різних джерел доказів, щоб довести якими та переконливими доказами, що хімічна зброя була використана проти цивільних осіб в Гуті.

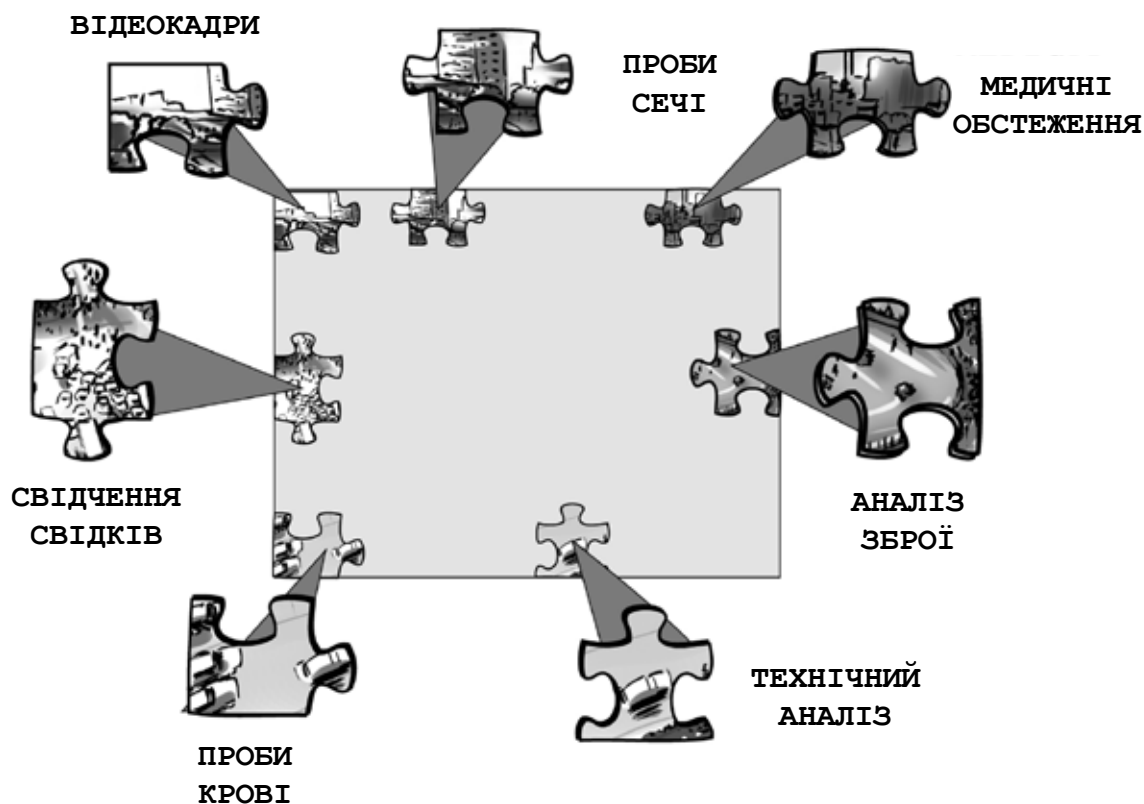
ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ВІД ГУТИ ДО БХОПАЛА: РОЛЬ ВІДЕОЗАПИСУ В ПРОЦЕСІ РОЗСЛІДУВАННЯ

ЧАСТИНА II: Відеозапис Є Лише Однією Частиною Системи Доказів

Як ми бачили в Частині I Практичного Прикладу по Гуті, хоча відеозаписи з Гуті, Сирія, та Бхопалу, Індія, не доводять, що було вчинено злочин, відеозаписи збудили увагу світової спільноти, що щось було зовсім погано. В обох цих випадках відеозаписи слугували тим, що називається **первинними доказами**. Світ дізнався, що можливо було вчинено злочин, коли він побачив у кількох відеозаписах¹ велику кількість людей, що страждали від симптомів, схожих на отруєння – обмежене дихання та невільні спазми м'язів, піна з рота, виділення рідини з носів та очей, та смерть. У випадку Гуті відеозаписи змусили ООН направити команду слідчих для встановлення того, що трапилося.

На місці слідчі ООН зібрали та зробили тести зразків крові та сечі жертв. Зразки дали позитивні результати на газ Зарін. Ці зразки надали однозначні докази використання Заріну. Юристи називають це **прямими доказами prima facie**, тому що вони встановлюють ключовий факт – використання газу. Однак це не встановлює, чи отруєння було навмисним чи ні.

Для підтвердження висновку, що цивільних піддали дії нервового агенту, відеозаписи проаналізували разом із клінічними медичними дослідженнями, які показали типові симптоми дії нервового агенту, а також із свідченнями тих, хто вижив, медсестер та докторів, які деталізували симптоми, які вони побачили та відчули після обстрілу. Відеозаписи, медичні висновки та свідчення свідків є **підкріплюючими доказами**, тому що вони підтверджують результати тестів крові та сечі. Разом ці джерела доказів підтверджують використання заріну, але знову ж ці докази ще не доводять, чи отруєння сталося з умислу, а також не вказують на джерела газу.

Слідчі ООН також відвідали місце події, яке, як вважалось, було місцем удару ракет, які несли отруту. Технічний та медичний аналіз зони ураження, разом з подальшими лабораторними аналізами підтвердили, що ракети і їх фрагменти містили газ зарін. Цей аналіз зони ураження та зброї надали так звані **непрямі докази**, тому що результати дозволили слідчим зробити висновок, що напад був навмисний, оскільки малоімовірно, що заряджені заріном ракети земля-земля запустилися самі собою.

Свідчення очевидців, які підтверджують, що бомбардування сталося безпосередньо перед тим, як постраждалі почали показувати ознаки отруєння, далі **підтверджує** висновок, що ракети земля-земля були використані для доставки газу.

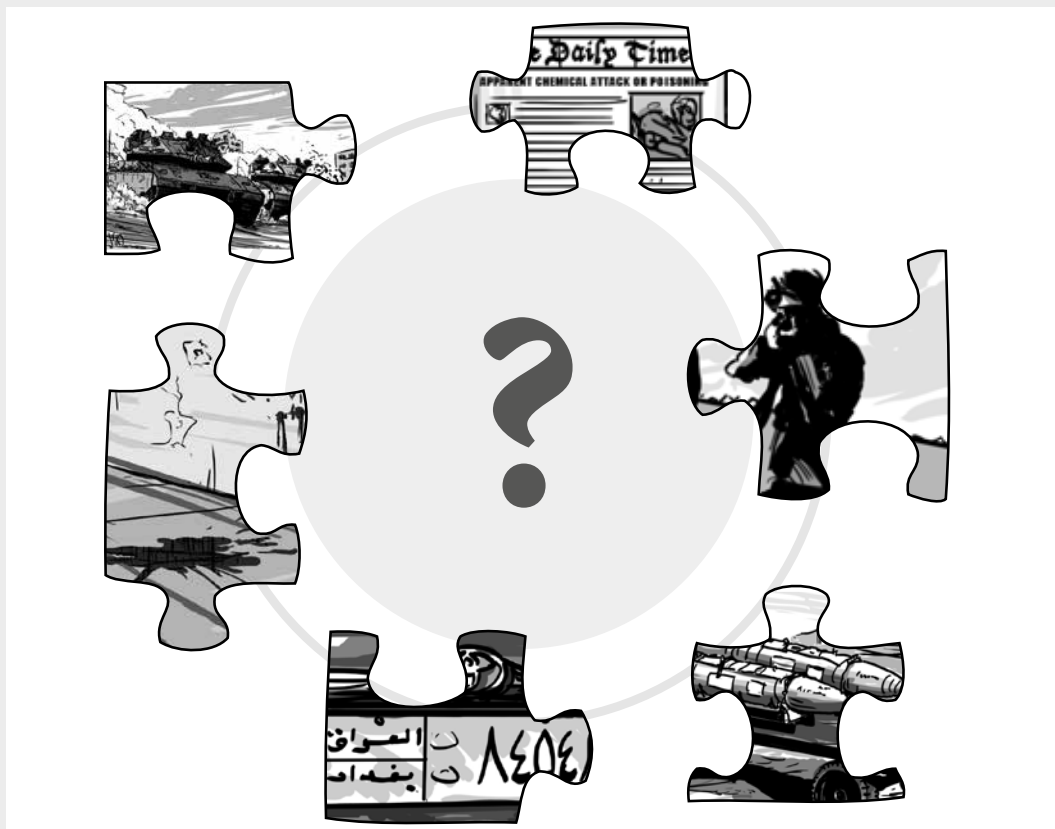
Наступним кроком є доведення вини шляхом розкриття доказів, які пов'язують злочинця та злочин. Це називається **доказами причетності**. Без зв'язку між злочином та особою ми не можемо забезпечити відповідальність. У цьому випадку початкове розслідування вказувало, що тип ракет і установок, що використовувалися для атак на Гуту, були збройні системи, що, як відомо та задокументовано, належали та використовувалися виключно збройними силами сирійського уряду. Якщо цей факт буде доведено, він ймовірно буде **доказом причетності**, що пов'язує атаку із сирійським режимом. Для кримінальної відповідальності необхідно буде піти на крок далі та ідентифікувати окремих осіб, які віддали наказ, виконали його, допомагали або дозволяли напад.

ПІДСУМКИ

По-перше, слідчі, аналітики та юристи доводять свою правову позицію шляхом складання разом різних джерел доказів для різних цілей, що дозволяє їм скласти повну картину того, що трапилося. У цьому випадку слідчі ООН змогли зробити висновок, на основі чітких та переконливих доказів, що хімічна зброя була використана проти цивільного населення. Вони почали з відеозаписів, а потім використали показання свідків, медичні висновки, результати медичних лабораторних досліджень, аналіз зброї та технічні експертизи для підтвердження того, що атака була умисна.

По-друге, як збирач доказів, пам'ятайте, що цінним є репортаж, який показує вчинення злочину. Але ваші зусилля по встановленню зв'язку і доказів обізнаності ймовірно будуть більш важливими для довгострокового правосуддя та відповідальності. Лише за 7,5 годин перебування на місці події разом із наступним аналізом, команда слідчих ООН змогла довести вчинення злочину – напад хімічною зброєю на цивільне населення – чіткими та переконливими доказами. Це була легка частина. Набагато важче довести, хто та як це зробив, і на час написання цього матеріалу це ще не було зроблено.

Розслідування було іноді схоже на складання головоломки, і кожний доказ має індивідуальне місце у пазлі. Однак на відміну від складання пазлу слідчий не має змоги подивитися на коробку і побачити, як виглядатиме кінцева картина. Слідчі повинні уважно збирати «частини» головоломки з різноманітних джерел, а потім об'єднувати їх, користуючись логікою та здоровим глуздом, для того щоб побачити цілу картину. Хоча частково картина може розкриватися по мірі того, як все більше та більше частин додається, слідчі не можуть побачити усю правду, поки не буде вставлена остання частина.

Ця аналогія також демонструє відносини між доказами та спекуляціями. Уявіть, що особа, яка збирає пазл, подібно до слідчого не знає, як буде виглядати завершена картина. Така особа не може подивитися на будь-яку окрему частину та побачити усю картину. Якщо в цієї особи є лише десять відсотків від усіх частин пазлу, і вона складе їх найкращим чином, все одно ймовірно буде неможливо точно вгадати, як виглядає уся картина. Особа може вгадувати, але якщо не вистачає дев'яносто відсотків пазлу, дуже вірогідно, що вона все одно буде неправа. Чим більше частин буде знайдено, тим менше потрібно буде гадати щодо усієї картини. Подібним чином у розслідуванні слідчий повинен зібрати усі докази та скласти їх, керуючись здоровим глуздом, до того як буде розкрита чітка картина події. Хоча помилкова здогадка щодо того, як виглядатиме пазл, не має наслідків, важливість розслідування щодо прав людини вимагає, щоб слідчий ніколи не спекулював чи вгадував щодо основних фактів справи. Слідчий повинен уважно та методично збирати якомога більше доказів у надії, що їх буде достатньо для встановлення подій без здогадів.

Витяг з Довідника Розслідувань Прав Людини Дермота Грума.

ЧАСТИНА III

ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНИХ ДОКАЗІВ

Для того щоб перетворити інформацію у юридичний доказ для процесу, якому суд зможе довіряти та використати для прийняття рішення, інформація повинна мати дві ключові характеристики: вона повинна бути надійною та релевантною. Ці надійні та релевантні докази потім включаються у контекст. Контекст – це просто те, як ви сплітаєте докази до купи, щоб розказати про те, що трапилося, з ким, коли та де, а також про те, хто має бути притягнутий до відповідальності.

ВІРОГІДНІСТЬ

Для того, щоб будь-хто міг покладатися на ваш репортаж – медіа, правозахисники, управлінці та суди – ваш репортаж повинен бути таким, що заслуговує довіри. Наприклад, репортери повинні бути впевненими, що те, що вони показують, є реальним, але вони можуть показувати репортаж із застереженням, що «Цей репортаж не було перевірено незалежним чином». Юрист не може. Коли юрист подає відео-доказ суду, він або вона повинні бути абсолютно впевненими, що відеозапис показує те, що юрист говорить.

Ось три ключові характеристики, які збільшують вірогідність вашого репортажу та яких в загальному можна досягти, слідуючи наступним основним порадам щодо зйомки:

1) МОЖЛИВІСТЬ ВЕРИФІКУВАТИ

Верифікація – це процес підтвердження того, що відеозапис є дійсно тим, чим воно претендує бути, та було зняте в певні час, дату та місці. Це допомагає медіа, правозахисникам, слідчим, аналітикам та юристам довіряти змісту відеозапису та використовувати його для складення повної картини. Це також збільшує шанси відеозапису бути використаними як доказ у суді. Процес верифікації стосується як самого запису, так і метаданих, оскільки їх обох можна підробити або ними маніпулювати.

Визначено: Метадані

Відеофайл має два рівні змісту: зображення, яке ми бачимо, та приховані дані, яких ми не бачимо.

Ці приховані дані називаються «метадані». За приблизним визначенням, метадані це дані про дані. З практичної точки зору, метадані це інформація про час, дату, місце, модель використаної камери та інше, що автоматично записуються разом із записом. Можна думати про це як інформацію «за кулісами». Щоб дізнатися більше про метадані, дивіться «Як Записати Метадані та Документування»: archiveguide.witness.org/create/what-metadata-capture.

Додаткова Інформація

Щоб дізнатися, як робити запис так, щоб ваш репортаж було легко підтвердити слідчим, аналітикам, юристам та потенційно судам, дивіться «Базові навички», «Відеозйомка безпечних місць подій» та «Додавання необхідної інформації» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

2) АВТЕНТИЧНІСТЬ

Автентичний означає, що оригінальний відео файл вільний від будь-якого маніпулювання, включаючи зміну назви файлу, доповнення, видалення, редагування або псування, а також те, що він був належним чином збережений та переданий слідчим у його початковому форматі.

3) ДОВЕДЕНА ОХОРОНА РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ ПРИ ЇХ ПЕРЕДАЧІ (CHAIN OF CUSTODY)

Chain-of-Custody означає, що кожна володіння була детально задокументоване на шляху матеріалу з вулиці, де він був знятий, до слідчих, потім до юристів, а потім до суду. Доведений шлях доказу допомагає встановити, що не було можливості для псування або маніпуляції з невідомих джерел.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

Вірогідність зводиться до технік:

- використання основних технік зйомки, які роблять легким підтвердження матеріалу,
- збереження оригінального файлу, і
- документування, як зйомка (в ідеалі оригінальний файл) рухався з моменту зйомки до судової зали.

Правила щодо доказів відрізняються від країни до країни та від суду до суду, так що неможливо вказати чіткі та швидкі правила щодо того, як надійний відеозапис повинен бути допущений в суді. Однак підсумок такий: відеокліп повинен бути підтверджений. Він повинен бути тим, чим ви кажете, що він є. Він не може бути підроблений або оброблений. Володіння оригінальним файлом та можливість довести шлях доказу – хоча й не є абсолютно необхідним у кожній юрисдикції – зробить процес верифікації набагато легшим та збільшить вірогідність відеозапису. Відповідно кожний – від медіа до правозахисників, слідчих, юристів та суддів – може більше йому довіряти.

НАЛЕЖНІСТЬ

Належність це те, який зміст ви вирішите показати в камері. Доказ є належним, або релевантним, якщо він допомагає довести або спростувати факт, який досліджується в розслідуванні або в судовому процесі. Він не обов'язково повинен зробити факт достовірним, але він повинен принаймні збільшувати або зменшувати вірогідність якогось факту. Ось дві ключові характеристики, які збільшають належність вашого репортажу:

1) ДОПОМАГАЄ ДОВЕСТИ ЕЛЕМЕНТ СТВЕРДЖУВАНОВОГО ЗЛОЧИНУ

Як описано в розділах «Анатомія злочину» та «Планування збору доказів», кожний злочин розбивається на «елементи». Відеокліп є належним, якщо він допомагає довести один з цих елементів. Якщо ж ні, він імовірно є нерелевантним та не буде прийнятий в суді. Ось приклад:

Якщо Міжнародний Кримінальний Суд висунув лідеру бойовиків звинувачення в призові дітей-солдатів, але не в катуванні, зйомки дітей у військових тренувальних таборах будуть релевантні. Зйомки того як дорослі солдати катують цивільних – хоча злочинне і жакливе – вірогідно не буде належним і, відповідно, не буде прийнято як доказ.

До цього правила є винятки. Коротко кажучи, бувають випадки, коли докази можуть чітко довести елемент злочину, але не будуть прийняті, тому що вони є дублюючими або плутаючими. Наприклад:

- Якщо серія фотографій масових поховань вже були прийнята та розглянута суддею, відеозапис може бути неприйнятним, оскільки він містить таку саму інформацію.
- Короткий тремтячий відеозапис, що включає постійний рух з багатьма змінами фокусу, може бути неприйнятним, навіть якщо він показує як у початкову школу влучила заборонена бочкова бомба, тому що глядач не може зрозуміти відеоролик.

2) НЕУПЕРЕДЖЕНИЙ

Навіть якщо доказ доводить елемент злочину, суддя може не включити доказ у справу, якщо доказ упереджений. Доказ упереджений, якщо він провокує емоційну прихильність або вводить в оману або нечесно впливає на суддю або присяжних. Розгляньте наступні приклади відеозаписів, які можуть бути недопущені як доказ.

- Відеозапис сварки з поліцією, який включає аудіо запис запальних звернень до полісменів, такі як «Гей ти, чому ти така ***? Залиш ту людину в покої, ***, він нічого не робить. Злізь з нього, ***. **** менти. *** менти усі злочинці.» Це можуть не прийняти, тому що аудіо запис образливий і містить повно необґрунтованих оцінок, які викликають емоції.
- 25-річну людину звинувачують у нападі, але немає даних про попередні арешти чи нещодавнє насильство. Відеозапис того, як ця людина у віці 15 років спричиняє бійку під час хокейного матчу десять років тому, ймовірно не буде прийнятий.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб отримати більше інформації про те, як зняти релевантний запис, що доводить елементи злочину, дивіться «Планування збору доказів» а посилаючись на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЩО ТРЕБА ЗАПАМ'ЯТАТИ

Висновок —відеозапис може бути використаний в суді, якщо воно є надійне та релевантне. Чим більш надійний та релевантний відеозапис, тим більше суддя або присяжні можуть йому вірити. Використовуйте прийоми зйомки разом з навичками правильного керування контентом для посилення надійності вашого матеріалу. Для максимальної релевантності вашого матеріалу, дізнайтеся більше про елементи злочину, оскільки це допоможе вам вирішити, яку інформацію захоплювати в об'єктив камери.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

Довідник Розслідувань Прав Людини Дермота Грума. Наявний онлайн у різних продавців книг.

Довідник до Практичного Посібника для Розслідування та Документування Грубих Порушень Прав Людини у Громадянському Суспільстві Групи Міжнародного Публічного Права та Політики
<http://publicinternationallawandpolicygroup.org/wp-content/uploads/2015/11/Reference-Book-to-Field-Guide-on-CSO-Investigations-Selected-Sample.pdf>

Місія Організації Об'єднаних Націй для Розслідування Підозрюваного Використання Хімічної Зброї в Сирійській Арабській Республіці, Доповідь про Підозрюване Використання Хімічної Зброї в районі Гуті Дамаска 21 серпня 2013 року
http://www.mediafire.com/view/9b68gh9tkwcp4cj/UN_Report_2013_08_Chemical_Weapons_Investigation.pdf

Вимоги до доказів у міжнародному кримінальному праві та кримінально-процесуальному праві України: компаративіський аспект Маланчука П. М.
http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/4_2015/part_4/34.pdf

Стаття 69 Римського статуту міжнародного кримінального суду
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_588/page3

ПРИМІТКИ

¹ «На Каналі Прав Людини, Відеозапис із Сирії Рік Громадянина»
<https://blog.witness.org/2013/09/on-the-human-rights-channel-a-year-of-citizen-video-from-syria/>

ОСНОВНІ ПРАКТИКИ

ЗНІМАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ І ПОШИРЕННЯ ВІДЕОДОКАЗІВ

Знімання відео про права людини може бути небезпечним. Воно може поставити під загрозу вас самих, людей і спільноти, яких ви знімаєте. Тверезо оцініть ризики перед тим, як натиснути кнопку «запис».

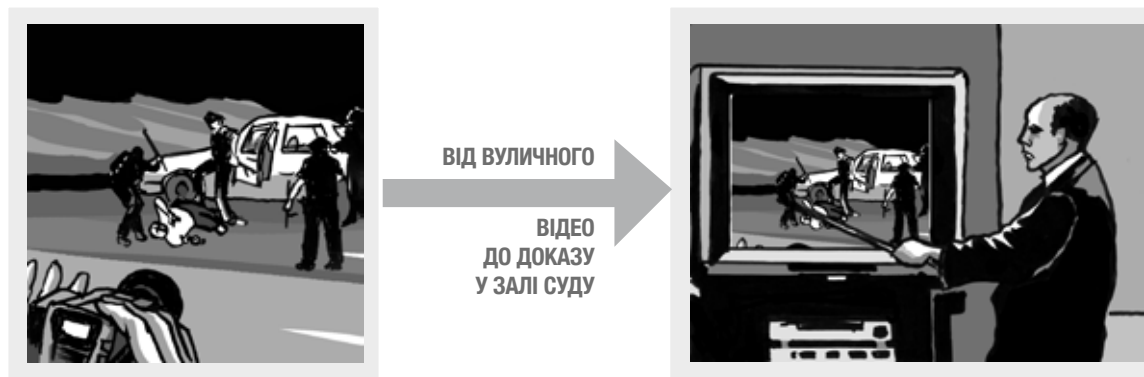
Дотримуйтеся вказівок, що подані внизу, наскільки це можливо, розуміючи, що жодна з цих інструкцій не є абсолютною, і методи слід змінювати відповідно до ваших потреб. За можливості звертайтеся по допомогу до місцевих експертів. Навіть якщо ви не можете повністю дотримуватися вказівок, ваші матеріали все одно можуть містити цінну інформацію, яка приведе правозахисні організації та активістів до розуміння ситуації, а це, у свою чергу, допоможе захистити наші основні людські права.

ВСТУП

Відео, зняте очевидцями та низовими активістами із захисту прав людини, може допомогти привернути увагу до порушень прав людини і підтримати заклики до змін у політиці. Проте частіше за все оператори хочуть від своїх матеріалів більшого. Вони сподіваються, що відео, яке викриває порушення, може допомогти досягненню справедливості у залі суду. Це дійсно так.

У багатьох випадках очевидці та низові активісти знаходяться у вигіднішому становищі, ніж професійні слідчі, коли йдеться про збирання доказів порушень прав людини. Часто слідчі прибувають постфактум, коли насильство вже припинилося, а докази були пошкоджені чи зникли.

Але, незважаючи на те, що відео, зняте звичайними громадянами, часто дає важливі дані про події, що трапились, і осіб, які були відповідальними, якість такого відео рідко перевищує планку, яка необхідна для використання відео у якості доказу у залі суду. Хороша новина полягає в тому, що, із невеликими змінами, відео, відзняте звичайними громадянами й активістами (часто із ризиком для життя), може слугувати доказом у кримінальних і цивільних судових процесах.

МЕТА

Наша мета – представити основні методи, що допоможуть зробити ваше відео надійним доказом у процесі притягнення злочинців до відповідальності та звільнення невинно засуджених.

Ці методи – перш за все для очевидців та активістів, які:

- Опиняються в ситуації, в якій вирішують знімати порушення прав людини, коли вони відбуваються, або одразу після; та
- Хочуть поділитися обмеженою кількістю матеріалу зі слідчими та юристами, які могли б використати його у розслідуванні. Якщо ви зібрали велику кількість відеофайлів, які слід упорядкувати, вам варто переглянути також WITNESS' Activists' Guide to Archiving Video, щоб дізнатися більше про довготермінове зберігання ваших записів.

Сподіваємося, що після ознайомлення з цими основними методами ви захочете перейти до більш професійних. Для цього відвідайте vae.witness.org

ЧАСТИНА 1: ПІДГОТОВКА ДО ЗЙОМКИ

КРОК 1

Визначте свою роль

Якщо ви – міжнародний документаліст і плануєте знімати безпосередні порушення прав людини:

- **Дізнайтеся про свої права перед тим, як натиснути «запис».** Закони в різних країнах і містах різні. Дізнайтеся якомога більше про те, що можна, а що не можна знімати законно.
- **Захистіть свої контакти.** Якщо ви очікуєте, що вашу техніку можуть конфіскувати, видаліть або зашифруйте імена контактів, записи дзвінків, текстові повідомлення, фото-, відео та аудіофайли заздалегідь. Розгляньте можливість використання іншого пристрою, що не містить особистої інформації.
- **Дізнайтеся більше.** Чим більше ви знаєте про методи знімання, захист, організацію, управління та поширення матеріалів, тим простіше буде знімати безпечно, ефективно й етично. Більше інформації на сайті vae.witness.org

Якщо ви стали випадковим свідком:

Якщо ви раптово стали свідком, зняли важливий матеріал і думаєте, що робити з ним далі, перейдіть до ЧАСТИНА 3: ЗАХИСТІТЬ СВОЇ МАТЕРІАЛИ на сторінці 10.

КРОК 2

Оцінка безпеки

Безпека понад усе. Якщо знімати надто небезпечно, не робіть цього, навіть якщо ви мали намір знімати порушення прав людини або випадково опинилися у неправильному місці в неправильний час. Відповідь на питання про те, безпечно чи небезпечно знімати, навряд чи буде чорно-білою. Лише ви можете прийняти рішення. Якщо ви вирішили знімати, намагайтеся дотримуватися основних методів, викладених нижче, або визначіть, як пристосувати їх до вашої ситуації.

ФІЗИЧНА
БЕЗПЕКА

ЦИФРОВА
БЕЗПЕКА

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Якщо ви зберігаєте на своєму комп'ютері важливі дані чи контакти, дізнайтеся більше про [захист своїх файлів тут: securityinabox.org/chapter-4](http://securityinabox.org/chapter-4)

Якщо ви вже використовуєте PGP для електронної пошти, можете зашифрувати свої файли у той же спосіб: спробуйте GPGTools для Mac чи Gpg4win для Windows.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дивіться інструкцію «Оцінка і протидія ризикам» від Комітету захисту журналістів bit.ly/CPI_AssessRisks.

Визначте, що знімати

Аби притягнути когось до відповідальності за злочин, юристи повинні довести:

- **Який** злочин був скоєний;
- **Хто** його скоїв;
- **Як** злочинець скоїв злочин (чи зробив він це власноруч, чи був він спланований, чи був він замовником злочину і т.п.).

Громадяни й активісти часто ставляться лояльно до знімання злочину, проте набагато важче задокументувати, хто був злочинцем, і як скоєний злочин. Слідчі та юристи проводять більшість часу, намагаючись довести останнє, тож у довготерміновій перспективі важливо зняти не тільки процес злочину, а і «хто» та «як» його вчинив. Це особливо важливо у ситуаціях, де наявні масові звірства і системні порушення прав людини.

Документування «ЯК»

Відеозйомки здійснення або наслідків злочину називаються «доказами на основі злочину». Ось кілька зразків матеріалів, що можуть бути такими доказами:

Відзняті на відео:

- Військові, які катують цивільного, та поранення, яких він зазнав унаслідок цього;
- Бульдозери, що незаконно знищують будинки, і руйнування, спричинені ними;
- Незаконне затримання поліцією підозрюваного та зображення людини, яка померла після такого затримання;
- Авіанальоти на лікарні та руйнування, скоєні ними;
- Діти, які тренуються у військових таборах;
- Незаконне розміщення нафтових бурових установок на заповідних землях.

Зйомки «як» подекуди інстинктивні. Ви бачите, що щось неправильно, націлюєте на це камеру і натискаєте «запис». Частково через це існує велика кількість відео на основі злочину. Знімання доказів «хто» і «як» набагато складніше і менш інтуїтивне. Розглянемо методи, які можуть у цьому допомогти.

Документування «ХТО» і «ЯК»

Відеоматеріали, що дають уявлення про те, «хто» і «як» скоїв злочин, часто називають «доказами причетності», оскільки вони «пов'язують» злочинця зі злочином. Хоча визначити точну особу і спосіб злочину за допомогою відео може бути неможливо, відео може дати слідчим та юристам важливі підказки, які разом із іншою доказовою базою – наприклад, документами або показами свідків, – допоможуть визначити, на кому лежить відповідальність, навіть якщо правопорушник був далеко від сцени злочину.

Іноді задокументувати «хто» і «як» за допомогою відео неважко. Ви можете зняти:

- Обличчя солдата, який б'є цивільного;
- Обличчя водія бульдозера, що руйнує будинки;
- Номер бейджа і табличку з іменем офіцера, який стискає шию підозрюваного, що призвело до смерті.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте «Доведення відповідальності: докази причетності до злочину» на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

Проте іноді це набагато важче. Ось кілька прикладів:

- Відео не покаже нам, хто керував літаком, який скидав бомби, або хто наказав пілоту цілитися у лікарні;
- Ми побачимо дітей, які тренуються у військових таборах, але не їх тренерів чи командирів;
- Ми не знаємо, хто замовив незаконне встановлення бурових установок, оскільки ми бачимо тільки їх самі.

Докази причетності є ключовими. Як свідок чи низовий активіст ви маєте унікальну можливість збирати такі докази. Хоча знімати їх неважко, зрозуміти, як це робити, важче, ніж у випадку із матеріалом на основі злочину.

ЩО: МОЖЛИВІ ДОКАЗИ ФАКТУ ЗЛОЧИНУ	ХТО І ЯК: МОЖЛИВІ ДОКАЗИ ПРИЧЕТНОСТІ
• Процес катування • Смертельні випадки • Поранення • Побиття осіб чиновниками • Пошкодження майна цивільних осіб • Пошкодження об'єктів культури • Діти, що мають зброю або беруть участь у воєнних діях • Мова ненависті	• Поліцейські формування під час протестів та/або переміщення військових формувань • Номери бейджів та уніформи • Паспорти та інші документи, які посвідчують особу • Номерні знаки службового транспорту • Військове обладнання (включаючи серійні номери) • Промови • Блокпости • Фасади окупованих будівель • Плани будівель, що були окуповані і покинуті • Комунікаційне обладнання – супутникові тарілки, радіоприймачі і т.п. • Відеозаписи документів, які не можна було вилучити через загрозу безпеці, тож їх зміст натомість було відзнято.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте «Планування збору доказів» щоб дізнатися, як цілеспрямовано знімати цінні матеріали на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЧАСТИНА 2:

НАТИСНІТЬ КНОПКУ «ЗАПИС»

КРОК 1

Запишіть дату, час і місце

- Переконайтеся, що у камері чи мобільному телефоні виставлені правильні дата, час і GPS-координати для запису цифрових метаданих.
- Промовте дату, час і місце на камеру.
- Якщо є потреба знімати анонімно, напишіть час, дату і місце на папірці і потримайте його перед камерою протягом 10 секунд. Можна також зняти будь-що, що вказує на дату, час і розташування, як-от годинник, першу сторінку газети, дорожній знак, орієнтири чи географічні прикмети.

ПРО МЕТАДАНИ

Не існує єдиного законного визначення метаданих. Можна сказати, що метадані – це просто «дані про дані». Для наших цілей ми визначаємо цифрові метадані як інформацію про файл, створену електронним пристроєм, яка автоматично зберігається і часто невидима користувачеві. Можливо також сказати, що це цифровий відбиток, який залишають дані. Цей невидимий слід включає такі дані, як дату, час, місце, тип використаного пристрою і список змін, яким був підданий файл.

ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО

Метадані дають дослідникам, репортерам чи слідчим у простий спосіб переконатися, що ваш відеоматеріал дійсно був відзнятий у той час і в тому місці, про які ви кажете. Дивіться «Як знімати метадані та документацію» за посиланням: archiveguide.witness.org/create/what-metadata-capture.

КРОК 2

Документування «Хто»

За допомогою мікрофона камери або ручки і паперу запишіть імена і контактну інформацію:

- Особи, що знімає;
- Осіб, яких знімають;
- Інших осіб, що присутні на місці і можуть надати інформацію про події, що відбулися.

КОЛИ?

ДЕ?

ХТО?

КРОК 3

Знімайте далекоглядно і логічно

Ваша мета при зніманні – надати можливість тим, кого не було на місці подій, уявити собі, що саме відбулося. Під час знімання запитуйте себе: «Якщо я дам цей матеріал комусь, хто не бачив місця подій, чи вдалося б цій людині підсумувати, що сталося, і намалювати карту сцени на основі *тільки* інформації у моєму відео?»

Звісно, слід прагнути, щоб відповідь була «Так!».

Знімайте свідомо і майте на увазі свою мету. Активісти часто знімають «що», але не завжди «хто» і «як». Подумайте про те, щоб заповнити форму «Планування збору матеріалів», яка допоможе вам стратегічно вирішити, який матеріал потрібен для формування у глядачів чіткого уявлення про події.

Усі ситуації різні, й абсолютних правил немає, але нижче ви можете побачити ключ – основні методи знімання, які зроблять ваше відео зрозумілим та інформативним.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте «Планування збору доказів» щоб дізнатися, як цілеспрямовано знімати цінні матеріали на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЗАГАЛЬНИЙ

СЕРЕДНІЙ

КРУПНИЙ ПЛАН

ВИД ЗГОРИ

ГОРИЗОНТ ІЗ СОНЦЕМ ЧИ МІСЯЦЕМ

ОРІЄНТИР

- Найкраще знімати всю сцену без пауз. Проте якщо подія занадто масштабна, складна чи небезпечна для цього, можна зупиняти і відновлювати запис. У цьому разі намагайтеся починати кожен фрагмент на тому місці, куди вказувала камера, коли ви знімали попередній. Іншими словами, накладайте кадри один на одний.
- Включіть такі кадри:
 - Дуже повільний 360-градусний огляд для пояснення контексту і розуміння того, що відбувається за сценою.
 - Загальні ввідні кадри – щоб надати зрозумілий план місця злочину, а також засвідчити час, дату і місце.
 - Середні плани, аби встановити розташування доказів на місці злочину та зв'язки одного доказу з іншими.
 - Великі плани ключових деталей та для ідентифікації людей на місці злочину.
- За можливості зніміть усе перелічене вище з кількох боків сцени події.
- Усі кадри мусять тривати 10 секунд або більше. Повільно рухайте камерою, змінюючи своє розташування, наближуючи або віддаляючи об'єкти. Уникайте швидких чи різких рухів. За можливості користуйтеся штативом чи просто поверхнею, щоб стабілізувати камеру.

КРОК 4

Письмова документація

Якщо вам не вдалося додати основну інформацію у сам відеозапис, створіть окремий документ, що підсумовує ключову інформацію про ваш матеріал. Краще зробити це, поки деталі ще свіжі у вашій пам'яті. Хоча це може вимагати багато часу, письмова документація суттєво збільшить вірогідність того, що ваше відео використають як доказ. Підсумовуюча інформація, яку часто називають «звітом про зйомку», може бути написана від руки або створена на комп'ютері і збережена у папку з відео. Завжди вказуйте:

- Дату і час написання документа;
- Дату, час і місце знімання;
- Імена і контактну інформацію:
 - оператора;
 - людей, яких ви знімали;
 - інших осіб, які були присутні на місці і можуть мати інформацію про події, які відбулися.
- Короткий фактичний підсумок того, що показано у відео. Не включайте непідтверджені судження, дезінформацію та перебільшення;
- Інформацію про безпеку чи застереження щодо безпеки.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дізнайтеся більше про
Camera Reports на:
bit.ly/WITNESS
[Library VaE](https://www.vae.witness.org)

КЛЮЧОВИЙ ПУНКТ

ПИСЬМОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ МАЄ ЗНАЧЕННЯ! Навіть якщо ви включили основні дані у відеозапис, окреме письмове резюме може бути доречним. Цей додатковий документ вирізнить ваше відео з-поміж тисяч інших, які щодня знімають і поширюють активісти і громадяни, а також допоможе дослідникам прав людини і слідчим вирішити при перегляді матеріалу, чи знадобиться він їм. Одним словом, чим більше ви спростите роботу глядачів, тим вірогідніше, що вони подивляться ваше відео.

ЧАСТИНА 3:

ЗАХИСТІТЬ ВАШ МАТЕРІАЛ

Кроки, описані нижче, призначені для очевидців та активістів, які мають *невеликі* обсяги матеріалу, які слід захистити *на недовгий термін*, доки відео не будуть передані відповідним особам чи організаціям для тривалого зберігання, або до початку розслідування. Якщо ви або ваша організація маєте великий обсяг матеріалу, який слід організувати або зберегти в осяжному майбутньому, дивіться [Activists' Guide to Archiving Video](#).

ЧОМУ? Захист відео необхідний, якщо ви хочете, щоб воно взяло участь у судовому процесі. Він необхідний, бо для використання відео у суді юрист повинен довести, що відеофайл не був відредагований або змінений. У деяких випадках юрист також муситиме сказати, яким чином відео потрапило від оператора до слідчого, потім до юриста і зрештою до суду. У юридичних термінах це називається «порядком збереження доказів».

Якщо відео не було захищене належним чином, надійність вашого матеріалу може бути поставлена під сумнів. Основні кроки, викладені нижче, допоможуть вам зберегти цілісність початкового файлу, запобігши його редагуванню чи маніпуляціям із ним, втраті через несправність обладнання або потраплянню до рук осіб, які знищать чи зловживатимуть матеріалом.

КРОК 1

Захистіть носії у польових умовах

Продумайте, як уберегти карти пам'яті від фізичних пошкоджень і конфіскації матеріалу. У полі можна вдаватися до таких методів:

- Замінити використану карту пам'яті порожньою і заховати;
- негайно створити резервну копію на переносному носії;
- негайно завантажити матеріал на захищений сервер;
- зберігати карти пам'яті у міцних чохлах, захищених від пилу.

КРОК 2

Захистіть носії інформації вдома чи в офісі

Сплануйте зберігання матеріалу після повернення з поля. Це можна зробити так:

- Установіть захист від запису на карті пам'яті перед її переміщенням;
- збережіть початковий файл із карти пам'яті на жорсткий диск, не обробивши відео. Не редагуйте його, не змінюйте формат, ім'я чи структуру файлу;
- Створіть принаймні дві резервні копії файлу. Після копіювання жодним чином не змінюйте оригінал;
- зберігайте копії на окремих пристроях і в окремому місці від оригіналу;
- захистіть носії інформації, обмеживши фізичний і цифровий доступ лише для тих, кому він дійсно потрібен.

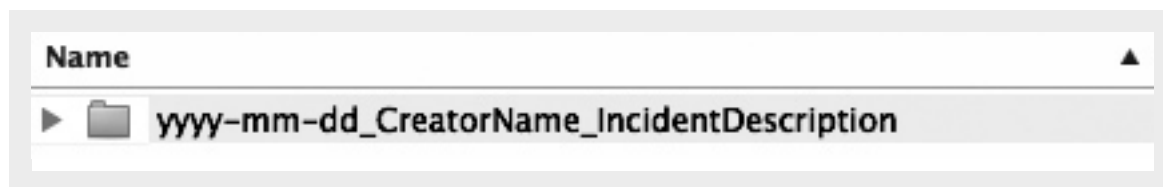
ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте «Keeping Fields Intact (and Proving it!)» на <https://archiveguide.witness.org/transfer/keeping-files-intact>

КРОК 3

Упорядкуйте ваші відео

Якщо ви хочете упорядкувати відео з камери, збережіть їх у папки за датами й авторами. Знову ж таки не змінюйте формат, імена файлів або структуру оригінальних відео. Назвіть папки стандартизованими іменами, щоб їх було легко впізнати і сортувати. Наприклад, rrrr-мм-дд_Ім'яАвтора_ОписПодії.

Відстежуйте свої відео

За допомогою таблиці чи бази даних зберігайте інформацію про те, де ви зберігаєте матеріал і з ким ділитесь ним. Щоб ваше відео могло бути використане при розслідування, слід передати його надійним дослідникам прав людини або слідчим. При передачі матеріалів особі чи організації вас можуть попросити підписати форму про передачу відеозаписів. З точки зору закону це називається документацією про передачу відповідальності. Запитана інформація може бути різною, але, найвірогідніше, вас попросять підтвердити, що ви записали відео і не змінювали його потім.

Я, _____,

підтверджую, що передав
оригінал файлу мого відео,
яке документує

Комісії на запит

Підпис

Дата

ВСТАНОВИТИ ПРІОРИТЕТИ

Усі суди вимагають, щоб відео показувало те саме, про що говорить юрист. Лише деякі суди вимагають, щоб юрист підтвердив забезпечення цілісності. Обираючи пріоритети, намагайтеся гарантувати цілісність файлу, а не детальну документацію його шляху. Проте краще виконати обидві умови.

ЧАСТИНА 4: ПОШИРЕННЯ ВІДЕО

КЛЮЧОВІ РІШЕННЯ

**ЧИ БЕЗПЕЧНО ПОШИРЮВАТИ ВІДЕО,
І З КИМ НИМИ МОЖНА ДІЛИТИСЯ?**

РІШЕННЯ №1: ЧИ БЕЗПЕЧНО ПОШИРЮВАТИ МАТЕРІАЛИ?

Оцінка ризиків повинна проводитися як перед, так і після знімання. Після запису перегляньте матеріали, щоб визначити, чи хтось, присутній на відео, може потрапити у неприємності, якби відео побачили певні особи. Чи ви (або оператор) потрапили б у небезпеку, якби стало відомо, що саме ви знімали ситуацію? Чи наразилися б ви на небезпеку, якби виявилася ваша участь у поширенні відео? Знову ж таки, рішення можете приймати лише ви.

РІШЕННЯ №2: ПОШИРЮВАТИ ПРИВАТНО ЧИ ПУБЛІЧНО? Якщо існують ризики, пов'язані із поширенням відео, діліться ним тільки приватно із довіреними особами чи організаціями, зокрема дружніми організаціями із захисту прав людини, слідчими чи юристами. Якщо ризиків не передбачається і ви хочете, щоб якомога більше людей побачили матеріал, підказки нижче допоможуть вам ефективно поширити відео через онлайнний майданчик для відеохостингу, наприклад, YouTube.

ПУБЛІЧНЕ ПОШИРЕННЯ

ЦІЛІ

Якщо ви вирішили, що поширювати відеоролики онлайн безпечно і стратегічно важливо, дотримуйтеся цих основних методів, щоб:

- Журналіст, дослідник чи слідчий міг шукати, знайти, зрозуміти і перевірити ваші відео, та
- Онлайн-платформа, яку ви використовуєте, розуміла, що відео містить важливий вміст, пов'язаний із правами людини, і не видалила ваше відео.

КРОК 1

НАЗВА

Завантажуючи відео на онлайн-майданчик, додайте коротку назву, яка включає дату, точне розташування, місто, країну та кілька ключових описових слів про зміст відео.

«Містить сцени порушень прав людини: Сутички між протестуючими та правоохоронцями у Каїрі, Єгипет, 25 січня 2011»
Завантажено 25 січня 2011 року

Правоохоронці і протестувальники вступають у протистояння у той час, коли тисячі єгиптян збираються на площі Тахрір у Каїрі, Єгипет, протестуючи проти режиму президента Хосні Мубарака. Записано у вівторок 25 січня 2011 року із 9:15 ранку».

КРОК 2

ОПИС

Додайте фактологічний опис, що повторює час, дату, точне місце, місто і країну і включає фактологічний підсумок того, що показане у відео. Додайте контекст, який допоможе глядачам зрозуміти відео, наприклад, що сталося одразу перед або після запису. Залиште остеронь непідтверджені здогади, дезінформацію та перебільшення. Якщо це безпечно, додайте ім'я і контакти оператора або його організації.

КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ

ВКАЖІТЬ, ЩО ВІДЕО МАЄ ВМІСТ, ЩО СТОСУЄТЬСЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Якщо матеріал містить жорстокі сцени, напишіть «Містить докладні зображення правопорушень» у назві відео. Це:

- Попередить глядачів, що відео містить сцени насильства або тривожні моменти, та
- Попередить онлайн-платформу, що у відеоролику можуть бути цінні записи правопорушень. Без цього попередження YouTube та інші майданчики можуть видалити відео за порушення правил користування, які забороняють користувачам викладати шокуючі, сенсаційні або жорстокі ролики, що не мають суспільної цінності.

КРОК 3

ТЕГИ

Знову ж таки, повторіть дату, час, точне місце, місто і країну, потім додайте слова, що описують зміст. Наприклад, такі: «права людини», «виселення», «арешт», «перевищення сили», «обстріл», «протест», «промова», «діти-солдати», «блокпост», «уніформа», «витік нафти», «катування» або «біженець». Теги мусять бути неупередженими і фактичними.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

ТОЧНІСТЬ НЕОБХІДНА

Якщо ваші відео призначені для використання як доказ, не додавайте неправильних дат, місць або тегів для збільшення популярності відео при пошуку або з інших причин.

КРОК 4

ЗБЕРЕЖІТЬ ОРИГІНАЛ

Відеосайти, зокрема YouTube, чудові для поширення відео, проте їх не варто використовувати для зберігання оригінальної копії відео, тому що:

- Відео, завантажені на YouTube та інші майданчики, оптимізуються для відтворення онлайн, тобто оригінал відео стискається і позбавляється необхідних даних – метаданих – вбудованих у файл;
- Ви не зможете завантажити оригінальний файл із сайтів, подібних до YouTube, оскільки буде доступна лише копія, оптимізована для перегляду онлайн; та
- YouTube і подібні сайти можуть видаляти відео без вашого дозволу.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дивіться відеоблог на
YouTube
«Context Is King: Share
Your Story»
[http://bit.ly/
ContextIsKing](http://bit.ly/ContextIsKing)

ПЕРЕДАЧА МАТЕРІАЛУ ДОВІРЕНИМ ОСОБАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ

КРОК 1

ДІЗНАЙТЕСЯ

Передача матеріалу та інформації правозахисним організаціям, слідчим, поліції та судам тягне за собою права та обов'язки. Ці права та обов'язки відрізняються залежно від того, з ким ви ділитеся інформацією. Перед передачею матеріалу посередникам на зберігання, оберіть посередника, якому:

- Ви довіряєте;
- Який має навички, ресурси та засоби для зберігання відео у безпеці, цілісності і надійності, та
- Поважатиме (і письмово підтвердить це) специфічне використання матеріалу, особливо якщо він становить загрозу для вас, оператора або громади, у якій ви знімали.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дізнайтеся, як обрати архів для поширення ваших матеріалів: archiveguide.witness.org/preserve/working-archive

КРОК 2

ВИРІШІТЬ, ЯК ПЕРЕДАТИ ОРИГІНАЛЬНИЙ ФАЙЛ

Передайте своїм союзникам оригінальний відеофайл, який не зазнав змін. Якщо особа чи організація, з якою ви ділитеся матеріалом, знаходиться поблизу, найбезпечніший спосіб передачі відео – власноруч (або через надійного партнера) переписати відео з вашого комп'ютера чи носія на їхній.

Часто це неможливо, і єдиний спосіб передати матеріал – через інтернет. Якщо ви знаходитесь у ситуації підвищеного ризику, коли завантаження файлу може становити загрозу, є кілька досить безпечних способів передати матеріал (дивіться нижче поради «Використання технологій для захисту ваших відео»). Нові способи передачі матеріалу з'являються постійно, тож найкраще обговорити ризики із вашим союзником перед вибором сервісу.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Додаткову інформацію про безпечні засоби передачі даних шукайте в розділі «Технічні засоби передачі файлів» на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

КРОК 3

НАДАЙТЕ СУПРОВІДНУ ІНФОРМАЦІЮ

За можливості додавайте роздрукований або електронний підсумок:

- Часу, дати і точного місця знімання відео;
- Стислого фактичного огляду змісту відео;
- Імена і контакти оператора, осіб, присутніх у кадрі, та інших, хто має цінну інформацію про подію і міг би поговорити із НУО або слідчим;
- Інформацію про безпеку, щоб ваші союзники розуміли, які дані є конфіденційними і не повинні поширюватися.

ДОДАТКОВО

ВИКОРИСТОВУЙТЕ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ СВОЇХ ВІДЕО

Хоча й необов'язково застосовувати технологічні інструменти, щоб збільшити доказову цінність відео, були розроблені корисні нові інструменти. Ці засоби у поєднанні з вашими прикладними навичками можуть збільшити надійність вашого відео.

Ось кілька можливостей, вартих уваги:

Зйомка: Знімання і додавання контексту до відео у польових умовах

- Storymaker: програма для Android із уроками та шаблонами, які допоможуть безпечно й ефективно знімати відео на ходу - storymaker.cc
- InformaCam: програма для Android для створення захищених і надійних відео через розширені метадані, які підвищують цінність відео як доказу - guardianproject.info/informa
- eyeWitness: програма для камери для Android, яка записує і вбудовує метадані, щоб полегшити автентифікацію матеріалу і його використання в суді - eyewitnessproject.org
- Taggly: програма для пристроїв на Apple та Android, яка додає до медіа водяний знак із метаданими - tagg.ly
- Anker Astro: лінійка зовнішніх акумуляторів, що продовжать роботу ваших пристроїв у полі - goo.gl/pyYsDM

Зберігання: безпечне й упорядковане збереження медіа

- Seagate Wireless Plus: портативний жорсткий диск із власним акумулятором і Wifi, що надасть додатковий простір для зберігання матеріалу - goo.gl/LXwOsZ
- SyncMe: програма для Android, що автоматично синхронізує ваші файли. У парі із Seagate може безперервно створювати резервні копії вашого матеріалу в полі - goo.gl/kf3sqY
- Adobe Bridge: засіб для огляду медіа, який допоможе упорядкувати відео, додати теги, переглянути й редагувати метадані - creative.adobe.com/products/bridge
- Activists' Guide to Archiving Video: інструкція WITNESS, що описує засоби і найкращі методи зберігання і каталогізації відео - archiveguide.witness.org

Поширення: переконайтеся, що ваші матеріали **Make sure your media is safe and private when you share with others**

- Bittorrent Sync: пряма передача із одного пристрою на інший – хороший вибір для безпечного поширення за наявності ширококутового доступу - getsync.com
- SpiderOak: проста у використанні хмарова система зберігання даних із шифруванням, що робить поширення файлів безпечнішим - spideroak.com
- BoxCryptor: безкоштовний сервіс, який шифрує файли перед тим, як завантажити їх на Dropbox чи інші хмарові сервіси - boxcryptor.com

Список постійно змінюється і доповнюється. Дізнайтеся про найновіші засоби на blog.witness.org/tag/technology/.

ТРОХИ ПРО КУРУВАННЯ

Якщо ви натрапили на відео онлайн і вважаєте, що ним варто поділитися, включивши його у звіт, статтю, плейліст і т.п., необхідно:

- **Перевірити вміст відео.** Багато відео є постановочними, змонтованими або мають неправдиві описи з метою розпалення ворожнечі, насильства або дискредитації матеріалу.
- **Оцініть ризики поширення відео.** Особа, яка виклала його, могла оцінити або не оцінити ступінь безпеки, або ж не хотіла поширення відео. Якщо є можливість наразити когось на небезпеку, використайте опцію відеоредактора або YouTube із приховування облич, щоб захистити анонімність: bit.ly/YouTubeFaceBlur.
- **Надайте супровідну інформацію.** Посилання на оригінал знайденого відео допоможе слідчим переконатися в його автентичності та зберегти метадані, включені у відео. Проте, якщо ви вирішили зберегти копію відео і завантажити онлайн нову версію, додайте в опис посилання на оригінал. Це допоможе дослідникам або слідчим скontaktувати із людиною, яка вперше завантажила відео. Якщо ви не включаєте посилання на оригінал, додайте будь-яку інформацію, яку маєте і яку безпечно поширювати, і пояснення, чому ви вважаєте відео автентичним.
- **Дотримуйтеся основних методів.** Дотримуйтеся наданих вище вказівок щодо назви, опису і тегів.
- **Зазначте свої наміри.** Надайте в описі стисле пояснення, чому, на вашу думку, слід поширювати дане відео.
- **Збережіть копію.** Відео онлайн можуть бути видалені користувачем або онлайн-майданчиками хостингу. Якщо у відео є потенційно важливі свідчення, завантажте його і збережіть архівну копію, а також резервну копію.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дізнайтеся більше про верифікацію та курування відео про права людини на сайті hrc.witness.org/resources

ЧАСТИНА 5: ДІЗНАЙТЕСЯ БІЛЬШЕ

Тепер, знаючи основні методи підвищення доказової цінності вашого відео, ви, як ми сподіваємося, зацікавитесь більш професійними методами для:

- Підготовки до збирання відеодоказів;
- Знімання таким чином, щоб відео мало доказову цінність;
- Захисту, управління та упорядкування відео;
- Поширення відео;
- Перевірки відео, знятого іншими;
- Використання технічних засобів для підвищення доказової цінності відео на кожному етапі процесу.

Для додаткової інформації про це відвідайте сторінку bit.ly/WITNESSLibrary_VaE or vae.witness.org.

ПЛАНУВАННЯ ЗБОРУ ДОКАЗІВ

ВІДЕО

Зйомки відео з метою захисту прав людини можуть бути небезпечними. Вони можуть піддавати ризику як вас, людей, які знімають, так і спільноти, в яких ви проводите зйомку. Добре оцініть ці ризики до того, як ви натиснете кнопку «Запис».

Намагайтеся якомога краще дотримуватись рекомендацій викладених нижче, але розумійте, що вони не є абсолютними, і вам слід модифікувати практики до ваших специфічних потреб. Коли можливо, залучайтеся підтримкою місцевих спеціалістів. Навіть якщо ви не в змозі дотриматись усіх рекомендацій, ваше відео все ж таки може надати корисну інформацію і відповіді на питання, які шукають неурядові організації та адвокати, і таким чином може сприяти захисту наших прав.

ВСТУП

План збору доказів - це по суті список, який створюють слідчі, адвокати та, в деяких випадках, правозахисники, зокрема, до якого входять:

- *Елементи Складу Злочину або Захисту*, що є конкретними речами, які адвокат повинен довести щоб:
 - а) визначити підсудного винним; або
 - б) звільнити того, хто був помилково звинувачений у скоєнні злочину.
- Будь-які докази (відео, фотографії, медичні записи, свідчення), які адвокат вже зібрав, щоб довести кожний елемент складу злочину, або, іншими словами, список того, що вже «Зроблено»; та
- Будь-які докази, які все ще необхідно зібрати адвокату, щоб довести кожен елемент, або іншими словами, список того, що ще «Треба зробити».

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Елементи складу злочину коротко визначено нижче, але ви також можете більш детально ознайомитися у «Все про докази» за посиланням bit.ly/WITNESSLibrary_VaE

Для кого процес планування збору доказів може бути актуальним?

Планування збору доказової бази є передовою практикою правозахисників, які навмисно прагнуть заволодіти відеоматеріалами які стосуються порушень прав людини, і використати їх в якості потенційних доказів для забезпечення правосуддя та притягнення до відповідальності за скоєний злочин у довгостроковій перспективі. Планування збору доказів не актуально для очевидця, який несподівано документує порушення прав людини.

Хоча це не є обов'язковим, для активістів буде ідеально провести процес планування збору доказів у співпраці з місцевими юристами, яким вони довіряють і з якими хочуть працювати надалі. Якщо ви здатні працювати в команді, планування збору інформації збудує міцний міст між активістами, неурядовими організаціями, слідчими й адвокатами. Планування збору доказів зміцнить та впорядкує цю співпрацю тому що:

- Слідчі і адвокати зможуть краще порадити активістам, який відеоматеріал активісти повинні збирати, якщо вони хотіли б зробити його корисним у судовому процесі.
- Активісти зможуть чітко розуміти, на що їм варто витрачати свій час і зусилля, так що відзняті кадри з високою долею ймовірності стали корисними
-

Найголовніше, незалежно від того, чи є у вас партнер-юрист чи ні, якщо ви знайдете цей процес планування, викладений тут занадто громіздким, не варто турбуватися – просто пам'ятайте про основні пункти і, коли у вас є більше часу або потрібно реалізувати процес більш повно, зверніться до описаних тут кроків.

Співпраця може зміцнити вашу судову справу

Плануйте

Фіксуйте на камеру

Подавайте до суду

Презентуйте

МЕТА

Кінцева мета - переконатись що ви знімаєте відеоматеріали, які підтримують судовий процес замість того, щоб фільмувати несуттєве або дублювати. Оскільки системи правосуддя відрізняються по всьому світу, важливо розуміти, що План збору інформації не гарантує, що ваше відео буде використовуватися як доказ, але вона може значно підвищити шанси.

ДЛЯ ДОВІДКИ

Проводите зйомки або працюєте в даній області? Зверніть увагу на «Міні-путівник до планування збору доказової бази» за наступним посиланням: vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ГОЛОВНЕ

Визначення

План збору доказів допомагає слідчим й адвокатам повідомляти про свої потреби активістам на передовій, щоб відеоматеріали, які вони збирають, були найбільш підходящими для супроводу судових справ. Така практика є найкращою для активістів, які прагнуть знімати відео для подальшого використання в якості потенційних доказів в процесі правосуддя і притягненні до відповідальності за скоєний злочин у довгостроковій перспективі.

План збору доказової бази складається з трьох основних списків:

СПИСОК 1: «Елементи Складу Злочину», який ви маєте намір довести;

СПИСОК 2: Докази, які ви вже зібрали, для доказу цих елементів;

СПИСОК 3: Докази, які вам ще треба зібрати.

Навіщо планувати?

Є цілий ряд причин. Зокрема, планування допоможе вам:

- Оцінити, які саме кадри можуть бути використанні в якості доказів у справі або гіпотезі, яку ви доводите.
- Визначити, чи варто ризикувати своєю особистою безпекою та безпекою інших заради збору такого відеоматеріалу.
- Переконалися, що ваші лімітовані ресурси спрямовані ефективно: ви помітите можливості і не дублюватимете те що вже зроблено.
- Організувати комунікацію з партнерами, так що кожен у вашій команді розумів, що потрібно робити і чому.
- Підвищити рівень організації документообігу, в свою чергу, зміцнить вашу справу.

Основні кроки створення Плану

КРОК 1: СПИТАЙТЕ НАВІЩО? Слід визначити, чи варто витратити час, ресурси та ризикувати задля збору цих відеокadrів.

КРОК 2: ДОДАЙТЕ ОСНОВНУ ІНФО. Запишіть основну інформацію про ситуацію або порушення, які ви прагнете задокументувати, наприклад, коротка інформація про інцидент, імена, дати, локації, тощо. vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/.

КРОК 3: ВИЗНАЧТЕ ЕЛЕМЕНТИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ. Випишіть елементи злочину, які вам треба довести, працюючи з адвокатами, досліджуючи онлайн, в бібліотеці, або, будуючи гіпотези.

КРОК 4: ВИЗНАЧТЕ, ЩО ВЖЕ МАЄТЕ І ЧОГО БРАКУЄ. Сформууйте два списки: «Зроблено» та «Треба зробити», для всіх доказів які:

- Ви вже зібрали для доведення кожної окремого елементу злочину;
- Вам ще слід зібрати для формування доказової бази за кожним окремим елементом складу злочину. Виділіть відео, які вам потрібні.

КРОК 5: ПЕРЕГЛЯНЬТЕ ПЛАН. Якщо можливо, перегляньте план з людьми, з якими ви фільмуєте та для яких збираєте ці кадри, а потім знімайте!

НАВІЩО ПЛАНУВАТИ?

Якщо ви не юрист або слідчий, ви можливо розмірковуєте чи ви повинні знати про планування збору доказової бази і чи варто вам, як активісту, теж використовувати цей інструмент? Є цілий ряд причин чому вам варто створити План збору доказів.

ПРИЧИНА 1 Стратегія

Громадяни та правозахисники можуть опинитися в неочікуваних ситуаціях, де вони повинні діяти негайно і немає часу на планування, які кадри стануть найбільш цінними. Проте, існує ряд інших ситуацій, коли можливо провести попереднє планування, наприклад, напередодні запланованої акції протесту або щоб показати широко розповсюдженні порушення прав людини. Планування збору доказів може допомогти вам стратегічно оцінити, які кадри або зображення стануть у нагоді в справі, для якої ви формуєте доказову базу, або гіпотеза, яку ви намагаєтеся підтвердити. Майте на увазі, що чим складніше випадок або історія, тим більша потреба у створенні та реалізації плану збору доказової бази, який забезпечить формування «дорожньої карти» для побудови справи.

ВІДЕО

ПРИЧИНА 2 Безпека

Зйомки порушень прав людини є небезпечними. Ті, хто цим займається, приймає на себе особисто великі ризики. Планування допоможе вам визначити, чи виправданим є ризик своєю безпекою, або безпекою інших заради фільмування таких кадрів.

ПРИЧИНА 3 Ефективність

Збір відеоматеріалу вимагає часу і грошей, тому, перш ніж почати зйомки або просити кадри у інших, важливо зрозуміти, навіщо вам потрібні ці відеодокази, і як вони будуть використані. Є багато вагомих причин почати зйомки, але процес планування допоможе зробити ваші зусилля орієнтованими на ефективність і корисність. Планування також допоможе Вам:

- Не прогавити можливості фільмування важливих кадрів;
- Не витратити зусиль на кадри, які вже відзняті іншими.

ПРИЧИНА 4 Покращення комунікації, освіти та довіри

Активісти часто дивуються, чому кадри, заради яких вони ризикують своїм життям, виявляються не такими вже і корисними для юристів. Юристи часто думають, чому активісти не фільмують щось більш корисне для справи. План збору доказової бази використовується, як інструмент для активістів, юристів або громадських організацій, який дає змогу узгоджувати дії один з одним. Він показує активістам, що потрібно адвокатам і навіщо. У свою чергу, він сприяє підвищенню довіри і наступного разу адвокат звернеться з проханням до активіста щодо, здавалося б, випадкових кадрів – телекомунікаційна вишка зв'язку, публічний виступ, зламаний замок на вході в лікарню – активісти будуть краще розуміти, чому адвокат це просить.

ПРИЧИНА 5 Підкріплення справ

Хороший план безсумнівно буде слугувати гарним підкріпленням для вашої документації і, у свою чергу, підсилить вашу справу та її достовірність.

ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ

Елементи Складу Злочину

Кожен злочин розбивається на дуже специфічні елементи, які повинні бути доведені. Для забезпечення звинувачення, адвокат повинен довести один за одним і кожен елемент складу злочину. Якщо є п'ять елементів (складових) злочину і адвокат доводить тільки чотири, то відповідач повинен вийти на свободу. Наприклад, щоб довести вину відповідача у пограбуванні, адвокат повинен продемонструвати, що:

1. Майно було взято або винесено геть;
2. Відповідач вчинив захоплення;
3. Майно не належить відповідачу;
4. Майно було взято з використанням сили або залякування;
5. Відповідач має намір позбавити власника його/її майна на постійній основі.

Належність

Для того, щоб відео розглядалося як доказ, воно має бути «релевантним» або «належним». Це просто означає, що докази повинні допомогти довести хоча б один з елементів злочину. Також можна розглядати релевантність у такому розрізі: при створенні плану, запитайте себе, яка інформація може допомогти слідчому, адвокату або судді зрозуміти, що сталося? Якщо це допоможе, то, швидше за все воно релевантне.

Прямолінійний приклад

Якщо відповідач перебуває під слідством за звинуваченням у грабежі, кадри відеоспостереження з магазину що показують, як відповідач бере продукти з полиці і ховає їх у мішок, мають відношення до справи (є релевантними), оскільки вони розглядаються як доказ елементу злочину - відповідач взяв майно, яке йому не належало. Якщо у вас також є відеозапис того, як відповідач перевищує швидкість в зоні школи, за п'ять років до інциденту з пограбуванням, це відео не має ніякого відношення до обвинувачення в грабежі, і, отже, не релевантне. От наскільки це просто.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте про складові злочину та належність доказів у розділі «Анатомія злочину» на vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ПРИКЛАД ПЛАНУ ЗБОРУ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ

Тепер, коли ми знаємо, що таке план збору доказів і чому варто виділити час на його створення, скористаємося моментом, щоб розглянути такий простий приклад плану.

Примітка: Цей приклад покликаний дати можливість зрозуміти, який тип доказів потрібно збирати, але він не є всеохоплюючим планом.

ВІДЕО

Злочин: Тортури *склад злочину, який зафіксовано у Міжнародному кримінальному праві.		
Елемент злочину, який ми маємо довести:	ЗРОБЛЕНО: Перелік доказів, які вже зібрано	ТРЕБА ЗРОБИТИ: Перелік доказів, які ще треба зібрати
☐ Злочинець заподіяв сильний фізичний чи психічний біль або страждання одному або більшій кількості людей.	☒ Відео зняте злочинцями, що показує, як п'ять чоловіків неодноразово б'ють особу, одягнену в цивільне, батоном. ☒ Докладні свідчення жертви щодо болю, якого він зазнав під час побиття і після. ☒ Серія з 20 фотографій поранень, зроблених приблизно через дві години після побиття	☐ Другу серію фотографій, що показують тілесні ушкодження через два тижні. ☐ Медичну документацію від лікарні, в якій обстежувалася жертва. ☐ Показання медичного персоналу, які обстежили жертву. ☐ Показання інформатора, який раніше працював в ізоляторі і регулярно спостерігав побиття.
☐ Особа або група людей, перебували під вартою або під контролем злочинців.	☒ Відео знято злочинцями, що показує, як п'ять людей неодноразово били особу, одягнену в цивільне. Руки жертви вірогідно, зв'язані за спиною. Його ноги прив'язані мотузкою до гвинтівки. Він лежить на спині з ногами у повітрі. Схоже, його очі теж зав'язані. З відео місцезнаходження не ясне. ☒ Докладні свідчення від жертви про локацію, кількість охоронців, які захищають місце і його полонення.	☐ Фотографії ізолятора через вісім місяців після тортур нашої жертви, з того моменту, як його обуло залишено. ☐ Показання інформатора, який раніше працював в ізоляторі, про його місцезнаходження, кількості охоронців і т. д., щоб підтвердити свідчення жертви.
☐ Такий біль і страждання не виникають через законні санкції.	Ето.	Ето.
☐ Злочинець мав намір взяти участь у заподіянні сильного фізичного або психічного болю або страждань	Ето.	Ето.

СТВОРЕННЯ ПЛАНУ

Нижче наведені кроки для формування власного плану збору доказової бази.

КРОК 1 Спитайте навіщо?

Слід визначити, чому на це варто витратити час, ресурси та ризикувати для збору цих кадрів. Наприклад:

- ✓ Якими можуть бути ризики пов'язані з безпекою у процесі зйомки, збору і зберігання відео?
- ✓ Чому саме цей зміст відео цінний? Чи підвищить воно обізнаність або зможе пролити світло на ситуацію?
- ✓ Чи стане воно поштовхом у розслідуванні?
- ✓ Чи зможе допомогти розслідуванню або призведе до арешту злочинця?
- ✓ Чи допоможе воно довести склад злочину?
- ✓ Чи можна зібрати інформацію, яка має відношення до справи, і / або допоможе слідчому, аналітику, юристу або судді краще зрозуміти історію?

Існує багато причин для збору відео інформації. Цей крок дозволить вам зрозуміти, чому воно того варте. Якщо ви вирішите, що воно того варте, тоді слідуйте наведеним нижче інструкціям.

КЛЮЧ ДО РІШЕННЯ

Писати план чи ні?

Хоча письмове оформлення свого плану не є обов'язковим, однак написаний план може мати велике значення, якщо ви працюєте з іншими або, якщо ви працюєте над складним випадком. Для оформлення свого плану збору доказової бази, ми рекомендуємо скористатися формою, яку ви можете знайти в кінці цього розділу.

КРОК 2 ДОДАЙТЕ ОСНОВНІ ДЕТАЛІ

Незалежно від того, чи оформлюєте ви письмово свій план чин ні, важливо розглянути та/або задокументувати інформацію зазначену нижче. Розгляньте використання форми для оформлення плану збору доказової бази, бланк якої знаходиться в кінці цього розділу, для заповнення наступної базової інформації:

- ✓ Короткий опис інциденту або очікуваної ситуації, які ви прагнете задокументувати;
- ✓ Дата складення плану;
- ✓ Ім'я залучених людей;
- ✓ Контактна інформація для залучених людей;
- ✓ Відповідні коментарі і замітки;
- ✓ Запропоновані місця зйомок ;
- ✓ Примітки щодо забезпечення безпеки.

Варіант 1

Наступним кроком є з'ясування того, що саме вам необхідно довести. Кращим варіантом буде працювати з адвокатом або юридичним колективом для забезпечення потрібною інформацією. Якщо ця опція не доступна, є кілька способів визначення елементів складу злочину, навіть якщо ви не маєте вищої юридичної освіти.

- **Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)**¹ — На сайті, введіть у пошук «penal code [назва країни]». В ідеалі, законодавча база вашої країни може бути миттєво завантажена в форматі PDF.
- **Google** — Спробуйте знайти «Кримінальний кодекс України» або «Карний кодекс України» і ви, швидше за все, знайдете файл у форматі PDF.
- **Міжнародний Карний Суд (МКС)** - Для міжнародного кримінального права, на сайті МКС **розгляньте елементи злочину**² на сторінці 2.

Як тільки ви отримаєте PDF-файл кримінального кодексу вашої країни, скористайтесь функцією «Пошук» для знаходження документа, що відноситься до злочину, вивченням якого ви цікавитесь (тобто «вбивство», «катування», «зґвалтування», «напад», «дискримінація», і т. д.). Там, відмітьте маркерами список того, що вам потрібно довести, і додайте його до свого плану збору доказів.

Співпрацюйте з адвокатом**Шукайте онлайн****Варіант 2**

Якщо ви не маєте доступу до Інтернету або це дуже небезпечно бути онлайн, іншим варіантом може стати відвідування місцевої бібліотеки чи університету. Бібліотекар має допомогти вам знайти Кримінальний кодекс, і якщо ви йдете до бібліотеки з юридичною літературою, він чи вона повинні також мати можливість допомогти вам знайти конкретні ознаки злочинів, які ви маєте намір задокументувати.

Варіант 3

Якщо наведені вище варіанти не працюють, скористайтесь здоровим глуздом. Визначте злочин інстинктивно. Ми всі можемо розпізнати порушення, коли бачимо його. Так після того, як ви імовірно знаєте, що прагнете задокументувати, сядьте і уявіть, що ви є суддею, запишіть конкретні деталі, докази яких ви б хотіли побачити на місці судді.

Скористайтесь бібліотекою

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

ОБҐРУНТОВАНЕ ПРИПУЩЕННЯ ПІДВИЩИТЬ ЦІННІСТЬ ВАШИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ

При підготовці до - або під час ситуації пов'язаної з порушенням прав людини - ні активісти, ні адвокати не будуть точно знати, які злочини можуть бути вчинені, але ви можете висунути обґрунтоване припущення (гіпотезу). Якщо планується акція протесту, можна очікувати, що там бути надмірне використання сили або арешти з боку правоохоронних органів. Якщо ви знаходитесь в ситуації масового звірства, ви, ймовірно, можете стати свідком злочинів, таких, як вбивства, тортури та знищення майна. Якщо ви знаходитесь в таборі біженців, існує висока ймовірність сексуального насильства. Хоча ви не можете знати, які саме порушення ви будете документувати, але гіпотези можуть допомогти вам у підготовці.

ВІДЕО

КРОК 4

Сформуйте списки того, що «Зроблено» та «Треба зробити», щоб зрозуміти, чого вам Ще Не Вистачає

Тепер, коли ви знаєте, що вам потрібно довести, запишіть те, що ви вже зібрали, щоб допомогти адвокату довести цю ознаку злочину, а потім перейдіть до вашого списку того, що «Треба зробити».

Оскільки кожен злочин і ситуація відрізняється одне від одного, немає абсолютно універсальних правил. Іноді одним відеокліпом можна довести кілька елементів скоєного злочину. Для інших ознак вам знадобиться зовсім інше зображення. Незважаючи на це, при формуванні переліку зображень для вашого списку того, що «Треба зробити», було б добре, бути якомога більш конкретним описуючи кадри, які вам потрібно зняти, керуючись, як правило, шістьма основними кутами (360, огляд, широкий, середній, крупний і максимально крупний плани).

Розгляньте список того, що «Треба зробити», на наступній сторінці.

Широкий план

Середній план

Крупний план

Кадр 360

КРОК 5

Перегляньте ваш план

Якщо ви працюєте з іншими, перегляньте план з людьми, з якими ви фільмуєте, та з тими, кому ви маєте намір надати кадри. Перегляд буде гарантувати, що ваша команда має глибоке розуміння розкадровки, локацій та потенційних викликів. А тепер, час фільмувати!

ПРИКЛАД ПЛАНУ ЗБОРУ ДОКАЗІВ: СПИСОК ТОГО, ЩО «ТРЕБА ЗРОБИТИ» ДЛЯ ФІЛЬМУВАННЯ

У цьому прикладі ви можете побачити, як список зображень змінюється під кожен елемент складу злочину. Таким чином, обдумайте, як за допомогою відео показати ситуацію найбільш повно та чесно, розуміючи, що є деякі обмеження відносно того, що є можливим і що є неможливим задокументувати на відео.

ЗЛОЧИН: Надмірне застосування сили офіцерами поліції на місці подій.

* Склад злочину базуються на бразильському законодавстві --- три з восьми ознак цього злочину перераховані тут.

Елементи складу злочину, який нам треба довести	ТРЕБА ЗРОБИТИ: Перелік зображень, які могли б допомогти довести ці елементи, по можливості без ризику для безпеки.
☐ Підозрюваний діяв в рамках його / її роботи в якості службовця цивільної або військової служби	☐ Середній план підозрюваного в повній формі. ☐ Кадр крупним планом з номером жетона підозрюваного, бейджу з іменем, обличчя особи, або будь-чим іншим, що вказує ранг. ☐ Зображення автомобіля, на якому підозрюваний, ймовірно, їхав. ☐ Крупний план номерного знаку та будь-які розпізнавальні знаки на автомобілі, яким керував або на якому їхав підозрюваний. ☐ Відео або фотографії крупним планом будь-якої документації, яка вказує на те, що підозрюваний чергував в той день --- розклади, підписані і датовані звіти, т.д. ☐ Різноманітні кадри, на яких підозрюваний знаходиться на місці злочину. ☐ Різні кадри, які демонструють, як підозрюваний віддає накази з місця подій.
☐ Підозрюваний діяв довільно	☐ Зображення, отримані до застосування надмірної сили, щоб продемонструвати, що такі дії не були спровоковані. ☐ Різноманітні кадри, які показують чи була жертва озброєна чи ні. ☐ Неперервні кадри арешту, за якими адвокат зможе оцінити: - чи офіцер додержувався протоколу арешту чи ні; - чи чинила жертва опір при арешті.
☐ Підозрюваний мав намір підірвати фізичну безпеку потерпілого.	☐ Неперервні кадри застосування сили підозрюваним по відношенню до потерпілого. ☐ Зображення, які дозволяють ідентифікувати зброю, яка була застосована. ☐ Зображення, що демонструють тяжкість травм, та проілюструють неспівмірність. ☐ Будь-які зображення, що показують порушення встановлених норм. Наприклад: ☐ Зображення, що показують використання бойових патронів проти гумових куль; ☐ Крупний план гільзи, на якому видно маркування на гільзі патрона, де маркування є найбільш важливою частиною; ☐ Загальний і середні плани, що демонструють кількість пострілів; ☐ Якщо офіційні протокольні норми вимагають від офіцерів, щоб вони цілилися і стріляли нижче поясу, кадри, на яких видно висоту відносно землі. ☐ Аудіо-записи, де підозрюваний дає замовлення або заявляє, що свідомо піде на порушення протоколу

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дивіться розділи «Основні практики» та «Відеозйомка безпечних місць подій» в цьому посібнику або за посиланням: vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ДОДАТКОВІ КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ

- Не зосереджуйтеся лише на документуванні злочину, обов'язково зверніть увагу на те, хто вчинив злочин і як вони це зробили.
- Думайте логічно про те, що вам потрібно.
- Будьте винахідливими та готовими до сприйняття нової інформації.
- Нехай вашим пріоритетом буде якість, а не кількість.
- Як тільки ви почнете збирати інформацію, організуйте ретельний облік даних стосовно того, де і коли ви отримували матеріали, а також захистіть ваші матеріали від маніпуляції іншими так, щоб ваші кадри розглядалися як достовірні.
- Пам'ятайте, що немає правильного чи неправильного способу розробки та впровадження плану збору доказової бази, якщо ви перш за все вдумливо відноситеся до збору матеріалів.

Подяка

Висловлюємо окрему подяку за допомогу Комісії з Міжнародного Правосуддя і Відповідальності в підготовці цього розділу.

НАСТУПНИЙ КРОК

ПЕРВИННІ ДОКАЗИ ТА ДОКАЗИ ПРИЧЕТНОСТІ

Якщо процес планування збору доказової бази є корисним для вашої роботи, вам буде цікаво ознайомитися з таким матеріалом, як «Зйомка доказів причетності». Це важливо, оскільки для притягнення когось до відповідальності за злочин, юристи повинні довести, що:

- Який злочин було скоєно?
- Хто це зробив?
- Яким чином обвинувачений скоїв злочин?

Зібрані вами відеоматеріали, на яких задокументовано сам злочин, називаються «первинні докази». Зібрані вами відеоматеріали, на яких показано, хто і як це зробив, називаються «обвинувальними доказами».

Громадяни та правозахисники часто вправно отримують кадри вчинення злочину, але набагато складніше документувати, хто вчинив злочин і як вони це робили. Слідчі й адвокати витрачають більшу частину свого робочого часу на те, щоб довести «Хто» і «Як». Таким чином, хоча кадри скоєння злочину є цінними, фільмування того, «Хто» і «Як» має важливе значення для забезпечення правосуддя та притягнення до відповідальності за скоєний злочин у довгостроковій перспективі, особливо в ситуаціях, де є масові звірства та систематичні порушення прав людини. Громадяни, які стають свідками та правозахисники на передовій мають унікальні можливості для збору доказів причетності, тобто досліджувати це питання.

¹World Intellectual Property Organization: <http://www.wipo.int/portal/en/>

²International Criminal Court: <http://bit.ly/1GOAk19>

БЛАНК ФОРМИ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ЗБОРУ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ

Ось незаповнений бланк для планування збору доказової бази, який можна роздрукувати та користуватися, або змінити відповідно до ваших потреб.

Крок 1: Складіть перелік злочинів, які ви швидше за все будете документувати.

Крок 2: Визначте, які ознаки злочину, ви маєте намір довести.

Крок 3: Складіть список зображень, які, на вашу думку, зможуть допомогти довести перераховані вами елементи злочину.

ПЛАН ЗБОРУ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ: Для Відеодоказів

МЕТА Збору Відеоматеріалів:

РЕЗЮМЕ СИТУАЦІЇ:

ДАТА РОЗРОБКИ ПЛАНУ:

ІМ'Я: Особа, що створила цей план/запит на відеоматеріали:

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

ІМ'Я: Відеооператор

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ:

ЙМОВІРНІ ЛОКАЦІЇ:

КОМЕНТАРІ / ЗАМІТКИ:

ДОДАТКОВІ примітки СТОСОВНО ЗЙОМКИ:

- ☐ Огляд
- ☐ Огляд під кутом 360
- ☐ Широкий план
- ☐ Середній план
- ☐ Крупний план
- ☐ Максимально крупний план

ПЕРЕЛІК ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ МОЖУТЬ
БУТИ ЗАДОКУМЕНТОВАНІ
(тобто вбивства, тортури, надмірне
використання сили):

РОЗ'ЯСНЕННЯ ЗА КАДРОМ: Наприклад, може включати час, дату, особливу локацію, ім'я відеооператора та контактну інформацію.

ВІДЕО

БЛАНК ФОРМИ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ЗБОРУ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ ПРОДОВЖЕННЯ

ПЕРЕЛІК ЕЛЕМЕНТІВ: Що ви намагаєтесь довести?	ЗАВЕРШЕНО: Перелік кадрів які вже зібрано та які доводять цей елемент складу злочину	ЗРОБИТИ: Перелік кадрів які мо- жуть довести цей елемент злочину. Будьте конкретними

ВІДЕО

ПІСЛЯ: ВІДЕОЗЙОМКА БЕЗПЕЧНИХ МІСЦЬ ПОДІЙ

Знімання відео про права людини може бути небезпечним. Воно може поставити під загрозу вас самих, людей і спільноти, яких ви знімаєте. Тверезо оцініть ризики перед тим, як натиснути кнопку «запис».

Дотримуйтеся вказівок, що подані внизу, наскільки це можливо, розуміючи, що жодна з цих інструкцій не є абсолютною, і методи слід змінювати відповідно до ваших потреб. За можливості звертайтеся по допомогу до місцевих експертів. Навіть якщо ви не можете повністю дотримуватися вказівок, ваші матеріали все одно можуть містити цінну інформацію, яка приведе правозахисні організації та активістів до розуміння ситуації, а це, у свою чергу, допоможе захистити наші основні людські права.

ВІДЕО

ВСТУП

У польових умовах ми нерідко зосереджуємося на зніманні того, як відбувається злочин – знімаємо, як поліція перевищує повноваження під час арешту, як бульдозери зрівнюють будинки із землею, або як витікає нафта із розбитого танкера. Хоча матеріали, що показують власне момент вчинення злочину, можуть бути дуже цінними, часто не менш важливим є документація сцен, що передували і сталися після злочину. Тут ми обговорюємо, яким чином слід знімати наслідки порушення прав людини.

Навіщо знімати після?

Відео, зняте після певних подій – коли кулі вже не летять, бомбардування припинилися, а бульдозери поїхали геть, – буває корисним із кількох причин. Воно може бути:

- Використане як ілюстрація загального плану або огляду місця злочину, надаючи суддям і присяжним змогу краще зрозуміти, що саме відбулося.
- Цінним, щоб показати, які ще види доказів були зібрані. Наприклад, відео можна використати для документування ексгумації масового поховання.
- Використаним, щоб переконатися, що докази не були підкинуті або сфальсифіковані.

Мета знімання наслідків

Дайте змогу іншим – слідчим, експертам, адвокатам та, можливо, суддям, – візуалізувати сцену такою, якою її вперше побачив оператор. Добре зняті кадри місця злочину проти прав людини повинні давати глядачам відчуття присутності.

Відеозйомка безпечних місць подій

Розглянемо кроки, які включає в себе «метод спіралі», для надійної зйомки сцени злочину. Часто кроки *не можуть* бути виконані за цим планом, оскільки простір занадто маленький, можна знімати лише з однієї точки замість того, щоб вільно пересуватися локацією, на дорозі стоїть стіна, або з інших причин. Незважаючи на потребу змінювати запропоновані кроки, пристосовуючи їх до ситуації та пересвідчуючись, що зйомка безпечна, слід дотримуватися трьох основних принципів:

- За можливості знімайте сюжетні та візуальні елементи, що підтверджують час, дату і місце знаходження сцени.
- За можливості знімайте з усіх кутів і боків сцени.
- За можливості зніміть загальний, середній та великий плани сцени.

ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ НАВИЧКИ

Ознайомившись із методом, потренуйтеся знімати постановочну сцену злочину. Потім віддайте матеріали комусь, хто не бачив місця подій. Попросіть цю людину намалювати план відзнятої вами сцени. Якщо план точний, у вас хороші операторські навички. Якщо ні – спробуйте ще!

КОРОТКО

КРОК 1

Переконайтеся, що місце знімання безпечне

КРОК 2

Створіть план зйомки

КРОК 3

Додайте ввідну інформацію

КРОК 4

Зніміть вигляд згори та горизонт

КРОК 5

Зніміть повільний огляд на 360 градусів із вихідної точки із 15-секундним інтервалом

КРОК 6

Зніміть 10-секундні загальні плани із чотирьох кутів або боків сцени злочину

КРОК 7

Зніміть 10-секундні середні плани із чотирьох кутів чи боків сцени злочину

КРОК 8

Зніміть 10-секундні великі плани ключових доказів по спіралі

КРОК 9

Заповніть звіт про зйомку

КРОК 10

Додайте до відео карти, фотографії, малюнки і т.п. за потреби

ВІДЕО

10 КРОКІВ: ДЕТАЛІ

Перед тим, як вирушити на місце, переконайтеся, що ваше обладнання працює, і потім дотримуйтеся цих вказівок.

КРОК 1

Переконайтеся, що місце безпечне для знімання

Ваша безпека і безпека спільноти перш за все. Стежте за можливими фізичними загрозами. Наприклад, не рухайте тіл, якщо не впевнені, що особа, яка має справу з тілом, відповідно захищена від зараження хворобою; не заходьте до зруйнованої будівлі, яка може завалитися, і т.п. Також зверніть увагу на те, чи сам факт знімання не поставить вашу безпеку чи безпеку спільноти під загрозу, якщо його помітять.

КРОК 2

Створіть план зйомок

Якщо ви працюєте із професійним слідчим, відеооператор та слідчий повинні разом обійти місце злочину і спланувати, як її знімати. У більшості ситуацій, що стосуються порушення прав людини, слідчий відсутній, тож оператор повинен планувати зйомку самостійно.

КРОК 3

Включіть попередню інформацію до свого відеозапису за допомогою текстової вставки або закадрового коментаря

Якщо це безпечно, почніть запис або із текстової «вставки» з інформацією, перерахованою нижче, або проговоріть інформацію у мікрофон камери.

- Ім'я оператора / Контактні дані
- Час
- Дата
- Точне місце, включаючи GPS-координати, якщо вони доступні.

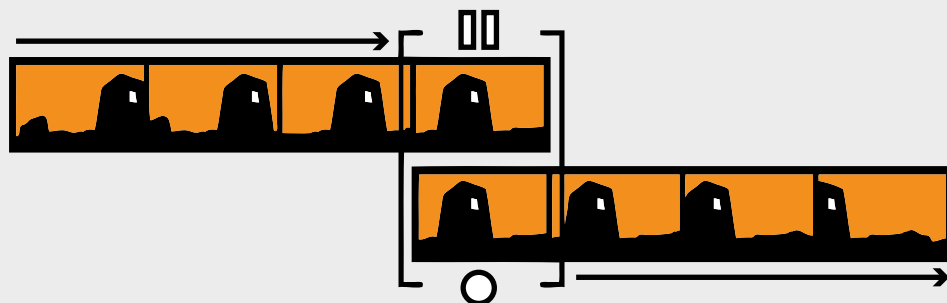
ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дивіться «Додавання
необхідної
інформації»:
vae.witness.org/uk/
[відео-як-доказ/](#)

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ: ОДИН ДУБЛЬ ЧИ ПАУЗИ?

Тепер ви готові почати запис. Знімаючи відеодоказ, найкраще робити це без пауз. Проте якщо сцена злочину велика, складна або небезпечна, її буде важко задокументувати одним дублем. За необхідності можна переривати зйомку, проте, якщо це можливо, починайте новий дубль, спрямувавши камеру на те ж місце, на якому ви перервали знімання. Іншими словами, накладайте кадри один на інший. Це зробить перехід між кадрами плавним і допоможе глядачеві зорієнтуватися.

ВІДЕО

КРОК 4

Зніміть вид згори і горизонт, щоб засвідчити дату і місце знімання

Якщо можливо, зробіть такі кадри:

- Вид згори сцени злочину.
- Кадр із небом, який в ідеалі повинен зафіксувати погоду і кут сонця або місяця щодо горизонту.
- Будь-які орієнтири, наприклад, гору, річку, дорожній знак, церкву і т.п.

Тривалість кадру – 10 секунд.

Вид згори

Горизонт із сонцем або місяцем

Орієнтир

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ: БУДЬТЕ ТВОРЧИМИ

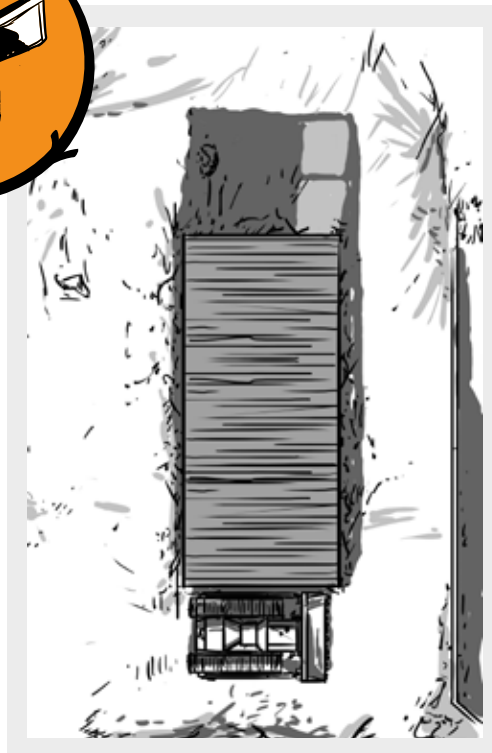
Маючи ручку і папір, ви можете намалювати стрілочку, написати слово «північ», покласти на землю, спрямувавши стрілку на північ, і зняти її. Можна також додати кадр із першою сторінкою газети або час і дату з екрана мобільного телефона. Ідея полягає в тому, що існує багато способів включити візуальні матеріали, що вказують на дату і місце. Будьте творчими.

КРОК 5

Зніміть повільний 360-градусний огляд із точки, де ви починаєте знімання, із 15-секундним інтервалом

- Виберіть початкову точку в одному з кутів або на якійсь стороні місця злочину. За можливості оберіть вихідну точку, що знаходиться строго на північ, південь, схід або захід, оскільки це хороша вправа, яка допоможе згодом у відтворенні сцен.
- Якщо безпечно записувати голос, скажіть на камеру, де знаходиться точка відліку (північний кут, південний бік, східний берег, західний бік, північний захід майданчика і т.п.).
- Продовжуючи знімати, повільно (кожен кадр триває 15 секунд або більше) поверніться навколо своєї осі, зробивши 360-градусний огляд сцени.

Північ

Кадр із 360 градусами

Південь

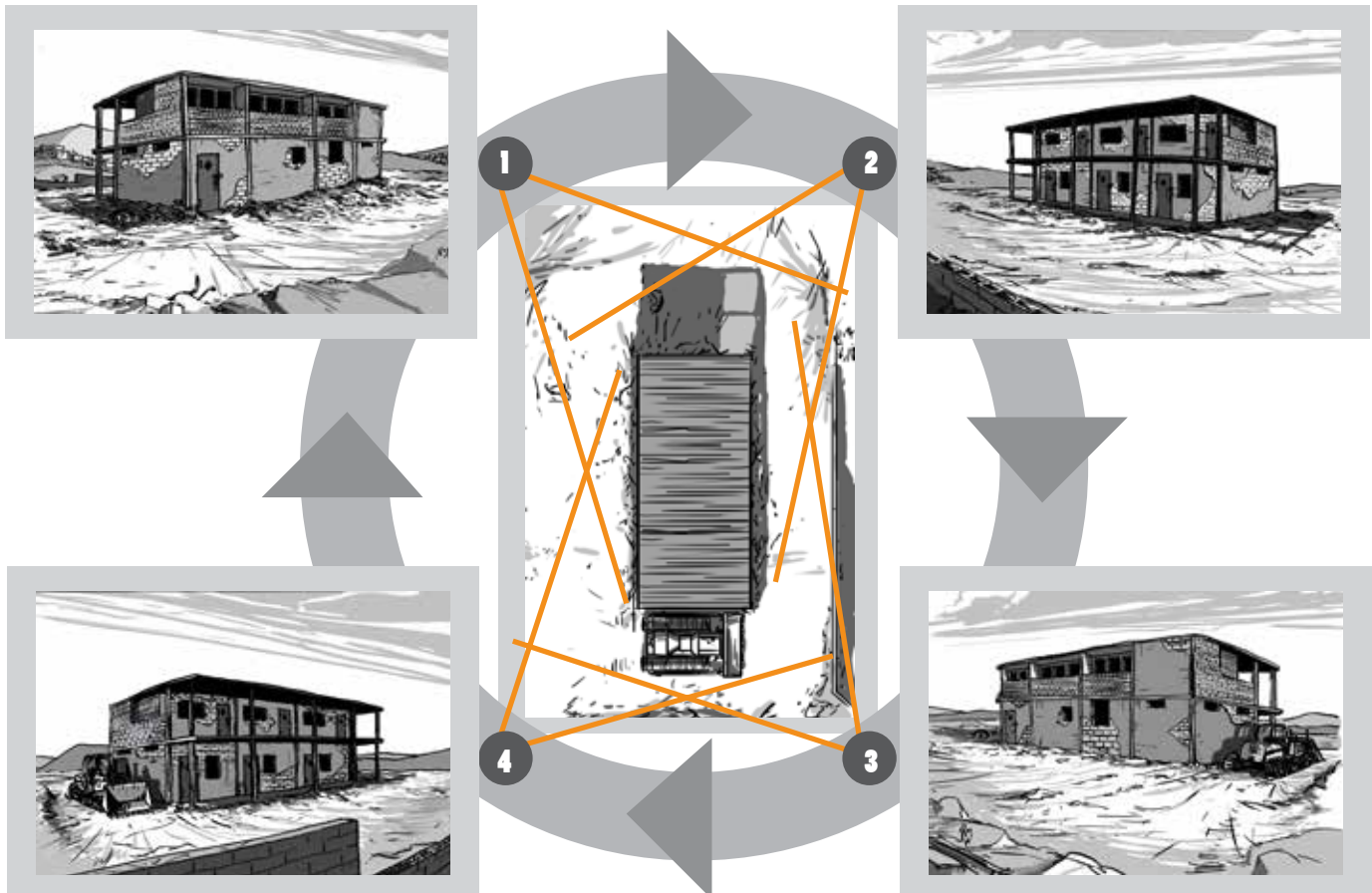
КРОК 6

Зніміть 10-секундні загальні плани із чотирьох кутів або боків місця злочину

Мета загальних планів – надати зрозумілий план місця злочину.

- У початковій точці зніміть перший 10-секундний загальний план. Потім, *продовжуючи запис*, повільно переміщуйтеся за годинниковою стрілкою, зупиняючись у кожному куті чи на кожній стороні сцени, роблячи загальні 10-секундні плани, поки не замкнете коло.
- Продовжуйте записувати відео, переходячи до КРОКУ 7.

Загальні плани

КРОК 7

Знімання 10-секундних середніх планів із чотирьох кутів чи сторін сцени злочину

Мета знімання середніх планів – встановлення місцезнаходження доказів на сцені злочину та зв'язку одного доказу з іншим.

- Із початкової позиції підійдіть ближче до центру сцени.
- Зніміть перший 10-секундний середній план. Потім, *продовжуючи запис*, повільно рухайтесь за годинниковою стрілкою, зупиняючись на кожному куті чи стороні сцени і знімаючи середній 10-секундний план, поки не замкнете коло.
- Продовжуйте записувати відео, переходячи до КРОКУ 8.

ВІДЕО

Середні плани

1

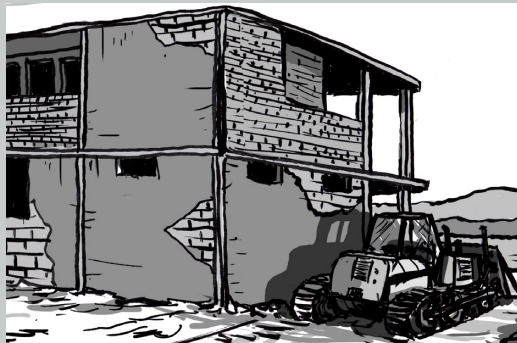
2

3

4

КРОК 8

Знімання 10-секундних великих планів ключових доказів по спіралі

Метою запису відеокадрів крупного плану є можливість побачити деталі у відзнятій сцені.

- Із початкової позиції, за годинниковою стрілкою та по спіралі, сфокусуйте камеру на першому доказі. Зніміть 10-секундний великий план.
- За можливості зробіть другий 10-секундний кадр із тим самим доказом і чимось, що вказувало б на масштаби. Наприклад, покладіть поряд із доказом мобільний телефон, щоб експерти могли визначити розмір доказу.
- Потім, продовжуючи рухатись по спіралі за годинниковою стрілкою, зробіть великі плани деталей, які, на вашу думку, можуть бути важливими, щоразу роблячи 10-секундні плани із предметом, що визначає масштаб, та без нього.

ВІДЕО

Великий план

КРОК 9

Заповніть звіт про зйомку

Звіт надасть слідчим та експертам змогу швидко визначити, чи стосується відеоматеріал їх розслідування, та допоможе ідентифікувати, перевірити і зберегти факт прийому відео. Заповнення цих звітів вимагає часу, якого у вас, радше за все, немає. Проте звіт про зйомку значно підвищує доказовий потенціал вашого матеріалу. Звіт повинен заповнити відеооператор, вказавши, чи переміщуваав він що-небудь на місці злочину.

Доповніть відео мапами, фотографіями, малюнками і т.д. за необхідності

Якщо можливо, доповніть відеоматеріал іншими документами. Наприклад, якщо ви використовуєте намальовану вручну або фотографічну мапу для пояснення місцезнаходження, додайте великий план мапи і попросіть відеооператора підписати її, вказавши дату, і зберегти разом із відео. Якщо до відео додається малюнок від руки, він мусить містити: вигляд згори, приблизну масштабну лінійку, вказівку на північ, дату і підпис автора, фотокопію та оригінал, що зберігаються як доказ. Також зважте на фотографії. Вони цінні, оскільки зазвичай мають більшу роздільну здатність, а отже, включають більше деталей. До того ж фотографії легко впорядкувати і переглянути.

ДОДАТКОВІ ВКАЗІВКИ

Відео повинні чесно і точно відтворювати місце події. Задля точності:

- Ніколи не відтворюйте сцену – показуйте її такою, якою ви її знайшли.
- Будьте обережними, щоб не знищити докази під час зйомок.
- Будьте якомога лаконічнішими. Тривалість відео залежить від складності сцени, але пам'ятайте, про що саме ви знімаєте фільм.
- Переконайтеся, що рух камери, включаючи орієнтацію, зум та нахили – повільні, плавні й обережні.
- Правильно встановіть експозицію.
- Встановіть максимальну глибину різкості.
- На відео не повинно бути спотворень.
- Відео повинне бути у чіткому фокусі.
- За можливості використовуйте штатив.

Часто активісти, які знаходяться на майданчику і не мали досвіду знімання, не можуть дотримуватися цих додаткових вказівок. У цьому немає нічого поганого. Брак технічних навичок не повинен зупиняти вас від знімання, якщо це безпечно і якщо, на вашу думку, ці кадри допоможуть вашій правозахисній діяльності. Просто зробіть якнайкраще у межах безпеки та власного розуміння ситуації.

ТЕПЕР ПОРУШУЙТЕ ПРАВИЛА

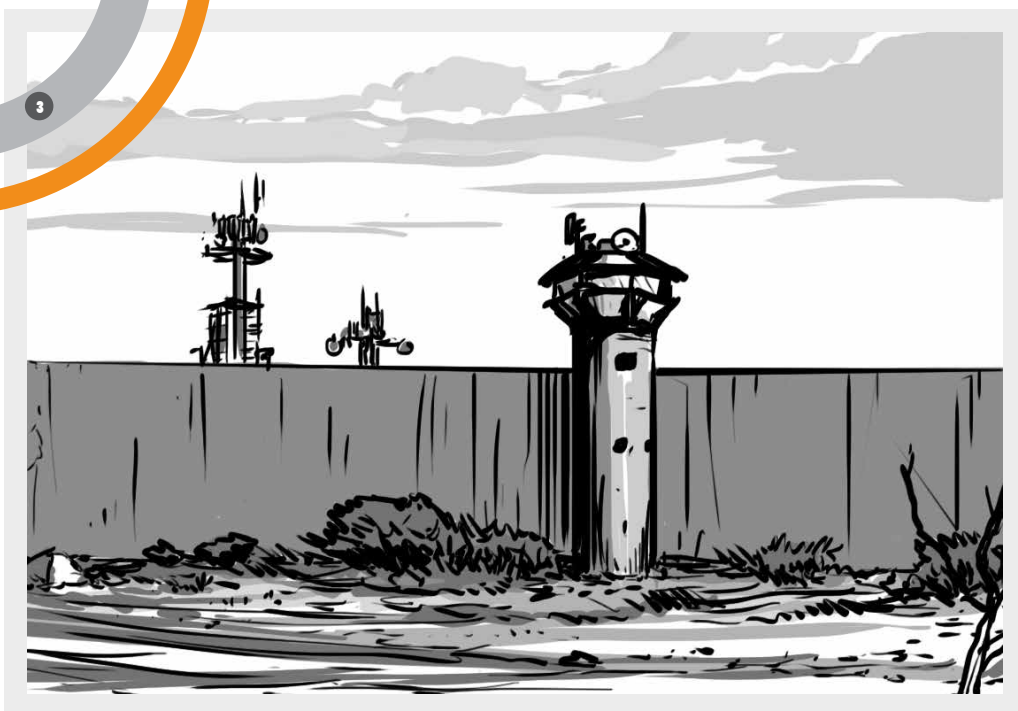
Відеооператори часто опиняються у ситуації, коли методи, викладені вище, неможливо застосувати. Пам'ятаючи, що ваша мета – упевнитися в тому, що після перегляду відео люди, які не були разом із вами на місці злочину, зможуть відтворити план місця подій, подумайте, як би ви адаптували методи знімання, якби:

- Ви знаходились на стіні у Газі, де можна знімати тільки на 180, а не на 360 градусів навколо.
- На даху, спостерігаючи протести на вулицях у Бразилії. Сходити з місця небезпечно, тож знімати можна тільки з однієї точки.
- У тимчасовій в'язниці, покинутій сирійським урядом, у якій режим тримав і, можливо, катував в'язнів.

ВІДЕО

Коли 360° це неможливо...

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ЗЙОМКИ ЗАДОВГО ПІСЛЯ ЗЛОЧИНУ:

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ ТРИБУНАЛ ЩОДО КОЛИШНЬОЇ ЮГОСЛАВІЇ (МКТЮ) ПРОТИ ДОКМАНОВІЧА

Передісторія

У листопаді 1991 року сербські солдати перемістили понад 200 людей з лікарні в місті Вуковар, Хорватія, до тюремного табору на фермі Овчара. Там солдати били полонених кілька годин, а потім розстрілювали їх. Славко Докмановіч був тоді Головою Вуковарської мерії. Міжнародний Кримінальний Трибунал щодо Колишньої Югославії звинуватив його у: I) особистій участі в побиттях та вбивствах; та II) пособництво та співучасть в побиттях та умисному вбивстві цих понад 200 людей.

Ovčara Farm

Slavko Dokmanović

Докмановіч не визнавав себе винним, стверджуючи, що він не перебував поблизу ферми під час розправи. Для того, щоб це довести, його адвокати надали відеозапис того, як Докмановіч та його колеги подорожують автомобілем по сільським дорогам з відміткою часу та дати, яка співпадала з часом та датою вбивств. Він стверджував, що цей відеозапис доводив, що він не був на фермі під час вчинення вбивств. Іншими словами, Докмановіч надав суду відеозапис-алібі.

Спростування Відеозапису-Алібі

Обвинувачення не вірило йому – як не вірило і відеозапису – тому воно направило слідчого по місцях злочину на ім'я Владімір Джуро поїхати у Вуковар. Джуро взяв камеру, сів у машину та поїхав по маршруту, який, як стверджував Докмановіч, той проїхав удень 21 листопада 1991 року. Фрагмент відеозапису слідчого можна подивитися за посиланням:

Кадр з відеозапису, зробленого слідчим Владіміром Джуро.

ВІДЕО

SHOWN IN THE VIDEO

In case you are unable to watch this 1-minute clip, it is a good example of how a professional crime-scene videographer films. While the vehicle is stopped, he begins filming a very slow 180-degree pan. He then holds the camera steady while filming a wide shot driving along the route.

bit.ly/VaE_Dokmanovic.

Коли Джуро повернувся з поїздки, він та його команда продивилися відеозаписи разом та порівняли відеозапис-алібі Докмановіча з відеозаписом Джуро. Вони не сходилися. Коли порівняли зйомки, слідчі виявили, що відеозапис Докмановіча показувало не його шлях з точки А в точку Б, як він заявляв, а швидше воно показувало його шлях з точки А в точку А. Відповідно слідчий вирахував, що Докмановіч зробив розворот. Як вони встановили це? Ключ був у деревах. В самому кінці відеозапису-алібі Докмановіча все, що можна побачити на записі – це автобуси, частина даху будинку та верхівка дерева. Слідчий тоді викликав професора Пауля Таббуша, експерта дендрології, чи іншими словами науковця по деревам.

Що цікаво, дерева як відбитки пальців – жодні два дерева не мають однакового малюнку гілок. Використовуючи малюнок гілок, Таббаш зміг встановити, що горіхове дерево в кінці відеозапису слідчого не співпадав з деревом наприкінці відеозапису Докмановіча. В не-юридичній мові це називається моментом «димлячий пістолет».

Результат

Кадр з кінця відеозапису-алібі
Докмановіча

Хоча все це не доводило, що Докмановіч був на фермі в той час, коли сталися вбивства, це підірвало віру в слова Докмановіча та його алібі. Коли обвинувачення довело, що Докмановіч збрехав про його алібі, суддям було важко, якщо взагалі можливо, вірити іншим його свідченням, які він робив під присягою.

Докмановіч закінчив життя самогубством за дев'ять днів до винесення вердикту. Хоча вердикт не був винесений, члени сімей людей, які були вбиті того дня на фермі, взнали частинку правди завдяки слідчому, науковцю по деревам та відеографу місця злочину, який поїхав та зняв дорогу та дерева в сонячний день задовго після того, як сталася різанина.

ЩО ТРЕБА ЗАПАМ'ЯТАТИ

Ми можемо вивчити кілька уроків з цієї історії.

По-перше, ніколи не компрометуйте вашу достовірність, тому що якщо вона втрачена, дуже важко (якщо взагалі можливо) повернутися назад.

По-друге, один лише відеозапис не доводив, що Докмановіч сфальсифікував свою плівку-алібі. Відеозапис, поєднаний з технічним аналізом, зробленим експертом, довели обман.

По-третє, необхідне підтвердження того, що відеозапис дійсно показує те, що одна сторона запевняє що воно показує.

По-четверте, хоча відеозапис процесу злочину справді має цінність, зйомки після вчинення злочину можуть бути також дуже важливими.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА:

- Довідник Місце Злочину та Фотограф Доказів, Стівен Стаггс, який можна замовити за посиланням staggsublishing.com/CSEPG.html
- Розділ 20: ПРОЕКТ Рекомендації та Правила для Місця Злочину/Критична Відеозйомка Подій, Наукова Робоча Група Зображувальної Технології (НРГЗТ), доступна за посиланням crime-scene-investigator.net/swgit-section20.pdf

ВІДЕО

ДОДАВАННЯ НЕОБХІДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДО ВІДЕО

Знімання відео про права людини може бути небезпечним. Воно може поставити під загрозу вас самих, людей і спільноти, яких ви знімаєте. Тверезо оцініть ризики перед тим, як натиснути кнопку «запис».

Дотримуйтеся вказівок, що подані внизу, наскільки це можливо, розуміючи, що жодна з цих інструкцій не є абсолютною, і методи слід змінювати відповідно до ваших потреб. За можливості звертайтеся по допомогу до місцевих експертів. Навіть якщо ви не можете повністю дотримуватися вказівок, ваші матеріали все одно можуть містити цінну інформацію, яка приведе правозахисні організації та активістів до розуміння ситуації, а це, у свою чергу, допоможе захистити наші основні людські права.

ВІДЕО

ВСТУП

Щоб відео могло бути доказом, слідчим, експертам та юристам необхідно підтвердити:

- Коли: час і дата зйомок
- Де: місце знімання
- Що: що саме зображено у відео (якщо вказувати це безпечно);
- Хто: особа оператора.

Додавання цієї інформації до відео полегшить перевірку його вмісту глядачами, які не були на місці злочину. Спрощення перевірки означає, що є більше шансів на те, що відео буде корисним у процесі забезпечення справедливості. Адаптуючи вказані нижче кроки і сценарій до своєї ситуації й обмежень безпеки, ви збільшите доказову цінність відео, заради знімання якого витратили час і ризикували собою.

КЛЮЧ ДО РІШЕННЯ: БЕЗПЕКА

Знімання відео про права людини може бути небезпечним. Ваша безпека і безпека осіб та спільнот, яких ви захищаєте своєю роботою, завжди важливіша за зйомку кадрів. Перед зніманням переконайтеся:

- Чи є знімання відео доречним засобом документування?
- Якщо так, запитайте себе, чи безпечно відкривати вашу ідентичність та ідентичність інших учасників знімального процесу, або ж варто знімати анонімно і приховати особистості тих, кого ви знімаєте?

Якщо ви вирішили, що знімати і відкривати ідентичності безпечно, ось кілька ідей стосовно того, як додати інформацію до вашого відео за допомогою закадрового тексту або напису в кадрі.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Якщо з міркувань безпеки вам потрібно знімати анонімно, дивіться «Методи анонімного знімання»

КОРОТКО

ЧОТИРИ КРОКИ

Якщо ви вирішили, що включати необхідну інформацію безпечно, додайте таку інформацію за допомогою мікрофона камери або аркуша паперу:

КРОК 1

ХТО, КОЛИ І ДЕ: Вступна інформація

Почніть із запису свого імені, контактної інформації, дати, часу, місця та імен і контактів інших осіб, що можуть мати інформацію про подію.

КРОК 2

ЯК: Зорієнтуйте глядачів, описавши спосіб знімання

Під час зйомки вкажіть, яким чином знімаєте сцену – із півночі на південь, згори і т.п.

КРОК 3

(НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

ЩО: Опишіть, які саме факти документує ваше відео

Якщо доречно у вашій ситуації, додайте стислий фактичний опис вмісту, який побачить глядач.

КРОК 4

Завершення знімання

Завершіть, вказавши час закінчення зйомки

- Адаптуйте до своєї ситуації
- Надавайте тільки факти
- Виключте непідтверджені думки
- Якщо потрібно знімати анонімно, дивіться «Техніки анонімного знімання»

ВІДЕО

ЧОТИРИ КРОКИ: ДЕТАЛЬНИЙ ПЛАН

Якщо безпечно записувати ваш голос і давати контактну інформацію, адаптуйте поданий нижче план до вашої ситуації.

КРОК 1

ХТО, КОЛИ І ДЕ: Додавання ввідної інформації

Почати з:

ХТО?

Мене звуть _____ [повне ім'я]. Я також відомий як _____ [будь-які прізвиська].
Зі мною можна зв'язатися через _____ [організація, до якої ви належите, і повна контактна інформація].

КОЛИ & ДЕ?

Цей відеоматеріал знятий

_____ [день], _____ [місяць] _____ [рік]

о _____ [час]

у _____ [точне місце]

у _____ [місто] _____ [штат/область] _____ [країна].

ВІДЕО

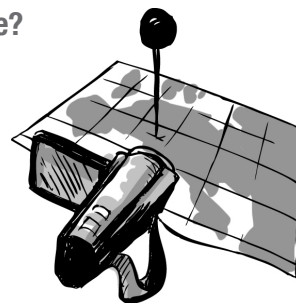
Хто?

Коли?

Де?

ХТО ЩЕ?

Інші особи, які були присутні на місці разом зі мною і можуть мати необхідну інформацію про подію:

_____ [повне ім'я] _____ [повні контактні дані]

_____ [повне ім'я] _____ [повні контактні дані]

Та інші ...

КРОК 2

ЯК: Зорієнтуйте глядачів, вказавши, **ЯК** саме зніматимете

У процесі зйомок додайте:

Я зніматиму _____ [опишіть метод знімання перед або під час запису]

Приклади:

«Я починаю знімати ...

... на південно-східному розі парку, а потім рухатимусь за годинниковою стрілкою».

... на західному березі річки, рухаючись на південь по узбережжю».

... біля головного входу в лікарню, що знаходиться на південному боці будинку на Мейн Стріт».

ВІДЕО

КЛЮЧ ДО РІШЕННЯ

Потім слід вирішити, чи описуватимете ви події під час знімання, чи ні. Правильної відповіді немає. Ось два сценарії – із багатьох можливих:

СЦЕНАРІЙ 1: Ви працюєте із командою юристів як спостерігач, який документує акцію протесту. Після її завершення ви приносите свій матеріал разом із письмовим звітом, у якому вказано, що ви бачили, юристам для зберігання і ознайомлення. У цій ситуації найкраще говорити якомога менше, вказавши тільки, хто, коли, де і як проводить зйомку.

СЦЕНАРІЙ 2: Ви знімаєте у ситуації масових звірств. Немає працюючої правової системи. Немає безпечного місця, куди можна принести ваше відео. Є тисячі людей, які щодня знімають тисячі відео про порушення прав людини. У цій ситуації загалом найкраще додати фактичну інформацію про те, що бачить глядач, аби дослідники й експерти, які знаходяться далеко від місця подій і переглядають багато годин відео, могли швидше визначити відеозапис, який допоможе у процесі відновлення правосуддя.

ВИСНОВОК: Вибір між тим, вказувати хто, коли, де і як знімав відео, і наданням додаткових описів змісту під час знімання, залежить від ситуації.

ЩО: Опишіть, що фактично документує відео

Якщо ви вирішили описати зміст відео, додайте на його початок таку інформацію:

Знімаючи **ОЧІКУВАНИЙ** інцидент, додайте наступне.

Цей відеозапис документує _____ [опишіть матеріал, який побачить глядач].

Приклади:

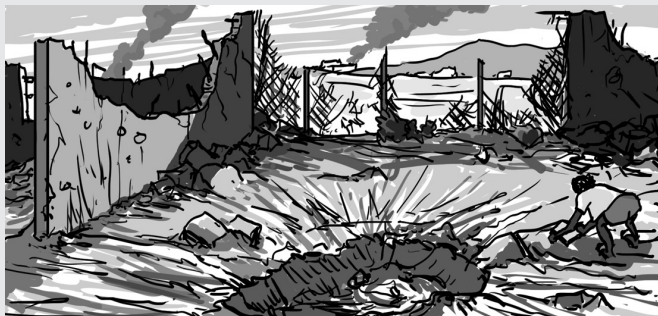
«Цей відеозапис показує ...
... всі школи у Хомсі, Сирія, в очікуванні авіаударів»
... вулиці, де завтра відбудуться протести».
... громаду Ларго до Танке перед початком примусових виселень».
... узбережжя Алабами до того, як його досяг витік нафти».

ВІДЕО

Школа До

Школа Після

Знімаючи **ПІД ЧАС** та/або **ПІСЛЯ** інциденту, додайте наступне.

Цей відеозапис документує ймовірно _____ [опишіть можливе правопорушення на відео].

Приклади

«Даний відеозапис документує ймовірно ...
... перевищення сили поліцейськими»
... спалення села мілітаризованими формуваннями»
... затримання на військових блокпостах».
... антисанітарні умови у таборі для біженців».

КРОК 3

(НЕОБОВ'ЯЗКОВО)

Якщо, зваживши всі за і проти знімання ІНТЕРВ'Ю з метою отримання свідчень, ви вирішили, що інтерв'ю – найкращий спосіб збору свідчень, ось шаблон сценарію.

Я проведу інтерв'ю із _____ [повне ім'я] про _____
[фактологічний опис події, яку ви обговорюватимете зі свідком].
Я розмовляю із _____ [повне ім'я, якщо дозволяє безпека] оскільки він/вона _____
[опишіть роль свідка, запитавши, чи був він/вона поранений під час події? Чи знає він/вона когось, хто був поранений або вбитий? Чи є у нього/неї медичні знання? Військова експертиза? Чи було пошкоджене його/її майно?]

Приклади:

«Співрозмовник отримав поранення, коли його витягали з автомобіля військові на блокпосту».

«Дитина, вбита під час нападу, була сином співрозмовника».

«Моя співрозмовниця – лікар, що спеціалізується на документуванні сексуальних злочинів. Вона обстежила десять жертв».

«Співрозмовник служив в армії США і двічі відправлявся на Близький Схід».

«Один із знесених будинків належав моєму співрозмовнику».

**ДОДАТКОВА
ІНФОРМАЦІЯ**

Дивіться
«Інтерв'ювання з
метою збору свідчень»

КРОК 4

Завершення знімання

Завершіть так:

Я закінчив зйомку о _____ [час].

«КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ: ВКЛЮЧАЙТЕ ТІЛЬКИ ФАКТИ. УНИКАЙТЕ НЕПІДВЕРЖЕНИХ ДУМОК.»

Якщо ви вирішите включити ключову фактичну інформацію, що допоможе глядачеві зрозуміти запис (див. вище), приблизні дані й обгрунтовані здогадки доречні і можуть бути корисними, але не слід вдаватися до висновків, непідтверджених опіній, перебільшень та дезінформації.

Важко залишити осторонь емоції під час знімання інцидентів щодо прав людини, оскільки ситуації, які ви документуєте, крають серце. Але намагайтеся зробити це, оскільки непідтверджені здогадки можуть зробити відео «упередженим». А якщо воно упереджене, суд не прийме його як доказ.

27 грудня 2008 року стався вибух поблизу початкової школи на сході Кабула, Афганістан. Приклади, подані нижче, були адаптовані із новинної статті з ілюстративною метою.

МОЖНА

- Цей запис документує гадану атаку поблизу блокпосту та початкової школи, яка знаходиться на сході Кабула. За свідченнями очевидців, старійшини племен проводили зустріч на цьому посту.
- Гадана бомба вибухнула близько 3 години дня 27 грудня 2008 року. Свідки розповіли, що діти збиралися у класах для отримання річних атестатів, коли стався вибух.
- За словами свідків, вибух спричинив терорист-смертник.
- Я не знаю про точну кількість, але гадаю, що було вбито 10-15 дітей. Юні жертви на вигляд мають 8-10 років, що логічно, оскільки вибух стався поблизу початкової школи. Також було поранено близько 50 людей.
- Я не зніматиму великі плани підручників і взуття на місці вибуху.

НЕ МОЖНА

- Цей запис був зроблений в одній із наших шкіл. Як бачите, її було жорстоко розбомблено під час терористичного акту нашими ворогами, які прагнуть убити невинних дітей.
- Вороги напали у той момент, коли діти отримували річні атестати.
- Ворог скоїв цей жахливий напад за допомогою бомби, яку підірвав терорист-смертник, щоб уразити дітей безпосередньо.
- Так багато дітей загинуло. Так багато було поранено у нелюдському акті. Це один із найкривавіших ударів за останні місяці.
- Як ви бачите з відео, дитячі підручники і взуття вкривають землю, залиті кров'ю через це звірство і кричущу зневагу до людського життя.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про «упередженість», дивіться «Все про докази». Відео вважається упередженим, якщо воно виглядає одностороннім і не буде розглянене судом.

ОСЬ ЗРАЗОК

Мене звуть Морган Уеллс. Я працюю на організацію ДОКАЗ, і зі мною можна зв'язатися за адресою morgan@xxxxxx.com або телефоном +1 111.222.3333. Цей відеоматеріал знятий 25 січня 2015 року, починаючи із 10:08 ранку, на 800 Уолл Стріт, Нью Йорк, NY, США.

Інші особи, які були присутні на місці зі мною і можуть надати інформацію про затримання на розі Уолл Стріт та Перл Стріт у Нью Йорку:

- Джон Сміт, 800 Уолл Стріт, 5th Floor, New York, NY, США, john@xxxxxx.com, +1 111.222.3333; та
- Джейн Вільямс, 800 Wall Street, 5th Floor, New York, NY, США, jane@xxxxxx.com, +1 111.222.3333

Зйомка проводилася із 6-го поверху, з вікна на південно-східному куті будинку. Я знімаю з вікна, дивлячись на сцену злочину на розі вулиць Уолл Стріт та Перл Стріт. Це єдина вигідна позиція, з якої я міг знімати.

ДОДАТКОВО: Дане відео документує можливе перевищення сили департаментом поліції Нью Йорка проти афроамериканського чоловіка 20-25 років. Жодних протестів у той момент не відбувалося, і я не знаю, що спричинило інцидент.

Я закінчив знімати о 10:30 ранку.

ВІДЕО

ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ НАВИЧКИ

Ознайомившись із цими інструкціями, створіть бутафорську «сцену злочину». Потім запишіть на мікрофон камери, як ви документуєте сцену. Переверніть сторінку, щоб дізнатися, на що звертати увагу, переглядаючи матеріал.

ТЕКСТ У КАДРІ

Якщо ви не бажаєте записувати свій голос із міркувань безпеки, створіть «напис», який можна заповнити і тримати перед камерою при початку знімання. Ось зразок, який можна роздрукувати і заповнити або змінити.

Подія	Дата/час
Точне місце (із координатами GPS, якщо можливо)	
Пишіть і записуйте на відео тільки ту інформацію, яку безпечно поширювати	
Ім'я оператор і контактна інформація	
Ім'я дослідника і контактна інформація	
Коментарі, включаючи імена і контакти інших, хто може мати інформацію про подію	

Якщо під рукою немає паперу, зніміть щось із надійною інформацією про дату, наприклад:

- Першу сторінку газети
- Екран вашого мобільного телефона
- Годинник

Потім – візуальні елементи, що можуть підтвердити ваше місцезнаходження, наприклад:

- Дорожній знак
- Орієнтир
- Лінія горизонту, якщо на ній є впізнавані об'єкти (гори і т.п.)

ВІДЕО

ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ НАВИЧКИ

Закінчивши вправу на попередній сторінці, перегляньте відзнятий матеріал, звертаючи особливу увагу на те, чи включали ви тільки об'єктивну інформацію, чи й непідтверджені думки. Якщо відео містить тільки фактичну інформацію, ви маєте добрі навички. Якщо ж ви включали непідтверджені думки, спробуйте ще!

ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ДОКАЗИ ПРИЧЕТНОСТІ ДО ЗЛОЧИНУ

Зйомки відео з метою захисту прав людини можуть бути небезпечними. Вони можуть піддавати ризику як вас, людей, які знімають, так і спільноти, в яких ви проводите зйомку. Добре оцініть ці ризики до того, як ви натиснете кнопку «Запис».

Намагайтеся якомога краще дотримуватись рекомендацій викладених нижче, але розумійте, що вони не є абсолютними, і вам слід модифікувати практики до ваших специфічних потреб. Коли можливо, залучайтеся підтримкою місцевих спеціалістів. Навіть якщо ви не в змозі дотриматись усіх рекомендацій, ваше відео все ж таки може надати корисну інформацію і відповіді на питання, які шукають неурядові організації та адвокати, і таким чином може сприяти захисту наших прав.

ВІДЕО

ВСТУП

Відео може бути потужним інструментом для документування порушень прав людини в момент їх порушення— зображення того, як цивільні особи зазнають тортур, незаконне знесення будинків, насильственне примушування до праці або як хімічні речовини незаконно скидаються в чисті водоймища. Проте, якщо ви займаєтеся збором інформації для забезпечення правосуддя і притягнення до відповідальності за скоєний злочин у довгостроковій перспективі, ви можете задокументувати набагато більше, ніж просто сам злочин.

Відео, на якому зазнято фактичне порушення є важливим для успішного притягнення злочинця до відповідальності. Воно продемонструє:

- **Які** порушення прав людини мали місце (вбивства, тортури, зґвалтування, торгівлі людьми, надмірне використання сили, пошкодження майна, чи був злочин масовим, чи він мав місце під час озброєних протистоянь).

Але юристи також повинні довести:

- **Хто** вчинив злочин; і
- **Як** саме обвинувачений вчинив злочин (наприклад, чи діяв він власноруч, чи було злочин спланованим, чи був він вчинений на замовлення).

Якщо ви живете в місці, де щодня відбуваються масові звірства або порушення прав людини, цей розділ посібника є, можливо, найбільш вартий вашої уваги. Кадри, на яких зафіксовано вчинення злочину, є, без сумніву, цінними, але ваші зусилля, спрямовані на фільмування доказів причетності або того, що особа була в курсі злочину можуть виявляться більше важливими для забезпечення правосуддя та притягненні до відповідальності за скоєний злочин у довгостроковій перспективі.

СЛОВО ЕСКПЕРТА

«Довівши, що злочин мав місце, зазвичай ви виконали лише 10% роботи складної кримінальної справи. Довівши, що командир, який не був присутній на місці скоєння злочину, повинен понести кримінальну відповідальність за свою роль у вчиненні злочину, ви впорайтесь з іншими 90%. Дуже важливо отримати не тільки первинні докази вчинення злочину, а й докази, що продемонструють, яким чином і ким він був вчинений.»

- Доктор Вільям Вілей, Директор Комісії з Міжнародного правосуддя і Відповідальності

МЕТА

Мета даного розділу - надати вам інформацію, про те чому важливо зафіксувати на камеру, «хто» і «як» вчинив злочин, на додаток до зйомки самого злочину. Довгострокова мета полягає в тому, щоб зібранні вами матеріали допомогли слідчим легше встановити зв'язок між злочинцем (особливо, якщо винний фізично не був присутнім на місці подій) та самим злочином, так щоб в кінці кінців він постав перед судом.

Ми розбили цей розділ на три частини:

ЧАСТИНА I ЗАКОН: ЯКИМ ЧИНОМ ЛЮДИНА МОЖЕ ПРИЙМАТИ УЧАСТЬ У СКОЄННІ ЗЛОЧИНУ?

ЧАСТИНА II ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ТА ІНШИХ НАЧАЛЬНИКІВ

ЧАСТИНА III ЯК ВІДЕО МОЖЕ ДОПОМОГТИ ДОВЕСТИ ПРИЧЕТНІСТЬ?

Якщо ви вже знайомі з законодавчою базою або хочете перейти одразу до відеоматеріалів, за допомогою яких можна довести причетність, пропустіть Частину III, у якій мова піде про способи отримання кадрів, що свідчать про причетність або про те, що та чи інша особа була в курсі злочину.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

Цей розділ не повинен бути конкретним керівництвом, що роз'яснює закон. Замість цього, він спрощує складні до сприйняття нормативно-правові норми, щоб допомогти вам визначити, куди треба наводити камеру. Метою є не перетворення очевидців порушень прав людини на слідчих або юристів, а скоріше допомогти документалісту на передовій відзняти кадри, які є більш корисним для професійних слідчих та юристів, щоб довести відповідальність за скоєння злочину. Якщо ви зацікавлені в отриманні додаткової інформації щодо законодавчої бази, перегляньте список додаткових джерел у кінці цього розділу.

ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ

Первинні докази - це релевантна та достовірна інформація про те, що сталося. Іншими словами, «Який злочин було скоєно?»

Докази причетності - це релевантна та достовірна інформація, яка дозволяє довести, хто відповідальний за скоєння злочину. Іншими словами, вона дозволяє довести «Хто» і «Як» вчинив злочин (наприклад вчинення злочину власноруч, змова, пособництво і підбурювання, відповідальність командуючого).

Вид відповідальності або форма участі є специфічним юридичним терміном, що описує «Як» хтось вчинив злочин.

Доказ поінформованості - це релевантна та достовірна інформація, яка показує, що військове командування або цивільний лідер отримав інформацію, тобто вони знали або повинні були знати, що люди під їх командуванням коїли злочини.

Під **дистанційним керуванням**, як правило, розуміється ситуація, коли високопосадовий військовий, воєнний або цивільний командир, який не є безпосередньо присутнім, а замість цього керує людьми з безпечної відстані від місця подій

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Читайте більше про релевантність та відповідальність у «Усе про докази» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ПРИМІТКА ПРО СИСТЕМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОСУДДЯ

В ситуаціях конфлікту може виявитися, що є тисячі винних у вчиненні безлічі злочинів. На жаль, система міжнародного кримінального правосуддя не має людських або фінансових ресурсів для переслідування кожного окремого злочинця для кожного злочину у таких ситуаціях.

Відштовхуючись від практичних обмежень, принципово важливою метою системи міжнародного кримінального правосуддя є не покарання кожного окремого злочинця, а спроба покарати винних найвищого рівня. Такими винними швидше за все будуть не ті, хто тиснув на гачок на передовій, або проводив тортури власноруч. Вони будуть високопосадовцями, які, під захистом штабного командування, або приватних будинків, далеко від кровопролиття, планували і замовляли злочини, а також командували військами, руками яких були скоєнні злочини. Існує надія, що притягнення високопосадовців до відповідальності за масштабні, системні злочини, військові злочини і геноциди зможе:

- Покласти край безкарності високопосадовців;
- Сприяти профілактиці таких злочинів у майбутньому;
- Стати символом шляху до нового суспільства, де верховенство права поважає та забезпечує права людини.

Для того, щоб посадити таких високопосадовців за ґрати і втілити такі грандіозні мрії, докази причетності та поінформованості, є вкрай необхідними.

Важливо також відзначити, що на додаток до міжнародного трибуналу, ми покладаємося на національні суди, а також комісії з встановлення істини та примирення у справі, що стосується притягнення винних до відповідальності – в тому числі тих, хто скоїв злочини своїми руками. Тобто, ми повинні визнати, що навіть коли міжнародні суди співпрацюють поруч з національними судами та комісіями з встановлення істини та примирення для притягнення винних до відповідальності, на жаль, багато хто з них так і залишиться непокараним.

ЧАСТИНА I

ЗАКОН: ЯКИМ ЧИНОМ ЛЮДИНА МОЖЕ ПРИЙМАТИ УЧАСТЬ У СКОЄННІ ЗЛОЧИНУ?

Якщо ви читаєте про те, як довести відповідальність за скоєння злочину, ймовірно будете зустрічати словосполучення «види відповідальності» або «форма участі». Ці фрази лише є лише юридичними термінами, під якими слід розуміти такі питання: «Яким чином злочинець брав участь у вчиненні злочину?» або, «Якою була їх роль у злочині?». Нижче наводиться коротка інформація про те, «Як?» обвинувачений міг скоїти злочин.

ВІДЕО

ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ СТОСОВНО «ЯК»	НЕЮРИДИЧНІ ВИЗНАЧЕННЯ	ПРИКЛАДИ
Особисте скоєння злочину	Людина скоює злочин своїми руками.	Злочинець, який тисне на курок пістолета, масово розстрілює мирне населення.
Співучасть, Змова або Спільне злочинне підприємство	Дві або більше людини вчиняють злочин, шляхом планування, організації або керування, навіть якщо вони не беруть безпосередньої участі у скоєнні злочину.	Група військових офіцерів, які беруть участь у фізичних катуваннях ув'язненого. АБО П'ятеро людей сидять за столом, домовляючись пограбувати банк і плануючи як зробити це.
Пособництво і Підбурювання	Особиста допомога людині, яка скоює злочин своїми руками, таким чином значно сприяючи вчиненню злочину.	Особа, яка забезпечує злочинців автомобілем, щоб вони дісталися місця злочину, зброєю для вчинення злочину або коштами для фінансування, планування та скоєння злочину.
Підбурювання або Заохочення	Спонування, заклики, заохочення або примушення когось до скоєння злочину.	Лідер, який виступає на мітингу, заохочуючи слухачів взяти до рук зброю і вбивати своїх сусідів.
Замовлення злочину	Коли людина або група людей, які уособлюють у собі владу, доручають іншій особі вчинити злочин.	Письмова інструкція лідера військовослужбовцям, в якій він дає військовим розпорядження катувати і стратити будь-якого ймовірного ворога.
Відповідальність за злочин, вчинений підлеглим	Коли людина або група людей, які уособлюють у собі владу, знали або повинні були знати, що особи, на яких вони мали вплив, скоюють злочини і вони не зупинили їх.	Воєнний командир, який знає, що підконтрольні йому військовослужбовці катують і вбивають мирних жителів, але не робить нічого, щоб зупинити їх.

ПРО ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ

РІЗНІ СЛОВА. ОДНЕ ЗНАЧЕННЯ.

Крадіжка зі зломом, грабіж, крадіжки, вторгнення, пограбування, все це зазвичай означає те ж саме в залежності від законодавства, що діє на території, де ви проживаєте. Однак, практично, під всіма цими словами мається на увазі, наприклад, що хтось увірвалася до вашого будинку і взяв (або намагався взяти) ваші речі. Одна дія. Різні слова.

Так само, як різні суди мають різні терміни для одних і тих же злочинів, різні суди мають різні слова для опису способів, якими людина може приймати участь у скоєнні злочину. Вище наведено перелік неюридичних термінів, які описують, «Як» людина може вчинити злочин. Якщо ви вирішили стати експертом в цій галузі, вам буде цікаво дізнатися технічні юридичні терміни, якими користуються в судах, а також безліч нюансів, які пов'язані з цими словами. До поки вищеперерахованих термінів буде достатньо для вас.

ВІДЕО

Виконавець

Підбурювач

ЯК?

Замовник

Співвиконавець

Конспіратор, пособник

Командир або інший начальник

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ЯК ЗЛОЧИНЕЦЬ МОЖЕ ВЧИНИТИ ЗЛОЧИН

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ ТРИБУНАЛ РУАНДИ ПРОТИ РУДЖІ, НАХІМАНА ТА БАРАЙЯГВІЗА

Засновник RTLM,
Фердинанд Нахімана

ВІДЕО

Основне

Трибунал: Міжнародний Кримінальний Трибунал по Руанді (МКТР)

Який злочин: Геноцид

Хто: Жорж Руджу, ведучий на радіо Radio Télévision Libre des Milles Collines (RTLM), Фердинанд Нахімана, співзасновник RTLM, Жан-Боско Барайягвіза, співзасновник RTLM

Як: Підбурювання

Передісторія

Радіо Radio Télévision Libre des Milles Collines (RTLM) було заснована в 1993 році і належало членам сім'ї та друзям тодішнього Президента Руанди Жювенала Хабіарімана. Радіо RTLM було відомим кращими диск-жокеями у Руанді. Його популярна суміш африканської музики, новин і політичного аналізу зробили його однією з найпопулярніших радіостанцій в Руанді.

6 квітня 1994 року літак президента Хабіарімана був збитий ракетою. Президент Хабіарімана належав до етнічної більшості в Руанді Хуту, а атака ще більше розпалила неприязнь між етнічними групами Хуту і Тутсі. Державні діячі, більшість з яких належали до Хуту, використали атаку для підбурювання та запуску великої кампанії етнічних чисток проти меншини Тутсі. Зокрема, цей інцидент змотивував журналістів RTLM заохочувати послідовників Хуту вбивати своїх сусідів Тутсі. На радіохвилях RTLM журналісти робили такі (і не тільки) заклики до своїх слухачів:

«Ви повинні вбивати [Тутсі], вони таргани...»

«Всі хто слухає нас, повстаньте, і ми зможемо боротися за нашу Руанду... Боріться зі зброєю, що є у вашому розпорядженні, ті з вас, хто має стріли зі стрілами, ті, хто має списи зі списками... Візьміть вашу традиційну зброю... ми всі повинні боротися [проти Тутсі]; ми повинні покінчити з ними, знищити їх, видавити їх зі всієї країни... Не повинно бути жодного спасіння для них, взагалі жодного.»

«Не знаю, чи Бог допоможе нам винищити [Тутсі]..., але ми повинні самі знищити цих поганих людей... Вони повинні бути знищені, тому що немає іншого способу.»

«Ви повинні більше працювати, могили ще не повні.»

На початку липня 1994 року близько 1 000 000 руандців — здебільшого Тутсі — були вбиті. У 1995 році Міжнародний кримінальний трибунал Руанди (МКТР) запустив процедуру переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного права. Серед багатьох людей, які опинилися під слідством і зазнали судових переслідувань за участь у злочині, опинилися керівники та журналісти RTLM.

Очевидно, що аудіозаписи не можуть розглядатися як фактичні докази вбивства, тобто як «первинні докази злочину». Замість цього аудіозаписи вказують на те, «Хто» повинен бути притягнутий до відповідальності за геноцид, і «Як» вони брали участь у злочині — підбурювання в даному випадку — таким чином юристи могли виявити відповідальних.

Результат:

- Жорж Руджу, ведучий на радіо RTLM, проти якого було порушено кримінальну справу, визнав себе винним у підбурюванні до геноциду. Він був засуджений до 12 років ув'язнення.
- Фердинанд Нахімана та Жан-Боско Барайягвіза, співзасновники RTLM, були притягнуті до відповідальності і засуджені за геноцид. Нахімана отримав 30-років ув'язнення, а Барайягвіза 35 років.

ПІДСУМКИ

По-перше, є шість загальних способів того, як людина може вчинити злочин — підбурювання є лише одним з них. У той час як кадри вчинення злочину самі по собі безумовно є цінними, також вам потрібно довести, «Як» злочин було скоєно. Не забувайте про це.

По-друге, прокурори у цьому випадку використовували аудіо, не відео. Нижче наведені деякі ідеї про те, як ви могли б використовувати відео, щоб показати, як хтось вчинив такий злочин, як підбурювання.

Відео-записи, на яких винні закликають інших навколо них вчиняти насильницькі і незаконні дії, такі як:

- публічні виступи
- трансляція інтерв'ю
- проповіді до громад
- білборди
- знаки, які носять протестуючі на мітингах
- протестуючі пісні на мітингах

РОЗГЛЯНЬТЕ ВАШУ СИТУАЦІЮ

Перегляньте вищезазначений перелік «Як» людина може скоїти злочин і запишіть різноманітні шляхи як на вашу думку злочинці скоюють їх у вас в регіоні. Потім випишіть способи як можна використати відео щоб показати «Як».

ЧАСТИНА II

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ТА ІНШИХ НАЧАЛЬНИКІВ

«Відповідальність командирів і других начальників» означає, що військові та цивільні лідери можуть бути винними у злочині, скоєному їх збройними силами, якщо вони були поінформовані про злочини і вчасно не запобігли йому.

У попередньому розділі ми описали багато способів того, як злочинці можуть бути задіяні в скоєнні злочину. У цій частині ми зосередимо увагу на «відповідальності командирів і других начальників», тобто на одному з шести загальних видів відповідальності (modes of liability). Нам важливо уважно розглянути цей вид відповідальності, тому що високопосадові командири грають саме цю роль у скоєнні масових і системних злочинів, знаходячись на відстані від місця подій, де були поширені порушення прав людини. Важливо зрозуміти, що ви можете зняти на відео те, що могло б допомогти довести цей вид участі у злочині!

Після того як ви показали, який злочини було скоєно, командир, який не приймав безпосередньої участі у ньому на місці подій, може понести відповідальність, якщо є достатньо доказів, щоб зв'язати командира зі самим злочином. Нижче ми покажемо три елементи складу злочину, які адвокати повинні довести для того, щоб притягнути до відповідальності командування.

ЕЛЕМЕНТ 1

Він здійснював оперативне командування та мав контроль над його людьми.

ЕЛЕМЕНТ 2

Знала або мала знати, що її люди скоювали злочини.

ЕЛЕМЕНТ 3

Не прийняв заходів для попередження цих злочинів.

КЛЮЧОВІ ВИЗНАЧЕННЯ

Під «відповідальністю командирів і других начальників» зазвичай розуміють відповідальність за наказ військового командування або настанову вищого цивільного керівництва вчинити злочин. Тут ми будемо використовувати такий термін як дистанційне керування, маючи на увазі військове, воєнізоване і цивільне командування.

Дистанційний керівник, як правило, є командир високого рангу армії, воєнізованих або цивільних угруповань, який не був присутнім на місці подій, а замість цього керували людьми з місця, яке знаходиться на безпечній відстані від передової.

ЕЛЕМЕНТ 1

Доведіть що він здійснював оперативне командування та мав контроль над його людьми.

КЛЮЧОВИЙ ПРИНЦИП

Щоб притягнути до відповідальності командирів і других начальників за злочини вчинені їх підлеглими, дистанційно віддалені командири повинні мати можливість так званого «оперативного командування та контролю над людьми, які скоювали злочини». Іншими словами, командир повинен мати фактичну владу приймати і виконувати рішення. Буде недостатньо того, що влада командира була закріплена юридичними документами або Конституцією. Він чи вона дійсно мали нести відповідальність за війська, які скоювали злочин. Давайте розглянемо два Практичних приклади щоб зрозуміти, що означає оперативне командування та контроль.

ПРИКЛАД: Оперативне командування в Англії

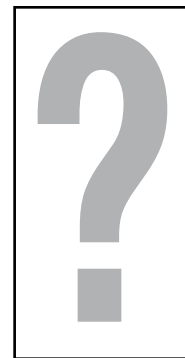
Питання: Які з нижче перелічених інституцій здійснюють оперативне командування британськими збройними силами у 2015 році?

А: Королева Англії

Б: Прем'єр-міністр Камерон

В: Начальник штабу збройних сил Сер Хофтон

Г: Інша особа

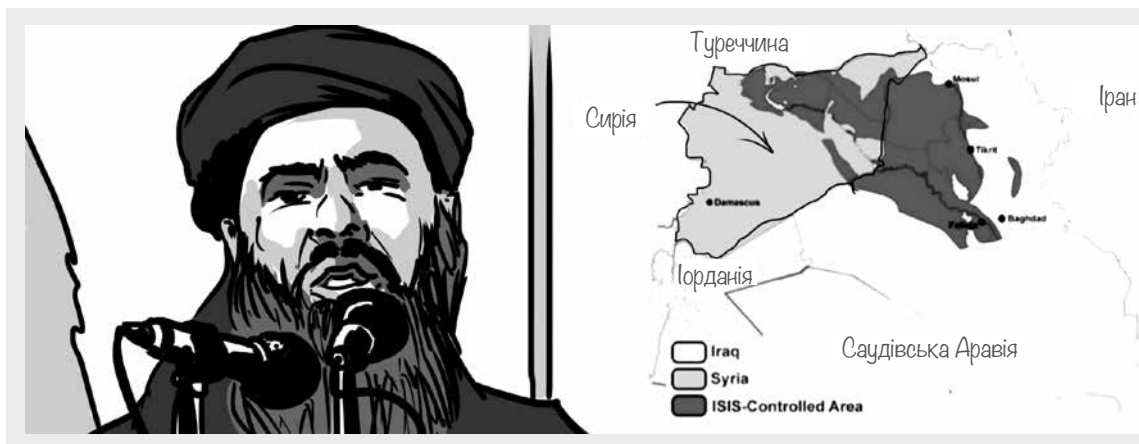
Відповідь: За Конституцією королева Англії є верховним головнокомандувачем збройних сил у Великобританії. Однак, на практиці, британський уряд має владу над військами і командуванням збройних сил через Міністерство оборони. Отже, якщо ви відповіли Б або В, у вас гарне розуміння принципів функціонування *оперативного командування*!

Іншими словами, королева має право на командування лише на папері, а не на практиці. Прем'єр-міністр і головнокомандувач можуть здійснювати оперативне командування. Оскільки королева має владу тільки на папері, а не фактично, вона не може нести відповідальність за дії збройних сил Великобританії (якщо, звичайно, в Англії нічого не зміниться!). Прем'єр-міністр і головнокомандувач, з іншого боку, можуть бути притягнуті до відповідальності.

ПРИКЛАД: Ісламська Держава Іраку та Леванту (ІДІЛ)

Тепер давайте розглянемо інший приклад для контрасту. У 2014 році Ісламська Держава Іраку та Леванту стверджувала, що Ісламська Держава простирається з північно-західної частини Сирії до Іраку. Однак, міжнародне співтовариство офіційно не визнає ні проголошення Ісламської Держави, ні жодної формально закріпленої влади за лідерами ІДІЛ. Натомість, більшість частини світової спільноти визнає лідерів ІДІЛ терористами, яких розшукують за скоєння військових злочинів і злочинів проти людства.

Хоча мало інформації про структуру керівництва ІДІЛ є широковідомою, станом на 2015 рік вважалося, що людина, відома як Абу Бакр Аль Багдаді, володіє абсолютною владою над збройними силами ІДІЛ. Цієї фактичної влади є достатньо, щоб коли-небудь (незважаючи на відсутність офіційних документів, які б «офіційно» підтверджували владу Аль Багдаді) Аль Багдаді може понести відповідальність за цілий список злочинів.

ПІДСУМКИ

Для того, щоб притягнути винного до відповідальності за дистанційне керування діями інших людей, адвокат повинен довести, що ця людина дійсно відповідала та здійснювала оперативне керування і контроль над ними. Це цілком логічно. Нижче наведено приклади з повсякденного життя:

Якщо ви вчитель і у вас є клас семи-річних дітей, ви відповідаєте за них перед школою та батьками за те, що відбувається у вашому класі. Ви не несете відповідальності за те, що відбувається в класі 10-річних учнів, яких навчає інший вчитель, чий клас розташований вниз по коридору. Так само, як ви не повинні нести відповідальність за те, на що ви не маєте впливу, так і командир, який дистанційно віддалений, не можемо нести відповідальність за дії військ, які він або вона не контролює.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ЕФЕКТИВНИЙ ТА ОБІЗНАНИЙ КОМАНДИР КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД ГВАТЕМАЛИ ПРОТИ МОНТТА

Основне

Трибунал: Конституційний суд Гватемали

Який злочин: Геноцид, Злочини Проти Людства включаючи вбивства, тортури, сексуальне насильство та примусове переселення

Хто: Хосе Ефраїн Ріос Монтт, Президент Гватемали, 1982-1983

Як: Відповідальність за керівництво (та за віддачу наказу)

Передісторія

У 1982 році молодий режисер Памела Йейтс вирушила до Гватемали для зйомок фільму про геноцид корінного народу в Гватемалі, який мав місце в той час. Перебуваючи там, їй була надана рідкісна можливість провести інтерв'ю з Президентом Ріосом Монттом. Частина цього інтерв'ю з'явилася у відомому фільмі «Коли гори тремтять»².

Двадцять п'ять років потому, один з адвокатів, який розслідував справу Президента Монтта, дізнався про інтерв'ю і спитав Йейтс, чи має вона, як і раніше, повну, неперемонтовану версію інтерв'ю. Йейтс пішла до її кімнатки зберігання в Нью-Джерсі, де вона приступила до того, що вона назвала археологічними розкопками відходів монтажу 25-річної давності у вигляді 16 мм плівки та чверть-дюймового аудіозапису.

ДОКАЗИ ЕФЕКТИВНОГО КОМАНДУВАННЯ

Для того, щоб забезпечити обвинувачення, прокурори повинні довести, що Президент Монтт мав:

- Змогу здійснювати оперативне командування та контроль над силами, які скоїли те, що зараз відомо як воєнна політика Гватемали «спалена земля»;
- Обізнаність про діяльність його силових структур;
- Змогу, але не зупинив вчинення злочинів своїми військами.

Пам'ятаючи це, ознайомтесь зі стенограмою нижче з одно-хвилинного відеоуривку з фільму «Граніт: Як спіймати диктатора».³ Цей фільм є продовженням проекту Йейтс про несподівану роль, яку зіграли її кадри 1982 року у справі проти Президента Ефраїна Ріоса Монтта про геноцид.

ВІДЕО

ЗМІСТ ВІДЕО

Дивитися цей одно-хвилинний уривок кліпу з «Граніт: Як спіймати диктатора» на vimeo.com/35763021. Якщо ви не маєте часу або доступу до перегляду кліпу, він показує, як режисер Памела Йейтс, поряд з одним з адвокатів обвинувачення, переглядає і обговорює заново кадри інтерв'ю Йейтс з президентом Ріосом Монтто 2 червня 1982.

Стенограма кліпу:

Йейтс: Що ви скажете на звинувачення в тому, що армія масово вбиває селян в горах?

Президент Монтт: Я хотів би сказати, я вірю в свободу думки.

Йейтс: Чи здійснює армія репресії?

Президент Монтт: Немає жодних репресій з боку армії. Наша сила – у нашій здатності приймати важкі рішення. Це найголовніше. Армія готова і здатна діяти, бо, якщо я не можу контролювати армії, що я тут роблю?

У цьому відео президент Монтт зізнається у всьому, що адвокати мали довести. Тобто, він мав «оперативне» командування і «поінформованість» (про це мова далі!). Після перегляду інтерв'ю Йейтс із президентом Монттом, адвокат обвинувачення пояснює, як слова Монтта демонструють, що «Він контролював всю армію. Він віддавав накази, яким всі слідували. Що він точно знав, що саме за весь цей час робила армія. І те, що у випадку, якщо він не зможе контролювати армію, яким командуючим він тоді буде?»

Юридичним терміном для цього типу доказів є докази «prima facie», тому що вони напряду доводять дві з трьох елементів відповідальності командування: а) оперативне керування; б) обізнаність. Адвокатам все ще треба довести третю ознаку, тобто «бездіяльність», а також узгодити це інтерв'ю з іншими доказами. У неюридичних термінах це «явні докази». У ході судового процесу, цей відео-кліп служив ключовим доказом для сторони обвинувачення, який свідчить, що Президент Монтт мав право оперативного командування і контролю над його військовими силами і він знав, що вони робили.

ПІДСУМКИ

Ми можемо винести декілька уроків з цієї історії.

По-перше, зберігайте цінні кадри, бо вони можуть бути корисним через деякий час (навіть через десятиріччя або пізніше).

По-друге, хоча безумовно цінними є кадри вчинення злочинів, кадри, що допомагають нам зрозуміти «Хто» вчинив злочин і «Як» вони це зробили можуть виявитися навіть більш важливими.

По-третє, докази причетності часто виявляються не такими кадрами, що включають у випуск вечірніх новин, але вони можуть виявитися неоціненими.

Нарешті, оскільки медіапростір продовжує розвиватися, деякі лідери можуть бути обережними з публічним вихвалянням, у той час як інші можуть використовувати відео або соціальні медіа для розповсюдження інформації про свої «успіхи». Отже, незалежно від того які кадри ви використовуєте, відзняті вами або союзниками, чи знайдені на Facebook або Twitter, для активістів і слідчих вкрай важливо дослідити різні платформи, які можуть вказати на докази, підтверджуючі зв'язок між командуючими, які дистанційно керували процесом, та злочином.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Skylight Pictures випустили короткометражний 23-серійний фільм, що дає вам можливість опинитися в залі суду, щоб побачити, як Ріос Монтт постав перед судом за геноцид і злочини проти людства в Гватемалі. Щоб переглянути деякі епізоди цього історичного процесу завітайте на [«Слідство над диктатором: судовий розгляд справи по геноциду в Гватемалі»](#).

ЕЛЕМЕНТ 2

Доведіть, що командування «знало або мало знати», що його або її люди скоювали злочини

КЛЮЧОВИЙ ПРИНЦИП

Доведіть, що командування «знало або мало знати», що його або її люди скоювали злочини. Щоб довести це, слідчі та юристи шукають докази того, що вони були в курсі злочину. Нижче для кращого розуміння цього принципу ми розглянемо приклад Центральноафриканської Республіки.

КЛЮЧОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Докази поінформованості є релевантна і надійна інформація, яка демонструє, що військове, воєнне або цивільне командування отримало інформацію, в якій їх попереджали, що їх збройні сили скоюють злочин.

ВІДЕО

ЕЛЕМЕНТ 3

Доведіть, що командування «не перешкоджало»

КЛЮЧОВИЙ ПРИНЦИП

Щоб притягнути до відповідальності командирів за злочин вчинений підлеглим, адвокат повинен довести третю ознаку, тобто показати, що командування, яке дистанційно керувало процесом, «не перешкоджало» вчиненню злочину. Іншими словами, вони не зупинили підпорядкованих ним людей, вчиняючи злочини. Давайте подивимося на простий приклад з повсякденного життя, щоб з'ясувати, що це означає.

ПРИКЛАД: ХОРОШИЙ НАЧАЛЬНИК ПРОТИ ПОГАНОГО

Якщо ви пілот комерційних авіаліній, ваш бос несе часткову відповідальність за ваші навчальні польоти, обізнаність та дотримання протоколів авіації, а також самі польоти.

Скажімо, ви потрапили на керуванні літаком у нетверезому стані. Ваш бос також несе відповідальність за вашу дисципліну. Якщо ваш бос цілеспрямовано закриває очі на ваші протизаконні дії і, як і раніше, дозволяє літати у нетверезому стані, ваш бос може також нести відповідальність за будь-який збиток, спричинений внаслідок аварії літака, яким ви керували, будучи нетверезим, тому що він або вона «не попередили це», тобто не зупинили вас, коли ви вчиняли неправильно.

Це ж стосується і військового, воєнного та цивільного командування. Командири відповідальні за тренування, контроль і покарання своїх військ або підпорядкованих ним людей. Якщо ці люди скоюють злочини на фронті, вони знали, або повинні були знати про ці злочини, і потім не змогли зупинити своїх людей, тобто ці командири «не перешкоджали».

Тоді виникає питання: як ви могли б зафіксувати таку бездіяльність на відео? Здається це неможливо, так? Давайте подивимося на дані з місця подій, щоб побачити, на що ви могли б навести камеру.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ЧАСТИНА 1: ОБІЗНАНИЙ КОМАНДИР

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД ПРОТИ БЕМБИ

Основне

Трибунал: Міжнародний Кримінальний Суд (МКС)

Який злочин: Вбивство, як війсьний злочин і злочини проти людства, зґвалтування, як війсьний злочин і злочини проти людства, мародерство як війсьний злочин.

Хто: Жан-П'єр Бемба Гомбо

Як: Відповідальність командування

Передісторія

У жовтні 2002 року особиста армія Жан-П'єра Бемба Гомбо, Рух за Визволення Конго (РВК), нібито перетнула кордон із своєї фортеці на півночі Демократичної Республіки Конго (ДРК) до сусідньої Центральноафриканської Республіки (ЦАР), щоб допомогти Президенту Анжи-Феліксу Патассе подавити спробу державного перевороту.

Бемба постав перед судом за проведення руйнівної і широкомасштабної кампанії зґвалтування, вбивств і грабежу в ЦАР, де зґвалтування було головним методом, котрий використовувався для тероризування цивільного населення. За словами прокурорів у МКС, армія Бемби гвалтувала жінок і дівчат перед їх сім'ями, а також гвалтувало чоловіків і поважних старійшин, щоб публічно принизити їх.

Бемба стверджував, що війська не були під його безпосереднім командуванням (елемент 1) і спростував звіти відносно злочинної діяльності його війська, як такі, що «не відповідають дійсності». Ми не будемо розглядати докази прокурорів, які свідчать, що він мав право оперативного командування. Замість цього, ми перейдемо безпосередньо до доказів обвинувачення того, що він знав, що його війська скоювали злочини (елемент 2). Давайте розглянемо деякі «докази того, що він був в курсі злочину» зібрані прокурорами, щоб довести, що Бембі було добре відомо, що війська РВК фактично вчиняли злочини.

ВІДЕО

ВІД
ЕКСПЕРТА

«Не схожий на окремого гвалтівника, зброя Бемби була не автомат, а ціла армія»
Прокурор МКС, Луїс Морено Окампо, вступна промова, МКС проти Бемби

СТАТУС
СУДОВОГО
РОЗГЛЯДУ

На час листопада 2015 року, вирок щодо справи Бемби не було винесено міжнародним кримінальним судом.

Відслідковувати новини по судовій справі можете тут:

ijmonitor.org/category/jean-pierre-bemba-gombo/summary/

ДОКАЗИ ТОГО, ЩО ОСОБА БУЛА В КУРСІ ЗЛОЧИНУ, ЩО ВОНА «ЗНАЛА АБО МАЛА ЗНАТИ»:	ЧОМУ ЦЕ СВІДЧИТЬ ПРО ТЕ, ЩО БЕМБА БУВ ПОІНФОРМОВАНИЙ ПРО ЗЛОЧИНИ, ЯКІ ВЧИНЯЛИ ПІДЗВІТНІ ЙОМУ ВІЙСЬКОВІ ФОРМУВАННЯ:
МЕМОРАНДУМИ ТА ПУБЛІЧНІ ВИСТУПИ	У листопаді 2002 року Бемба дав публічний виступ перед військами в столиці ЦАР Бангі. Перш ніж він виступив, місцеві керівники Бангі презентували пам'ятку Бембі. Цією пам'яткою його проінформували, що його солдати РВК вбивають мирних жителів і проводять масові зґвалтування. У своєму виступі Бемба визнав існування військових звітів щодо проведення руйнівної і широко-масштабної злочинної кампанії, яку проводили військові РВК.
СВІДКИ ТА ВІЙСЬКОВІ ЗВІТИ ЩОДО СИТУАЦІЇ	Свідки заявили, що всі військові та повстанські формування мали систему звітності з місця подій. Зокрема, правила проведення операцій РВК вимагали, щоб найнижче командування подавала звіти з місця подій вищому керівництву кожні 24 години. Доповідь повинна була охоплювати такі аспекти, як операції, розвідки, логістика та людські жертви.
СВІДЧЕННЯ, ЯКІ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ ВИЩЕЗАЗНАЧЕНЕ	У своїх свідченнях жертви також зазначили, що Бемба: • Мав постійний і прямий контакт з військовим командуванням через різноманітні засоби зв'язку, такі як радіо, рації, супутникові телефони і факси; • Відвідував ЦАР під час військової кампанії і спілкувався з командуванням та військовими.
МІЖНАРОДНІ ЗМІ	Репортажі, які робили Міжнародне Радіо Франції, БіБіСі, Голос Америки та інші повідомляли про ці злочини, а значить інформували і Бембу про злочини його військ.
ЗВІТИ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	Звіти неурядових організацій, в тому числі організації Міжнародної Амністії та Міжнародна федерація з прав людини, які описували як попередні кримінальні звинувачення проти військ Бемби, так і те, що лідери РВК знали про звинувачення, а також злочини, скоєні у період часу, що розглядається.

ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ НАВИЧКИ

Якщо це може бути застосовано у вашій ситуації, розгляньте, як ви могли б використовувати відео, щоб довести те, що командування «знало або мало знати». Складіть список.

Відео відсутнє у списку доказів. Одна з основних причин полягає в тому, що у 2002-2003 рр. жителі села в ЦАР, які зазнали нападу, мали декілька (якщо взагалі такі мали) камери для зйомки подій. Якщо б ситуація у ЦАР відбулася сьогодні, ось деякі ідеї про те, як задокументувати на відео докази того, що Бемба був в курсі злочину, а також, що він знав або мав знати про злочини вчинені його військами.

Відео:

- Виступів, де Бемба визнає злочини;
- Скоєння злочинів або результати таких злочинів, трансльовані по телебаченню або через Інтернет платформи, які Бемба скоріше за все міг бачити;
- Скоєння злочинів або результати таких злочинів зазначенні у письмових звітах неурядових організацій, які отримали широкого розповсюдження;
- Використання Бембою засобів зв'язку;
- Бемба зі своїми військами на місці подій у ЦАР;
- Виступів представників ООН, де вони офіційно демонструють докази злочинів перед світовою спільнотою.

Крім того, громадяни можуть фільмувати форми, символи префектури, латки, або обладнання, які використовували солдати, які вчиняли злочини, для ідентифікації саме військових Бемби серед інших військових. Публічне поширення кадрів такого типу, також доведуть до відома Бемби цю інформацію, попереджаючи його можливе правдоподібне заперечення обізнаності у цьому в майбутньому.

ПІДСУМКИ

БЕМБА – ОБІЗНАНИЙ КОМАНДИР

По-перше, щоб притягнути до відповідальності командира, який здійснював дистанційне керування, треба довести, що він «знав або мав знати» про участь його або її людей у скоєнні злочину. Щоб довести це, слідчі і юристи збирають «докази того, що він був в курсі» - інформацією, яка б повідомляла про скоєння злочину.

По-друге, відео може продемонструвати, що вище керівництво знали про злочини, але це потребує планування і стратегії зйомок відео, яке б відповідало юридично закріпленим вимогам до необхідних доказів.

По-третє, якщо це буде безпечним, може виявитися важливим широке оприлюднення доказів того, що та чи інша особа була в курсі (наприклад, скоєння військовими злочину або виступи офіційних осіб, в яких вони говорять про деталі злочину), тому, що це коли-небудь може завадити злочинцю сказати: «я не знав» під час судового розгляду.

ПРАКТИЧНИЙ ПРИКЛАД

ЧАСТИНА 2: БЕМБА НЕ ПЕРЕШКОДЖАВ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНУ МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД ПРОТИ БЕМБИ

Припустимо, що обвинувачення довело перші дві ознаки, тобто, що Бемба мав можливість «оперативного командування і контролю» та «знав або мав знати», далі прокурори повинні довести «бездіяльність». Бемба стверджував, що його не можна звинувачувати у «бездіяльності», а солдати РВК, які скоїли злочини, постали перед судом і були покарані за скоєні злочини. Звинувачення не погоджувалося з цим.

Щоб довести бездіяльність, обвинувачення в першу чергу покладається на показання свідків. Наприклад, свідки заявили, що:

- Рух за Визволення Конго мав Кодекс поведінки військових, який було написано французькою мовою, але більшість солдатів, які не належали до кола вищого командування, не говорили французькою, а замість цього говорили на лінгала, тобто вони не могли прочитати Кодекс.
- Також ці солдати були зазвичай неграмотні, а це означає, що незалежно від мови написання, прості солдати не могли прочитати Кодекс і не могли точно знати, про що в ньому йдеться без словесного пояснення.
- Бемба не представив чітких доказів того, що він і його командири намагалися проінформувати всіх своїх військових про Кодекс поведінки РВК.
- Зацікавленість у дотриманні Кодексу поведінки стримала б просування РВК далі вглиб ЦАР від кордонів ДРК, тобто «Основною метою [операції] було скоріші подальші завоювання, ніж ознайомлення з питаннями дисципліни.»
- Польові командири нічого не робили, коли бачили, що їх військові скоюють злочини.
- Підсудний Бемба стверджував, що не притягував до відповідальності командирів, які були присутні при скоєні солдатами РВК злочинів проти цивільних осіб. Замість цього, є підозра, що судові справи стосувалися лише низькопосадовців, що забезпечувало безкарність командування.
- Не зважаючи на те, що Бембі було відомо про вбивства цивільних осіб і масові зґвалтування, судові справи, які запроваджував Бемба проти солдат РВК не включали в себе звинувачення у вбивстві або зґвалтування. Замість цього їх судили за менші провинності, такі як вимагання.
- Солдати низького рангу, які отримали багато-річні тюремні ув'язнення за вчинені злочини, були помилувані по закінченню всього кілька-місячного покарання, як тільки незалежні спостерігачі і міжнародне співтовариство покидало регіон.
- Адвокати і судді які переглядали судові справи, були призначені Бембою, і вирoki для солдатів РВК, також були винесені Бембою.

ВІДЕО

Відео також відсутнє в цьому списку доказів через перелічені вище причини - в кишені кожного не було камери в 2002- 2003 рр. Однак, відео могло би зіграти важливу роль в підкріпленні і зміцненні доказової бази, оскільки захист Бемби піддавав сумніву всі показання, перераховані вище. Якщо ситуація в ЦАР відбулася сьогодні, ось деякі ідеї про те, як можна було б використати відео, щоб показати, що Бемба не перешкоджував своїм військовим вчиняти злочини.

Відео:

- Воєнного кодексу РВК французькою мовою;
- Солдатів РВК з передової, які розмовляють на лінгала, а не французькою;
- Виступу Бемби перед військами до їх дислокації;
- Як командири на передовій спостерігають (але не перешкоджають) скоєнню солдатами злочинів;
- Розмов між Бембою та його командирами про те, що робити зі злочинами, які вчиняють солдати;
- Запасів награваних речей на базах РВК, або в домах командування;
- Шевронів на формах, що вказують на ранг солдатів, які були засуджені за злочини;
- Судових справ проти солдат РВК, в тому числі зачитування звинувачень і оголошення вироку;
- Солдатів, яких було визнано винними, і які беруть участь у військових заходах з часом і датою, що вказують на не виконання вироку в повній мірі.

На додаток громадяни можуть зафілювати як:

- Командири збирають свої війська і заохочують їх до скоєння злочинів;
- Командири беруть участь у скоєнні злочину зі своїми військами;
- Командири використовують награвану на передовій власність, таку як вкрадений транспортний засіб;
- Будь-які церемонії або паради на честь військ, які були помічені у скоєнні злочинів.

Безперечно, «бездіяльність» важко, проте не неможливо, зняти на відео. Якщо б ви перебували в селі, де офіцери низького рангу віддавали накази на лінгала замість французької, а потім вбивали мирних жителів, в той час як командири нічого не зробили щоб зупинити звірства, це відео може підсилити показання свідків, викладені вище. Попри це, ваша безпека та безпека тих, хто навколо вас є першочерговими.

ПІДСУМКИ

БЕМБА НЕ ПЕРЕШКОДЖАВ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНУ

По-перше, щоб притягнути до відповідальності командира або іншого начальника, треба довести, що військові командири або цивільні лідери, які здійснювали дистанційне керування, «не перешкоджали» особам, над якими у них був контроль, скоювати злочин.

По-друге, відео може показати бездіяльність, але ви повинні подумати, як це показати. Ви не повинні діяти інстинктивно. Це вимагає нестандартного мислення. Відео може бути чи не бути для вас кращим інструментом у розслідуванні, тому добре подумайте, як воно може допомогти та чи варто ризикувати заради нього.

ПЕРЕВІРТЕ СВОЇ НАВИЧКИ

Якщо це може бути застосовано у вашій ситуації, розгляньте, як ви могли б використовувати відео, щоб довести те, що командування «не перешкоджало» скоєнню злочину». Складіть список. Якщо ваш список дуже короткий, не тривожтеся. Знайдіть все що можете щоб підтвердити інші докази які ви вже зібрали.

УВАГА НА КОМАНДИРАХ ТА ІНШИХ НАЧАЛЬНИКАХ

Цінність

За словами слідчих, у справах про порушення прав людини майже все, що командир говорить в ході конфлікту може знадобитися пізніше для розслідування і кримінального провадження. Так, в той час як запис та/або збір промов, інтерв'ю, заяв та громадських виступів можуть здатися марними починаннями, але з високою вірогідністю ваші зусилля будуть того коштувати, навіть якщо не відразу буде ясно, які кадри корисні.

Ресурс

Також важливо визнати, що, як активіст, ви швидше за все не будете мати доступ до зйомок командирів. Однак, можете мати доступ до таких кадрів, як:

- телефони перебіжчиків або ув'язнених
- комп'ютери або жорсткі диски вилучені з місця подій
- телепередачі
- інтернет-платформи, такі як YouTube

У свою чергу, знати, як визначити і зберегти докази причетності та докази того, що та чи інша особа була в курсі злочину, так само важливо, як знати, як зняти це на відео, коли ви будете мати камеру на місці подій.

Гра за визначеними правилами

Є багато цивільних і військових командирів, що вірять у гру за прописаними правилами, коли справа доходить до війни. Звичайно, є командири, які не підтримують вбивство мирних жителів. Вони не підтримують тортури. Вони не підтримують грабежі будинків мирних громадян. Однак, навіть якщо вони прагнуть грати за правилами, іноді вони можуть мати солдат-злочинців в своїх рядах.

Командири і лідери, які грають за правилами і приділяють належну увагу тренуванням, контролю і дисципліні людей, над якими вони мають владу, не є тими, кого міжнародна кримінальна система правосуддя прагне піддати судовому переслідуванню. Злочини, можливо, відбувалися на їх очах, але якщо вони зробили все від них залежне, щоб спробувати і зупинити це, командування не повинно відповідати за такі злочини. Краще витратити цей час, в першу чергу, на переслідування командирів і лідерів, які підтримували людей, які скоїли злочини, або закривали очі та не робили нічого, щоб зупинити їх скоєння.

ЧАСТИНА III

ЯК ЗА ДОПОМОГОЮ ВІДЕО МОЖНА ПОКАЗАТИ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ОБВИНУВАЧЕНИМ ТА ЗЛОЧИНОМ?

Ось що ми знаємо на даний момент:

- Первинні відеодокази показують, «Що» сталося. Докази причетності та докази того, що та чи інша особа була в курсі злочину, допомагають нам довести відповідальність за злочин шляхом визначення того, «Хто» і «Як» скоїв злочин.
- Збір інформації про те, хто скоїв злочин і як вони це зробили, часто є складнішим, ніж збір доказів скоєння злочину самого по собі. Це тому, що не всі винні завжди присутні на місці злочину. У свою чергу, ми повинні мислити творчо про те, як і коли використовувати відео для збору доказів причетності, щоб ми могли знайти зв'язок між винними, які здійснювали дистанційне керування, та самим злочином.
- Крім того, щоб довести відповідальність командира або іншого начальника, ми також повинні отримати докази того, що злочинець, який був дистанційно віддалений від місця подій, знав або був повідомлений про те, що його підлеглий скоює злочин.

Як було зазначено на початку цього розділу, свідки і правозахисники мають унікальні можливості для збору первинних доказів, доказів причетності, а також докази того, що та чи інша особа була в курсі скоєння злочину. Ось деякі ідеї того, як ви можете використовувати для цього відео.

ПРИКЛАДИ ВІДЕО, ЩО МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ ЯК ДОКАЗ

ПЕРВИННІ ДОКАЗИ:	ДОКАЗИ ПРИЧЕТНОСТІ:	ДОКАЗИ ПОІНФОРМОВАНOSTІ:
• Процес катування • Неозброєна особа неодноразово зазнає побиття національною поліцією • Збройні сили стріляють по неозброєній особі • Травми отриманні після застосування надмірної сили • Братні могили • Пошкодження цивільного майна, такого як школи та лікарні • Пошкодження культурних об'єктів • Діти, які носять зброю або приймають участі в бойових діях • Білборди з ненависницькими висловлюваннями • Зона ураження внаслідок можливого збройного нападу • Нездорові умови праці • Діти, які працюють на заводах • Неадекватні умови утримання • Мародерство гуманітарної допомоги в ході перебігу подій або ліквідації наслідків • Погіршення екологічної обстановки, такі як візуальне забруднення водних джерел • Інше	• Поліцейські формування на протестах • Уніформа та номерні знаки • Паспорти або інші офіційні документи, які ідентифікують особу • Номерні знаки службових автомобілів • Військова техніка, наприклад, як стрілецька зброя, великокаліберна зброя, захисні механізми, ракетні боеголовки, танки, літаки і т. д. • Серійні номери на військовій техніці • Виступи лідерів і тих, над ким у них є влада • Контрольно-пропускні пункти • Пересування військ • Будівлі, де злочинці розмістили свій штаб із засобами зв'язку, такими як супутникові тарілки, радіо і т. д. • Відео документів, які не можна чіпати через загрозу безпеки, тому зміст знято на відео або фото • Відеозапис інтерв'ю з винними, ув'язненими або перебіжчиками • Інше	• Трансляція по телебаченню злочинів або ліквідації наслідків злочинів • Публічні виступи представників ООН або національних лідерів, де показано відеокадри вчинення злочинів з закликами припинити їх подальше скоєння • Публічні виступи винних, які були дистанційно віддалені, з визнанням факту скоєння злочинів на передовій • Винні на місці подій зі своїми військами • Використання винними засобів зв'язку • Інтерв'ю з винними, в яких вони визнають факт вчинення злочинів • Інтерв'ю з ув'язненими і перебіжчиками, в яких вони визнають, що мали зв'язок із дистанційно віддаленим командуванням і лідерами • Відеозвіти, які були зроблені та поширені неурядовими організаціями, на яких задокументовано злочин • Інше

КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ

ЯК ВІДЕО МОЖЕ ДОПОМОГТИ ЗНАЙТИ ЗВ'ЯЗОК МІЖ ВИННИМ ТА ЗЛОЧИНОМ?

Безпека

Хоча це вже було сказано, але варто повторити — зйомки доказів причетності та доказів того, що та чи інша особа була в курсі злочину, можуть бути небезпечними. Розберіться, чи варто ризикувати.

Додайте Контексту

На додаток до збору візуального змісту, як приклади описані тут, не забудьте також зібрати деталі, які надають контексту. Зокрема, задокументуйте речі, які візуально легко дозволяють глядачеві визначити час, дату та локацію відеозйомок, тобто орієнтири, вуличні знаки, газети або годинник.

Розробіть План

Зйомка злочинів часто відбувається через те, що ви опинилися в неправильному місці в неправильний час. Те, що ви знімаєте, часто може показати злочин і безпосередньо злочинця. Однак, якщо ви знімаєте з надією довести, що дистанційно віддалена особа несе фактичну відповідальність за скоєння злочину, то це вимагатиме від вас іншого рівня зобов'язань та планування. Відео має сильні і слабкі сторони.

Винні, Ув'язнені Та Перебіжчики

Винні, ув'язнені та перебіжчики часто є вашими найціннішими свідками, оскільки вони є ключовим джерелом доказів причетності та доказів того, що та чи інша особа була в курсі злочину. Вони можуть надати цінну інформацію, наприклад, хто розробив план, хто віддав наказ, звідки взялася зброя або фактична структура командування. Вони також часто знімають на камеру, як вони та їх колеги скоюють злочини. Коротше кажучи, вони знають, речі, що слідчі мають дізнатися. Відео зазняте цими інсайдерами часто є безцінним.

Застереження

Ось дві ключові поради:

- Загалом активісти надають слідчим сотні чи навіть тисячі годин відеоматеріалів, які може бути складно переглянути. Ведіть облік того, що фільмуєте, відмічаючи кадри, які, на вашу думку, можуть бути корисними для правосуддя та притягнення винних до відповідальності.
- Кадри, які транслюються чи показуються онлайн, можуть зникнути і стати надзвичайно важкодоступними. Не покладайтесь на онлайн відеоплатформи для зберігання відео. Замість цього, збережіть кліпи, які на вашу думку, можуть бути корисними, в автономному режимі. Не забувайте вести записи цих кліпів.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дізнайтеся більше про техніки фільмування та планування за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ПІДСУМКИ

Зазначенні нижче пункти є резюме головних уроків, які можна винести з цього розділу.

Знайте правила та знайте, коли їх порушити

Ваша безпека та безпека тих, кого ви знімаєте, є першочерговими. Жодна з цих рекомендацій не є абсолютно універсальною. Змінюйте зазначені тут пропозиції під свої потреби.

Ваша роль

Як людина з передової, ви маєте унікальні можливості для збору доказів причетності та доказів того, що та чи інша особа була в курсі злочину, що, у свою чергу, може надати цінну інформацію про винних слідчим і юристам, які не є присутніми на місці подій.

Доведіть що, хто і як

Для успішного притягнення винного до відповідальності юрист повинен довести:

- Який злочин було скоєно;
- Хто скоїв злочин;
- Як обвинувачений скоїв злочин.

Активісти, як правило, документують «Що». Якщо ви живете там, де мають місце масові звірства або щоденні порушення прав людини, намагайтеся зафіксувати на відео «Хто» і «Як» скоює злочини, займайтеся збором доказів причетності та доказів того, що та чи інша особа була в курсі злочину, що швидше за все матиме більше значення для правосуддя та притягнення винних до відповідальності у довгостроковій перспективі.

Види відповідальності

Загалом, є шість основних способів опису того, як людина може скоїти злочин, такі як:

- Виконавець
- Співвиконавець або змовник
- Пособник
- Підбурювач або спонукач
- Замовник
- Командир або інший начальник

Важливо навчитися застосовувати відео для демонстрації того «Як» людина вчинила злочин, оскільки це, як правило, найбільш важка справа.

ВІДЕО

Увага на відповідальність командирів та інших начальників

Цей принцип полягає у тому, що військові та цивільні командири можуть бути відповідальними за злочини, скоєні їх збройними силами, якщо вони були поінформовані про злочини і не вдалися до спроб запобігти йому. Ці командири, як правило, здійснювали «дистанційне керування», що означає, вони, ймовірно, просто були високопосадовцями, які не були присутніми на місці подій, але замість цього контролювали своїх людей з місця, яке знаходилося на безпечній відстані від передової. Для притягнення до відповідальності командування, яке було дистанційно віддалене від місця подій, адвокати повинні довести, що командири:

- Мали можливість «оперативного командування та контролю» над підлеглими;
- «Знали або повинні були знати», що його або її воєнні сили скоювали злочини;
- «Не перешкоджали» скоєнню цих злочинів.

Ваші відеокадри можуть допомогти довести це.

Розробіть план

Зйомки того, «Що» часто відбуваються, коли ви опиняєтесь у неправильному місці в неправильний час. Те, що ви зафіксуєте на відео, швидше за все продемонструє злочин і фактичного злочинця. Однак, якщо ви фільмуєте з надією довести, що дистанційно віддалений злочинець насправді несе відповідальність за скоєння злочину, то це вимагатиме від вас іншого рівня зобов'язань, планування та нестандартного мислення, бо це не повинно бути зроблено інстинктивно. Розробіть план збору доказової бази.

Цінність

В той час як запис та/або збір промов, інтерв'ю, заяв та громадських виступів може здатися марним починання, з високою вірогідністю ваші зусилля будуть того коштувати, навіть якщо не відразу буде ясно, які кадри корисні

Майже все, що командир говорить в ході конфлікту може знадобитися пізніше для розслідування і кримінального провадження. Так що, хоча і запис та/або збір промов, інтерв'ю, заяв та громадських виступів може здатися марним починанням, з високою вірогідністю ваші зусилля будуть того коштувати, навіть якщо не відразу буде ясно, що зі сказаного командиром стане корисним у справі.

Додайте контексту

На додаток до збору візуального змісту, такого як в прикладах описаних у цьому розділі, не забудьте також зібрати деталі, які надають контексту, тобто час, дату та локацію відеозйомок.

Збирайте кадри від винних, ув'язнених, перебіжчиків та відео платформ

У вас, як у активіста, швидше за все не буде можливості зняти необхідні кадри командувачів за роботою. Однак, можливо, ви матимете доступ до кадрів перебіжчиків, ув'язнених, на комп'ютерах або жорстких дисках, вилучених з місця подій, телевізійних передач або інтернет-платформ. Знати, як визначити і зберегти ці цінні кадри, є важливим, так само як знати, яким чином проводити зйомки, тому що ці сторонні джерела досить часто виявляються вашими найціннішими доказами причетності та того, що та чи інша особа була в курсі злочину.

Збереження

Як оператору, вам завжди слід мати немонтовану копію відео у безпечному місці, а також продублювати її, якщо можливо. Також, ведіть облік відзнятого матеріалу і робіть позначення на кліпах, які, на вашу думку, можуть бути корисними для правосуддя. Якщо ви використовуєте відео з інших джерел, пам'ятайте, що навіть якщо відео транслювалося або випускалося онлайн воно може зникнути. Після того, як воно стає недоступним онлайн, надзвичайно важко відслідковувати його. Як найшвидше завантажте і збережіть версію відео, яке, на ваш погляд, може бути корисним.

Публікація

Якщо це безпечно, опубліковані та широко розповсюджені докази того, що особа була в курсі злочину, можуть коли-небудь запобігти тому, що злочинець скаже «я не знав, що ці злочини відбувалися» під час судового розгляду.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

Знання того, як притягнути винних до відповідальності за злочини, складно. Вам, як документатору, важливо зрозуміти, чим ви можете допомогти справі, знявши відео, яке показує зв'язок між високопосадовцем, який був дистанційно віддалений від місця подій, і самим злочинном, а також надання цих матеріалів слідчим, аналітикам та юристам.

Якщо ви хотіли б дізнатися більше про законодавство та докази причетності, ось декілька тренінгів для поглибленого вивчення, які підвищать ваш базовий рівень:

«Види відповідальності: скоєння злочину та участь у ньому, міжнародне кримінальне право й юридична практика», все це можна завантажити за посиланням: http://bit.ly/Module9_ModesLiability

«Види відповідальності: відповідальність командирів та інших начальників, міжнародне кримінальне право й юридична практика»: http://bit.ly/Module10_SuperiorCommand

Група з Міжнародного Суспільного Права та Політики- «Документування порушень прав людини: довідник для перших непідготовлених респондентів»: <http://publicinternationallawandpolicygroup.org/>

Завантажити всі навчальні матеріали по міжнародному кримінальному праву й юридичній практиці опубліковані Організацією з Міжнародного Кримінального Права: http://wcjp.unicri.it/deliverables/training_icl.php

Ще один хороший ресурс/ по боротьбі зі злочинністю є: www.crimesofwar.org/category/a-z-guide/term/

Щодо кримінального кодексу України, основні питання права, включаючи питання складу злочину, можна переглянути в підручнику Ю.В. Александрова та В.А. Клименко «Кримінальне право України»: <http://pravo.news/kniga-ukrainyi-pravo-ugolovnoe/kriminalne-pravo-ukrajini-zagchastina-pidruch.html>

Про відповідальність командирів та інших начальників, читайте статтю 28 Римського статуту міжнародного кримінального суду тут: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588/page2

Читайте про елементи злочину та види відповідальності як визначено в міжнародному кримінальному праві в короткому курсі лекцій по міжнародному праву: http://studme.org/41069/pravo/mezhdunarodnoe_ugolovnoe_pravo

Окрема подяка

Окрема подяка Комісії з Міжнародного Правосуддя та Алексу Уайтінгу, професору Гарвардської Юридичної Школи права за їх ідеї для цього розділу.

ПОКАЗАННЯ: ВІДЕОЗЙОМКА СВІДЧЕНЬ

Відеозйомка подій, що стосується прав людини, може бути небезпечною. Вона може піддати ризику вас, людей, яких ви знімаєте, та спільноти, які ви знімаєте.

Уважно оцініть ризики до того, як нажати кнопку «запис».

Намагайтеся використовувати на практиці цей довідник, але враховуйте, що ніщо із вказаного тут не є абсолютним, і вам слід модифікувати ці практики для ваших потреб. Якщо можливо, шукайте підтримки від місцевих експертів. Навіть якщо ви не можете повністю дотриматися поряд цього довідника, ваш матеріал все ще може містити цінну інформацію, яка може допомогти правозахисним організаціям та правозахисникам знайти відповіді на питання та, в свою чергу, захистити наші основні права людини.

ВІДЕО

ВСТУП

Є багато причин, чому збирачі доказів можуть бажати записати на камеру свідчення людей, які були жертвами або свідками чи мають інформацію про ситуації, пов'язані з правами людини. Такими причинами, зокрема, є:

- підтримка людей, які піддалися порушенням прав людини, шляхом надання їм можливості розказати свої історії;
- поширення історій через медіа, щоб привернути увагу до ситуації з правами людини та посилити голоси жертв;
- повідомлення історій ключовим керівникам, щоб вплинути на правила та закони;
- збереження особистих історій для історичної довідки; та
- документування правопорушень для підтримки правосуддя та намагань притягнути до відповідальності.

Якщо основною вашою метою для фільмування свідчень є притягнення до юридичної відповідальності, експерти рекомендують, щоб ви:

- пройшли професійне навчання, як проводити такі інтерв'ю; та
- документували опитування у письмовій формі, а не на камеру, в більшості випадків.

Причини для цих рекомендацій узагальнені у частині II нижче, але, якщо сказати коротко, то безвідповідальні збір, копіювання або поширення записаних відеозаписів може поставити під серйозну загрозу життя свідка.

МЕТА

Хоча загальна рекомендація пройти навчання і виключати камеру, якщо ви збираєте свідчення виключно як частину розслідування прав людини, у дійсності збирачі доказів не завжди мають доступ до навчання та часто збирають свідчення на місці події під час або безпосередньо після порушення прав людини, коли важко дістати олівець та папір. У світі такої реальності цей розділ містить керівництво, як знімати свідчення для підтримки зусиль по притягненню до юридичної відповідальності, якщо ви вирішите знімати дачу свідчень під час триваючої події з правами людини, коли недостатньо часу для старанного планування опитування. Конкретними цілями цього розділу є наступні:

- надати керівництво, чи записувати опитування на камеру чи занотовувати його; та
- надати керівництво для випадку, якщо ви вирішите натиснути запис, як зняти попереднє опитування на місці події, яке допоможе професійним слідчим та юристам забезпечити притягнення до відповідальності порушників прав людини.

Цей розділ поділений на такі частини, які ви можете окремо або разом:

ЧАСТИНА I: Прелімінарні Опитування на Місці Події vs. Повні Показання.

Ця частина визначає типи опитувань, які зазвичай проводяться з свідками та визначає різні категорії свідків.

ЧАСТИНА II: Оберіть Свій Метод Документування.

Тут ми вивчаємо причини для того, щоб записувати опитування на камеру, чи ні.

ЧАСТИНА III: Принципи та Практичні Поради для Фільмування Прелімінарних Опитувань на Місці Події.

Ця частина узагальнює ключові принципи, яких потрібно дотримуватися для того, щоб впевнитися, що ви записуєте свідчення у безпечний, етичний та ефективний спосіб.

ЧАСТИНА IV: Проведення Прелімінарних Опитувань: До, Протягом та Після.

Ця частина приводить практичне покрокове керівництво, як знімати опитування, в тому числі, що робити до, протягом та після того як даються свідчення на камеру.

ЧАСТИНА V: Більше про Поінформовану Згоду.

Тут ми даємо визначення «інформованої згоди» та вивчаємо складні питання щодо того, як отримати її та що робити, якщо ви не можете цього зробити.

ADVOCACY

EVIDENCE

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

РІЗНИЦЯ МІЖ ПРОПАГУЮЧИМ ВІДЕО ТА ВІДЕОДОКАЗАМИ

Пропагуюче Відео (Video Advocacy) - це використання відеозапису, щоб звернути увагу до питань прав людини та спонукати цільову аудиторію до дій для того, щоб зробити зміни у практиці, політиці чи законодавстві щодо прав людини. Основною метою зйомки свідчень людини з метою спонукання є:

- розказати зворушуючу історію;
- дати можливість особі, яка дає інтерв'ю, розказати власну історію;
- реалізувати основоположні права людини, такі як свобода слова та участь в державному управлінні;
- посилити голоси, які не часто чують, та долучити ці голоси до заклику до змін; і
- зберегти історичний запис для наступних поколінь.

Відеодокази, в широкому сенсі, це використання відео документування у процесах правосуддя у питаннях прав людини, щоб притягнути держави або людей до цивільної чи кримінальної відповідальності за порушення прав людини. Відеозаписи можуть бути використані на кожній стадії процесу правосуддя, починаючи з прийняття рішення про розслідування та закінчуючи залом засідань. Першочерговою метою є забезпечення отримання судового рішення про дії держави, відшкодування шкоди, ув'язнення злочинця або про звільнення помилково засудженої людини. Основними цілями для документування свідчень людини з метою використання як доказу є:

- об'єктивно отримати фактичну інформацію про подію (хто, що, коли, де і т.п.);
- встановити інших свідків та докази;
- надати достатню кількість інформації для професійних слідчих, у випадку, якщо пізніше вони захочуть більш детально поспілкуватися з особою, що дала інтерв'ю; і
- по можливості, притягнути до відповідальності державу або людей, винних у вчинених злочинах щодо прав людини, або звільнити помилково засуджених осіб.

Якщо ви збирає доказів і здійснюєте документування з пропагуючою метою, ви часто будете робити записи свідчень на камеру. Якщо ви виключно документуєте для фіксування доказів або юридичної відповідальності, вам рідко необхідно документувати свідчення на камеру, тому що прелімінарні інтерв'ю найчастіше фіксують у письмовій формі. Якщо ви приймаєте рішення натиснути на запис зі адвокаційною метою, цей розділ допоможе збільшити вірогідність того, що зібрані вами свідчення зможуть бути використані також і для цілей притягнення до відповідальності.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дивіться як відеозаписи можуть бути використані для пропагування прав людини поза межами залу суду, а також у кримінальному процесі, у матеріалі «Роль Відеозапису за межами Судової Зали» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЧАСТИНА I:

ПРЕЛІМІНАРНІ ОПИТУВАННЯ НА МІСЦІ ПОДІЇ VS ПОВНІ ПОКАЗАННЯ

Типи Інтерв'ю

Є два основних типи інтерв'ю свідків: попереднє опитування на місці події та допит. Характеристики та цілі кожного з них описані далі.

ПРЕЛІМІНАРНІ ОПИТУВАННЯ НА МІСЦІ ПОДІЇ

Коротке опитування, яке часто роблять на місці події, має на меті одержати важливу інформацію, яка буде потрібна професійному слідчому на ранніх стадіях розслідування. Такий тип опитування зазвичай беруть у розпал порушення прав людини або безпосередньо після нього, коли деталі ще свіжі у пам'яті опитуваного.

Основною метою попереднього опитування є отримати

- базову, фактичну інформацію про подію — хто, що, коли, де, як та деколи чому;
- інформацію, яка допоможе встановити інших свідків та докази і надасть серйозні зачіпки, які можуть допомогти слідчому (у короткостроковій або довгостроковій перспективі) у його спробах реконструювати події; і
- достатньо контактної інформації, щоб професійний слідчий зміг зв'язатися з опитаним, для отримання додаткової інформації на допиті, якщо потрібно.

Повні Показання

Це більш тривале та детальне опитування у безпечному, комфортному середовищі, розділене у часі та місці від події.

Основними цілями допиту є:

- встановити усе, що свідок знає про подію;
- зібрати інформацію з метою оцінки правдивості та точності свідчень свідка;
- встановити, чи свідку відомо про інших свідків чи речові докази; і
- зібрати достатньо загальної інформації, щоб можна було встановити місцезнаходження свідка у майбутньому (наприклад, поточну адресу, контакти в соціальних мережах, контактну інформацію родичів, які знатимуть, де знаходиться допитаний, якщо він чи вона переїдуть).

Якщо ви місцевий збирач доказів та/або спеціаліст оперативного реагування, ви будете робити виключно преліминарні опитування на місці події. Ми зосередимося на цьому в решті цього розділу.

Якщо ви хочете покращити ваші навички опитування та дізнатися більше про проведення допитів, зверніться до розділу Додаткові Джерела в кінці цього документу. Однак пам'ятайте, що незалежно від того, наскільки кваліфікованим ви станете, слідчий, що працює над справою, повинен завжди провести свій допит.

ВІДЕО

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

Метою попереднього опитування на місці події не є одержати повне, детальне свідчення, а отримати надійну інформацію, досить повну, щоб дати професійним слідчим серйозні зачіпки в ефективний та етичний спосіб. Якщо опитування дає зачіпки та допомагає слідчому встановити, кого слід допитати та про що запитувати під час цих допитів, ви справились успішно.

ВІДЕО

Типи Свідків

Зазвичай є три категорії свідків, які можуть надати попередню інформацію на місці події або коротко після неї: **прохожі, жертви та особи, які знають чи знали жертв**. У звичайних розслідуваннях щодо прав людини ці особи вважаються ключовими свідками, тому що вони мають неоціненну інформацію про вчинені злочини. Ключові свідки можуть повідомити про деталі злочину (такі як, скільки було злочинців, який тип зброї був використаний, о котрій годині сталися події, скільки було жертв та ступінь матеріальної шкоди). Однак вони не завжди можуть надати інформацію, яка необхідна для встановлення участі осіб, які несуть найбільшу відповідальність за злочин. Командам правників часто потрібно покладатися на докази причетності та докази поінформованості, щоб довести, хто наказав здійснити напади або допустив їх.

Є три інші категорії свідків, про які вам слід знати: **інформатори (яких також називають викривачами, англ. whistleblower), підозрювані та експерти**. Навряд чи вам як збирачу доказів доведеться проводити попереднє опитування з кимось із цих трьох категорій; однак під час триваючих ситуацій масового насильства бувають випадки, коли активісти ведуть очні розмови з такими особами. Спеціальні правила, як проводити опитування інсайдерів, підозрюваних та експертів не входить до цього розділу, але якщо ви опинитесь у такій ситуації, викладені тут принципи також діятимуть.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про докази щодо злочину та докази зв'язку, дивіться «Анатомію Злочину» і «Доведення Відповідальності: Докази Причетності до Злочину» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ПОТРІБНО ЗНАТИ ДО ТОГО ЯК ПОЧИНАТИ

Свідки є невід'ємною частиною будь-якого розслідування і судової справи. Незалежно від того, скільки зібрано доказів, без пояснення їх релевантності свідками вдале засудження мало ймовірно. З урахуванням цього, свідки можуть бути складними джерелами інформації, а опитування, що не проведені належним чином, можуть зіпсувати розслідування і дискретувати вашу роботу щодо забезпечення достовірності.

Ось кілька найбільших складнощів при роботі зі свідками:

Кожен помиляється. Людська пам'ять неідеальна. Численні дослідження показують, що свідчення очевидців часто містять неточності, незважаючи на найкращі наміри свідків. Крім цього, травматичні переживання можуть ще більше подавити здатність свідка точно пригадати події. Наприклад, дослідження показують, що коли особа стає свідком події з використанням зброї (як наприклад пістолета або ножа), її увага концентрується на зброї. В результаті зменшується їх здатність запам'ятати інші деталі злочину.

У нас усіх є упередження. Культурне виховання, релігійні вірування, політичні уподобання, стать, освітній рівень, соціально-економічний клас, статус та вік – все це може вплинути на наше сприйняття. Оскільки люди однозначно бачать речі з власної точки зору, навіть дві людини, що стоять поруч під час якоїсь події, сприймають її по-різному.

Розгляньте кілька прикладів, як це може виражатися:

- Якщо дві релігійні общини знаходяться у конфлікті, а ви проводите опитування в районі, де живе лише одна група, свідчення будуть упередженими щодо вірувань тієї групи.
- Свідченням поліцейських часто вірять більше, ніж свідченням обвинувачених.
- Люди, які володіють частками у компанії, яку звинувачують у зловживанні, можуть свідомо або несвідомо захищати компанію, тому що вони мають фінансовий інтерес у результаті справи.

Бути свідком може забрати багато часу і бути емоційно виснажливим. На свідків може сильно вплинути те, що участь у справі чи суді може зайняти велику кількість часу та енергії. Ця участь може суттєво порушити їх особисті відносини, роботу та власне самопочуття. Крім цього, вони можуть потрапити в епіцентр уваги медіа, що може бути важко або небажано. Важливо забезпечити, що вони знають про можливість такого, і приймають рішення брати участь, незважаючи на ризики.

ЧАСТИНА II:

ОБЕРІТЬ СВІЙ МЕТОД ДОКУМЕНТУВАННЯ

Уявіть, що ви знаходитесь на місці вибуху закладеної в автомобіль бомби перед школою, в общині, де бульдозери незаконно зносять будинки, або на робочому місці, де міжнародна корпорація порушує вимоги безпеки і працівники працюють в небезпечних умовах. Ви можете провести опитування свідка про порушення прав людини на місці події або недалеко звідти. Чи слід проводити опитування на камеру чи ні? Ось кілька правил, які слід врахувати.

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ

ПРИНЦИП 1: НЕ НАШКОДЬТЕ

За будь-яких умов збирачі доказів повинні прагнути до того, щоб «не нашкодити», коли вони просять людей надати інформацію про подію щодо прав людини. У деяких випадках люди, їх сім'ї чи общини можуть бути піддані ризику просто через те, що вони знаходяться разом із збирачем доказів, який збирає свідчення, або перебувають з ним на зв'язку. Зйомка дачі свідчень на відеокамеру збільшує ймовірність того, що стане відомо, що опитана особа співпрацює з шукачами справедливості, що може посилити ризики для таких осіб, якщо відеозапис потрапить у не ті руки або буде переглянутий не тією особою.

Збирачі доказів повинні докласти усіх зусиль, щоб уникнути спричинення шкоди, коли вони здійснюють моніторинг. Це значить, що вони повинні постійно знаходити баланс між потребою отримати інформацію з потенційним ризиком завдання шкоди тим, хто надає таку інформацію. За певних обставин це може означати, що ви відмовляєтеся від збирання інформації.

Як мінімум, збирачі доказів повинні

- розуміти ризики, пов'язані зі збором інформації;
- впевнитися, що опитувані надають свою поінформовану згоду на участь в опитуванні;
- захищати задокументовану інформацію;
- вживати особливих пересторог при роботі з дітьми, особами з психічними вадами, жертвами сексуального насильства чи інших травм, та з іншими вразливими категоріями людей;
- наскільки можливо, вивчати подальші інструкції та проходити навчання, які допоможуть вам при здійсненні ваших опитувань.

Додаткові стратегії для забезпечення того, що принцип «не нашкодь» дотримується під час процесу опитування, включені у цей розділ.

ПРИНЦИП 2: ЛИШЕ ПЕРВИННІ ДОКАЗИ

Найбільш важливо розуміти, що свідчення, зібрані чи записані збирачем доказів на місці події можуть служити важливими первинними доказами, що часто трапляється на практиці. Первинні докази – це інформація, що вказує на те, що, можливо, стався злочин. Однак лише цієї інформації недостатньо, щоб встановити, чи дійсно мав місце злочин. Для того, щоб вирішити, чи має бути розпочате розслідування, необхідно зробити додаткове дослідження.

Також важливо знати, що зроблені збирачем відео опитування рідко (а то й ніколи) будуть використані в суді через дві ключові юридичні доктрини:

Перевага Особистих Свідчень. Судді віддають перевагу тому, щоб свідки давали свідчення особисто, тому що так легше оцінити, наскільки можна вірити свідку, і це робить більш складним неправдиві свідчення. Хоча і є рідкісні виключення, коли особисті свідчення не вимагаються, але зазвичай їх намагаються отримати.

Право Очної Ставки. Більшість кримінальних судів дають право обвинуваченому мати очну ставку з свідком, який свідчить про участь обвинуваченого в злочині. Це іноді називають «право очної ставки та перехресного допиту». Відповідно, свідків треба повідомити, що колись їм треба буде давати свідчення у суді в присутності обвинуваченого.

Хоча прелімінарні опитування, ймовірно, не будуть використані в суді, це не означає, що вони не мають значення для пропагандистських цілей або на ранніх стадіях слідства.

КЛЮЧОВІ РІШЕННЯ: ОПИТУВАТИ ЧИ НІ? НАТИСНУТИ ЗАПИС ЧИ НІ?

- 1) «Чи слід мені опитувати цю людину чи ні?»
- 2) «Чи слід мені записувати опитування на камеру чи занотувати надану інформацію?»

ПИТАННЯ 1:

Для того, щоб встановити, чи опитувати людину — чи то для притягнення до відповідальності чи то для пропаганди — обговоріть наступне з опитуваним перед тим, як документувати опитування будь-яким способом. Запитайте, чи опитування

- загрожуватиме безпеці опитуваного чи його сім'ї або общині;
- порушить його право на приватне життя;
- принизить його гідність; та/або змусить опитуваного знову відчувати себе жертвою.

Якщо будь-що із вищенаведеного може трапитися, вам не слід продовжувати опитування.

ПИТАННЯ 2:

Якщо після розгляду вищенаведеного ви вирішите провести попереднє опитування на місці події для цілей притягнення до відповідальності, тоді вам потрібно буде встановити, чи відео- (або аудіо-) запис є хорошим вибором чи вам слід записати свідчення у письмовій формі. Врахуйте питання, описані нижче.

ПРИЧИНИ ЗАДОКУМЕНТУВАТИ ПРЕЛІМІНАРНІ ОПИТУВАННЯ У ПИСЬМОВІЙ ФОРМІ	ПРИЧИНИ ЗАДОКУМЕНТУВАТИ ПРЕЛІМІНАРНІ ОПИТУВАННЯ НА КАМЕРУ
Зручність: Слідчий, аналітик чи юрист може швидко проглянути записані нотатки і узагальнення опитування, щоб знайти ключову інформацію, яку вони шукають. У випадку з відеозаписом вони повинні переглянути весь відеозапис, щоб знайти потрібну інформацію. Це може зайняти дуже багато часу. Якщо ви все ж використовуєте відеозапис, найкраще додати до відеофайлу транскрипцію опитування, повну роздруківку опитування, та опис метаданих файлу. Хоча вже розробляються нові технології для автоматизації транскрипції відеозаписів, здійснення транскрипції відеозапису все ще може бути затратним по часу та дорогим. Навички Особи, що Проводить Опитування: Опитування очевидців злочину є спеціалізованими навичками; якщо ви вирішите здійснити запис, помилки, які ви можете зробити, також будуть записані. Свідки – критична частина кожної справи, і неналежно проведене опитування – навіть якщо особа, що проводить опитування, має хороші наміри – може назавжди перекреслити можливість надання подальшої інформації для слідчих, юристів та судів, що може мати протилежний результат до того, чого ви хотіли. Послідовність: Кожного разу, коли свідок розповідає про подію, його спогади містять незначні ненавмисні зміни; історії ніколи не можна розповісти точно так само двічі. Якщо опитування записане, а потім через тижні, місяці або навіть роки опитаний свідчить в суді, то розбіжності між записаним опитуванням та свідченнями в суді можуть підірвати вірогідність свідка. Якщо при опитуванні слова опитуваного занотовуються, іншій стороні буде більш важко встановити, хто відповідалий за розбіжності – опитуваний чи особа, яка записувала опитування. Безпека: Хоча будь-яке опитування може піддати людину ризику, письмове опитування лише розкриває ім'я особи разом з їх свідченнями. А відеозапис також містить їх обличчя та голос, що робить легшою їх ідентифікацію. Повторне Відчуття Жертви: Деякі люди почуваються незручно, коли надають інформацію про правопорушення на камеру, а в деяких випадках камера, направлена на свідка, може бути нав'язливою. Інші, можливо, пережили глибоку травму, і зйомка опитування може завдати їм повторного відчуття жертви. Перегляд своїх свідчень також може заподіяти травму. Занотовування свідчень може допомогти вам уникнути деяких з цих ризиків. Поінформована Згода: Інколи може бути складно, якщо взагалі можливо, забезпечити надання поінформованої згоди, коли робота проводиться безпосередньо після порушення прав людини. Якщо ви не можете отримати поінформовану згоду, найкращою міжнародно визнаною практикою є не записувати опитування. Однак якщо ви таки приймете рішення записувати опитування без поінформованої згоди, пам'ятайте, що письмове нотування є кращою опцією, тому що ймовірно буде менш ризиковано з точки зору безпеки, якщо обличчя та голос людини не можна буде побачити чи почути. Дивіться Частина V нижче, щоб дізнатися більше про поінформовану згоду та що робити, коли її неможливо отримати.	Час і швидкість: Протягом або безпосередньо після правопорушення час зі свідком обмежений. Запис, зроблений на камеру, може бути здійснений швидше, ніж записаний письмово. Пізніше відео файл може бути переглянутий, проаналізований та його транскрипція може бути зроблена в спокійному та безпечному місці. Доступ: Протягом або безпосередньо після правопорушення доступ до свідка може бути також обмежений. Може скластися ситуація, коли буде непрактично або небезпечно дістати ручку і папір та робити письмові записи. Бувають випадки, коли відео- або аудіо запис є вашими єдиними реальними опціями. Наявність: Інколи ключовий свідок не може бути наявним для процесу у зв'язку з переїздом, смертю чи іншими екстраординарними обставинами. У деяких юрисдикціях та у рідких специфічних обставинах, фрагменти опитування можуть бути допустимі в суді без можливості провести перехресний допит, якщо особа більше не наявна для дачі свідчень. Оцінка Достовірності: Опитування на відеоплівці дозволить членам команди слідчих або юристів, які не присутні на місці події, краще оцінити достовірність свідка. Відеозаписи показують зовнішній вигляд, голоси, місцезнаходження. Якщо опитування проводяться, поки правопорушення триває, відеозаписи можуть навіть показати події на задньому плані. Це додає цінну контекстуальну інформацію до проголошеного свідчення, яку не може зафіксувати письмовий запис. Допомога Пам'яті: Судові процеси можуть бути повільними. У багатьох випадках можуть пройти місяці, роки чи навіть десятиліття між першим опитуванням свідка та подальшими допитами чи свідченнями у суді. Раніше записані на камеру свідчення можуть бути використані для того, щоб освіжити пам'ять свідка у ці пізніші дні. Відмова від Свідчень: Інколи свідки відмовляються від своїх свідчень з особистих причин або тому що на них чиниться тиск. Юридичний термін для цього – «відмова від свідчень». Якщо їх первісне свідчення зняте на камеру, існує можливість використати його в суду за особливих обставин. Пропагування: Нарешті, як зазначено на початку цього розділу, притягнення до юридичної відповідальності є однією з кількох причин для опитування свідка перед камерою. Ви можете мати інші причини для того, щоб натиснути «запис».

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ: НАТИСКАТИ «ЗАПИС» ЧИ НІ?

ТАК	НІ	
		Чи існують пропагандистські причини для запису цього свідчення додатково до доказових причин?
		Чи логістично легше знімати свідчення, ніж записати їх письмово?
		Чи безпечно записувати особу людини (ім'я, обличчя та голос)?
		Чи ймовірно, що особа може надати релевантну інформацію?
		Чи схоже, що це буде єдина можливість для когось поговорити з цією людиною?
		Чи ця особа здається вам правдоподібною та надійним свідком?
		Чи це опитування на камеру швидше дасть можливість опитуваній людині виговоритись (чи знову пережити відчуття жертви)?
		Чи низька вірогідність того, що пізніше будуть дані суперечливі свідчення?
		Чи можливо отримати поінформовану згоду? (Дивись детальніше нижче)
		Чи я маю можливість безпечно зберегти цей відеозапис?

Рішення, чи записувати опитування на камеру, загалом нелегке. Це рішення, яке вам потрібно буде приймати на основі наявної у вас інформації на той час. В ідеалі, ви б хотіли мати можливість відповісти «так» на кожне з перелічених вище питань для того, щоб прийняти рішення про зйомку.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про викривальні докази та інші цілі, для яких може слугувати відеозапис для притягнення до відповідальності, дивіться «Усе про Докази» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/

ЧАСТИНА III:

ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ДЛЯ ФІЛЬМУВАННЯ ПРЕЛІМІНАРНИХ ОПИТУВАНЬ НА МІСЦІ ПОДІЇ

ВІДЕО

Опитування потребують часу, тому робіть опитування цілеспрямовано. Опитування можуть зайняти багато часу, навіть якщо тривалість самого опитування невелика. Час займає пошук надійного і правдоподібного свідка, знайти відповідне місце для записування, підготувати та задати запитання і т.п. Додатково час займає добре організувати та зберегти репортаж, розшифрувати стенографічний запис опитування та переглянути його для релевантної інформації. Думайте стратегічно, кого ви хочете опитати та чи ви робите це на камеру чи ні.

Міркування безпеки. Розказати правду часто може поставити під серйозну загрозу життя людини, її родини або членів її общини і, відповідно, може вплинути на відповіді, які даються, свідомо чи ні. Як особа, що проводить опитування, ваш обов'язок переконатися, що опитуваний повністю розуміє ці ризики та дає задокументовану згоду.

Залишайтеся об'єктивним. Зробіть усе, щоб не дозволити власним почуттям вплинути на опитування. Не виказуйте свої почуття щодо свідчень опитуваного. У вас можуть бути сильні реакції на те, що ви почуєте, але ці краще притримати до того часу, поки опитуваний їх не бачитиме. Якщо ви використовуєте перекладача, переконайтеся, що він теж розуміє цей принцип і дистанціює своє власне ставлення, коли робитиме переклад розмови.

Шукайте правду. Якщо ви документуєте для притягнення до відповідальності, ваша роль не довести, що ваша теорія того, що трапилося, правильна. Ваша роль дозволити свідку розповісти своє бачення того, що відбулося, навіть якщо це суперечить вашим власним переконанням. Кожна особа зробить свій внесок у те, щоб дістатися до правди про події якомога ближче. Якщо ви знайдете докази, які вказують на те, що хтось невинний, не бійтеся цього. Кінцева мета – притягнути до відповідальності тих, хто дійсно відповідальний за злочини, та забезпечити, щоб невинний не буде помилково засуджений. Крім цього, якщо у вас є інформація, яка підтримує аргументи захисту, для слідчого чи юриста набагато краще дізнатися про ці докази раніше, щоб вони не були застані зненацька і могли підготувати відповідь на ці докази до того, як вони потраплять у зал засідань.

Опитуйте особу наодинці. Усі інтерв'ю, включаючи прелімінарні опитування на місці події, повинні проводитися наодинці, якщо це можливо, щоб інформація, яку надає свідок, не піддавалася впливу інших людей та не впливала на свідчення інших потенційних свідків.

Приклад:

У випадках статевого насилля жінка може зменшувати ступінь інциденту та навіть взагалі заперечувати його, якщо її чоловік присутній при опитуванні. Або, якщо перший свідок говорить, що машина, яка віддалялася, була червоною, а другий свідок думає, що машина була синьою, то почувши відповідь першого свідка, другий свідок може засумніватися, як відповідати.

Ніколи не пропонуйте компенсацій. Якщо в обмін на свідчення пропонуються компенсації, надана свідком інформація може бути визнана недостовірною.

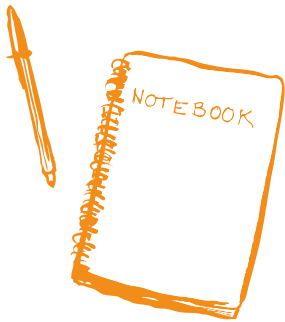
Приклади компенсацій включають:

Фінансова допомога, допомога при переїзді або з отриманням візи, захист свідка.

Поводьтесь етично. Детальне обговорення етичної поведінки під час опитування не входить до змісту цього посібника; це складний предмет та відрізняється від країни до країни і від культури до культури. В підсумку, якщо ви вирішили зібрати свідчення, необхідно, щоб ви дотримувалися найвищих етичних стандартів. Якщо ви цього не зробити, це може вплинути на надійність зібраної інформації, credibility свідків, вашу репутацію та репутацію будь-яких організацій, на які ви працюєте.

Подумайте про себе. Свідкам часто важко розказати історію порушень прав людини, але ці опитування можуть бути емоційно складними і для осіб, які проводять опитування, та перекладачів. За необхідності зверніться за емоційною підтримкою.

Заархівуйте запис. Хоча й розуміючи, що ви ніколи не можете бути впевненим, чи інтерв'ю буде цінним, намагайтеся записувати лише опитування, які ви плануєте зберегти та використати для захисту прав людини. Опитувані особи часто ризикують, щоб дати свідчення. Поважайте це, наскільки ви можете, враховуючи практичні обмеження, такі як міркування безпеки та місце на диску.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про архівування відеозапису, дивіться «Посібник Активіста по Архівуванню Відеозапису» за посиланням archiveguide.witness.org.

ЧАСТИНА IV:

ПРОВЕДЕННЯ ПРЕЛІМІНАРНОГО ОПИТУВАННЯ – ДО, ПРОТЯГОМ, ПІСЛЯ

ДО

Крок 1: Підготуйте Своє Обладнання

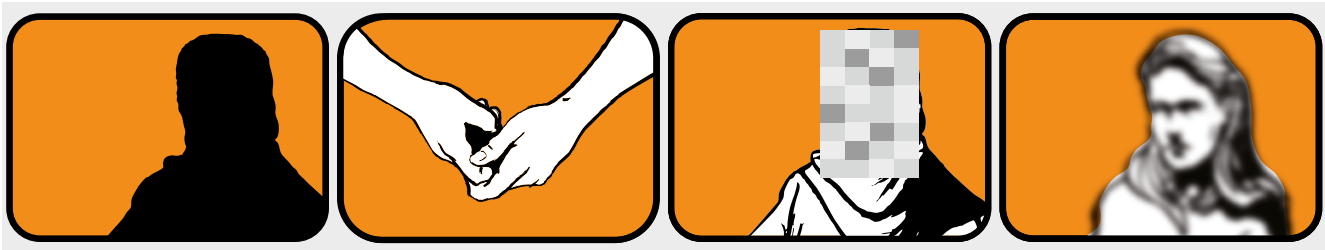
Преліминарні опитування на місці події зазвичай проводяться в неідеальних умовах, тому якщо у вас мало часу, щоб підготувати своє обладнання, зробіть наступне до того, як іти:

- зітріть будь-яку інформацію з вашої камери або телефону (контактні дані, файли, фотографії і т.п.), яку ви не хочете, щоб вона потрапила до інших рук на випадок вилучення владою;
- зарядіть свою камеру або мобільний телефон;
- встановіть правильну дату, час та місцезнаходження на своїй камері;
- переконайтеся, що на картах пам'яті достатньо місця;
- протестуйте нормальну роботу вашого обладнання; і
- потренуйтеся знімати вашим обладнанням, щоб бути впевненим, що ви вмієте ним добре користуватися і легко це зробите на місці події.

Крок 2: Проаналізуйте та Мінімізуйте Загрози Безпеці

Уважно оцініть безпекові аспекти проведення відео опитування. Які наслідки це може мати для вас, опитуваного або для общини? Поспілкуйтеся з опитуваним, щоб встановити потенційні ризики та можливості для їх мінімізації. Виясніть та задокументуйте, яку інформацію опитуваний бажає залишити конфіденційною. Подумайте, як та де ви зможете надійно зберігати відео файли та документацію після опитування. Чи ви завантажите їх на безпечні сервери через закодоване інтернет-з'єднання, після чого знищите файли на оригінальних носіях? Чи ви передасте оригінальні файли довірєній особі?

Подумайте, чи вам потрібно приховати ідентичність вашого свідка під час процесу зйомки. Ви повинні знати, що анонімний свідок може надати важливу викривальну інформацію, але їх інформація може бути мнєш цінною для процесуального просування, оскільки в результаті їх анонімності слідчий не може оцінити їх достовірність чи провести їх допит.

Крок 3: Наскільки Можливо, Знайте, Що Ви Повинні Дізнатися, і Чому

Підготуйте список тем опитування або питань, пам'ятаючи про вашу мету. Якщо у вас недостатньо часу, щоб підготувати питання, знайте, що ви хочете задати питання щодо безпеки додатково до «хто, що, де, коли та чому».

ВІДЕО

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ:

КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ ПІД ЧАС ПОПЕРЕДНЬОГО ОПИТУВАННЯ НА МІСЦІ

Ось список ключових питань для попереднього опитування на місці:

	Що вас хвилює щодо вдової безпеки? Ви бажаєте, щоб ми зробили якісь дії під час зйомки чи після цього для мінімізації ваших ризиків та/або ризиків для вдової громади?
	Як вас звати? Будь-ласка назвіть по буквам.
	Будь-ласка, назвіть дату, час та місце опитування.
	Будь-ласка, назвіть дату, час та місце події, про яку ми будемо говорити.
	Ви можете описати, що трапилося? Звідки ви знаєте?
	Як це трапилося на вашу думку? Чому ви так вважаєте?
	Ви можете сказати, з ким це трапилося? Звідки ви знаєте?
	Якщо ви маєте свою точку зору щодо того, чому це трапилося, поділіться, будь-ласка своїми думками щодо цього. На чому базується ваша точка зору?
	Якщо це не є небезпечним, ви можете повідомити імена та контактну інформацію ще якихось осіб, що були на місці події або мають інформацію про подію?
	Чи є якісь свідки, з якими нам було б варто поговорити, на вашу думку, або будь-які матеріальні докази, які нам було б варто зняти (такі як майнова шкода, травми, зони враження, кульові отвори або шкода довкіллю)?
	Чи можемо ми або інші особи зв'язатися з вами знову, щоб дізнатися подальший розвиток подій або зробити більш детальне опитування? Якщо так, як ми зможемо з вами зв'язатися? Яка ваша адреса, номер телефону, електронна пошта або інша контактна інформація?

ВІДЕО

Крок 4: Підготуйте Допоміжні Матеріали Заздалегідь

Допоміжні матеріали можуть бути використані, щоб освіжити пам'ять опитуваного, але не підказати певну відповідь.

Приклади:

- Карти можуть допомогти свідку більш точно вказати деталі місця події.
- Фотографії часто використовуваної зброї можуть допомогти їм вказати на зброю, назва якої їм невідома.
- Календар може допомогти для пригадування дат.

ВІДЕО

Крок 5: Оберіть Свідків

У багатьох випадках просто неможливо опитати усіх свідків порушення прав людини. Подумайте, який тип інформації ви намагаєтесь зібрати, та які прогалини в інформації ви намагаєтесь заповнити. Тоді зважте, кого про що розпитувати. Наприклад, свідок, який переживає втрату його чи її сім'ї, ймовірно, зможе згадати події до, під час та після нападу, але навряд чи буде володіти достатніми знаннями, щоб описати деталі використаної зброї. З іншого боку, сусід з військовою підготовкою більш підходить в якості свідка, щоб розповісти про типи використаної зброї. Також зважте, скільки свідків вам потрібно опитати, щоб забезпечити достовірність та компенсувати тих свідків, які можуть надати помилкову або нечітку інформацію.

Крок 6: Оберіть Безпечне, Приватне та Інформативне Місце для Опитування

Якщо можливо, оберіть безпечне, приватне та досить тихе місце для проведення опитування. Можливо, було б зручно знайти таке місце, яке дозволить глядачу також бачити місцевість, де відбувалися події; вид місцевості та звуки можуть допомогти підтвердити показання опитуваного. Наприклад, якщо свідок розповідає про обстріли під час фактичного обстрілу, супровідні звуки підтвердять їх свідчення. Якщо свідок розповідає про умисний підпал нафтопереробного заводу, і ви можете побачити та почути полум'я на задньому плані, це також підкріплюватиме їх свідчення. Суть в тому, що хоча інколи добре мати високоякісне зображення та звук, може бути кращим пожертвувати якістю зображення та звуку, щоб зняти фонову інформацію, яка підтримує свідчення свідка. Цей вибір робите лише ви, враховуючи ситуацію та мету, з якою ви збираєтесь використати відеозапис.

Крок 7: Оберіть особу, яка проводить опитування

Якщо можливо, нехай дві людини, які зручні для опитуваного, записують опитування – один для організації технічних аспектів, а інший для того, щоб задавати питання. При обранні осіб для проведення опитування, врахуйте їх стать, культурні, політичні та релігійні погляди.

Крок 8: Створіть зручні умови для опитуваного

Особам необхідно почуватися зручно та довіряти вам, якщо ви хочете, щоб вони чесно розповіли свою історію. Представтесь та поясніть, що ви робите та чому. Поясніть усі аспекти конфіденційності та дайте можливість опитуваному задати питання до початку опитування.

КОЛИ ПЛАНУВАННЯ МОЖЛИВЕ

Хоча багато прелімінарних опитувань проводяться несподівано, є випадки, коли трохи планування можливо. Далі слідують кілька прикладів сценаріїв, у яких ви можете виділити перелік тем для опитування до того, як вирушити на місце.

Протести

Якщо ваша громада планує протест, і ви очікуєте, що поліція буде занадто жорстокою, ви можете сісти заздалегідь і приготувати короткий список релевантних запитань, які допоможуть освітити, що трапилося, якщо насилля таки станеться. Наприклад:

- Чи поліція використовувала силу при виконанні обов'язків?
- Що трапилося перед насильницькими сутичками?
- Як стався напад?
- Що сталося після нападу?

Вибори

Якщо ви документуєте вибори, які плануються бути дискусійними, ви можете задати свідками такі питання як:

- Якою була ситуація під час підготовки до виборів та під час реєстрації для голосування?
- Що ви пережили в день виборів, на виборчій дільниці та поза нею?
- Які були ваші спілкування з посадовцями на виборах?

Якщо ви працюєте над тим, щоб задокументувати конкретне порушення або вирішити певну справу, можливо вам варто прочитати розділ «Планування Збору Доказів» (можна знайти за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/) та підготувати відповідний ряд запитань перед тим, як вирушити на місце події для фільмування.

ПРОТЯГОМ

Крок 1: Отримайте Поінформовану Згоду на Камеру

«Поінформована згода» означає обов'язок оператора забезпечити, що опитуваний знає та повністю розуміє потенційні наслідки для його безпеки та добробуту, що можуть виникнути зі згоди на інтерв'ю – особливо опитування на камеру – і з майбутнього використання цього інтерв'ю. Наприклад, якщо ви опитуєте особу з віддаленого села в Афганістані, де відсоток письменності низький і доступ до інтернету обмежений, ви повинні добре пояснити, як буде використаний відеозапис, хто його побачить та потенційні ризики, які можуть виникнути для опитуваного, якщо відеозапис буде розміщений онлайн або стане доступний публічно.

Міжнародно визнане правило, що коли проводите опитування – як на камеру, так і без неї – з жертвами та свідками порушення прав людини, повинна бути отримана поінформована згода. Хоча для деяких збирачів доказів буде неможливо отримати поінформовану згоду в розпал або безпосередньо після інциденту з правами людини. Частина V досліджує труднощі в отриманні поінформованої згоди і що робити, якщо ви не можете її отримати.

Крок 2: Встановлення Кадру, Освітлення та Звук

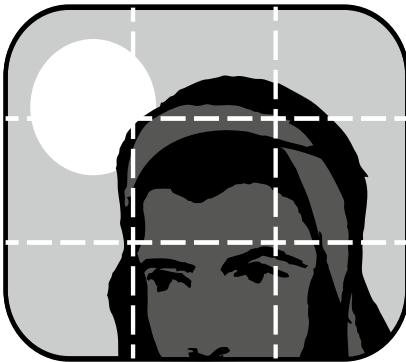
Зйомки репортажу з хорошим кадром, освітленням та звуком збільшує шанс того, що його використають в розслідуваннях, медіа або для цілей пропагування та/або збережуть для історії. Однак важливо усвідомити, що може бути важко сконцентруватися на цих технічних аспектах, коли ви проводите зйомку на місці порушення прав людини. Намагайтеся зняти чіткі кадри та звук, щоб глядачі могли легко розпізнати того, хто говорить та місце, а також зрозуміти, що вони кажуть. Але пам'ятайте, що зняти релевантний та корисний матеріал набагато важливіше, ніж зняти репортаж, який технічно досконалий. Навіть технічно не ідеальний репортаж може все ще бути цінним через його зміст.

ВІДЕО

GOOD SET-UP

BAD SET-UP

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Щоб дізнатися більше про камеру, звук, дивіться «Як Знімати Інтерв'ю» за посиланням <http://library.witness.org/product/conducting-interviews-2/>.

Крок 3: Додайте Загальну Інформацію на Камеру

Якщо можливо, вербально проговоріть під запис наступну інформацію до проведення опитування:

- ваше ім'я;
- вашу контактну інформацію;
- дату, час та місце опитування;
- одне-два речення опису інциденту, який ви збираєтеся обговорити зі свідком; і
- одне-два речення опису, чому ви опитуєте цю конкретну людину.

Крок 4: Ставлення Питань

Ставлення Питань для Збору Базової Фактичної Інформації. Ключові питання, які потрібно поставити під час опитування на місці події, є, по-перше, про безпеку і потім про «хто, що, де, коли та чому».

Ставлення Нейтральних Запитань. В залежності від ситуації ви можливо захочете почати опитування з нейтральних питань, щоб вибудувати довіру і допомогти опитуваному почуватися зручно.

Ставлення Питань по Темі. Цінуйте час людей і ставте лише питання, що стосуються свідка, з яким ви розмовляєте. Наприклад, запитайте жителя, що був виселений з його громади, про те, як його будинок був знесений бульдозером без попередження або про компенсацію, яку вони отримали чи не отримали за свій будинок. Не потрібно ставити питання щодо того, чому громаду переселили і хто відповідальний – організатор, інформатор чи особа, яка здійснювала виселення.

Ставлення Відкритих Питань. В загальному, ваші питання повинні бути відкритими, оскільки вони вимагають розповідної відповіді від опитуваного. Їх ще називають РПО-запитаннями, тому що вони починаються зі слів, як:

- Розкажіть мені...
- Поясніть мені...
- Опишіть мені...

Ставлення Уточнюючих Питань. Також уточнюйте відповіді, питаючи їх, звідки вони знають, що їх відповіді правильні. Наприклад, якщо ви запитуєте «О котрій годині вибухнула автомобільна бомба?», добре уточнити питаннями на кшталт «Як ви знаєте, котра була година?» - не тому, що ви не вірите опитуваному, а тому що нам усім важко правильно пам'ятати деталі під час стресових ситуацій. Уточнюючі запитання допомагають роз'яснити, що говорить людина, і збільшити їх достовірність.

Визнання культурних та мовних бар'єрів. Стать, раса, національність, релігійна група, політична партія чи соціально-економічний клас опитуваного – та перекладача, якщо ви його використовуєте – може вплинути на якість відповідей. Якщо ви працюєте в команді, врахуйте культурні норми та звичаї і зважайте на те, хто проводить опитування і як ставляться запитання.

Приклади:

- Час по-різному рахують в різних місцевостях, так що можливо вам не прийдеться питати «Скільки років тому сталася подія?» Натомість вам, можливо, прийдеться питати «Скільки урожаїв рису тому сталася подія?»
- Сім'я також визначається по-різному. Замість того, щоб запитати «Скільки членів сім'ї ви маєте?» вам, можливо, слід буде запитати «Скільки людей їсть з вашої каструлі щодня?»

Уникайте чуток. Ваша робота, як людини, яка робить опитування, забезпечити, що опитуваний розуміє, як надавати точну інформацію. Працюйте зі свідком, щоб допомогти їм розрізнити між тим, що вони знають, та тим, що вони просто чули від інших. Іншими словами, допоможіть їм розрізнити інформацію з перших рук від інформації, почутої від інших. Якщо опитуваний не бачив чи чув щось особисто, вони все одно можуть повідомити цю інформацію, зазначивши «Я не бачив/чув це особисто, але мені сказав _____, що _____ трапилося.»

Захищайте свою та їхню вірогідність. Будь-яке опитування, яке ви знімаєте, може потрапити в публічний доступ, умисно чи ні. Якщо буде будь-яка підозра, що ви намагалися вкласти слова в їх уста або тиснули на них, щоб вони щось сказали, це поставить свідчення під сумнів та може назавжди зіпсувати вашу власну вірогідність. Тому вам слід уникати навідних питань, використовуючи відкриті питання.

Приклад:

- **Навідне питання:** З яким перевищенням швидкості їхала червона машина, коли вона врізалася у сіру машину?
- **Відкрите питання:** З якою швидкістю їхала кожна машина, коли трапилася аварія?

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

УТОЧНЮЮЧІ ПИТАННЯ

Хорошою практикою є попереджати свідка перед опитуванням, що майже на кожну відповідь, яку вони нададуть, ви будете задавати уточнюючі питання, такі як «Звідки ви це знаєте?» чи «Звідки ви знаєте, з ким це трапилося?» Ці уточнюючі питання є чи не найважливішими питаннями під час опитування, тому що вони вказують свідку думати уважно, розповідати історію у хронологічній послідовності, і надавати підтверджуючу інформацію. Коротко кажучи, уточнюючі питання роблять свідчення більш правдоподібними.

Однак такий тип питань може створити враження на свідка, що ви йому не вірите або сумніваєтеся у їх спогадах. Ось чому важливо впевнитися до запису, що свідок розуміє, що ви не сумніваєтеся у його чи її особистій достовірності, правдивості чи пам'яті. Натомість ви питаєте, тому що їх відповіді збільшать цінність їх свідчень.

Приклад:

Питання: «Скажіть, що ви побачили, коли вперше увійшли на фабрику?»

Відповідь: «Я побачив приблизно 100 працюючих людей. Усі вони виглядали молодше 14 років. Умови, в яких вони працювали, були....»

Уточнююче питання: «Ви побачили приблизно 100, які виглядали молодше 14 років?»

Відповідь: «Так. Це вірно.»

Уточнююче питання: «Як ви оцінили таку кількість людей?»
і «Чому ви вважаєте, що працівники були молодше 14 років?»

Крок 5: Продовжуйте Запис

Окрім випадків, коли опитуваний попросить зупинити камеру, намагайтеся вести постійний відеозапис. Чим більш триваючий репортаж, тим більш надійний він загалом є. Якщо вам необхідно зупинити запис, слід сказати «Ми зробимо перерву, час _____». Тоді, коли відновлюєте зйомку, слід вказати час, дату та місце, і зробити коротке резюме контексту перед тим, як почати опитування.

Крок 6: Опитуйте по Одній Особі

Намагайтеся проводити опитування однієї особи в певний час у місці, де розмову не можна підслухати, щоб людина більш імовірно говорила правдиво і відкрито та щоб інші опитувані не підпадали під вплив її свідчень.

Крок 7: Слухайте Уважно

Будьте гарним слухачем та будьте відкритими. Ваша мета може змінитися протягом часу, коли ви слухаєте та дізнаєтеся більше про те, що розповідає опитуваний. Будьте гнучкими і на підставі відповідей особи відповідно адаптуйте свої питання. Давайте можливість опитуваному розказати їх послідовність релевантних фактів власними словами. Не перебивайте їх.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Для перегляду прикладу, що знімати до опитування, дивіться «Додавання Необхідної Інформації». Як покращити достовірність вашого матеріалу, використовуючи техніку зйомки, дивіться «Відеозйомка Безпечних Місць Подій» за посиланням vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/.

Крок 8: Знімайте Додаткову Інформацію

Додатково до свідчень, ви ймовірно захочете зняти візуальну інформацію, яка підтвердить те, що вам розказують. Якщо свідок розповідає вам про вибух, зніміть місце вибуху. Якщо свідок розказує про його травми, запитайте, чи ви можете зняти ці травми на відео. Якщо свідок повідомляє про масове поховання, зніміть місце заховання. Якщо вони говорять про трудовий табір, зніміть табір.

Також намагайтеся зняти візуальну інформацію, яка могла б допомогти підтвердити дату, час та місце опитування. Наприклад, ви можете зняти такі деталі як

- час та дату на екрані вашого мобільного телефону;
- кут сонця по відношенню до горизонту або тіні;
- культурну чи природну пам'ятку або відому будівлю;
- вуличний знак;
- індикатори погоди;
- оточуючі дерева або рослини;
- різні перспективи місця опитування.

Дивіться розділ «Додаткові Джерела» в кінці цього довідника для додаткової інформації про збирання інших джерел доказів для підтвердження показань свідка, такі як документи, фотографії та матеріальні докази (магазини набоїв, зброя, людські останки, одяг, бризки крові і т.п.).

Крок 9: Завершення Опитування

Перед завершенням опитування, хорошою практикою є

Уникати закінчення розмови на найгіршій травмі для свідка. Пом'якшіть емоційний вплив травми на них, перевівши розмову на буденні речі або на те, що вони будуть далі робити.

Дати можливість опитуваному задати будь-які питання про опитування і постаратися забезпечити, що вони йдуть у позитивному настрої.

Скажіть на камеру час завершення опитування.

ПІСЛЯ

Крок 1: Перевірте Безпеку

Після вимкнення камери, поговоріть з опитуваним, щоб встановити, чи вони побоюються якихось нових ризиків з урахуванням наданої інформації. Підготуйте план, які дії необхідні у зв'язку з новими ризиками – наприклад, приховання особи шляхом використання інструментів редагування.

Крок 2: Продумайте Наступні Кроки

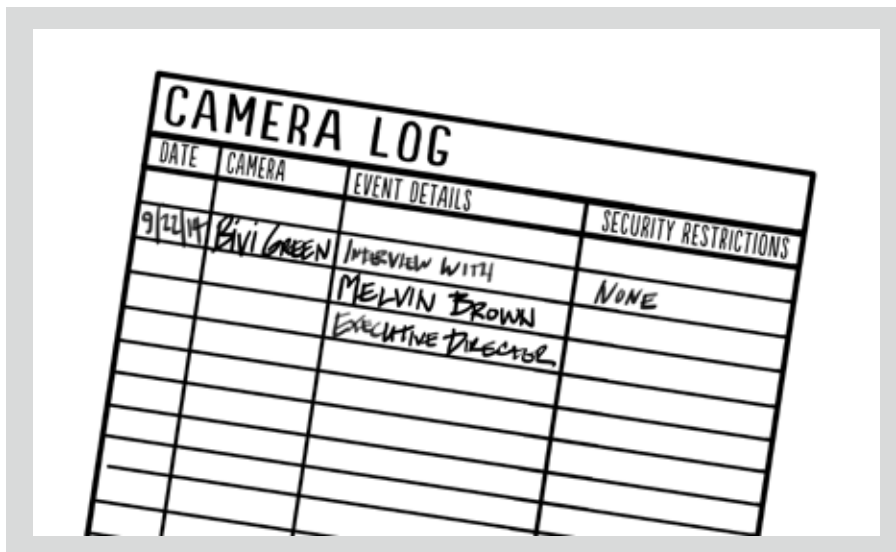
Якщо у вас готовий план, проінформуйте опитуваного, що буде далі. Подумайте, чи ви будете передавати це опитування слідчому, поширювати його в медіа, постити онлайн і т.п. Чи потрібно вам буде зробити додаткове уточнення наданої опитуваним інформації? Якщо так, то який план дій? Чи є якісь інші дії по додатковому дослідженню, які ви реалістично можете виконати?

Крок 3: Надайте Підтримку після Опитування

Як збирач доказів, маловірогідно, що у вас будуть ресурси для надання будь-якої підтримки після опитування. Якщо у вас немає ресурсів, не давайте обіцянок. Щоб не сталося, не створюйте помилкових надій для опитуваного. Незважаючи на це, якщо можливо і практично надати опитуваному інформацію про можливості підтримки або допомоги, яка може бути доступна, тоді повідомте цю інформацію. Ви можете також дати їм свою контактну інформацію, якщо бажаєте.

Крок 4: Підбийте Підсумок

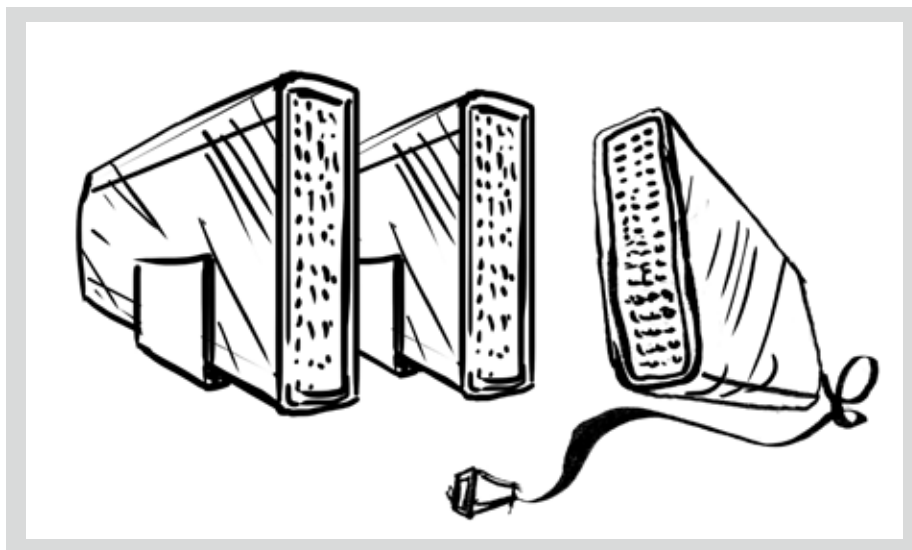
Коли ви повертаєтеся з місця події, підготуйте *об'єктивне* письмове резюме опитування, виділивши інформацію, яку ви вважаєте релевантною та важливою, і зазначивши, чому ви так вважаєте. Пам'ятайте, інтуїція часто права!

ВІДЕО

Крок 5: Заархівуйте та Захистіть

Заархівуйте свідчення і захистіть їх від використання у недозволений спосіб. Якщо можливо, зверніться по допомогу експертів, щоб забезпечити, що ваш матеріал захищений і не потрапить у неправильні руки.

Крок 6: Вчіться з Власного Досвіду

Враховуйте, що ви навчилися зі свого досвіду, так щоб ви могли покращити свої навички опитування наступного разу, коли ви поїдете на місце події.

ЧАСТИНА V:

ПОІНФОРМОВАНА ЗГОДА

ЩО ТАКЕ ПОІНФОРМОВАНА ЗГОДА?

Поінформована Згода – це згода опитуваного на його зйомку і може бути надана лише після того, коли вони повністю розуміють

- хто ви є;
- мету опитування;
- чого ви сподіваєтеся досягти проведенням опитування і чого ви не можете досягти;
- ризики надання інтерв'ю;
- як і де буде використаний відеозапис;
- хто його побачить;
- як ви захистите їх приватність та безпеку; і
- що ви можете забезпечити і чого не можете. Наприклад, більшість збирачів доказів не мають змоги допомогти з переїздом, отриманням візи, фінансами або захистом свідків.

Міжнародно погодженим стандартом є те, що поінформована згода *повинна бути отримана*, якщо свідчення збираються у письмовій формі, записуються на аудіо- або відеоплівку. *Це чітка рекомендація, яку підтримує цей Довідник.* Однак на місці подій на стадії попереднього опитування слідувати цій рекомендації може бути важко – якщо взагалі можливо. Відповідно, ми спочатку обговоримо, як отримати поінформовану згоду, а потім скажемо, що робити, коли отримати згоду неможливо.

ЕЛЕМЕНТИ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ

Концепція «поінформованої згоди» закріплена в **чотирьох фундаментальних принципах**.

Ці принципи допомагають зрозуміти юридичне визначення згоди і моральне зобов'язання правозахисних журналістів і організацій захистити безпеку та гідність опитуваних осіб.

- **Розкриття:** Мета та плановане використання здобутої інформації повинні бути повністю роз'яснені для того, щоб захистити безпеку опитуваного, наскільки це можливо, і щоб зберегти чесні відносини між опитуваним та особою, що веде інтерв'ю.
- **Добровільність:** Опитуваний повинний дати дозвіл на використання матеріалу та висловитись, чи він або вона бажає, щоб розкрили його чи її ім'я; це має відбутися в умовах, які дозволять опитуваному дати свою згоду добровільно. Наприклад, їх не можна спонукати обіцянкою оплати або додаткового захисту.
- **Розуміння:** Опитуваний повинний розуміти наслідки інтерв'ю. Це може бути ускладнено, якщо опитуваний не має повного планованого поширення опитування – що воно може, наприклад, дійти до Міжнародного Кримінального Суду. Особа, що проводить опитування, повинна знайти баланс, уникаючи високомірності, але й захищаючи безпеку опитуваного.
- **Компетентність:** Особа, що проводить інтерв'ю, повинна бути здатною повністю розуміти наслідки своєї участі. Це особливо важливе питання, коли мова йде про вразливих осіб, таких як діти, люди з психічними вадами та люди, що пережили значні травми (наприклад, сексуальне насильство).

ЧОМУ ПОТРІБНО ОТРИМУВАТИ ПОІНФОРМОВАНУ ЗГОДУ?

Отримання поінформованої згоди необхідне, щоб забезпечити, що опитуваний знає про можливі наслідки згоди на інтерв'ю. Розуміння найгіршого сценарію дозволяє опитуваному та інтерв'юєру розробити план мінімізації ризиків для безпеки для них та оточуючих. Надання поінформованої згоди також поважає агентський принцип прав людини та дозволяє опитуваному зробити повноважне рішення щодо того, давати інтерв'ю чи ні.

ВІДЕО

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Для зразків правил і зразків поінформованої згоди, відвідайте vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/.

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ:

ОТРИМАННЯ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ – ПЕРЕД ЗАПИСОМ

Поінформована згода може бути задокументована на папері, на камеру або обома способами. Рекомендується фіксування надання згоди на камеру, тому що так краще забезпечується, що доказ згоди і важливі умови щодо безпеки не будуть відокремлені від матеріалу.

Перелік питань нижче може служити довідником для документування поінформованої згоди на камеру. *Редагуйте* цей контрольний лист

- щоб виконати особливі юридичні вимоги країни, де відбувається зйомка;
- щоб врахувати культурні звичаї та етичні міркування в регіоні; і
- як може вимагатись відповідно до ситуації на місці.

ПЕРЕД ОПИТУВАННЯМ – Починайте з розмови без камери, щоб забезпечити, що ваш опитуваний розуміє:

	хто є оператором і командою та які ваші ролі;
	мету інтерв'ю;
	чому його постійно проситимуть пояснити свої відповіді;
	наслідки того, що опитуваний дасть інтерв'ю;
	хто потенційно може побачити відеозапис;
	як відеозапис буде використаний та поширений;
	що опитуваного можуть попросити дати більш детальне інтерв'ю або, в деяких випадках, свідчити в суді*;
	що його участь добровільна;
	що не буде винагороди; і
	що вони можуть відмінити свою згоду під час інтерв'ю і що відеозапис може бути знищений на місці; якщо вони відмінять згоду після опитування, логістичні та юридичні практики можуть зробити неможливим знищити свідчення.

ВІДЕО

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ:

ОТРИМАННЯ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ – ПРОТЯГОМ ЗАПИСУ

НА КАМЕРУ – Тепер поверніться до камери і до того, як почати задавати питання про подію, запитайте наступне:

	Якщо ситуація з безпекою дозволяє, будь-ласка назвіть ваше ім'я, а також дату і місце цього інтерв'ю.
	Будь-ласка поясніть своїми словами, що ми тут робимо.
	Ви можете сказати мені, хто може побачити цей відеозапис та як він буде поширений?
	Ми можемо показати ваше обличчя та використовувати ваше справжнє ім'я та голос на цьому відеозаписі?
	Чи є будь-які інші обмеження на використання та поширення цього інтерв'ю, про які нам необхідно знати?
	Ви розумієте, що ваша участь є добровільною і що ви можете відмовитися давати відповідь на будь-яке запитання і закінчити процес зйомки в будь-який час для того, щоб поставити запитання, зробити перерву або повністю припинити?
	Чи вас повідомили, що жодної винагороди за ваше опитування не буде та що ми не можемо допомогти з будь-якими подальшими послугами?
	Чи вас повідомили, що можливо вам потрібно буде провести подальше, більш детальне опитування?
	Якщо підходить до конкретного випадку, чи вас повідомили, що існує можливість, що вас викличуть свідчити в суді? (Як збирач доказів, ви не можете сказати точно, чи особу викличуть свідчити в суді. Однак, якщо ви думаєте, що це може статися, будьте чесними щодо цього.)
	Чи інтерв'ю проводиться відповідно до наданої вами згоди, як було обговорено?

ВІДЕО

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ:

ОТРИМАННЯ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ – ЗАВЕРШЕННЯ ЗАПISУ

НАПРИКІНЦІ ІНТЕРВ'Ю – Коли камера ще записує, запитайте опитуваного наступне:

	Ви хотіли би щось поправити чи додати якусь додаткову інформацію?
	Чи мали місце якісь погрози, обіцянки чи стимули, які вплинули на вашу відповідь?
	Чи свідчення, які ви дали, правдиві, наскільки вам відомо?
	Чи у вас є якісь додаткові міркування щодо безпеки, враховуючи, що ви розповіли?
	Як найкраще можна продовжити роботу з вами, якщо буде необхідно?

ПІСЛЯ ІНТЕРВ'Ю – Коли камера буде вимкнена, подумайте про наступне:

	Належним чином задокументуйте та збережіть матеріал у безпечному та надійному місці.
	Вирішіть, чи ви будете комусь передавати матеріал, і якщо так, то кому, коли і як?
	За необхідності та якщо можливо, надайте контактну інформацію адвокатів або служб підтримки жертв.

ВІДЕО

КОЛИ ОТРИМАННЯ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ НЕМОЖЛИВЕ

Міжнародно визнаною практикою є те, що поінформована згода *повинна бути отримана*, коли отримуються свідчення, у письмовій формі, на диктофон або на камеру. Однак отримання поінформованої згоди займає час, і бувають ситуації на місці, коли може бути непрактично – або навіть ризиковано – виконати описану вище процедуру, тому що у вас просто немає часу пояснювати усе в розпал або безпосередньо після протесту, повітряного удару або примусового виселення, у день виборів або поки людина в процесі міграції.

Рішення брати свідчення без отримання повністю поінформованої згоди – це рішення, яке можете прийняти лише ви на базі наявної тоді у вас інформації. **Пам'ятайте, що якщо ви вирішите записувати інтерв'ю без поінформованої згоди, ви також берете на себе зобов'язання захистити фізичну безпеку, приватність та гідність опитуваного, як тільки ви зможете, щоб в результаті інтерв'ю йому не було завдано шкоди.**

Коли ви потрапляєте у ситуацію, коли неможливо забезпечити поінформовану згоду людини, *щонайменше* ви повинні задати опитуваному наступні питання:

- Які ви маєте міркування щодо безпеки?
- Ви б хотіли, щоб ми вчинили якісь дії під час зйомки або після цього для мінімізації ваших ризиків та/або ризиків для вашої громади?

Тоді, перед тим як записувати будь-які свідчення без проходження повної процедури поінформованої згоди, пройдіться по тих же питаннях, які ви задавали собі, коли приймали рішення, чи знімати інтерв'ю на камеру чи документувати його в письмовій формі, шукаючи якомога більше позначок в колонці «так».

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ:

ЧИ ПРОВОДИТИ ІНТЕРВ'Ю, КОЛИ НЕМОЖЛИВО ОТРИМАТИ ПОІНФОРМОВАНУ ЗГОДУ?

ТАК	НІ	
		Чи безпечно записувати особу людини (обличчя, голос та ім'я)?
		Якщо ні, у вас є можливість належно пом'якшити ризики безпеки?
		У вас є можливість зберегти приватність опитуваного?
		Чи дача інтерв'ю дасть можливість особі висловитись (на відміну від повторного відчуття жертви)?
		Чи це, ймовірно, єдина можливість для когось поговорити з цією людиною?
		Чи велика ймовірність того, що опитуваний може надати значиму інформацію?
		У вас є засоби для безпечного збереження матеріалу?

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

ПОІНФОРМОВАНА ЗГОДА: ПРЕЛІМІНАРНІ ОПИТУВАННЯ vs ПОВНІ ПОКАЗАННЯ

Як збирач доказів ви будете проводити лише прелімінарні опитування на місці події. У польових умовах часто непрактично або неможливо пояснити опитуваним усе про поінформовану згоду та отримати її. Хоча це не ідеально, але це реальність. Врахуйте перелік питань вище, коли вирішуватимете натиснути «запис» без отримання повністю поінформованої згоди. Щонайменше, запитайте про міркування безпеки.

Якщо ви сподіваєтеся використати допити для цілей пропагування або розслідування, вам необхідно повністю виконати процедуру поінформованої згоди, описану тут, видозмінену під потреби вашої ситуації.

ВІДЕО

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

Джерела щодо Проведення Інтерв'ю для Цілей Захисту Прав Людини або Медіа Пропагування

- *Довідник з Опитування Жертв Сексуального або Расового Насильства*. WITNESS. <https://library.witness.org/product/guide-to-interviewing-survivors-of-sexual-and-gender-based-violence/>
- *Проведення Інтерв'ю*. WITNESS. <https://library.witness.org/product/conducting-interviews-2/>
- *Приховування Особи в Інтерв'ю*. WITNESS. <https://library.witness.org/product/concealing-identity/>

Джерела щодо Проведення Повних Інтерв'ю

Кращі міжнародні практики показують, що усі слідчі допити для публічних і приватних цілей повинні базуватися на МИРНІЙ Моделі, запропонованій британськими поліцейськими органами у 1994 році і з того часу імплементованими різними організаціями по всьому світі. Ви можете дізнатися більше про неї онлайн; ось кілька джерел для початку:

- «Довідник Розслідувань Прав Людини» Дермота Грума. Розділ 7 дає огляд того, як проводити і прелімінарні опитування і допити. Доступний онлайн через різні книжкові магазини.
- «Документування Порушень Прав Людини: Довідник для Ненавчених Спеціалістів Оперативного Реагування.» Група Публічного Міжнародного Права і Політики. Очікується. <http://publicinternationallawandpolicygroup.org/>
- «Довідник для Допомоги Міжнародним Кримінальним Слідчим.» Академія Фольке Бернадота. http://www.mediafire.com/view/h8dk2hknoa7begr/ICL_FOLKE_Handbook_Assisting_Intl_Criminal_Investigations.pdf
- «Міжнародний Протокол Документування та Розслідування Сексуального Насильства у Конфліктах» Частина II. Міністерство Закордонних Справ і у Справах Співдружності Великобританії. http://www.mediafire.com/view/2ixoeq82jrbekml/PSVI_protocol_Documentation_of_SGBV.pdf

Організації, Які Пропонують Професіональне Навчання

- Інститут Міжнародних Кримінальних Розслідувань (ІМКР). <http://www.iici.info/>
- Міжнародна Дослідницька Група з Допитів у Розслідуванні (МДГДР). <http://www.iiirg.org/training/>

Інше

- «Перетворення Другорядної Травми у Першочергову Справу: Дослідження Медіа Очевидців та Чужих Травм на Цифровій Передовій» Медіа Хаб Свідків. <http://eyewitnessmediahub.com/research/vicarious-trauma>
- *Довідник Активістів щодо Архівування Відеозаписів*. WITNESS. <http://archiveguide.witness.org/>

ПРИМІТКИ

¹ «Довідник Розслідувань Прав Людини» Дермота Грума.

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ:

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ ФАЙЛІВ

Зйомки відео з метою захисту прав людини можуть бути небезпечними. Вони можуть піддавати ризику як вас, людей, які знімають, так і спільноти, в яких ви проводите зйомку. Добре оцініть ці ризики до того, як ви натиснете кнопку «Запис».

Намагайтеся якомога краще дотримуватись рекомендацій викладених нижче, але розумійте, що вони не є абсолютними, і вам слід модифікувати практики до ваших специфічних потреб. Коли можливо, залучайтеся підтримкою місцевих спеціалістів. Навіть якщо ви не в змозі дотриматись усіх рекомендацій, ваше відео все ж таки може надати корисну інформацію і відповіді на питання, які шукають неурядові організації та адвокати, і таким чином може сприяти захисту наших прав.

ВСТУП

Інструменти для передачі файлів

У будь-якій ситуації, де відеоматеріали зібрані як докази, прийде час, коли кадри повинні будуть перейти від вас, того хто безпосередньо знімав події, до того, хто буде зберігати і використовувати їх надалі. Передача файлів часто відбувається в умовах далеких від ідеальних, так що зробити це безпечно і надійно може виявитися складною задачею.

Процес організації передачі цих кадрів може включати в себе збір відео від багатьох різних людей; може охоплювати широкий спектр пристроїв від телефонів до камер, комп'ютерів і жорстких дисків; і за деяких обставин може виявитися необхідним забезпечити охорону тих, хто займається цим, або самого матеріалу від потенційних ворогів. З огляду на все це, важливо продумати, як організувати робочий збір відео і передачу його з місця подій, а також визначити інструменти, які будуть використовуватися для цього.

КРОК 1 Що вам потрібно?

Як для будь-якого завдання, ви повинні оцінити ваші потреби перед тим, як зробити правильний вибір робочих інструментів. Нижче наведено чотири фактори, про які перш за все треба подумати:

- **РОБОЧИЙ ПРОЦЕС:** Як ви обмінюєтесь файлами: з одним чи декількома джерелами? Чи обмінюєтесь ви файлами з особами, з якими ви тісно співпрацюєте, чи ваш робочий процес є більш відкритим? Чи повинні відео та інші файли бути доступними онлайн для кількох користувачів одночасно? На скільки технічно підковані ваші партнери, і які інструменти їм вже знайомі?
- **БЕЗПЕКА:** Чи потрібно вам зберегти зміст медіа файлу від сторонніх очей? Чи потрібно вам зберігати особисту анонімність по ту чи іншу сторону передачі? Чи потрібно вам захистити анонімності осіб, які з'являються у відео?
- **ЗВ'ЯЗОК:** Чи всі, з ким ви працюєте, мають надійне безперебійне підключення до Інтернету або мобільної мережі? Чи є необхідність у доступі до анонімних або зашифрованих каналів, і якщо так, чи кожному, хто бере участь у робочому процесі, відомо, як це зробити? Передача файлів повинна бути зроблена з місця подій або можна це зробити з вашого будинку або офісу?
- **РОЗМІР ФАЙЛУ:** Файли, які передаються, це короткі відеоролики, зняті на мобільний телефон, або це відео з високою роздільною здатністю, зняте на якісну професійну камеру? Ви передаєте один або кілька файлів з кожного джерела, або ви хочете перенести великий обсяг даних з одного місця на інше?

ВІДЕО

КЛЮЧОВІ МОМЕНТИ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ

Онлайн або офлайн передача файлів?

Незважаючи на те, що багато хто з нас постійно буває онлайн, часто виникають ситуації, коли передача файлів офлайн є кращим варіантом. В деяких місцевостях документатори можуть мати слабе підключення до Інтернету, і, якщо необхідно використовувати зашифровані та/або анонімні канали, процес переміщення великих файлів і без того довготривалий, може проходити ще повільніше, навіть якщо ви не обмежені низькою пропускну здатністю. Складність анонімного збереження та шифрування відеофайлів може означати, що документатори та їх партнери відчують себе фізично безпечніше при передачі файлів офлайн. У цих випадках, щоб перемістити файли з одного місця до іншого, має більше сенсу використовувати автономні сховища, такі як флеш-диски, зовнішні жорсткі диски та карти SD, у поєднанні з шифруванням і добре організованою системою операційної безпеки.

Як тільки ви знайдете відповідь на ці основні питання стосовно процесу, ризиків та цього учасників, ви зможете виділити варіанти переміщення файлів. Взагалі, існує три категорії інструментів переміщення файлів, і кожен з них підходить під різні потреби.

А: ОНЛАЙН ФАЙЛООБМІННИКИ: Зростає популярність онлайн сховищ для файлів або «Хмари», як способу надання іншим доступу до ваших медіа-файлів. Вони є простими у використанні і широкодоступними інструментами (наприклад, диск Google і Dropbox). Але існують потенційні ризики пов'язанні з керуванням доступу до файлів, обмеженнями на об'єми інформації та, що найбільш важливо, забезпечення приватності та безпеки ваших відеоматеріалів. Найбільш популярні сервіси не забезпечують належного шифрування файлів, а коли ці сервіси дійсно мають систему шифрування, вони часто мають ключі до доступу до ваших файлів та можуть надати їх владним структурам, які це попросять. Щоб забезпечити безпечний доступ до ваших файлів у хмарі, спробуйте використати додаткові компоненти, перейдіть на хмари з «нульовим розголошенням», які забезпечують конфіденційності, або створіть безпечний сервер, де файли можуть бути завантажені надійно і анонімно.

- **BOXCRYPTOR:** це додатковий інструмент, що забезпечує повне шифрування для тих, хто використовує хмарні сховища, такі як Dropbox або диск Google. Boxcryptor використовує загальновідомі та закриті ключі для шифрування файлів спільного використання з конкретними користувачами.
- **SPIDEROAK:** провідна система шифрування для хмарних сховищ, SpiderOak дозволяє передавати файли через контрольовані паролями «окремі кімнати», які можуть бути зав'язані на інших користувачів, навіть якщо вони не мають завантаженого додатку. Подібні принципи роботи мають Wuala і Viivo.
- **SECUREDROP:** це відкрита платформа для створення безпечного сервера для передачі файлів. SecureDrop став популярним серед засобів масової інформації для забезпечення надійного простору для поширення файлів від інформаторів. GlobaLeaks є подібний варіант з відкритим доступом.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ

Обмін файлами у соціальних мережах

Файлами часто діляться через соціальні мережі та платформи комерційного контенту, але це далеко не ідеальний варіант. Серед потенційних проблем слід відзначити втрату конфіденційності, важливих метаданих в оригінальних відео-файлах і видалення відео з платформи (наприклад, якщо зміст буде визначено як неприйнятний).

В: ПРЯМИЙ ЦИФРОВИЙ ОБМІН: Безпосередня передача великих файлів від однієї особи до іншої через Інтернеті завжди було важким завданням, а якщо у вас немає веб-хостингу або ви не можете запустити свій власний сервер, це актуальна проблема. Найпоширеніший спосіб – це надіслати файл безпосередньо на чиюсь електронну пошту, але коли мова заходить про відео, цей метод може бути вкрай повільним, обмеженим допустимим розміром файлу і небезпечним. Часто документатори на передовій, знімаючи відео на мобільний, користуються додатками- месенджерами, такими як WhatsApp або Viber, для передачі файлів. Такі методи є далеко неідеальними з тих же причин, що і електронна пошта. Для тих, хто працює разом в одному і тому ж місці, є Bluetooth, WiFi, та інші технології бездротового зв'язку близького радіусу дії, які вважаються безпечними і простими, але вони найкраще працюють, якщо ви передаєте тільки обмежену кількість файлів меншого розміру.

- **BLUETOOTH:** Те ж саме, що підключення безпроводної клавіатури або миші для комп'ютера, Bluetooth - це безпечна опція доступу, яка доступна навіть для телефонів з найпростішим функціоналом, але його повільна швидкість передачі робить його непрактичним у використанні для передачі більше, ніж кількох файлів.
- **WIFI DIRECT:** Оновлена система протоколів зі швидкістю до десяти разів більшою, ніж у Bluetooth, WiFi-з'єднання доступне на нових смартфонах. Пристрої, які підтримують бездротовий зв'язок близького радіусу, використовують WiFi для з'єднання з іншими пристроями і передачі файлів.
- **BITTORRENT SYNC:** це додаток для передачі файлів на основі протоколу BitTorrent, і це дозволяє використовувати ряд приватних і зашифрованих опцій. Майте на увазі, що хоча, він не є відкритим ресурсом, це не означає, що його код не може бути публічно перевірено для визначення недоліків безпеки, і це вимагає, щоб кожен пристрій був ввімкнений в один і той же час для передачі файлів.

С: ФІЗИЧНІ СХОВИЩА: Часто виявляється, що передача або відправка карт SD, флешок або жорстких дисків є найбезпечнішим і найпростішим способом передачі файлів. Поганий зв'язок, невисока технічна обізнаність партнерів, які залучені до передачі, або проблеми безпеки можуть підштовхнути вас звернутися до перевірених способів передачі файлів в режимі офлайн.

- **ЗОВНІШНІ ЖОРСТКІ ДИСКИ:** Зовнішні жорсткі диски можуть вміщувати терабайти пам'яті, а флеш-диски є досить маленькими, щоб непомітно поміститися в кишені. Але водночас вони мають обмежену ємкість, яку можна швидко вичерпати, якщо ви працюєте з відео. Хорошим варіантом є Seagate Wireless Plus, який має 1 терабайт (це 1000 гігабайт) пам'яті, живиться від батареї, тому він може бути використаний для резервного копіювання та передачі файлів безпосередньо на місці подій, а також підтримує Wi-Fi. Подібні опції має Kingston Wi-Drive.
- **КАРТИ:** Що стосується зберігання файлів на смартфонах, багато з них оснащені microSD-картами, які можна легко витягнути з одного та встановити на інший смартфон, хоча вони і стають менш поширені через постійний попит на стоншення телефонів. Сумісні з деякими Windows і Android телефонами, GoPros та низкою камер, ці карти пропонують дешевий спосіб зберігання великих об'ємів даних, до 128 Гб, які можна легко передати завдяки їх крихітному розміру.
- **ПЕРЕДАЧА ДАНИХ ЧЕРЕЗ USB:** Перенесення даних зі смартфонів або інших пристроїв на комп'ютер або зовнішній жорсткий диск, звичайно, може бути також здійснено за допомогою стандартного USB кабелю, але якщо все, що у вас є це телефон і драйв USB, вам знадобиться додатковий шнур, щоб зробити їх сумісними. USB On-The-Go (або USB OTG) можна недорого придбати через Інтернет для того, щоб підключати флешку безпосередньо до смартфона.

**ОНОВЛЕННЯ
ТЕХ ЗАСОБІВ**

Технічні інструменти постійно змінюються та покращуються! Відвідуйте блог WITNESS для інформації щодо нововведень: blog.witness.org

Безпека завжди має бути пріоритетом, коли мова йде про відеодокази. Не забудьте включити шифрування та анонімність робочого процесу (і переконайтеся, що ви знаєте різницю між ними). Шифрування, важливий крок незалежно від того, який метод передачі ви виберете, може бути проведено кількома різними способами.

ВАРІАНТ 1: ПОВНЕ ШИФРУВАННЯ ДИСКУ

Створіть зашифровані томи на вашому комп'ютері або зовнішньому пристрої для зберігання даних. Ваша операційна система має систему вбудованих інструментів, які дозволяють це зробити, хоч це і не дуже зручно, якщо вам потрібно забезпечити можливість використання зашифрованих дисків на пристроях з різними операційними системами (наприклад, при переміщенні з комп'ютера з Windows на Mac). Якщо це так, зверніть увагу на інші програми, які можуть працювати одночасно на Windows, Mac, Linux, Android та iOS; просто не забудьте перевірити останні оновлення безпеки, щоб переконатися, що вони, як і раніше, вважаються безпечними.

- **ПРОПОЗИЦІЇ:** FileVault на Mac OSX та BitLocker на Windows - це вбудовані функції; TrueCrypt, VeraCrypt і Symantec Endpoint є міжплатформними додатками. HFSE Explorer є прикладом інструменту, який може відкрити зашифровані томи на Mac DMG, з Windows. Мобільні телефони Android мають опцію шифрування в налаштуваннях, хоча, коли активована, ця опція сповільнює роботу пристрою, а вимкнути шифрування не так просто окрім повної перезавантажки пристрою.

ВАРІАНТ 2: ШИФРУВАННЯ ФАЙЛІВ

Найкращий варіант для безпосереднього шифрування окремих файлів, а не всього диска, полягає в використанні стандарту PGP, який ви вже, можливо, використовували для шифрування електронної пошти. Цей метод дуже безпечний і добре відомий, але вимагає, щоб кожен, хто задіяний в передачі даних, мав ключ PGP, встановив і зробив його доступним для інших, тобто необхідно провести невелику підготовку.

- **TS:** GPGTools для Mac, Gpg4win для Windows і Android Privacy Guard (APG) для смартфонів з Android - це найкращі опції для використання PGP для шифрування файлів і поширення їх серед конкретних осіб.

КЛЮЧОВИЙ МОМЕНТ

Захист анонімності

Підходи до шифрування всього диска або окремих файлів покликані захистити зміст матеріалу, який ви передаєте, але, якщо ви потребуєте онлайн анонімності, під час налаштування облікових записів і навігації в Інтернеті, Tor Browser стане хорошим стартом. Сервіс VPN є ще одним варіантом, який може забезпечити трохи більше маскуваності в залежності від того, де ви знаходитесь, хоча слід уникати використання VPN, у випадках торрент-опцій, згаданих вище. Якщо потрібна повна анонімність (наприклад, під час використання загальнодоступного комп'ютера), операційна система TAILS може дати вам доступ до браузерів і основних програм, без фіксації будь-яких з ваших дій на жорсткому диску.

ДІЗНАЙТЕСЬ БІЛЬШЕ

Технологічний простір постійно змінюється, і вчені, і активісти постійно знаходять нові методи (і загрози), коли справа доходить до цифрової безпеки. Зверніть увагу на **Тактична технологія: безпека у коробці** (<https://securityinabox.org/en>) або **Інструменти захисту від спостереження фонду Електронний Рубіж** (<https://ssd.eff.org/en>), щоб отримати додаткові відомості про захист своєї цифрової безпеки.

Ресурси, запропоновані в цьому документі, зосереджують увагу на отриманні файлів від однієї особи до іншої, але управління ними, як тільки вони досягають місця свого призначення, є ще однією складною і важливою задачею. Ось кілька ресурсів з медіа менеджменту, які ми пропонуємо:

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

- **Посібник «Відео як Доказ»** (<https://vae.witness.org/uk/відео-як-доказ/>)
- **Посібник для активістів по архівуванню відео** (<http://archiveguide.witness.org/>)
- **Он-лайн бібліотека WITNESS** (library.witness.org)

Залишайтеся в курсі нових підходів і того, як активісти використовують їх у всьому світі, за допомогою **WITNESS blog** (<http://blog.witness.org/>).

ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВІДЕОЗАПISУ СВІДКА:

Цінність відеозапису свідка

Відеозаписи, зняті злочинцями, жертвами та свідками правопорушення можуть дати привід для повідомлення в новинах, проінформувати слідчих та допомогти в юридичному процесі. В деяких випадках ці відеозаписи є єдиними візуальними свідченнями правопорушення і можуть пролити світло на невідомі або непідтверджені факти порушення прав людини. Однак для того, щоб використати такі відеозаписи ефективно, аналітики повинні перевірити, чи відеозапис є дійсно тим, чим здається. Ця глава описує техніки та інструменти, які допомагають встановити, що знайденому в інтернеті або присланому джерелом відеозапису можна довіряти як автентичному запису певної події.

Мета

Встановити якомога точніше, коли та де був знятий відеозапис та що події, які на ньому задокументовані, є автентичними, щоб засоби масової інформації, правозахисники, слідчі, аналітики, юристи та суди могли довіряти змісту відеозапису та використати його для того, щоб скласти цілісну картину щодо порушення прав людини.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

Переглядайте кожний відеозапис з дозою скептицизму: Дуже просто завантажити старий відеозапис на YouTube з новою назвою та описом, що зустрічається все частіше. Обманщики та активісти роблять це з метою примусити репортерів та глядачів повірити, що воно документує певні події, які насправді воно не показує.

Оброблені відеозаписи важче перевірити на справжність: Критичні деталі можуть бути відсутні, записи з різних контекстів можуть бути зібрані разом, а додані текст, музика або графіка можуть також поставити під сумнів автентичність зйомки та/або вплинути на глядачів. Намагайтеся знайти невідредаговані зйомки події на відміну від відеозапису, що складений з кількох різних записів, зібраних разом.

Розміщені в інтернеті відеозаписи часто не мають цінних метаданих: Коли телефон або цифрова камера робить відеозапис, вони створюють метадані, які можуть включати таку інформацію як дата та час запису. Однак коли цей самий відеофайл завантажується на онлайн-платформу, таку як YouTube або Твіттер, ці платформи створюють похідний файл, який часто не містить оригінальних метаданих.

100% підтвердження ідентичності можливе рідко: Якщо відеозапис одержаний не прямо з першоджерела, може бути неможливим повністю встановити дату, час та місце, де він був знятий. Це одна з причин, чому відеозапис з інтернету найкраще використовується для підтвердження, а не заміни інших форм документування та розслідування.

Не всі відеозаписи можуть бути підтверджені: Не всі відеозаписи, розміщені онлайн, можуть бути верифіковані, навіть якщо вони дійсно є автентичними. Якщо відеозапис був зроблений в закритому приміщенні або в чистому полі, буде менше візуальних орієнтирів, які можуть допомогти встановити місце; якщо відеозапис був завантажений третьою особою з метою захистити анонімність особи, що робила запис, може бути неможливим контактувати з особою, яка зробила запис, а тому важче перевірити.

ЧОТИРИ КРОКИ

ДЛЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ СПРАВЖНОСТІ ВІДЕОЗАПISУ СВІДКА

КРОК 1 Зберігайте відеозапис та документуйте процес верифікації

Якщо ви вважаєте, що відеозапис може мати цінність для медіа, захисту прав людини або розслідувань, важливо зберегти відеозапис разом із записами щодо процесу як ви верифікували автентичність кадрів події в певну дату та в певний час.

Завантажуйте відеозапис: Відеозаписи в інтернеті можуть швидко зникати, особливо ті, що є дискусійними або графічними. Якщо відеозапис в інтернеті містить важливу інформацію про питання прав людини, збережіть копію відеозапису разом з інформацією, що міститься на оригінальному сайті, такою як користувач, назва та опис. Якщо відеозапис буде видалений або зроблений приватним користувачем, майте на увазі, що це може бути спричинено питаннями безпеки для особи, яка знімала, яка завантажувала або осіб, які з'являються на відео.

Документуйте процес верифікації: Протягом процесу, що описаний нижче, документуйте те, як ви визначили, що відеозапис був знятий в певному місці, в певну дату та час та саме ту подію. Архівуйте документування разом із збереженим відео файлом.

КРОК 2 Чи є відеозапис оригінальним завантаженням?

Чим ближче ви зможете досягти до оригінального відеофайлу, тим імовірніше, що ви можете довіряти, що його опис точний. Відеозаписи часто завантажуються до YouTube, Фейсбука та інших платформ з оманливими заголовками, описами, редагуваннями та/або перекладами тими особами, які не мають жодного відношення до їх зйомки. Ось кілька шляхів для визначення того, чи відеозапис має оригінальне завантаження:

Пошук зворотного зображення в Google: Зробіть копію мініатюрного зображення відеозапису (thumbnail) і завантажте його в пошук зображень [Google image search](#)¹, щоб побачити, чи зображення вже раніше з'являлося в інтернеті. Якщо відеозапис розміщений на YouTube, легким способом це зробити є вставка інтернет-адреси url в програму організації Міжнародна Амністія [Amnesty International's YouTube Data Viewer](#)², яка автоматично бере мініатюрні зображення та вставляє їх в пошук зворотного зображення Google. Якщо зображення з'являється в старих статтях, які знаходяться в результатах пошуку зображення, ви знатимете, що відеозапис зроблено не нещодавно.

Онлайн історія особи, яка зробила завантаження: У вас є хороші підстави вірити, що особа, яка зробила завантаження, зробила запис та завантажила оригінальний відеозапис чи схоже на те, що людина завантажує відеозаписи інших людей? Подивіться на інші відеозаписи, завантажені з цього ж особового рахунку. Вони з однієї й тієї ж місцевості? В однаковому стилі? Коли особа почала завантажувати відеозаписи? Постарайтесь знайти інші онлайн-профілі особи, що завантажила відео, такі як веб-сторінка, сторінка на Фейсбуці або в Твіттері. Вони свідчать, що особа, яка завантажила відео, знаходиться у тому місці, звідки претендує бути відеозапис? Це також може дати вам уявлення про зв'язки особи, яка завантажила відео, та будь-які політичні уявлення, які він чи вона можуть мати.

Встановіть зв'язок з особою, яка завантажила відео: Якщо можливо, встановіть зв'язок з особою, яка завантажила відео. Контактуючи з особою, яка завантажила відео, ви можливо знайдете версії відеозапису ближче до оригіналу або навіть отримаєте копію оригінального цифрового відеофайла. Враховуйте, що у високо ризикованих випадках особа, яка завантажила відео, може навмисно ховати його чи її особу, та чинити опір розголошенню інформації про зйомки відео.

3 ПРАКТИКИ

ВИКРИТТЯ ВІРУСНОГО ВІДЕОЗАПИСУ

Приклад 1: Відеозапис, який нібито показував³ «вогняну кулю» чи метеорний дощ в Каліфорнії, був широко поширений службами новин та в соціальних мережах. Виявилося, що відеозапису було кілька місяців і він був знятий в районі Федерального округу Колумбія.

Приклад 2: Широко поширений відеозапис⁴, який нібито показував зловживання поліції у Венесуелі, був завантажений кілька місяців раніше та мав показати як колумбійські спеціальні сили знущалися над фермером. Кілька місяців по тому він був знову завантажений та поширений, цього разу нібито показуючи знущання мексиканської поліції над активістом.

КРОК 3 Де був зроблений відеозапис?

Для підтвердження того, що відеозапис був зроблений в тому місці, на яке він претендує, використовуйте супутникові зображення, карти та інші фотографії або відеозаписи, зроблені у цій місцевості, щоб підтвердити, що він дійсно був знятий там. Ось кілька джерел, які можуть допомогти:

Google Maps та Google Earth: Google Maps⁵ показує карту, супутникові знімки та види вулиць в багатьох місцях у світі. При їх використанні, ви можете спробувати знайти будь-які визначні орієнтири, що зняті на відеозаписі, в інших зображеннях стверджуваної місцевості. Використовуючи Google Earth⁶ ви можете використовувати Photo Layer, щоб побачити зображення, зняті в певних місцевостях, та Terrain Layer, щоб побачити поверхню місцевості. Виберіть функцію «Показати Історичні Зображення», щоб повернутися назад у часі та побачити супутникові зображення різних місяців та років. Ця опція може дозволити вам побачити зміни в часі або побачити зображення під різними кутами і в різній якості.

Уважно досліджуйте аудіо- та відеопідказки: Іншими індикаторами, які можуть допомогти встановити, що відеозапис був зроблений в певному місці, є уніформа осіб на відео, номерні знаки, акценти, прапори, текст на вітринах магазинів та покажчиках вулиць. Інтернет-групи можуть допомогти для отримання місцевих знань.

3 ПРАКТИКИ

ВИКОРИСТАННЯ КАРТ ДЛЯ ГЕО-ЛОКАЦІЇ ВІДЕОЗАПИСУ

Приклад 1: Блогер Браун Мозес використовував супутникові фото з Google Maps для гео-локації відеозапису жінки, яку застрелили⁷ під час протестів в Рабаа, Єгипет.

Приклад 2: Це дослідження відео-справ⁸ показує, як дослідники організації Міжнародна Амністія використовують Google Earth для гео-локації відеозапису, який зображує ймовірні порушення міжнародного гуманітарного права в Алеппо, Сирія.

YouTube та інші сайти для обміну відео позначають час та дату завантаження відеозаписів. Однак позначка часу вказує лише на час завантаження відео, а не коли воно було зняте. Також вказані дата та час можуть не відповідати часовому поясу місцезнаходження особи, що завантажила відео, а вказують часову зону офісу онлайн платформи. Ось деякі методи, які допоможуть визначити, коли відеозапис був зроблений:

Авторський Коментар: Якщо відеозапис супроводжується авторським коментарем, досвідчені автори часто вказують дату, час та місце під час самого запису або тримають газету або записку перед камерою, яка містить цю інформацію. Звичайно, автор може підробити цю інформацію, але якщо ця інформація міститься, то вона може бути відправною точкою.

Візуальні Індикатори: Як у Кроці 2, візуальні індикатори можуть допомогти встановити день та час зйомки відеозапису. Такі сайти як [Weather Underground](#)⁹ вказують погоду в певний час та день у певному місці. Чи відповідає воно тому, що видно на відеозаписі? Чи видно тіні, сонце чи місяць у небі, які вказують, яка пора дня? Ви можете використовувати альманах, такий як [цей з ВМС США](#)¹⁰, щоб визначити час світанку або заходу сонця в певному місці в певні дати.

Шукайте Підтвердження: Якщо кілька людей були свідками події на відеозаписі, можна очікувати кількох онлайн репортажів про те, що трапилося. Ви можете знайти підтвердження події, що знята на відеозаписі, в одночасних повідомленнях в соціальних мережах чи ще десь? Такі служби як [GeoFeedia](#)¹¹ показують твіти з певних місць на світі. Ви можете використати твіти, хеш-теги, фотографії в Інстаграмі чи пости у Фейсбукі для підтвердження події, яка записана на відео? В цьому випадку перевірьте, що повідомлення незалежні та не посилаються усі на одне й те ж джерело.

3 ПРАКТИКИ

ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДРЕДАГОВАНИХ ВІДЕОЗАПИСІВ

Відеозаписи можуть піддаватися технічному редагуванню або бути постановочними. Ось кілька попереджувальних прикладів відеозаписів, які виявилися підробленими.

Технічне редагування: Спеціальні ефекти або навіть просте редагування можуть використовуватися для обману. Ця стаття пояснює [викриття відеозапису](#)¹² якому тисячі людей повірили, що він показує як орел схоплює дитину в парку. Підказками, які спонукали глядачів перевірити його, були тіні, погода, відсутність підтверджуючої інформації, яку можна було б очікувати від інших свідків та місцевих медіа, а також існування анімаційної школи в місті, яка стимулює своїх учнів «обманювати інтернет». Будьте особливо обережними з відеозаписами поганої якості або з поганим освітленням, оскільки недостатня візуальна або аудіо чіткість можуть ускладнити для глядачів виявлення редагування.

Постановочні відеозаписи: Глядач може встановити дату, час та місце відеозапису, але майже неможливо встановити, чи події на відео постановочні чи автентичні. Глядачі, знайомі з регіоном, контекстом чи мовою швидше можуть звернути увагу на певні моменти, які можуть вказувати на те, що відеозапис є обманом або був відредагований. Оповідь із двох частин у Вашингтон Пост описує [відеозапис](#)¹³ з Південної Кореї, який вважався справжнім, але виявився постановкою оплачених акторів. [Відеозапис, що зображує, як хлопчик біжить під вогнем снайперів у Сирії](#)¹⁴ був переглянутий мільйони разів перед тим, як Бі-Бі-Сі розкрила, що це взагалі було не сирійське відео, а зйомки професійною командою та акторами на Мальті з метою виглядати як сирійське громадське відео.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

Медіакритика «Соцмережі – правдиві інформатори про війну у Донбасі чи джерело фейків для онлайн-медій?», Ірина Рєвунова. www.mediakrytyka.info

Подяка

Крістоферу Кеттлу, Брауну Мозесу, Storyful та мережі Open Newsroom.

Примітки

¹https://images.google.com/imghp?hl=en&gws_rd=ssl

²<http://citizenevidence.org/2014/07/01/youtube-dataviewer/>

³<https://plus.google.com/118358993174479176125/posts/Y8R7uUXMuJc?cfem=1>

⁴<http://blog.witness.org/2014/02/video-exposes-police-abuse-venezuela-mexico-colombia/>

⁵<https://www.google.com/maps/@?dg=dbrw&newdg=1>

⁶<http://www.google.com/earth/>

⁷<http://brown-moses.blogspot.com/2013/08/the-process-of-video-verification-rabaa.html>

⁸<http://citizenevidence.org/2014/01/07/video-verifying-citizen-video-with-google-earth/>

⁹<http://www.wunderground.com/>

¹⁰http://aa.usno.navy.mil/data/docs/RS_OneYear.php

¹¹<https://geofeedia.com/>

¹²<http://www.poynter.org/news/mediawire/198830/viral-video-of-baby-snatching-eagle-declared-a-fake/>

¹³<https://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2013/07/25/controversial-video-of-western-men-harassing-a-korean-woman-appears-to-have-been-staged/>

¹⁴<https://www.washingtonpost.com/blogs/worldviews/wp/2013/07/25/controversial-video-of-western-men-harassing-a-korean-woman-appears-to-have-been-staged/>

ЕТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ:

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОЗАПИСІВ СВІДКІВ В РЕПОРТАЖАХ ТА ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ

ВСТУП

Репортаж відеозапису свідка може надати цінну інформацію про порушення прав людини. В деяких випадках ці відеозаписи є єдиними візуальними підтвердженнями правопорушення та можуть дати критичні відповіді на питання щодо події або розслідування.

Але рідко легко прийняти рішення щодо того, чи робити зйомку публічною і в який спосіб. Деякі відеозаписи очевидців мають значний ризик завдати окремим особам або навіть общинам значної шкоди, якщо вони будуть широко поширені або використані з поганою метою. Багато відеозаписів, які знаходяться онлайн, взагалі ніколи не планувалися для публічного розголошення. Інші були зняті з метою залякати, нашкодити або спричинити насильство.

Ці відеозаписи ставлять питання для журналістів, правозахисників, документалістів та слідчих: Як можна застосувати принципи безпечної та етичної практики прав людини – включаючи зобов'язання поважати людську гідність, уповноважити постраждали общини та мінімізувати шкоду – коли отримано візуальну документацію, яку ми не самі зібрали?

Хоча технології дозволяють легко додати лінк до відеозапису на YouTube в онлайн-репортаж, статтю або включити численні кліпи у відеомонтаж або документальний фільм, потрібно враховувати наслідки цього для осіб, зображених на записі та для питання, яке зображене.

Нижче вказані принципи для етичного оцінювання відеозаписів свідків, а також інструментів, ресурсів та прикладів того, як розглядати етичні проблеми. Посібник поділено за обов'язками для трьох учасників відеозйомки:

- I. зазнятих осіб;
- II. творців відеозапису; та
- III. аудиторії.

ПРО ЦЮ ГЛАВУ

Основна аудиторія глави – слідчі, журналісти, захисники, архіваріуси та інші особи, які використовують відеозаписи очевидців для репортажів, розслідування або документування питань щодо прав людини. Хоча ця частина посібнику в першу чергу розглядає вже зроблені відеозаписи, багато з обговорюваних етичних міркувань також стосуються трансляції та поширення репортажів наживо.

Врешті решт цей посібник саме про те, що прийняття рішення, чи поширювати відеозаписи очевидців та як це робити, рідко буває легким. Інколи ви можете побачити, що два чи більше етичні міркування, описані нижче, протирічають одне одному, і повинні будете використовувати своє професійне судження, щоб прийняти найкраще рішення з поганих. Як ви це будете робити, може залежати від вашого власного досвіду, сфери роботи та цілей. Ми сподіваємося, що керівні принципи та приклади, які тут надаються, допоможуть вам робити ці непрості рішення, і ми охоче розглянемо ваші відгуки, які допоможуть нам оновити та покращити ці рекомендації.

ПОШИРЕННЯ

ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ

Відеозапис Свідка

Цей посібник розповідає про «відеозапис свідка», тобто відеозаписи, зняті окремими особами на місці події. Ці відеозаписи часто зняті звичайними прохожими, інколи активістами, а також жертвами, тими, що вижили, або самими злочинцями. Відеозаписи свідків зазвичай потрапляють до слідчих або медіа через онлайн-платформи, такі як YouTube, Фейсбук або Твіттер. В інших випадках вони надсилаються джерелом слідчим по електронній пошті, через чати або інші засоби комунікації або їх знаходять на комп'ютері або мобільних телефонах осіб, які їх зняли. Їх об'єднує те, що ви, глядач – репортер, слідчий, продюсер або захисник, що оцінює репортаж – не були задіяні в процес зйомки. Тому у вас є ряд питань до відеозапису, його автентичності, мети та контексту. Такий вид запису часто називається «створений користувачем контент», «СКК», «відео з відкритих джерел» або «громадське відео».

Поширення

Цей посібник розглядає поширення відеозаписів очевидців, під чим ми розуміємо методи публічного поширення та контекстуалізації відеозаписів очевидців або інформації, що там міститься. Це може мати місце у формі гіперлінка до YouTube URL у звіті щодо прав людини, документального фільму, що містить кліп з відеозаписів очевидця, блогу, що містить релевантні онлайн-відео, статті, що описують подію, зняту в репортажі, інтерактивної карти, що розміщує відеозаписи за місцями, або інші способи публічного розповсюдження відеозаписів очевидців.

Поширення на відміну від Збереження

Процес поширення відрізняється від збереження сюжету для потенційного використання в специфічному юридичному або правозахисному контексті. Так, коли ми радимо, наприклад, відредагувати відео, щоб зробити нечіткими обличчя, ця порада спрямована на публічне поширення відеозапису. Правозахисники будуть зберігати заархівовану копію оригінальної зйомки для потенційного використання, щоб поділитися з обраною аудиторією, наприклад місцевими прокурорами.

Насправді ми рекомендуємо для тих, хто працює з сюжетами, які можуть надати важливу інформацію, в першу чергу зберегти та заархівувати копію відеозапису. Багато онлайн відеозаписів порушення прав людини прибираються з веб-сторінок з безлічі причин, включаючи порушення правил розміщення інформації на онлайн-платформах. Незалежно від того, чи ви плануєте поширювати відеозапис для публічної аудиторії, збереження копії забезпечить збереження візуального документування, яке він містить.

Для додаткових ресурсів архівування, дивіться [Посібник Архівування для Активіста Відео](#).¹

I. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО ЗАЗНЯТИХ ОСІБ

ПРИНЦИПИ ЕТИЧНОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ

У сферах прав людини, журналістики та документального кіно склалася традиція етичної практики, яка в загальному пов'язана з бажанням «мінімізувати шкоду» для суб'єктів репортажу. Така практика включає отримання поінформованої згоди осіб, яких інтерв'юють або знімають, та оцінка потенційних ризиків, пов'язаних з документуванням та поширенням їх історій.

Поширювачам, які не є учасниками зйомки відеозапису, більш складно оцінити, чи особи давали згоду на те, щоб їх знімали, та чи поширення відеозапису може завдати їм шкоди. Цей розділ присвячений ризикам шкоди для осіб та общин, які зняті у репортажі свідка, та описує стратегії для оцінки, зваження та вирішення цих ризиків. Але спочатку ми переглянемо основні концепції етичного документування.

ЗГОДА

Одержання згоди особи на запис та публікацію його чи її зображення та оповіді, а також обставин і засобів захисту, є ключовим для відповідального та етичного документування. Деякі люди бажають залишити свої життя та досвіди приватними або розповісти свої історії анонімно з приватних причин або з міркувань безпеки.

Інформована згода включає усвідомлення особою, яку знімають, мети та потенційної аудиторії відеозапису, а також ризиків, пов'язаних із появою на ньому. Надаючи згоду на зйомку, особа вирішує взяти участь та прийняти потенційні пов'язані ризики. Це рішення не обов'язково постійне; особа, яка дала згоду, може пожалкувати про своє рішення після подальших роздумів або через зміну ризиків для безпеки. Важливо поважати той факт, що рішення особи щодо згоди може змінюватися з часом.

Хоча практика одержання поінформованої згоди має довгу історію в правах людини, журналізмі та зйомках документальних фільмів, особи не з цих професій часто не знають про концепцію або не мають нагоди запитати згоди в осіб, яких вони знімають. Деякі відеозаписи робляться, коли люди не знають, що їх записують. У випадках з деякими відеозаписами щодо прав людини особа, що знімає, є одночасно правопорушником, і розкриття особи жертви є частиною самого правопорушення (дивіться розділ про Зйомки Злочинця на сторінці 9).

ПЛАНОВАНА АУДИТОРІЯ І ВИКОРИСТАННЯ

Не всі записи свідків, що знаходяться онлайн, були зроблені та завантажені з метою поширення з громадськістю. Суб'єкт міг погодитися на запис для певної обмеженої аудиторії, а не для широкого розповсюдження.

Розглянемо випадок зламу онлайн-рахунків голлівудських знаменитостей² у 2014 році з метою одержання голих фотографій. Після того, як приватні онлайн-рахунки знаменитостей були незаконно зламані, багато їхніх приватних фотографій стали публічно доступні онлайн та були широко поширені. Але це явно була не та аудиторія на яку знаменитості початково мали намір поширювати фото: їх згода була лише для обмеженої аудиторії і особистих цілей. Більш загально, особи можуть ділитися інформацією у Фейсбукі або Твіттері, маючи розуміння, що лише їхнє обмежене коло друзів або послідовників побачить її, або без чіткого розуміння налаштувань приватності, що визначають, хто може побачити інформацію, якої вони діляться на рахунках в соціальних мережах.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Отримайте поради щодо отримання інформованої згоди на <https://library.witness.org/product/obtaining-informed-consent/>

БЕЗПЕКА, ГІДНІСТЬ ТА ПРИВАТНІСТЬ

Властива сила відеозапису розказати індивідуальну історію, також має потенціал того, що відеозапис може порушити безпеку, гідність та приватність осіб чи громад, зображених в репортажі. Наприклад, відеозапис сексуального нападу має потенціал присоромити, повторно зробити жертвою або нести загрозу для жертви. Широко поширені зйомки правозахисників можуть зробити їх цілями для арештів або насильства з боку репресивних урядів. Свідчення офіцера поліції про корупцію серед його начальства може становити загрозу звільнення для цього офіцера або й гірше.

Враховуйте, що можуть існувати й інші люди, окрім тих, що розпізнані на записі, які піддаються ризику через опублікування сюжету. Наприклад, якщо одна особа знята на камеру на зустрічі, можна припустити, що його колеги також там були. Якщо знята особа, що виступає проти місцевої влади, вся сім'я цієї особи може бути під загрозою відплати. Свідчення особи на камеру може містити вказівку на інших людей та їх місцезнаходження.

Потенційна шкода може бути завдана також правопорушникам, які можуть бути зняті на камеру. Цей момент особливо важливий для правозахисних груп, які домагаються чесного процесу та не хочуть піддати підозрюваного злочинця ризику катувань.

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ

За відсутності чітких індикаторів поінформованої згоди на відеозаписі, поширювач повинен зробити професійне судження щодо того, чи використання відеозапису може порушити згоду, приватність або гідність знятих осіб чи громад чи піддати їх потенційному ризику шкоди іншим шляхом. Зробіть наступні кроки для того, щоб зробити поінформовану оцінку потенційних ризиків для знятих осіб. Потім зважте різні фактори, щоб вирішити, як поширити запис, мінімізуючи ці ризики.

КРОК 1

ОЦІНІТЬ ЗГОДУ

Певні візуальні підказки можуть допомогти глядачу оцінити, чи особа давали згоду на запис.

Питання для розгляду:

- Відеозапис був зроблений в публічній чи приватній обстановці?
- Суб'єкт знає про здійснення запису?

При оцінці здібності особи на надання його чи її згоди на запис, звертайте особливу увагу до вразливих членів суспільства, таких як в'язні, діти чи особи з ментальними труднощами, оскільки вони не завжди можуть повністю усвідомлювати ризики появи на відеозаписі або володіти автономією для прийняття рішення, чи робити це.

Хоча навіть якщо візуальні підказки можуть допомогти вирішити, чи особи, зняті на відео очевидця, знали про зйомки на камеру чи хотіли бути записані, майже неможливо точно оцінити, чи вони надали поінформовану згоду на запис. Наприклад, якщо відеозапис був зроблений в багатолюдному публічному місці, як протест або бійка із застосуванням насильства, в них могло не бути можливості «відмовитися» від того, щоб бути знятим. Вони могли не знати, чи ці записи будуть розповсюджені, кому та для яких цілей.

КРОК 2

ОЦІНІТЬ ЗАПЛАНОВАНУ АУДИТОРІЮ

Поінформована згода залежить від розуміння мети та аудиторії репортажу. Якщо особа дала поінформовану згоду для початкового запису, ця згода не поширюється на неочікувані подальші використання. Наприклад, в'язень може надати згоду на запис у своїй в'язничній камері для використання у звіті про захист прав людини, але не на використання цього ж запису з розважальною метою.

При оцінці наявності згоди особи на поширення їх зображень, персональних даних та історій, запитуйте:

- Чи згоду дали, розраховуючи, що запис буде поширений для певної аудиторії та /або певного використання?
- Який вплив матиме збільшене використання репортажу на приватність, гідність та безпеку осіб на відеозаписі?
- Як щодо способу його презентації з іншими відеозаписами або інформацією?
- Чи погодились би особи на той спосіб використання відеозапису, який ви плануєте?

Не треба вважати, що оскільки ваша організація або публікація спрямована на певну аудиторію, то поширений вами репортаж не буде циркулювати по всьому світі онлайн і не потрапить до громади записаних людей. (дивіться розділ «Від Експерта» на сторінці 10 щодо рекомендацій Міжнародного Комітету Червоного Хреста щодо обходження з чуливою інформацією в публічному доступі).

КРОК 3

ОЦІНІТЬ РИЗИКИ

Зважте, яку шкоду може завдати публічне поширення репортажу. Враховуйте, що поняття приватності та ризики насильства, соціальної маргіналізації та репресій не є однаковими в різних суспільствах та культурах. Наприклад, в США є загальне розуміння того, що «публічні» події, такі як протести, є достатньою підставою для документування. Однак в інших країнах протестувальники вживають заходів для забезпечення анонімності, щоб уникнути націлених репресій за активність. Проконсультуйтеся з кимось, хто володіє розумінням соціальних норм та станом безпеки у громаді, де ведеться запис, щоб виміряти потенціал того, що розповсюдження репортажу порушить приватність або поставить під загрозу людей або громади.

ЗВАЖТЕ НА КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Коли правозахисники, журналісти та військові журналісти документують гуманітарну подію або ситуацію з правами людини, це загалом здійснюється з метою «публічного інтересу» - віри в те, що в громадських інтересах розкрити злочин або серйозне правопорушення, захистити публічне здоров'я та безпеку, та зробити внесок у поінформоване та зацікавлене населення. Відеозапис може бути сильним інструментом для розкриття питань публічного інтересу та мотивувати зміни.

Однак існує постійне протиріччя між цією мотивацією розкрити правопорушення та міркуваннями згоди, безпеки і гідності. Наприклад, відеозапис тортур у в'язниці може шокувати і спонукати показати його в новинах без розмірковувань про вплив такого відеозапису на жертв правопорушення. (дивіться приклад з Малайзії у розділі Відеозаписи Злочинців на сторінці 9).

Врахуйте описані вище фактори, щоб зважити часто протилежні цінності прав людини. Ось кілька прикладів, які ілюструють протиріччя між цими цінностями:

- **Інтереси суспільства проти особистого ризику.** Хоча викриття несправедливості має велике значення для загального суспільного блага, з іншого боку, для тих, хто обирає свідчити на камеру можуть існувати ризики безпеки. Люди повинні усвідомлювати та приймати ці ризики, погоджуючись на зйомку та поширення їх історії.
- **Інтереси суспільства проти прав обвинувачених** – Це часто має місце з відеозаписами, які розкривають особи злочинців. Хоча деякі правозахисні організації роблять розмитими обличчя злочинців для їх безпеки та забезпечення їх прав на справедливий суд, інші розкривають їх особи, щоб притягнути порушників до відповідальності за свої дії та вчинити тиск на суспільство для притягнення їх до правосуддя.
- **Інтереси суспільства проти особистої гідності** – хоча викриття правопорушення проти людини може принизити його або її гідність, кращий захист жертви можна досягти, якщо особистість жертви відома на противагу анонімній. Наприклад, коли з'явився відеозапис того, як поліція завдає тортур затриманим особам на Фіджі, мати одного з жертв змогла ідентифікувати свого сина та добитися правосуддя.³

Поширювач зобов'язаний зробити своє професійне судження, щоб зважити плановане соціальне благо від розкриття порушення та потенційний ризик, пов'язаний із поширенням відеозапису свідка, особливо тих, в яких зняті особи не давали свою поінформовану згоду на запис. Намагайтеся досягати балансу, який мінімізує вірогідність того, що відеозапис спричинить неочікувану шкоду, особливо тим, хто залишається у вразливих ситуаціях після показу або розповсюдження відеозапису. Дивіться нижче способи розкриття правопорушення з мінімізацією ризику.

СТВОРЮЙТЕ СТАНДАРТИ

Створюйте стандарти всередині вашої організації, щоб показати, як ви робите репортаж, та впевніться, що ваша команда чітко розуміє їх до того, як їм прийдеться їх використовувати. Чи є ситуації, в яких ви б розповсюдили відеозапис без отримання поінформованої згоди знятих осіб? Чи завжди ви будете робити розмитими обличчя жертв злочинів на відеозаписах свідків? Чи ви будете робити розмитими обличчя злочинців? Коли ви відмовитеся від того, щоб транслювати, включати, або давати лінк на репортаж свідка?

Створіть власний список питань для перевірки, щоб визначити, чи поширювати репортаж та в який спосіб, або використовуйте список, що міститься в кінці цього посібника.

ЯК МІНІМІЗУВАТИ ШКОДУ ПРИ РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНУ

Лише тому, що запис злочину існує, не означає, що воно повинне бути публічно поширене, якщо це може потенційно завдати шкоду особам на відеозаписі. Ви можете вирішити не показувати запис, а замість цього надати вашій аудиторії його опис. Альтернативно виконуйте кроки, зазначені нижче для того, щоб приховати ідентичність осіб під час поширення відеозапису:

РОБІТЬ ЛЮДЕЙ АНОНІМНИМИ

Коли ви хочете зберегти ідентичність особи нерозкритою, є кілька факторів, які треба враховувати:

- **Розпізнання за Обличчям та Голосом** – використовуйте відеоредактор або інструмент для розмивання обличчя на YouTube⁴, щоб зробити обличчя розмитим. Пересвідчіться, що вони досить розмиті, щоб впізнання було неможливим, і в такий спосіб, що візуальна інформація не може бути відновлена. Якщо голоси можуть розкрити особу людини, що знаходиться в зоні ризику, використовуйте аудіоредактор, щоб приховати голос.
- **Інші Поради** – Перевірте, що одяг, татуювання, свідчення та інша аудіо- та візуальна інформація на записі не розкриває ідентифікуючу таку як імена, титули, номерні знаки чи адреси.
- **Метадані** – Якщо у запис включені метадані, які можуть розкрити місце зйомки або особу оператора, це також може піддати людей ризику. Впевніться, що коли ви поширюєте відео публічно, ви робите це в такий спосіб, що не розкриваєте таку ідентифікуючу інформацію. Для цього ви можете обмежити використання або поширення відповідних постів в соціальних мережах, які могли б розкрити чиюсь ідентичність або місцезнаходження. Наприклад, ре-твітінг або репост повідомлення, що містить відеозапис на Твіттері або Фейсбуці, може випадково розкрити власника рахунку.

У ситуаціях, коли є кілька суб'єктів (такі як бунт), будьте обережні, щоб випадково не розкрити особу людей, які не є в фокусі вашого розслідування.

ЯСКРАВІ ПРИКЛАДИ

Приклад 1: У статті⁵ про відеозапис, який показував малу сирійську дитину, яка біла іншу, поки дорослі поза кадром заохочували насилля, СВДОК поширив відредаговану версію відеозапису із розмитими обличчями дітей.

Приклад 2: Міжнародна Амністія отримала запис очевидця порушень прав людини, вчинених членами нігерійської армії. У відеорепортажі⁶, який включає записи побиття та вбивств очевидця, організація зробила розмитими обличчя жертв та злочинців для збереження їх приватості.

Приклад 3: У своєму репортажі про відеозапис сексуального нападу в Каїрі⁷, НьюЙоркТаймс описала зміст відеозапису в тексті замість того, щоб показати запис.

З ПРАКТИКИ:

СВІДКИ ЗНІМАЮТЬ ГОМОФОБСЬКИЙ НАПАД

Один відеозапис з Ямайки ілюструє кілька таких моментів. Відеозапис зображує побиття молодого хлопця, за припущенням – гея, охоронцями в аудиторії коледжу, в той час як юрба дивиться та знімає через вікна. Хоча відеозапис документує злочин, публічне розповсюдження оригінального відеозапису проблематичне з ряду причин:

- **Згода:** Жертва не мала можливості зайняти позицію щодо дачі згоди на зйомку.
- **Гідність і повторні переживання жертви:** Поширення відеозапису могло спричинити пережиття травматичної події знову і знову.
- **Безпека:** На Ямаїці, як і в багатьох частинах світу, припущення, що людина є геєм, може спричинити цілеспрямоване насилля. Поширення цього відеозапису могло привести до того, що жертву сприймали б як гея (незалежно від того, чи він є ним насправді) і піддати його ризику подальшої шкоди.

Хоча відеозапис очевидця можна знайти онлайн, місцеві телекомпанії прийняли етичне рішення зробити розмитим обличчя жертви, коли транслювали запис по телебаченню. Хоча такий хід вирішує деякі аспекти потенційної шкоди у зв'язку з поширенням відеозапису, це не ідеальне рішення. Жертві все одно прийшлося переживати свій досвід під час телетрансляції на національному телебаченні, навіть якщо його особу не розкрили. Служби новин зважили потенційну шкоду від трансляції запису і цінністю новини про розкриття гомофобського насилля на території університету і зробили професійне судження розкрити злочин, мінімізуючи шкоду.

ПОШИРЕННЯ

ВИСНОВОК

Хоча відеозапис очевидців можуть розкрити злочин, він також може піддати жертву ризику подальшої шкоди. У цьому випадку місцеві медіа розповіли про атаку, транслюючи відредаговану версію відеозапису, яка зберігала приватність жертви і таким чином мінімізувала ризик подальшої шкоди.

ВІДЕОЗАПИСИ ЗЛОЧИНЦІВ

Багато відеозаписів, які документують порушення прав людини, зняті самими злочинцями та представляють собою складне завдання для журналістів та правозахисників, які хочуть робити репортажі про правопорушення без поглиблення цілей злочинців. Ось кілька прикладів:

- У Малайзії поліцейські офіцери зняли на відео знущання над затриманим⁸ на свої мобільні телефони та ділилися записом між собою. Коли відеозаписи стали публічними в 2005 році, на них показували затриманих жінок, яких примушували роздягатися догола та присідати, та іншими способами принижували та знущалися.
- Під час кампанії ненависті у Росії⁹, злочинці використовували онлайн сайти знайомств для заманювання молодих геїв на місце зустрічі, де над ними знущалися та принижували. Знущання знімалися на відео, а кожну жертву дражнили погрозою показати його сім'ї та общині, та показували відеозаписи в соціальних мережах.
- Відеозаписи насильства стали популярним інструментом терористичних груп, таких як Аль-Каїда та Ісламська Держава. Їх відеозаписи заручників та страт спрямовані на сіяння страху, активізацію послідовників та збирання коштів.

Як завжди, корисно аналізувати наміри осіб, які знімають або завантажують відео. Запитайте себе:

- Відеозапис зробили для того, щоб посіяти страх?
- Для дегуманізації особи чи общини?
- Для прославлення насилля та залучити нових членів до організації?
- Для розваги самих злочинців та поширення тактики між собою?
- Для збентеження або введення в оману глядачів?
- Чи був сам відеозапис частиною самого злочину, як у випадку з Росії?

ПОШИРЕННЯ

У багатьох із цих випадків, таких як відеозаписи страт та заручників, зйомка може надати важливу інформацію для розслідування або для триваючого сюжету новин. В інших, таких як знущання над малайзійськими затриманими, відеозапис може надати докази злочину, які можуть призвести до публічної дискусії та посприяти правосуддю та притягненню до відповідальності.

Однак однією проблемою при використанні відеозаписів злочинців є повторні переживання жертв. Жертва не лише не могла давати згоду на здійснення запису; його чи її зняли у вразливій та часто нелюдській ситуації. Публічне поширення такої події може спричинити психологічну травму. Відеозаписи можуть розкрити їх ідентичність та цим піддати жертву ризику подальшої дискримінації та приниження.

Коли репортаж з малайзійської в'язниці транслювали на місцевому телебаченні, одна з жертв, яка на той час вже була випущена та перебувала вдома, пізнала себе на екрані. «Я була здивована, зла та принижена знову» - сказала вона ВашингтонПост¹⁰. Хоча вона була рада, що відеозаписи звернули громадську думку на злочин, вона попросила, щоб люди перестали їх поширювати¹¹.

Коли відеозапис свідка міг завдати потенційну шкоду знятим особам чи общинам, вживайте заходів для мінімізації цього ризику, коли ви робите репортаж про злочин. Наприклад, коли організація Human Rights Watch робила звіт про знущання над групою ЛГБТ в Росії, вона створила відеозапис¹², використовуючи частини зйомок злочинців, на якому обличчя жертв були розмиті, щоб зберегти їх анонімність. Багато газет повідомляють про відеозаписи заручників чи страт без їх поширення або вказування лінків до відеозаписів, щоб уникнути співучасті в досягненні політичних або фінансових цілей захоплювачів заручників.

ВІД ЕКСПЕРТА

ОБХОДЖЕННЯ ІЗ ТАЄМНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ

Публікація Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ) описує стандарти та правила для правозахисних та гуманітарних організацій щодо обходження з таємною інформацією в районах військових конфліктів та в інших зонах насилля. Ці правила також дійсні для багатьох інших учасників та ситуацій.

Часто дуже важко або взагалі неможливо встановити початкове джерело інформації, розміщеної в інтернеті, та з'ясувати, чи отримана інформація була здобута чесно/законно з поінформованої згоди осіб, що мають відношення до відеозапису. Іншими словами, персональні дані, що розміщені в інтернеті, не завжди там опинилися в результаті свідомого вибору осіб, які вирішили поділитися інформацією в публічному доступі.

Той факт, що інформацію можна скачати, не обов'язково значить, що вона планувалася бути «публічною»... У вас є обов'язок перевірити згоду особи, чії дані використовуються. Коли така згода не може бути отримана в дійсності, інформація, яка дозволяє ідентифікацію жертв або свідків повинна робитися публічною лише тоді, якщо очікуваний захисний результат очевидно переважає ризики. У випадку сумнівів, сильно рекомендується показувати лише узагальнені дані, без індивідуальних маркерів.

- Витяг з Професійних Стандартів Захисної Роботи МКЧХ¹³, ст.96.

ПОШИРЕННЯ

II. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЩОДО ОСОБИ, ЯКА ЗНЯЛА ВІДЕОЗАПИС

Поширення відеозапису очевидців створює новий контекст для їх контенту. Цей розділ розглядає етичні міркування цього, включаючи вказівку на джерело, питання безпеки особи, яка зняла відео, та дистриб'ютера, та забезпечення прозорості щодо їх цілей.

ЗНАХОДЖЕННЯ ДЖЕРЕЛА

Багато людей, що знімають відео, спеціально документують питання порушень прав людини як професіонали, цивільні журналісти або активісти, та поширюють репортажі через свої особисті або громадські канали та профілі в соціальних мережах. В інших випадках репортаж, знятий очевидцем, поширюється анонімно через особливі небезпеки, на які вони наражаються. Відеозапис злочинця часто завантажується до власних комунікаційних каналів групи, щоб похизуватися знущаннями; в інших випадках вони випускаються інформатором, який вживає заходів, щоб залишитися анонімним.

Враховуючи різні способи для поширення зйомок очевидця онлайн, не можна припускати, що особа, яка завантажила відеозапис в соціальні мережі, є тією ж особою, яка зробила його. Ще складнішим робить справу те, що часто існують кілька онлайн-версій того ж відеозапису.

Для того, щоб почати розглядати потенційні міркування етики та безпеки щодо джерела відеозапису, спочатку треба встановити, хто є цим джерелом. Хто зняв оригінальний відеозапис? Хто поширив його? Це була одна й та ж особа? Різні люди в одній команді? Різні люди з різною метою?

Можливо, ви не зможете дати точну відповідь на всі ці запитання, але якщо ви їх задасте, це може допомогти вам оцінити початкову мету зйомки та потенційні ризики безпеки у зв'язку з його поширенням. Встановлення особи джерела також дозволить вам ознайомити вашу аудиторію з контекстом, який потрібний для оцінки змісту відеозапису.

ПОДУМАЙТЕ ПРО БЕЗПЕКУ ДЖЕРЕЛА

Свідки в ризикованих ситуаціях

В конфліктах або дуже важливих подіях можуть бути очевидці на місці події, які роблять запис та поширюються його в соціальних мережах. Якщо у вас є контакт з такими особами, віддавайте пріоритет їх безпеці над бажанням отримати репортаж, який вони можуть зібрати. (Дивіться «Від Експерта: Забезпечення Безпеки Очевидця», сторінка 12 щодо правил спілкування з очевидцями у такій ситуації).

Анонімні автори

Бувають окремі випадки, коли особа, які знімала та/або завантажила відеозапис, захоче залишитися анонімною через міркування безпеки. В місцях, де журналісти та активісти працюють під великим ризиком, громадські засоби масової інформації часто поширюють відеозаписи, зроблені мережею операторів, чий індивідуальні особистості залишаються анонімними. В іншому випадку інформатор може розкрити репортаж, який показує вчинення злочину його колегами, і особа поширювача умисно залишається приватною, щоб запобігти відплаті.

Якщо ви маєте справу з репортажем, в якому автор або поширювач може піддаватися ризику за розкриття злочину та вжив заходів, щоб залишитися анонімним, обов'язково захищайте анонімність джерела. Чи репортаж містить метадані – технічну або описову інформацію, включену в відео-файл – що може вказати на джерело або його місцезнаходження? Чи платформа, на якій розміщений відеозапис, розкриває ідентифікуючу інформацію про джерело, та якщо так, чи знає джерело про це? Якщо ви дізналися особу джерела під час перевірки відеозапису, оцініть ризики для автора, якщо його особа буде публічно розкрита. Якщо у вас є контакт з автором, подумайте про шифрування ваших електронних листів та чатів.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Дізнайтеся про безпечну онлайн-комунікацію з Самозахисту Спостерігача Електронної Передової Фундації на веб-сторінці bit.ly/EFF_SurveillanceDefense

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОЧЕВИДЦЯ

Асоціація Онлайн Новин

«Створи Власний Кодекс Етики» Асоціації Онлайн Новин був створений командою журналістів у 2014 році, щоб допомогти сайтам новин та репортерам розв'язати етичні проблеми в сучасній журналістиці. Посібник включає такі поради щодо мінімізації ризиків для громадських журналістів:

- Залишайтеся в безпеці. Коли журналіст спілкується з людиною, яка знаходиться в небезпечному місці – такому як місце злочину або стихійного лиха або військових дій – журналіст повинен спонукати людину залишатися в безпеці. Непрофесійних журналістів не слід направляти для збору інформації в небезпечне місце.
- Іноді, просто навіть не запитуйте. Агенства новин, збираючи контент від очевидців, повинні аналізувати, коли просто контактування з людьми може поставити їх під удар, тому що це може викрити їх присутність на місці події, або тому що простий факт спілкування з пресою може змусити їх покинути безпечне місце. Іноді найкраще зачекати, поки загроза мине.
- Будьте чутливими. Враховуйте емоційний стан громадського журналіста. Памятайте, що можливо ви вперше говорите комусь тривожну інформацію, коли ви вперше контактуєте. Будьте особливо чутливим, коли спілкуєтесь з людьми, які щойно пережили важку особисту втрату – і подумайте, чи вам слід запитувати інформацію у такій ситуації.

- Уривок з «Створи Власний Кодекс Етики» Асоціації Онлайн Новин, розділ про Зібрану Користувачами Інформацію,¹⁴ упорядкована редактором соціальних мереж AP, Еріком Карвін.

«Тов» Школа Цифрової Журналістики

В 2014 році «Тов» Школа Цифрової Журналістики Колумбійського Університету опублікувала велике дослідження¹⁵ щодо використання зібраної користувачами інформації підрозділами агенцій новин у всьому світі. Дослідники виявили, що в переважній більшості агенції новин повинні прикладати більше зусиль для отримання дозволів від громадських журналістів, щоб використати їх матеріал. Але у деяких регіонах агенції новин виявили, що контактування з громадськими журналістами для отримання їх згоди може піддати їх більш значному ризику. В дослідженні зазначається:

Було чітке розуміння... того, що коли співпрацюєш з особами, які завантажують дані, з певних країн, відмова від отримання дозволу є правильною поведінкою. Один журналіст Бі-Бі-Сі, який працював над фото-галереєю з Ірану, сказав нам «Тому що я із Бі-Бі-Сі, це звичайно може підвищити комусь персональний профайл, якщо вони розмістили знімок, а я звернусь до них: «Привіт, можна я його використаю? Я з Бі-Бі-Сі». У такому випадку Перська служба порадила, що краще просто використати його».

- Уривок з «Аматорська Зйомка: Глобальне Дослідження Зібраної Користувачами Інформації»¹⁶, Глава 12.1.

АНОНІМНІСТЬ ПРОТИ ПІДТВЕРДЖЕННЯ

Багато відеозаписів, що показують питання прав людини, можуть поставити під загрозу автора або поширювача запису, якщо їх особи будуть розкриті. Це створює проблему для слідчих чи репортерів, які намагаються підтвердити, що репортаж є автентичним і з надійного джерела. Кількість інструментів та методів для верифікації автентичності відеозапису росте, але в деяких випадках недостатньо інформації, щоб встановити, де та коли був зроблений відеозапис та чи це дійсно зйомка подій – а не постановка чи спеціально створене відео для обману глядачів.

У цих випадках ви повинні використовувати професійне судження, щоб вирішити, чи поширювати репортаж та в який спосіб. Поширення відеозапису, який пізніше виявиться маніпульованим або неправильно зрозумілим може скомпрометувати вашу особу та кинути тінь сумніву на автентичні відеозаписи очевидців. Ще гірше, поширення неправдивої інформації – навіть ненавмисно – може спричинити спалах страху або ненависті і мати тяжкі наслідки для пов'язаних осіб. Важливо розуміти, як легко поширити неправдивий або маніпульований репортаж і обманути аудиторію. Як сказав Марк Літл, засновник агентства новин соціальних мереж Сторіфул, організація «бачила багато прикладів того, як політичні групи створюють відеозаписи, які створюють брехливі правопорушення, нібито вчинені опонентами».

Коли вам трапляється репортаж, автентичність якого ви не можете перевірити, задайте наступні запитання:

- Чи є інші відеозаписи чи репортажі, які документують подію та які можна верифікувати?
- Чи є причина, з якої люди за цим відеозаписом хотіли б обманути глядачів?
- Чи можливо, що ви зробили помилкове припущення щодо відеозапису та його мотивів?

Якщо ви вирішите, що зміст відеозапису слід включити у ваш репортаж, чітко повідомте своїй аудиторії, що ви знаєте та не знаєте про нього, та дайте глядачам можливість зворотнього зв'язку. Може статися, що у випадку показу репортажу більш широкій аудиторії, глядачі зможуть дати відповіді на питання щодо відеозапису, які залишилися. Не забудьте подумати про безпеку, гідність та згоду осіб, що зняті на записі.

ПОШИРЕННЯ

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Ви можете знайти більше способів верифікації онлайн за посиланням lab.witness.org/verification

ЯСКРАВІ ПРИКЛАДИ

ПОШИРЕННЯ НЕПІДТВЕРДЖЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Наступні приклади – це справи, в яких медіа та/або правозахисні організації робили репортажі на підставі онлайн відеозаписів, незважаючи на наявність запитань без відповіді щодо того, що точно вони документували.

Приклад 1: У 2013 році онлайн відеозапис спричинив протиріччя та увагу преси у Південній Кореї та за її межами. На відеозаписі нібито показано, як два чоловіки європейської зовнішності ображають корейську жінкою в сеульському клубі. Хоча особи людей на записі та ситуація, в якій робили відеозапис, були невідомими, відеозапис та протиріччя навколо нього були описані у Вашингтон Пост¹⁷. У відповідь, зображені на відеозаписі чоловіки зв'язалися з репортером, щоб пояснити, що відеозапис неправильно зрозуміли. Його зняли в рамках зйомки експериментального фільму¹⁸, і кожен, хто знімався у ньому, був добровільним учасником. Вони надали більше відеозапису та фотографії з місця зйомок, щоб підтвердити своє пояснення контексту відеозапису. Вашингтон Пост опублікувала статтю-продовження з оновленою інформацією.

Приклад 2: Відеозапис, що з'явився онлайн на початку 2013 року, нібито показував, як два чоловіки піддавалися тортурам поліцейськими Фіджі. Хоча ні джерело, ні точне місцезнаходження, ні дата запису не були відомі, відеозапис був показаний¹⁹ в місцевих та міжнародних засобах масової інформації, спричинивши реакцію Міжнародної Амністії та Організації Об'єднаних Націй. Це призвело до внутрішнього розслідування поліцейського департаменту, а мати однієї з жертв впізнала свого сина на відеозаписі і почала боротися за справедливість.

ВИЗНАЧЕННЯ ДЖЕРЕЛА ВІДЕОЗАПISУ

НАВІЩО

Хоча в деяких випадках автори відеозаписів не розкривають свою особу з міркувань безпеки, в переважній більшості випадків автори ідентифікують себе та очікують, що в них будуть питати дозволу та що вони отримають визнання, якщо їх матеріал буде використаний іншими особами.

Незалежно від того, чи автор ідентифікований, анонімний чи невідомий, повідомлення інформації про джерело відеозапису своїй аудиторії важливе з трьох основних причин:

1. **Етична відповідальність перед авторами матеріалу:** Незалежно від того, чи репортаж знято громадським журналістом чи професійним репортером, фотожурналістом або агенцією новин, автори матеріалу очікують бути визнаними за свою роботу і, в залежності від правової юрисдикції, можуть мати право на контроль його використання та розповсюдження. Крім того, хоча багато людей діляться своїми особистими фотографіями та відеозаписами публічно на YouTube або в соціальних мережах, вони не обов'язково очікують чи хочуть мати більшу аудиторію в результаті того, що їх матеріал буде розповсюджений більш широко. Медіахаб Очевидців, що вивчає використання матеріалів очевидців агенціями новин, задокументував кілька випадків²⁰, коли громадські журналісти виразили роздратування тим, що їх репортажі були використані в новинах без дозволу чи визнання.
2. **Прозорість:** Відеозапис очевидця, за визначенням, є створений людьми за межами вашої організації. Вони можуть не зважати на об'єктивність документування і можуть мати політичні вподобання або упередження. Ваша аудиторія заслуговує на те, щоб знати, через чію призму подається конкретно ця версія подій, оскільки цей контекст може бути критичним для розуміння, що задокументовано, а що ні – і чому. Розглядайте репортаж як цитату, яку джерело дає репортеру. Репортер або називає джерело або, якщо є вагомі причини залишити джерело анонімним, пояснює ці причини та описує обставини джерела і чому репортер вважає, що цьому джерелу можна вірити.
3. **Chain of Custody:** Охорона речових доказів при їх передачі означає хронологічний порядок переходу володіння або зберігання відеозапису. Документування шляху передачі доказів матеріалу, який ви поширюєте, допоможе слідчим у правах людини, виробникам фільмів, історикам або іншим особам, які можуть бути зацікавлені у цьому матеріалі, відслідкувати оригінальний відеозапис. Якщо, наприклад, матеріали виявляться корисними для кримінального розслідування, цілісний шлях доказів може бути критичним для демонстрації того, що матеріал є автентичним.

ЯК

Є кілька способів вшанувати первісного автора та/або завантажувача відеозапису. Ваш вибір може залежати від того, в якому середовищі ви працюєте, скільки ви знаєте про відеозапис, чи ви збираєтесь поширити увесь відеозапис чи його частини або лише повідомити інформацію, що міститься на відеозаписі. Це також залежить від того, чи є потенційні ризики розкриття особи джерела. Ось кілька варіантів:

- Включайте у свій репортаж онлайн-відеозапис, завантажений оригінальним джерелом, або вказуйте лінк. У цьому випадку враховуйте, що лінк може стати недійсним пізніше або відеозапис може бути видалений або можуть змінитися його налаштування приватності. (дивіться розділ «Поширення на відміну від Збереження» на сторінці 2).
- Вказуйте ім'я автора або організації та контекст про те, хто вони такі (наприклад, політична група, що критикує партію влади, незалежний журналіст, який пише для місцевої газети, місцевий житель, який був на місці події). Описання джерела відеозапису як просто «інтернет» або «YouTube» не є ні етичним ні інформативним.
- Якщо ви не можете встановити певну інформацію про джерело або вирішили з причин безпеки або приватності залишити джерело анонімним, опишіть для своєї аудиторії, як відеозапис був знайдений, чому ви вірите, що він автентичний та будь-які релевантні питання про джерело, які у вас залишилися.

ЩОДО ЮРИДИЧНИХ МІРКУВАНЬ

Вищенаведені правила стосуються виключно етичної сторони поширення відеозапису очевидця для цілей документування, але не законності таких дій. Використання та повторне поширення відеозапису або створення нового репортажу з оригінального джерела може підпадати під дію місцевих законів щодо авторського права, наклепу та бути пов'язаним з іншими питаннями.

ЯСКРАВІ ПРИКЛАДИ

ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛО МАТЕРІАЛУ ОЧЕВИДЦЯ

Приклад 1: Для відеомонтажу, що складався з матеріалів очевидців щодо прав людини з усього світу, WITNESS включив лінк у відео на YouTube²¹ на документ²² що містить список URL кожного з відеозаписів на YouTube, що були використані у монтажі. Глядачі, які хочуть дізнатися більше про кожний окремий кліп або про те, звідки він з'явився, можуть піти до джерела.

Приклад 2: Канал на YouTube, Syrian4all World,²³ додає англійські описи та субтитри до громадських відеозаписів війни в Сирії. В описі кожного відеозапису на каналі, глядачам вказують лінк на оригінальний відеозапис YouTube.

Приклад 3: Проект Нью Йорк Таймс, Слідкуємо За Сирійською Війною,²⁴ поширює онлайн відеозаписи війни в Сирії. Веб-сторінка розміщує відеозаписи з YouTube з різних сирійських громадських каналів та описує контекст кожного відеозапису у розділах, включаючи «Що Ми Знаємо», «Що Ми Не Знаємо» та «Інші Відеозаписи». Наприклад, у розділі «Що Ми Не Знаємо» для відеозапису, який описує, як протестувальники тікають від пострілів бойовиків Ісламської Держави, зазначено:

Ми не знаємо ні осіб людей, показаних на цьому відеозаписі, ні особу чи політичні вподобання оператора. Ми не бачимо осіб, які роблять постріли, які чути на цьому відеозаписі, тому ми не можемо підтвердити, що це члени Ісламської Держави в Іраку та Сирії.

- From «Watching Syria's War»

3 ПРАКТИКИ

ДВА РІЗНІ ОПИСИ ВІДЕОЗАПИСУ ТА НЕДОСТАТНІСТЬ ВІРОГІДНОСТІ БЕНТЕЖАТЬ ГЛЯДАЧІВ

Під час війни в Газі в липні 2014 року, палестинці та ізраїльтяни документували конфлікт і поширювали свої записи онлайн. Також був широко поширений неправдивий запис – зображення, зняті в зовсім інших насильницьких конфліктах, але описаних як такі, що показують цю війну в Газі. Ці зображення мали метою посіяти ненависть та насильство щодо однієї чи іншої сторони конфлікту.

Один відеозапис очевидця, який показував, як ракета перервала ізраїльське весілля, було продемонстроване на каналі NBC²⁵ та кількох інших міжнародних студіях новин, з описанням, що події сталися в Голані. Цей же запис був завантажений на канал Ізраїльських Сил Захисту (ІСЗ) на YouTube²⁶, який описував, що події сталися в Ашдоді, ізраїльському місті 20 миль від Голану.

Ні медіа ні ІСЗ не пояснили, як був отриманий запис чи хто його зробив. Деякі студії новин приписали відеозапис «Arakelians Vartan,» але не зрозуміло, хто чи що це за джерело. Це ім'я особи, яка зробила запис? Гостя весілля? Онлайн-нік особи, яка перша завантажила матеріал? Жодна з агенцій не дали лінк на оригінальне джерело чи надали додатковий контекст, у якому можна було зрозуміти відеозапис. Оскільки відеозапис був поширений пропагандистським крилом ізраїльських військових під час насильницького конфлікту, незрозуміло, чи цей матеріал автентичний чи створений і поширений, щоб підтримати військову операцію ІСЗ. Але оскільки ні ІСЗ ні агенції новин не забезпечили прозорості для глядачів, вони не могли встановити справжній контекст репортажу.

III. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД АУДИТОРІЄЮ

Цей розділ описує додаткові шляхи для повідомлення контексту для вашої аудиторії для відповідального та етичного поширення відеозапису. Це включає забезпечення того, що поширення продумане, що воно не створює базу для поширення ненависті або неправдивих повідомлень, та що воно поважає емоційний та психологічний стан аудиторії.

ПОВІДОМЛЯЙТЕ КОНТЕКСТ ДЛЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПОШИРЕННЯ

Поширення репортажу очевидця складається з повідомлення контексту, щоб аудиторія могла краще зрозуміти, що вони дивляться. Цей контекст може бути у формі монтажу кліпів, властивому для певної ситуації, або як інтерактивний календар, карта або інша нелінійна підбірка відеозаписів. Він також може складатися із текстів з інформацією про показані сцени.

1) Правда в репортажі: Репортер повинен забезпечити, що вибір, зроблений при подачі матеріалу – щодо розміщення інформації та медіа між собою – не змінюють фундаментально реальність, що лежить в їх основі. Запитайте себе чи свою команду:

- Чи не створює співставлення медіа оманливу еквівалентність?
- Чи не створюється враження про наявність зв'язку, якого раніше не існувало?
- Чи не стирається контекст з оригінального кліпу, який необхідний для розуміння його значення?
- Чи аудиторії надається достатньо інформації щодо того, як та чому саме ці кліпи були обрані?

2) Поширення відеозаписів групами ненависті: Як вже обговорювалося в цьому посібнику, деякі відеозаписи робляться з метою пропагування ненависті, страху, хибних чуток або стереотипів. Перевіряйте, чи відеозаписи, які ви транслюєте, не були виготовлені або поширені з такою метою. Якщо так, вживайте заходів, щоб забезпечити, що ви не створюєте платформу для пропаганди ненависті чи оманливих чуток. Надайте вашій аудиторії інформацію щодо цілей відеозапису.

3) Прозора мета: Врешті решт, яка ваша мета при поширенні відеозаписів? Є багато цілей поширення – захист, журналістика, правосуддя, організація громадськості та інше. Багато з рішень, які ви приймаєте при поширенні матеріалу, залежать від вашої власної перспективи та цілей вашого проекту. Вкажіть контекст та пояснення для вашої аудиторії про зроблені вибори, щоб аудиторія могла якнайкраще зрозуміти, чому певні кліпи та відеозаписи включені, а інші ні.

3 ПРАКТИКИ

МОНТАЖ КЛІПІВ ПОЗА КОНТЕКСТОМ РОБИТЬ ІЗ РЕПОРТАЖУ «ПЛАКАТ НАСИЛЛЯ»

У вересні 2013 року мережа новин АльАрабія²⁷ повідомила про різанину в таборі іранських вигнанців в Іраку. Її репортаж включав відеозапис «розміщений в інтернеті» з описом, що на ньому показано як «підозрювані іракські військові сили жорстоко напали на табір в Іраку, наповнений іранськими дисидентами, десятки яких були вбиті». Проблема в тому, що відеозапис був складений з окремих кліпів, які очевидно були зняті з різних камер та можливо з різних контекстів. Принаймні один із кліпів був знайдений в іншому відеозаписі²⁸ (ПОПЕРЕДЖЕННЯ: насильницький зміст), з описанням, що там показують різанину в цьому ж таборі два з половиною роки до цього.

Є кілька проблем з використанням цього відеозапису. Перш за все, АльАрабія не зробила достатню перевірку того, що відеозапис показує саме ту подію, про яку розповідали в репортажі. По-друге, із описання джерел відеозапису розмитим терміном «інтернет» без подальших деталей щодо того, хто та де завантажив відеозапис, аудиторія не знає, хто поширив відеозапис та з якої причини. Врешті решт, показуючи відеозапис, який складається з кількох різних кліпів жорстокого насильства, принаймні один з яких з іншого контексту, ніж з події репортажу, АльАрабія понижує статус оригінального запису до простого «плакату ненависті», позбавленого справжньої реальності та специфіки живої історії, а замість цього показуючи символічну картинку різанини.

КОНТРАСТНИЙ ПРИКЛАД

Онлайн проект Нью Йорк Таймс – Слідкуємо За Сирійською Війною²⁹ – поширює інформацію щодо сирійського конфлікту, включаючи відеозаписи воюючих сторін конфлікту та графічні зображення насильства та смерті. Разом відеозаписи показують жахливе насильство. Але відеозаписи представлені індивідуально, з контекстом про конкретні сцени та джерело кожного представленого відеозапису. Коли сайт пропонує особливо жорсткий репортаж³⁰, глядач повинен клікнути попередження жорсткого контенту, щоб натиснути кнопку для перегляду відеозапису.

ХВИЛЮЮЧИЙ ЗМІСТ

Безумовно, багато відеозаписів очевидців, які документують події, що стосуються прав людини, є особливо жорстокими та хвилюючими, та їх може бути складно дивитися. Бути свідком знущання над іншими може викликати жах, страх, сум та почуття безпомічності. Тривалий перегляд може спричинити втому співчуття та непряму травму.

КОЛИ ТА ЯК ПОШИРЮВАТИ ЖОРСТКИЙ МАТЕРІАЛ

Чутливість до жорстких кадрів відрізняється між різними культурами та з плином часу; наприклад, глядач набагато вірогідніше може побачити жорсткий матеріал в арабських медіа-новинах, ніж у випуску новин в США, тому можна припустити, що дві аудиторії мають різні очікування та чутливість.

Зробіть кроки, щоб передати репортаж очевидця в такий спосіб, який підтримує здатність вашої аудиторії сприймати зняту інформацію. Це включає розуміння того, коли краще не показувати певну частину репортажу. Для того, щоб дати професійну оцінку для прийняття рішення, чи показувати жорсткий відеозапис, задайте наступні запитання:

- Чи безпричинний жорсткий контент?
- Чи відеозапис використовує жах для спроби маніпулювати емоціями глядачів?

Дивіться табличку «Від Експерта» нижче для додаткових питань, які допоможуть встановити, чи транслювати жорсткий репортаж.

В залежності від способу, в який ви транслюєте жорсткий відеозапис, та контексту, в якому ви його показуєте, глядач дивиться його або як безпричинне насильство або як інформаційний документальний фільм. Транслюйте відеозаписи не для того, щоб шокувати, а для того, щоб поінформувати вашу аудиторію. Подача контексту щодо того, чому відеозапис важливий, та потенційні способи зворотного зв'язку для глядачів допомагає забезпечити, що відеозапис дивиться краще поінформована та зацікавлена аудиторія, на відміну від того, щоб залишити глядачів емоційно виснаженими.

Якщо відеозапис показує графічні зображення, такі як вбивство, трупи або сильно покалічених людей, вживайте заходів, щоб попередити глядачів про жорстокий зміст та дайте їм можливість дізнатися про порушення, що вони можуть побачити, без того, щоб бачити такі кадри. Якщо відеозапис включений в онлайн-статтю або блог, подумайте над тим, щоб додати гіперлінк до відеозапису та попередити читачів про те, що відеозапис жорстокий, на противагу до того, щоб включити такий відеозапис у свій пост, який глядачі можуть клікнути до того як прочитати попередження.

**Попередження.
Жорсткий Зміст**

ВІД ЕКСПЕРТА

КОЛИ НОРМАЛЬНО ПОШИРЮВАТИ ЖОРСТОКИЙ ВІДЕОЗАПИС?

7 квітня 2015 року домашня сторінка Нью Йорк Таймс розмістила на чільному місці відео репортаж з мобільного телефону очевидця, на якому було показано як поліцейський стріляв і вбив людину, яка тікала від нього у Норд Чарлстоні, Південна Кароліна. Відеозапис був доповнений текстом від Нью Йорк Таймс, який попереджував про жорстокий зміст відеозапису та надавав субтитри та описи, щоб допомогти глядачам зрозуміти записаний діалог.

У статті Інституту *Poynter*³¹ Ел Томпкінс, старший інструктор по журналістиці, поставив питання про відеозапис, щоб оцінити, чи Нью Йорк Таймс мав достатні підстави для розміщення жорстокого відеозапису на своїй домашній сторінці. «Люди будуть дивитися та поширювати цей відеозапис лише як приклад безпідставної жорстокості», - запитав Томпкінс – «чи є серйозні журналістські причини, чому громадськість має побачити цей відеозапис?» Томпкінс поставив наступні питання, щоб зробити своє оцінювання:

- Що ми знаємо, що нам потрібно знати?
- Чому цей відеозапис викликає інтерес? Яка журналістська причина для його опублікування?
- Яким має бути правильний тон та ступінь репортажу?
- Які альтернативи варто розглянути, якщо не показувати жорстокий відеозапис?

Томпкінс зробив висновок, що Нью Йорк Таймс мало достатні причини для розміщення відео-репортажу, пояснюючи:

Журналісти працюють в бізнесі з розказування правди. Інколи правду важко дивитися. Але громадськість повинна мати можливість бачити, що поліція робить помилки, журналісти будуть притягувати їх до відповідальності так само як коли поліція застрелить підозрюваного на законних підставах страху за свою безпеку, журналісти також покажуть це чесно та агресивно.

ПОДАЛЬША ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

СТАТТІ

Медіакритика- «Свобода від насильства в Мережі», Павло Александров. <http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/svoboda-vid-nasylstva-v-merezhi.html>

Poynter - «Жорстке відео Нью Йорк Тамз виправдано для поширення», Ел Томпкінз, <http://www.poynter.org/how-tos/visuals/333613/graphic-new-york-times-video-seems-justified/>

WITNESS - «Шкода вірусних відео: розірвати замкнуте коло інструментами приховування особи», Медлін Бер, <http://blog.witness.org/2013/08/abuse-by-viral-video-break-the-cycle-with-identity-protecting-tools/>

БіБіСі - «Питання безпеки в контенті користувачів», Трушар Барот про те як БіБіСі враховує автентичність та особисту безпеку громадських журналістів. <http://www.bbc.co.uk/academy/journalism/article/art20131113144258981>

Storyful - «Цілорічна місія приборкати 'Дикий Захід' вірусного відео», Луїз Тьерней. <http://blog.storyful.com/2014/08/06/a-year-long-mission-to-tame-the-wild-west-of-viral-video/#.Vun5NMff5SW>

iRevolutions - «Гуманітаріанізм в епоху мереж: Революційне дослідження», Патрік Мейер. <http://irevolution.net/2013/04/09/humanitarianism-network-age/>

WITNESS - «Малайзія: Зловживання поліцією зафіксовано на мобільний телефон», Саміір Паданія. <http://hub.witness.org/en/node/7690>

Eyewitness Media Hub - «Захист особистості потерпілого: чи можемо ми робити більше для захисту особистостей постраждалих відображених на відео свідків?», Сем Дабберлей. <https://medium.com/1st-draft/protecting-the-victim-s-identity-3b7df432ec09>

Медіакритика «Соцмережі – правдиві інформатори про війну у Донбасі чи джерело фейків для онлайн-медій?» <http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/sotsmerezhi-pravdyv-i-informatory-pro-viynu-u-donbasi-chy-dzherelo-feykiv-dlya-onlayn-medi.html>

ДОСЛІДЖЕННЯ

«Tow» Школа Цифрової Журналістики - «Глобальне Дослідження Зібраної Користувачами Інформації на ТВ і онлайн ресурсах новин», Клер Уордл, Сем Дабберлей і Піт Браун. <http://towcenter.org/tow-center-launches-amateur-footage-a-global-study-of-user-generated-content-in-tv-and-online-news-output/>

Королівське товариство медицини - «Психологічне дослідження наслідків постійного спостереження зображень крайнього насильства на психічний стан журналістів», Блер Одет і Елізабет Уакнін. <http://shr.sagepub.com/content/5/8/2054270414533323.full>

ПОДАЛЬША ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

РЕСУРСИ

Electronic Frontier Foundation - «Самозахист від спостереження: комунікація з іншими» <https://ssd.eff.org/en/module/communicating-others>

Міжнародна Комісія Червоного Хреста «Професійні стандарти безпеки роботи гуманітарних та правозахисників працюючих в ситуаціях озброєного конфлікту та інших ситуаціях насильства». <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/publication/p0999.htm>

WITNESS – «Відео заради змін: посібник для адвокації і активізму». <http://library.witness.org/product/video-change-book-all-chapters/>

Асоціації Онлайн Новин – «Створи Власний Кодекс Етики» <http://journalists.org/resources/build-your-own-ethics-code/>

Товариство професійних журналістів - «ТПЖ Кодекс Етики» <http://www.spj.org/ethicscode.asp>

WITNESS – «Посібник активіста до архивування відеозаписів». <http://archiveguide.witness.org/>

Медікритика- Розділ «Популярні та якісні медіа». <http://www.mediakrytyka.info>

ПОШИРЕННЯ

ПОДЯКА

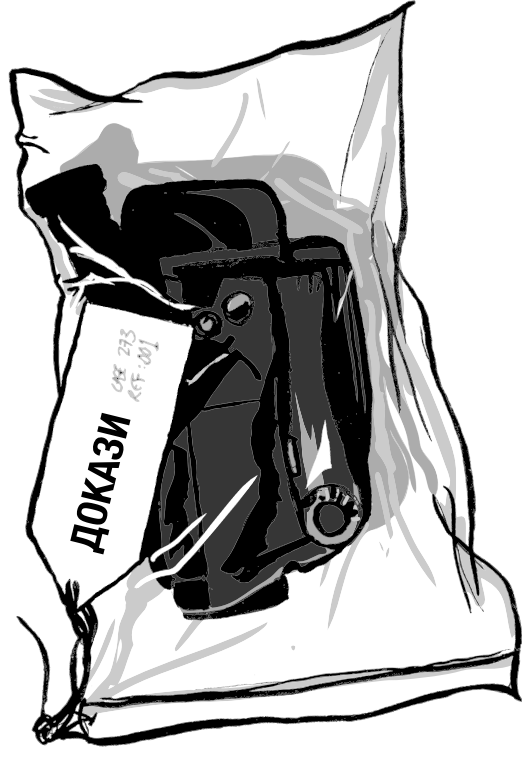
WITNESS бажає подякувати наступним людям, чії відгуки надали цінні ідеї та бачення: Фергус Белл, Клер Вардл, Даніел Веннер, Алекс Джон Лондон, Мішель Арон, Джош Стернс, Кортні Радш, Крістоф Кеттл, Аміла Сампат, Малахі Браун, Марк Літл.

Висловлюємо також подяку наступним людям та організаціям, без чієї підтримки, товариства та допомоги ця робота не була б можливою: UGC Етична Група Асоціації Онлайн Новин, Елері Біддл, Крістін Антін, Емма Райнес, Сюзан Мейзелас, Ел Томпкінс, Кім-Дженна Джурріанс, Гілхем Равієр, Сільвія Доппельт, Трушар Барот, Джастін Макіннон, Делла Кілрой, Стів Грув та Олівія Ма.

ПРИМІТКИ

- 1 <http://archiveguide.witness.org>
- 2 https://en.wikipedia.org/wiki/ICloud_leaks_of_celebrity_photos
- 3 <http://cafepacific.blogspot.com/2013/03/fiji-prisoner-beating-they-treated-my.html>
- 4 <https://youtube.googleblog.com/2012/07/face-blurring-when-footage-requires.html>
- 5 <http://blog.witness.org/2014/08/abuse-syrian-child-video-sparks-outcry-arrests/>
- 6 <https://www.youtube.com/watch?v=GA7SibvEO64>
- 7 <https://www.youtube.com/watch?v=GA7SibvEO64>
- 8 <http://hub.witness.org/en/node/7690>
- 9 <http://blog.witness.org/2013/08/abuse-by-viral-video-break-the-cycle-with-identity-protecting-tools/>
- 10 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/11/14/AR2006111401312.html>
- 11 <http://hub.witness.org/en/node/7690>
- 12 https://www.youtube.com/watch?v=zMTbFSJ_Tr4
- 13 <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/publication/p0999.htm>
- 14 <http://ethics.journalists.org/topics/user-generated-content/>
- 15 <http://towcenter.org/tow-center-launches-amateur-footage-a-global-study-of-user-generated-content-in-tv-and-online-news-output/>
- 16 https://towcenter.gitbooks.io/amateur-footage-a-global-study-of-user-generated-/content/responsibilities/responsibility_toward_uploaders.html
- 17 <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/07/15/koreas-web-community-roiled-by-shocking-video-of-western-men-tormenting-a-local-woman/>
- 18 <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2013/07/25/controversial-video-of-western-men-harassing-a-korean-woman-appears-to-have-been-staged/>
- 19 <http://observers.france24.com/en/20130315-shocking-fiji-torture-video-military-government-barely-bats-eyelid>
- 20 <https://medium.com/@emhub/the-use-of-eye-witness-media-in-breaking-news-3f3df0535f18#.tzsj6opgv>
- 21 https://www.youtube.com/watch?v=Mil3zPB_S-4
- 22 <https://docs.google.com/document/d/1BgjoIF7Pzh4P7FpaelmvRmU2x4zEF-mQIvS2z0TqMa4/edit>
- 23 <https://www.youtube.com/user/Syrian4allWorld/videos>
- 24 <http://projects.nytimes.com/watching-syrias-war>
- 25 <http://www.nbcnews.com/news/world/caught-video-rockets-disrupt-wedding-holon-israel-n151436>
- 26 <https://www.youtube.com/watch?v=x7qUIUEH5RE>
- 27 <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2013/09/03/Video-shows-troops-attacking-Iranian-exile-camp-in-Iraq.html>
- 28 <https://www.youtube.com/watch?v=qm2V1V4NDgQ&feature=youtu.be&t=3m30s>
- 29 <http://projects.nytimes.com/watching-syrias-war>
- 30 <http://projects.nytimes.com/watching-syrias-war/pilot-helicopter-attack-rebels>
- 31 <http://www.poynter.org/2015/graphic-new-york-times-video-seems-justified/333613/>

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ

МІНІ-ПОСІБНИК

АКТИВІСТИ | АДВОКАТИ
ПІДТРИМУЮТЬ | ПІДТРИМУЮТЬ
АДВОКАТІВ | АКТИВІСТІВ

VAE.WITNESS.ORG

ОСНОВНІ ПРАКТИКИ

РОЗПОЧИНАЮЧИ ФІЛЬМУВАННЯ

СКОРИСТУЙТЕСЯ ДАНИМИ ПРАКТИКАМИ ЩОБ ЗМІЦНИТИ ДОКАЗОВУ ЦІННІСТЬ ВАШИХ ВІДЕОКАДРІВ

КРОК 1

Знайте ваші права до того як натисните кнопку «Rec»

КРОК 2

Захистіть, зашифруйте, або видаліть конфіденційну особисту інформацію та контакти на вашому пристрою на той випадок якщо його конфіскують

КРОК 3

Проведіть оцінку безпеки, щоб захистити себе і тих, яких фільмуєте.

КРОК 4

Вирішіть які кадри вам варто засняти (наступна сторінка)

КРОК 5

Дізнавайтесь більше на vae.witness.org/ua/відео-як-доказ/

РІШЕННЯ ЩО ФІЛЬМУВАТИ

Аби притягнути когось до відповідальності за злочин, юристи повинні довести:

Який злочин був скоєний;

Хто його скоїв;

Як злочинець скоїв злочин

Знімайте на відео кадри і деталі які надають інформацію щодо «ЩО», «ХТО» ТА «ЯК»

Приклади кадрів які доводять «ЩО»

- Смерть спричинена вогнепальним пострілом
- Люди, яких б'ють або катують
- Поранення спричиненні жорстоким ставленням
- Шкода цивільному майну
- Пошкодження культурних об'єктів
- Діти зі зброєю в руках або які беруть участь у військових діях

Приклади кадрів які доводять «ХТО» і «ЯК»

- Формування поліції на акції протесту
- Уніформа і номера бейджа
- Номерні знаки службових автомобілів
- Військова техніка та серійні номери
- Виступи

ОСНОВНІ ПРАКТИКИ 2:

ФІЛЬМУВАННЯ ДЛЯ ДОКАЗІВ

СКОРИСТУЙТЕСЯ ДАНИМИ ПРАКТИКАМИ ЩОБ ЗМІЦНИТИ ДОКАЗОВУ ЦІННІСТЬ ВАШИХ ВІДЕОКАДРІВ

КРОК 1

Встановіть вірні дату, час та GPS локацію на вашому приладі

КРОК 2

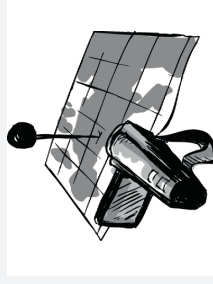
Скористайтесь мікрофоном на камері і / або письмову документацію для запису:

- Ім'я оператора / Контактні дані
- Дата, час, місце
- Хто веде зйомку
- Кого та/або що є предметом зйомки

КОЛИ?

ДЕ?

ХТО?

КРОК 3

Ведіть зйомку стратегічно та логічно:

- ✓ Фільмуйте без пауз
- ✓ Зніміть різноманітність планів
- ✓ Витримуйте всі кадри по 10 секунд
- ✓ Рухайте камеру повільно
- ✓ Коли це можливо, використовуйте штатив, монопод або рівну поверхню для стабілізації камери

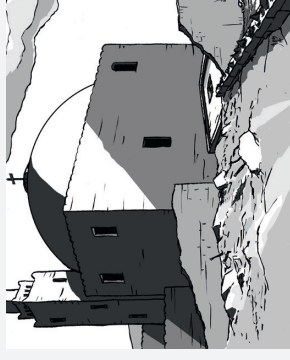
КРОК 4

Задokumentуйте письмово загальну ключову інформацію, включаючи інформацію про безпеку.

ФІЛЬМУВАННЯ ДЛЯ ДОКАЗІВ СПИСОК ПЛАНІВ

ОРІЄНТИР

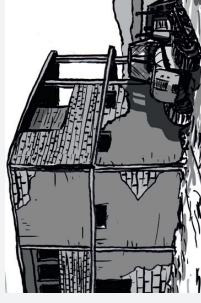
360°

ШИРОКИЙ

СЕРЕДНІЙ

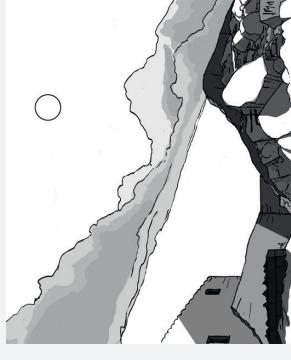
КРУПНИЙ

ВІД ЗГОРИ

ГОРИЗОНТ ІЗ СОНЦЕМ АБО
МІСЯЦЕМ

ОСНОВНІ ПРАКТИКИ 3:

ЗАХИСТІТЬ ВАШ ВІДЕОМАТЕРІАЛ

КРОК 1

Захистіть носії у польових умовах

- Тримайте вашу картку пам'яті у фізично безпечному місці, уникаючи конфіскації;
- Поміняйте використану картку на порожню і приховайте використану;
- Зробіть негайне резервне копіювання на диск, який ви носите з собою або на захищений сервер.

КРОК 2

Захистіть носії інформації вдома чи в офісі

- Установіть захист від запису на карті пам'яті перед її переміщенням;
- Створіть принаймні дві резервні копії файлу. Після копіювання жодним чином не змінюйте оригінал;
- Зберігайте копії на окремих пристроях і в окремому місці від оригіналу.

КРОК 3

Упорядкуйте ваші відео

Не змінюйте формат, імена файлів або структуру оригінальних відео. Назвіть папки стандартизованими іменами.

КРОК 4

Відстежуйте свої відео

За допомогою таблиці чи бази даних, фіксуйте інформацію про те, де ви зберігаєте матеріал і з ким ділитесь ним.

Дізнайтеся більше інформації щодо архивування відео на archive.witness.org

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: **МІНІ ПОСІБНИК** VAE.WITNESS.ORG

ОСНОВНІ ПРАКТИКИ 4:

ПОШИРЕННЯ ВІДЕО В ПРИВАТНОМУ ПОРЯДКУ

КРОК 1

Дізнайтеся

Передача матеріалу та інформації правозахисним організаціям, слідчим, поліції та судам тягне за собою права та обов'язки. Ці права та обов'язки відрізняються залежно від того, з ким ви ділитесь інформацією. Виберіть посередника, якому ви довіряєте і який має навички, ресурси та інфраструктуру, щоб зберегти відео в безпеці.

КРОК 2

Вирішіть, як передати оригінальний файл

Якщо ви можете зустрітися і передати ваші кадри особисто, зробіть це. Якщо вам потрібно передати кадри за допомоги інтернету, дослідіть надійні варіанти для передачі кадрів безпечно. Дізнайтеся більше про безпечні засоби передачі файлів на vae.witness.org/ua/ відео-як-доказ/

КРОК 3

Надайте супровідну інформацію

За можливості додайте роздрукований або електронний підсумок:

- Часу, дати і точного місця знімання відео;
- Стислого фактичного огляду змісту відео;
- Імена і контакти оператора, осіб, присутніх у кадрі, та інших, хто має цінну інформацію про подію і міг би поговорити із НУО або слідчим;
- Інформацію про безпеку

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: **МІНІ ПОСІБНИК** VAE.WITNESS.ORG

ОСНОВНІ ПРАКТИКИ 5:

ПОШИРЕННЯ ВІДЕО ПУБЛІЧНО

ЯКЩО ВИ ВИРІШИЛИ, ЩО ПОШИРЮВАННЯ ВІДЕО ОНЛАЙН Є ЦІЛКОМ БЕЗПЕЧНИМ, КОРИСТУЙТЕСЯ НАСТУПНИМИ МЕТОДАМИ.

КРОК 1

Назва. Додайте коротку назву, яка включає дату, точне розташування, місто, країну та кілька ключових описових слів про зміст відео.

КРОК 2

Додайте фактологічний опис. Повторіть інформацію вказану в назві, і фактологічний підсумок того, що показане у відео. Лише факти. Без особистих поглядів. Якщо це безпечно, додайте ім'я і контакти оператора або його організації.

КРОК 3

Зробіть пошук вашого відео в Інтернеті простішим шляхом додавання **тегів**. Повторіть дату, час, специфічну розташування, місто, а потім країну додати слова, що описують зміст.

КРОК 4

Збережіть оригінал. Відео, завантажені на YouTube та інші майданчики, оптимізуються для відтворення онлайн, тобто оригінал відео стискається і позбавляється необхідних даних, тож збережіть оригінал.

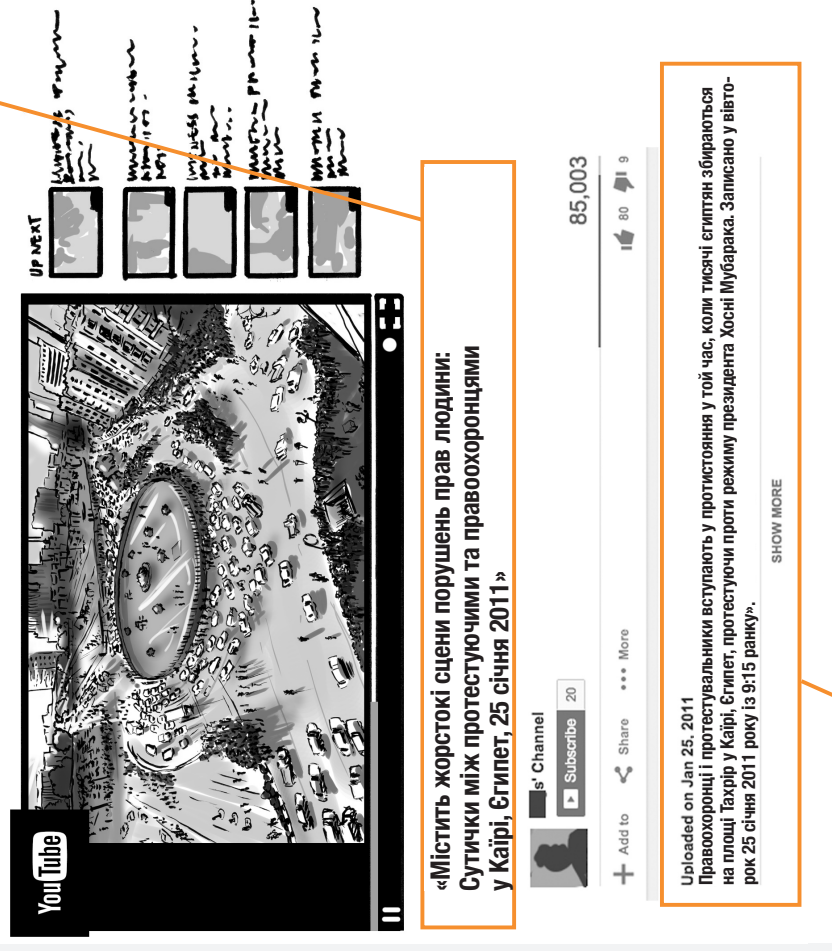
KEY POINTS

Якщо матеріал містить жорстокі сцени, напишіть «Містить жорстокі зображення порушень прав людини» у назві відео та короткий опис змісту, щоб попередити глядачів щодо змісту, та уникнути випадків коли YouTube та інші майданчики видаляють відео через порушення правил користування.

В жодному разі не вказуйте неправдиві дати, місцезнаходження або теги.

ОСЬ ПРИКЛАД:

НАЗВА

ОПИС І ТЕГІ

Більше інформації про завантаження та поширення онлайн відео на library.witness.org

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: **МІНІ ПОСІБНИК** VAE.WITNESS.ORG

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: **МІНІ ПОСІБНИК** VAE.WITNESS.ORG

ПЛАНУВАННЯ ЗБОРУ ДОКАЗІВ FOR VIDEO EVIDENCE

Визначення

План збору доказів допомагає слідчим й адвокатам повідомляти про свої потреби активістам на передовій, щоб відеоматеріали, які вони збирають, були найбільш підходящими для супроводу судових справ. Така практика є найкращою для активістів, які прагнуть знімати відео для подальшого використання в якості потенційних доказів в процесі правосуддя і притягнення до відповідальності за скоєний злочин у довгостроковій перспективі.

План збору доказової бази складається з трьох основних списків:

СПИСОК 1: «Елементи Складу Злочину», який ви маєте намір довести;

СПИСОК 2: Докази, які ви вже зібрали, для доказу цих елементів;

СПИСОК 3: Докази, які вам ще треба зібрати.

Створіть План

КРОК 1: СПИТАЙТЕ НАВИЩО? Слід визначити, чи варто витратити час, ресурси та ризикувати задля збору цих відеокадрів.

КРОК 2: ДОДАЙТЕ ОСНОВНУ ІНФО. Запишіть основну інформацію про ситуацію або порушення, які ви прагнете задокументувати, наприклад, коротка інформація про інцидент, імена, дати, локації, тощо. vae.witness.org/uk/video-як-доказ/.

КРОК 3: ВИЗНАЧТЕ ЕЛЕМЕНТИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ. Випишіть елементи злочину, які вам треба довести, працюючи з адвокатами, досліджуючи онлайн, в бібліотеці, або, будуючи гіпотези.

КРОК 4: ВИЗНАЧТЕ, ЩО ВЖЕ МАЄТЕ І ЧОГО БРАКУЄ. Сформуйте два списки: «Зроблено» та «Треба зробити», для всіх доказів які:

- Ви вже зібрали для доведення кожної окремої бази за кожним окремим елементом складу злочину. Виділіть відео, які вам потрібні.

КРОК 5: ПЕРЕГЛЯНЬТЕ ПЛАН. Якщо можливо, перегляньте план з людьми, з якими ви фільмуєте та для яких збираєте ці кадри, а потім знімайте!

Дізнавайтеся більше про планування на <https://vae.witness.org/ua/video-як-доказ/>

ПРИКЛАД ПЛАНУ ЗБОРУ ДОКАЗІВ VIDEO “TO DO” LIST

ЗЛОЧИН: Надмірне застосування сили офіцерами поліції на місці подій.

*Склад злочину базується на бразильському законодавстві – три з восьми ознак цього злочину перераховані тут.

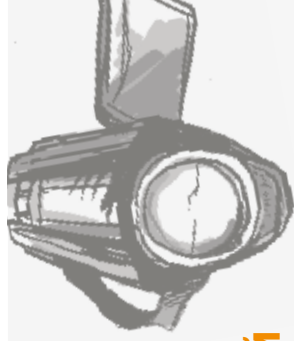
Елементи складу злочину, який нам треба довести	ТРЕБА ЗРОБИТИ: елементи, по можливості без ризику для безпеки.
☐ Підозрюваний діяв в рамках його / її роботи в якості олузбовця цивільної або військової служби	☐ Середній план підозрюваного в повній формі. ☐ Кадр крупним планом з номером жетона підозрюваного, біджу з іменем, обличчя особи, або будь-чим іншим, що вказує ранг. ☐ Зображення автомобіля, на якому підозрюваний, ймовірно, їхав. ☐ Крупний план номерного знаку та будь-які розпізнавальні знаки на авто- мобілі, яким керував або на якому їхав підозрюваний. ☐ Відео або фотографії крупним планом будь-якої документації, яка вказує на те, що підозрюваний чвергував в той день – розклади, підписані і датовані звітні, т. д. Різноманітні кадри, на яких підозрюваний знаходиться на місці злочину. ☐ Різні кадри, які демонструють, як підозрюваний віддає накази з місця події. ☐ Зображення, отримані до застосування надмірної сили, щоб продемон- струвати, що такі дії не були спровоковані. ☐ Різноманітні кадри, які показують чи була жертва озброєна чи ні.
☐ Підозрюваний мав намір підірвати фізичну безпеку потерпілого.	☐ Неперервні кадри арешту, за якими адвокат зможе оцінити: - чи офіцер додержувався протоколу арешту чи ні; - чи чинила жертва опір при арешті. ☐ Неперервні кадри застосування сили підозрюваним по відношенню до потерпілого. ☐ Зображення, які дозволяють ідентифікувати зброю, яка була застосована. Зображення, що демонструють тяжкість травм, та проілюструють неспівмірність. ☐ Будь-які зображення, що показують порушення встановлених норм. Наприклад: ☐ Зображення, що показують використання бойових патронів проти гумових куль, ☐ Крупний план гільзи, на якому видно маркування на гільзі патрона, де маркування є найбільш важливою частиною; ☐ Загальний і середні плани, що демонструють кількість пострілів; ☐ Якщо офіційні протоколи норми вимагають від офіцерів, щоб вони щільнішали і стріляли нижче поясу, кадри, на яких видно висоту відносно землі. ☐ Аудіо-записи, де підозрюваний дає замовлення або заявляє, що оскільки піде на порушення протоколу

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК V 1.0

10 КРОКІВ

Зйомка безпечних місць подій

КРОК 1

Переконайтеся, що місце знімання безпечне

КРОК 2

Створіть план зйомки

КРОК 3

Додайте ввідну інформацію

КРОК 4

Зніміть вигляд згори та горизонт

КРОК 5

Зніміть повільний огляд на 360 градусів із вихідної точки із 15-секундним інтервалом

КРОК 6

Зніміть 10-секундні загальні плани із чотирьох кутів або боків сцени злочину

КРОК 7

Зніміть 10-секундні середні плани із чотирьох кутів чи боків сцени злочину

КРОК 8

Зніміть 10-секундні великі плани

ключових доказів по спіралі

КРОК 9

Заповніть звіт про зйомку

КРОК 10

Додайте до відео карти, фотографії, малюнки і т.п. за потреби

За потреби змінійте кроки

ЗЙОМКА БЕЗПЕЧНИХ МІСЦЬ ПОДІЙ СПИСОК КАДРІВ

КРОК 4

ГОРИЗОНТ
ІЗ СОНЦЕМ
АБО МІСЯЦЕМ

КРОК 5

360°

КРОК 6

широкий

КРОК 7

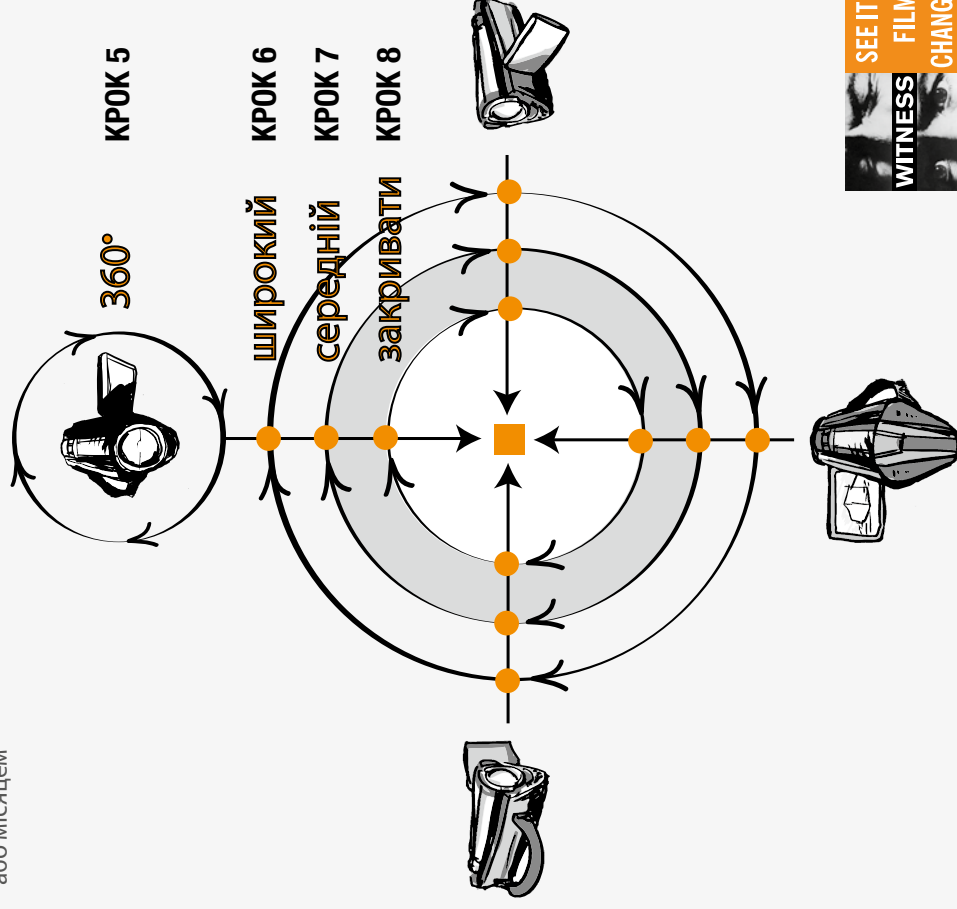

середній

КРОК 8

закривати

ДОДАВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Якщо ви вирішили, що **включати необхідну інформацію безпечно, додайте таку інформацію за допомогою мікрофона камери або аркуша паперу:**

КРОК 1 ХТО, КОЛИ І ДЕ: Вступна інформація

Почніть із запису свого імені, контактної інформації, дати, часу, місця та імен і контактів інших осіб, що можуть мати інформацію про подію.

КРОК 2 ЯК: Зорієнтуйте глядачів, описавши спосіб знімання

Під час зйомки вкажіть, яким чином знімаєте сцену – із півночі на південь, згори і т.п.

КРОК 3 (НЕОБОВ'ЯЗКОВО) ЩО: Опишіть, які саме факти документує ваше відео

Якщо доречно у вашій ситуації, додайте стислий фактичний опис вмісту, який побачить глядач.

КРОК 4 Завершення знімання

Завершіть, вказавши час закінчення зйомки

- Адаптуйте до своєї ситуації
- Надавайте тільки факти
- Виключте непідтверджені думки

• Якщо потрібно знімати анонімно, дивіться «Техніки анонімного знімання»

ОСЬ ЗРАЗОК

Мене звуть Морган Уеллс. Я працюю на організацію ДОКАЗ, і зі мною можна зв'язатися за адресою morgan@xxxxx.com або телефоном +1 111.222.3333. Цей відеоматеріал знятий 25 січня 2015 року, починаючи із 10:08 ранку, на 800 Уолл Стріт, Нью Йорк, NY, США.

Інші особи, які були присутні на місці зі мною і можуть надати інформацію про затримання на розі Уолл Стріт та Перл Стріт у Нью Йорку:

- Джон Сміт, 800 Уолл Стріт, 5th Floor, New York, NY, США, john@xxxxx.com, +1 111.222.3333; та
- Джейн Вільямс, 800 Wall Street, 5th Floor, New York, NY, США, jane@xxxxx.com, +1 111.222.3333

Зйомка проводилася із 6-го поверху, з вікна на південно-східному куті будинку. Я знімаю з вікна, дивлячись на сцену злочину на розі вулиць Уолл Стріт та Перл Стріт. Це єдина вигідна позиція, з якої я міг знімати.

ДОДАТКОВО: Дане відео документує можливе перевищення сили департаментом поліції Нью Йорка проти афроамериканського чоловіка 20-25 років. Жодних протестів у той момент не відбувалося, і я не знаю, що спричинило інцидент.

Я закінчив знімати о 10:30 ранку.

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: **МІНІ ПОСІБНИК** VAE.WITNESS.ORG V 1.1

ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

КЛЮЧОВІ ВИЗНАЧЕННЯ

Первинні докази - це релевантна та достовірна інформація про те, що сталося. Іншими словами, "Який злочин було скоєно?"

Докази причетності - це релевантна та достовірна інформація, яка дозволяє довести, хто відповідальний за скоєння злочину. Іншими словами, вона дозволяє довести "Хто" і "Як" вчинив злочин (наприклад вчинення злочину власноруч, змова, пособництво і підбурювання, відповідальність командуючого).

Доказ поінформованості - це релевантна та достовірна інформація, яка показує, що військове командування або цивільний лідер отримав інформацію, тобто вони знали або повинні були знати, що люди під їх командуванням коїли злочини.

Під дистанційним керуванням, як правило, розуміється ситуація, коли високопосадовий військовий, воєнний або цивільний командир, який не є безпосередньо присутнім, а замість цього керує людьми з безпечної відстані від місця подій.

Громадяни-свідки і правозахисники знаходяться в унікальному становищі, щоб збирати докази злочину, причетності та поінформованості.

МІНІ ПОСІБНИК: **ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ V 1.0**

ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ЯК ВІДЕО МОЖЕ СВІДЧИТИ ПРО ТЕ, ЩО СКОЄНО ЗЛОЧИН?

Приклади відео як...

ПЕРВИННІ ДОКАЗИ

- Процес катування
- Неозброєна особа неодноразово зазнає побиття національною поліцією
- Збройні сили стріляють по неозброєній особі
- Травми отриманні після застосування надмірної сили
- Братні могили
- Пошкодження цивільного майна, такого як школи та лікарні
- Пошкодження культурних об'єктів
- Діти, які носять зброю або приймають участі в бойових діях
- Білборди з ненависницькими висловлюваннями
- Зона ураження внаслідок можливого збройного нападу
- Нездорові умови праці
- Діти, які працюють на заводах
- Неадекватні умови утримання
- Мародерство гуманітарної допомоги в ході перебігу подій або ліквідації наслідків
- Погіршення екологічної обстановки, такі як візуальне забруднення водних джерел
- Інше

МІНІ ПОСІБНИК: **ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ V 1.0**

ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ЯК ВІДЕО МОЖЕ ПОКАЗАТИ ЗВ'ЯЗОК МІЖ
ЗЛОЧИНОМ І ЗЛОЧИНЦЕМ?

Приклади відео як...

ДОКАЗИ ПРИЧЕТНОСТІ

- Поліцейські формування на протестах
- Уніформа та номерні знаки
- Паспорти або інші офіційні документи, які ідентифікують особу
- Номерні знаки службових автомобілів
- Військова техніка, наприклад, як стрілецька зброя, великокаліберна зброя, захисні механізми, ракетні боеголовки, танки, літаки і т. д.
- Серійні номери на військової техніці
- Виступи лідерів і тих, над ким у них є влада
- Контрольно-пропускні пункти
- Пересування військ
- Будівлі, де злочинці розмістили свій штаб із засобами зв'язку, такими як супутникові тарілки, радіо і т. д.
- Відео документів, які не можна чіпати через загрозу безпеки, тому зміст знято на відео або фото
- Відеозапис інтерв'ю з винними, ув'язненими або перебіжчиками
- Інше

МІНІ ПОСІБНИК: **ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ V 1.0**

ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ЯК ВІДЕО МОЖЕ ПОКАЗАТИ ЩО ЗЛОЧИНЦЕЦЬ
ЗНАВ АБО МАВ ЗНАТИ?

Приклади відео як...

ДОКАЗИ ПОІНФОРМОВАНOSTІ

- Трансляція по телебаченню злочинів або ліквідації наслідків злочинів
- Публічні виступи представників ООН або національних лідерів, де показано відеокадри вчинення злочинів з закликами припинити їх подальше скоєння
- Публічні виступи винних, які були дистанційно віддалені, з визнанням факту скоєння злочинів на передовій
- Винні на місці подій зі своїми військами
- Використання винними засобів зв'язку
- Інтерв'ю з винними, в яких вони визнають факт вчинення злочинів
- Інтерв'ю з ув'язненими і перебіжчиками, в яких вони визнають, що мали зв'язок із дистанційно віддаленим командуванням і лідерами
- Відеозвіти, які були зроблені та поширені неурядовими організаціями, на яких задокументовано злочин
- Інше

МІНІ ПОСІБНИК: **ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ V 1.0**

ЗЙОМКА ПРЕЛІМІНАРНІХ ОПИТУВАНЬ

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ: НАТИСКАТИ «ЗАПИС» ЧИ НІ?

Рішення, чи записувати опитування на камеру, загалом нелегке. В ідеалі, ви б хотіли мати можливість відповісти «так» на кожне з перелічених нижче питань для того, щоб прийняти рішення про зйомку.

ТАК	НІ	
		Чи іонують пропагандистські причини для запису цього свідчення додатково до доказових причин?
		Чи логістично легше знімати свідчення, ніж записати їх письмово?
		Чи безпечно записувати особу людини (ім'я, обличчя та голос)?
		Чи ймовірно, що особа може надати релевантну інформацію?
		Чи схоже, що це буде єдина можливість для когось поговорити з цією людиною?
		Чи ця особа здається вам правдоподібною та надійним свідком?
		Чи це опитування на камеру швидше дасть можливість опитуваній людині виговоритись (чи знову пережити відчуття жертви)?
		Чи низька вірогідність того, що пізніше будуть дані суперечливі свідчення?
		Чи можливо отримати поінформовану згоду? (Дивись детальніше нижче)
		Чи я маю можливість безпечно зберегти цей відеозапис?

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ:

КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ ПІД ЧАС ПОПЕРЕДНЬОГО ОПИТУВАННЯ НА МІСЦІ

Ось список ключових питань для попереднього опитування на місці:

	Що вас хвилює щодо вашої безпеки? Ви бажаєте, щоб ми зробили якісь дії під час зйомки чи після цього для мінімізації ваших ризиків та/або ризиків для вашої громади?
	Як вас звати? Будь-ласка назвіть по буквам.
	Будь-ласка, назвіть дату, час та місце опитування.
	Будь-ласка, назвіть дату, час та місце події, про яку ми будемо говорити.
	Ви можете описати, що трапилося? Звідки ви знаєте?
	Як це трапилося на вашу думку? Чому ви так вважаєте?
	Ви можете показати, з ким це трапилося? Звідки ви знаєте?
	Якщо ви маєте свою точку зору щодо того, чому це трапилося, поділіться, будь-ласка своїми думками щодо цього. На чому базується ваша точка зору?
	Якщо це не є небезпечним, ви можете повідомити імена та контактну інформацію ще якихось осіб, що були на місці події або мають інформацію про подію?
	Чи є якісь свідки, з якими нам було б варто поговорити, на вашу думку, або будь-які матеріальні докази, які нам було б варто зняти (такі як майнова шкода, травми, зони враження, кульові отвори або шкода доквіллю)?
	Чи можемо ми або інші особи зв'язатися з вами знову, щоб дізнатися подальший розвиток подій або зробити більш детальне опитування? Якщо так, як ми зможемо з вами зв'язатися? Яка ваша адреса, номер телефону, електронна пошта або інша контактна інформація?

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

ЗЙОМКА ПЕРВИННИХ ОПИТУВАНЬ

ЧИ ПОВНОЦІННИХ ІНТЕРВ'Ю

Попереднє Опитування на Місці Події зазвичай (але не завжди)...

- проводиться збирачем доказів;
- проводиться на місці події, під час або одразу після події;
- фіксується у спонтанний спосіб;
- коротше за тривалістю;
- спрямоване на збір базової інформації; і
- має допомогти встановити, чи є інші свідки або матеріальні докази, про які відомо свідку.

Допит зазвичай (але не завжди)...

- проводиться навченим правоохисником або слідчим;
- проводиться у безпечній комфортабельній обстановці;
- віддалений у часі та відстані від місця події;
- фіксується у плановому порядку;
- довший за тривалістю;
- спрямований на збір детальної інформації про все, що особа може пригадати; і
- має встановити, чи є інші свідки або матеріальні докази, про які відомо свідку.

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

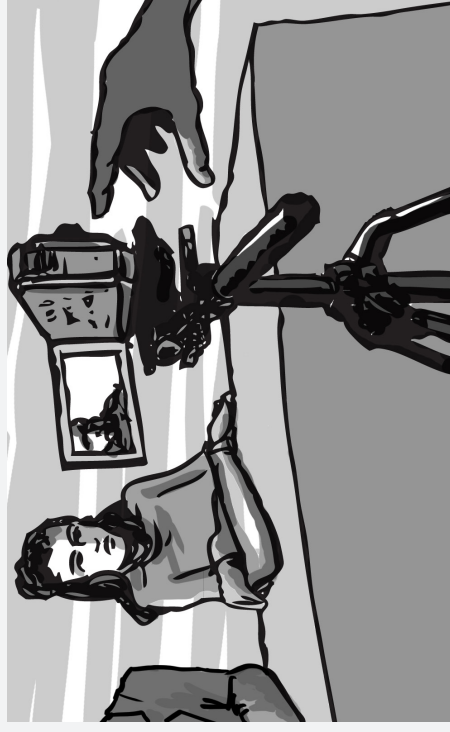
ЗЙОМКА ПЕРВИННИХ ОПИТУВАНЬ

ЧИ ПОВНОЦІННИХ ІНТЕРВ'Ю

ПЕРВИННІ ОПИТУВАННЯ НА МІСЦІ ПОДІЇ

ПОВНОЦІННЕ ІНТЕРВ'Ю

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

ПРОВЕДЕННЯ ПРЕЛІМІНАРНИХ ОПИТУВАНЬ

ДО ЗАПИСУ

КРОК 1: Підготуйте своє обладнання

КРОК 2: Проаналізуйте та мінімізуйте загрози безпеці

КРОК 3: Знайте, що ви повинні дізнатися, і чому

КРОК 4: Підготуйте допоміжні матеріали заздалегідь

КРОК 5: Оберіть свідків

КРОК 6: Оберіть безпечне, приватне та інформативне місце для опитування

КРОК 7: Оберіть особу, яка проводить опитування

КРОК 8: Створіть зручні умови для опитуваного

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ: ПРОВЕДЕННЯ ПРЕЛІМІНАРНИХ ОПИТУВАНЬ

ДО ЗАПИСУ

Починайте з розмови без камери, щоб забезпечити, що ваш опитуваний розуміє:

	хто є оператором і командою та які ваші ролі;
	мету інтерв'ю;
	чому його постійно проситимуть пояснити свої відповіді;
	наслідки того, що опитуваний дасть інтерв'ю;
	хто потенційно може побачити відеозапис;
	як відеозапис буде використаний та поширений;
	що опитуваного можуть попросити дати більш детальне інтерв'ю або, в деяких випадках, свідчити в суді*;
	що його участь добровільна;
	що не буде винагороди; і
	що вони можуть відмінити свою згоду під час інтерв'ю і що відеозапис може бути знищений на місці; якщо вони відмінять згоду після опитування, логістичні та юридичні практики можуть зробити неможливим знищити свідчення.

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

ПРОВЕДЕННЯ ПРЕЛІМІНАРНІХ ОПИТУВАНЬ

ПРОТЯГОМ ЗАПИСУ

КРОК 1: Отримайте поінформовану згоду на камеру

КРОК 2: Встановлення кадру, освітлення та звук

КРОК 3: Додайте загальну інформацію на камеру

КРОК 4: Ставлення питань

КРОК 5: Продовжуйте запис

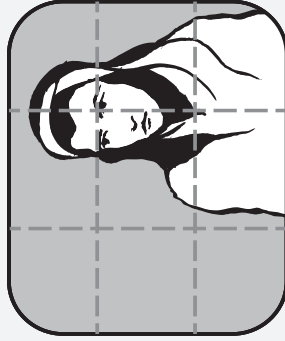
КРОК 6: Опитуйте по одній особі

КРОК 7: Слухайте уважно та адаптуйте ваш план при необхідності

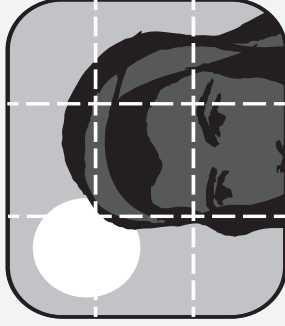
КРОК 8: Знімайте додаткову інформацію

КРОК 9: Завершення опитування

GOOD SET-UP

BAD SET-UP

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ: ОТРИМАННЯ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ

ПРОТЯГОМ ЗАПИСУ

НА КАМЕРУ – До того, як почати задавати питання про подію, запитайте наступне:	
Якщо ситуація з безпекою дозволяє, будь-ласка назвіть ваше ім'я, а також дату і місце цього інтерв'ю.	
Будь-ласка поясніть своїми словами, що ми тут робимо.	
Ви можете сказати мені, хто може побачити цей відеозапис та як він буде поширений?	
Ми можемо показати ваше обличчя та використувувати ваше справжнє ім'я та голос на цьому відеозаписі?	
Чи є будь-які інші обмеження на використання та поширення цього інтерв'ю, про які нам необхідно знати?	
Ви розумієте, що ваша участь є добровільною і що ви можете відмовитися давати відповідь на будь-яке запитання і закінчити процес зйомки в будь-який час для того, щоб поставити запитання, зробити перерву або повністю припинити?	
Чи вас повідомили, що жодної винагороди за ваше опитування не буде та що ми не можемо допомогти з будь-якими подальшими послугами?	
Чи вас повідомили, що можливо вам потрібно буде провести подальше, більш детальне опитування?	
Якщо підходить до конкретного випадку, чи вас повідомили, що існує можливість, що вас викличуть свідчити в суді? (Як збирач доказів, ви не можете сказати точно, чи особу викличуть свідчити в суді. Однак, якщо ви думаєте, що це може статися, будьте чесними щодо цього.)	
Чи інтерв'ю проводиться відповідно до наданої вами згоди, як було обговорено?	

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК VAE.WITNESS.ORG

ПРОВЕДЕННЯ ПРЕЛІМІНАРНИХ ОПИТУВАНЬ

ПІСЛЯ ЗАПИСУ

КРОК 1: Перевірте безпеку

КРОК 2: Продумайте наступні кроки

КРОК 3: Надайте підтримку після опитування

КРОК 4: Підбийте підсумок

КРОК 5: Заархівуйте та захистіть

КРОК 6: Вчіться з власного досвіду

Learn more about preserving video at archive.witness.org

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК [VAE.WITNESS.ORG](https://vae.witness.org)

КОНТРОЛЬНИЙ ЛИСТ: ОТРИМАННЯ ПОІНФОРМОВАНОЇ ЗГОДИ ЗАВЕРШЕННЯ ЗАПИСУ

НАПРИКІНЦІ ІНТЕРВ'Ю – Коли камера ще записує, запитайте опитуваного наступне:	
	Ви хотіли би щось поправити чи додати якусь додаткову інформацію?
	Чи мали місце якісь погрози, обіцянки чи стимули, які вплинули на вашу відповідь?
	Чи свідчення, які ви дали, правдиві, наскільки вам відомо?
	Чи у вас є якісь додаткові міркування щодо безпеки, враховуючи, що ви розповіли?
	Як найкраще можна продовжити роботу з вами, якщо буде необхідно?
ПІСЛЯ ІНТЕРВ'Ю – Вимкнувши камеру, зверніть увагу на наступне:	
	Задokumentуйте та зберігайте ваш відеоматеріал належним чином в безпечному місці
	Прийміть рішення щодо поширення вашого матеріалу, і, якщо так, то з ким, коли і як?
	Якщо це необхідно, і якщо ви в змозі, надайте контактну інформацію психолога або центру допомоги постраждалим

ВІДЕО ЯК ДОКАЗ: МІНІ ПОСІБНИК [VAE.WITNESS.ORG](https://vae.witness.org)

КОНТРОЛЬНИЙ СПИСОК: ЕТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ ДО ТОГО ЯК ПОШИРЮВАТИ ВІДЕОКАДРИ СВІДКА

☐ **КОГО МОЖНА ВПІЗНАТИ НА ВІДЕО ТА ЯКИМ ЧИНОМ ВОНИ ПРЕДСТАВЛЕНІ?**

Чи особи, яких знімають на відео, усвідомлюють це? Яким чином їх поява в кадрах, якщо їх побачить широка аудиторія, вплине на них або їх співтовариство?

☐ **ЧОГО ХОТІВ ДОСЯГТИ ФІЛЬМУВАЧ?**

Мета кадрів полягає в тому щоб висвітлити порушення? Чи для заохочення до ненависті чи страху, чи реклами насильства?

☐ **ХТО Є ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ?**

Відео було призначене для широкої аудиторії, чи воно було знято для певної, обмеженої аудиторії?

☐ **ЧИ МІСТИТЬ ВІДЕО ШОКУЮЧІ АБО ГРАФІЧНІ ЗОБРАЖЕННЯ?**

Чи є графічні кадри зайві, чи вони важливі для документування конкретної події? Як ви можете попередити вашу аудиторію, перш ніж вона його перегляне?

☐ **ВИ ВПЕВНЕНІ, ЩО ВІДЕО Є СПРАВЖНЄ?**

Чи можна відео було маніпулювати або неправильно ввести в оману глядачів?

☐ **ЯКЕ ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОШИРЕННЯ ВІДЕО?**

Чи переважають потенційні вигоди від поширення відео потенційні ризики?

СТВОРІТЬ СТАНДАРТИ

**РОЗРОБІТЬ СТАНДАРТИ В ВАШІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ
ЩОБ ВИЗНАЧИТИ ПРАВИЛА ЩОДО ЕТИЧНОГО
ПОШИРЕННЯ ВІДЕО СВІДКІВ**

Ось деякі міркування які варто зауважити:

☐ **В яких ситуаціях ви будете використовувати відео без згоди осіб які зазняті?**

☐ **В яких випадках ви захищатимете конфіденційність та анонімність осіб в кадрах?**

Чи будете розмивати обличчя жертв жорстокого поводження? Дітей? Активістів? Винних?

☐ **Як ви будете розповсюджувати відеокадри публічно?**

Посилання на оригінальне відео онлайн? Додаєте відео до власного онлайн контенту? Створите нову версію на своєму каналі?

☐ **Яким чином ви вкажете джерело і контекст кадрів для вашої аудиторії?**

☐ **Якщо у ви не змогли верифікувати з упевненістю події зображені на відео, як ви вирішуєте, чи варто його використовувати далі і як пояснити ці невизначеності глядачам?**

☐ **Коли кадри містять графічні зображення, ви поширюєте, додаєте або посилаєтесь на них?
Як ви попереджаєте глядачів?**

☐ **В тих випадках, коли кадри створюються групами ненависті, ви ширієте відео далі?**

Посилання на оригінал? Показуєте скріншот? Чи взагалі відмовляєтесь від поширення будь-якого з елементів відео?